

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı

6 Kasım 2024 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleeri a) Tarım ve Orman Bakanlığı b) Orman Genel Müdürlüğü c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ç) Türkiye Su Enstitüsü d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, bütçe görüşmelerinde muhataplarının yürütme olduğuna ve Konya Milletvekili Mehmet Başkan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

7'nci Toplantı
6 Kasım 2024 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.05'te açılarak beş oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Tarım ve Orman Bakanlığının,
Orman Genel Müdürlüğünün,
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Su Enstitüsünün,
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun,
Görüşmeleri tamamlanarak;
Tarım ve Orman Bakanlığının,
Orman Genel Müdürlüğünün,
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Su Enstitüsünün,
2025 yılı bütçeleri ve 2023 yılı kesin hesapları kabul edildi.

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli, bütçe görüşmelerinde muhataplarının yürütme olduğuna ve Konya Milletvekili Mehmet Baykan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
Samsun Milletvekili Erhan Usta, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2025 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 7 Kasım 2024 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 22.30'da son verildi.

6 Kasım 2024 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.05

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri, Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 7'nci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsünün bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanın konuşmasına geçmeden önce Komisyonumuzda bulunan bürokratlarımızın kendilerini Komisyona tanıtmalarını rica ediyorum.

Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere buyurun değerli arkadaşlar.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A.- Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri

a) Tarım ve Orman Bakanlığı

b) Orman Genel Müdürlüğü

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ç) Türkiye Su Enstitüsü

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu⁽¹⁾

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, öncelikle Sayın Bakana konuşması için otuz dakika süre vereceğim, akabinde gruplar adına konuşmalara geçeceğiz.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakika.

Buyurun lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Bakanlığımızın 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ni görüşmek üzere huzurlarımızdayım. Sizleri Bakanlığım ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında 23 Ekimde savunma sanayimizin lokomotiflerinden TUSAŞ'a yapılan menfur saldırıyı lanetliyor, hayatını kaybeden şehitlerimize Allah'tan rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum. Bu hainlere en güzel cevap "Daha fazla çalışacağız, daha fazla üreteceğiz." olmuştur. Milletimizin huzurunu hedef alan terör örgütleri ve arkasındakiler hiçbir zaman emellerine ulaşamayacaktır.

Diğer taraftan, İsrail'in kadın, çocuk, yaşlı demeden Filistinlilere uyguladığı soykırım maalesef devam etmektedir. İsrail Lübnan'a da saldırmak suretiyle mezalimi daha da ileriye taşımıştır. Sözde uluslararası kuruluşlar tüm mazlum coğrafyalarda olduğu gibi yine sessizliğe bürünmüştür. Ancak Türkiye ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan haktan yana, haklıdan yana durmaya ve mazlumların sesi olmaya devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; tarım ve gıda sektörü, gıda güvenliğini sağlama, ekonomik büyümeye katkıda bulunma, kırsal kalkınmayı destekleme ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etme gibi önemli rolleri üstlenmektedir. Sektör bu rolleri yerine getirirken hızlı

¹ (1/278) ve (1/277) esas numaralı Kanun Teklifleri 22/10/2024 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na ektir.

bir şekilde değişen birbiriyle bağlantılı birçok faktörden etkilenmektedir. Üçlü kriz olarak adlandırılan iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve kirlilik bu değişimlerin başında gelmektedir. Bunlardan iklim değişikliği bir taraftan aşırı hava olaylarının görülme sıklığını artırırken diğer taraftan su döngüsünde düzensizliklere yol açmaktadır. Son elli yılda dünyada doğal afetlerde 5 kat artış yaşanırken bu afetlerin yol açtığı zarar yıllık 250 milyar dolara ulaşmıştır. Bu afetlerin neden olduğu ekonomik kaybın yüzde 50'sinin iklim şartlarından en çok etkilenen tarım sektöründe yaşandığını özellikle ifade etmek isterim: Biyolojik çeşitlilik kaybı, doğanın tozlaşma yoluyla kendini yenilemesi, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi doğal savunma mekanizmalarına zarar vermektedir. Kirlilik ise verimlilik kaybına yol açmakla birlikte toprağın su ve karbon tutma kabiliyetini sınırlamaktadır.

Diğer taraftan, dünyada güçlü bir demografik değişim yaşanmakta, özellikle kırsal alanda önemli sosyal dönüşümler gerçekleşmektedir. Son elli yılda kırdan kente göç devam etmiş olup kentleşme oranı yüzde 37'den yüzde 50'nin üzerine çıkmıştır. Ayrıca, dünyada tarım nüfusu yaşanmakta, tarımsal iş gücünün sahip olması gereken kabiliyetler yaşanan teknolojik ve dijital dönüşümle farklılaşmaktadır. Tüm bu gelişmeler tarımsal üretim üzerindeki baskıyı arttırmaktadır. Son 50 yılda dünya nüfusu iki katına çıkarak 8 milyarı geçmiştir. Nüfusun 2050'li yıllarda 10 milyara ulaşması, bu nüfusun yüzde 65'inden fazlasının da kentsel alanlarda yaşaması beklenmektedir. Bu nedenle yüzde 70 daha fazla gıdaya, yüzde 15 daha fazla tarımsal suya ihtiyaç duyulacaktır. Geçtiğimiz asırda dünya da yer altı kaynakları için yürütülen mücadele artık tarım alanlarının ve su kaynaklarının kontrolü için verilmektedir. Ülkeler, gıda güvenliklerini ve geleceklerini garanti altına almak için olağanüstü çabalar harcamaktadır.

Dünyada yaşanan bu gelişmeler ülkemizi de doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda sıcaklık artışı ve düşen yağış miktarıyla su kaynaklarımızın azalmakta olduğunu ifade etmek isterim. Ayrıca, ülkemizde kentleşme oranı ise son elli yılda hızlı bir artış göstermektedir. Tarımsal üretimimiz üzerinde baskı oluşturan bu unsurların yanında ülkemiz nüfusunun 2050 yılında yaklaşık 100 milyona ulaşması beklenmektedir.

Tarımsal üretimi etkileyen koşulların hızla değiştii ve gıdaya olan talebin arttığı bu yeni dönemde Türkiye Yüzyılı'na uygun bir vizyon ortaya koyduk. Bu vizyonumuzu, iklim değişikliği, afetler, nüfus artışı, jeopolitik riskler gibi zorlukları dikkate alarak toprak ve su kaynaklarımızın sürdürülebilirliğini ve gıda arz güvenliğini sağlamaya yönelik oluşturduk. Bu zorluklara, sahip olduğumuz üretim gücünün yanı sıra verimliliği, kaliteyi, kayıtlılığı ve sektöre yatırımı artırarak cevap veriyoruz.

Suyu merkeze alan üretim planlaması, yeni tarımsal destekleme modeli, arazilerin etkin kullanımı, sözleşmeli üretim, teknoloji kullanımı, tarımsal örgütler ve kırsal kalkınma yapısal reform başlıklarımızı oluşturmaktadır. Gazi Meclisimizin siz değerli üyelerinin de takdiriyle 2023 yılında yasal temellerini attığımız üretim planlaması sürecini yılbaşı itibarıyla başlattık. Kaynakların etkin kullanımını, yeterliliğin yanı sıra, verim ve kalitenin artırılmasını önceleyerek iklim değişikliğine uyumlu, yönlendirici ve öngörülebilir bir yaklaşım ortaya koyduk; artık hangi stratejik ürünün nerede ve ne kadar üretileceğini planlıyoruz. Planlama sürecini 81 ilimizde üretici birlikleri, ziraat odaları, ticaret borsaları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve ilgili kamu kurumlarından oluşan teknik komitelerin yürüttüğü katılımcı bir anlayışla hayata geçirdik.

Üretim planlamasıyla stratejik ürünlerde yeterliliği artıracak ve tarıma dayalı sanayinin ham madde ihtiyacını karşılayacağız. Üretim planlaması sürecini etkin bir şekilde uygulamak için bazı tamamlayıcı unsurları da hayata geçiriyoruz. Bu çerçevede, kayıtlılığın artırılması için Çiftçi Kayıt Sistemi başvuru süreç ve şartlarını kolaylaştırdık, böylece 2024 üretim yılında kayıtlı üretici sayısında yüzde 4,1; tarımsal alanda yüzde 5,5 artış sağladık. Hedefimiz kayıtlı oranını yüzde 100'e çıkarmak.

Tarım politikalarına temel teşkil edecek veri setlerinin üretilmesi amacıyla TÜİK'le tarım sayımı çalışmalarına başladık. Bakanlığımız bilişim altyapısını, üretim planlaması çalışmalarını yürütebilecek şekilde geliştirdik. Bitkisel üretimde dikili alanlar hariç toplam üretim alanının yüzde 77'sini oluşturan 13 ürünü ve yem bitkilerini planlama kapsamına dâhil ettik.

Planlama yaparken stratejik ürünlerde gıda arz güvenliği, iklim, su ve toprak yapısı, tarıma dayalı sanayi, ham madde temini gibi etkenleri de dikkate aldık. 2025-2027 yıllarını kapsayacak bitkisel üretim planlamasıyla son beş yılda ortalama 35 milyon ton olan hububat üretimini 39,5 milyon tona, 1,2 milyon ton olan baklagil üretimini 1,4 milyon tona, 4,6 milyon ton olan yağlı tohumlu bitkiler üretimini ise 5,6 milyon tona ulaştırmayı hedefliyoruz. Tüm bu çalışmalarımızın sonucunda plansız üretimden kaynaklanan kronikleşmiş dertlerimizi bitireceğiz, üretimde istikrar ve öngörülebilirliği sağlayacağız.

Hayvansal üretimde süt, besi ve kanatlı yetiştiriciliği için planlama kapsamında yeni bölgeler belirledik; bu bölgeleri belirlerken, su potansiyeli, iklim özellikleri, mera varlığı, yem bitkisi yetiştiriciliği ve pazara yakınlığı dikkate aldık. Planlamayla birlikte sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılmasını, aile işletmelerinin desteklenmesini, işletmelerin kayıtlılığının artırılmasını ve hastalıktan arı işletmelerin sayısının çoğalmasını sağlıyoruz; böylece hayvancılık sektörünü güçlü, dirençli ve sürdürülebilir bir hâle getiriyoruz. Üç yıllık planlama dönemi sonunda büyükbaş hayvan varlığını 16,6 milyondan 17,7 milyon başa...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hangi yıla ait bu Sayın Bakan?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - ...küçükbaş hayvan varlığını 52,4 milyondan 61,1 milyon başa, kanatlı eti üretimini ise 2,5 milyon tondan 2,6 milyon tona çıkarmayı hedefliyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Bakan, bu 17,7 bu yıla ait değil, bu yıl düştü 16 milyona ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, soru-cevapta sorabilirsiniz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Güncel rakamları vermiyor Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru-cevapta soracağız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Planlama dönemi sonunda et ithalatını ülke gündeminden çıkaracağız. Su ürünleri avcılığında sürdürülebilirlikle mevcut kapasite ve potansiyel yetiştiricilik imkânlarını bir arada değerlendirerek planlama yaptık. Hamsinin de dâhil olduğu 7 avcılık türü ile 4 yetiştiricilik türünü üretim planlaması kapsamına aldık. Su ürünleri planlaması kapsamında

sezonunda 400 bin tonu hamsi olmak üzere 445 bin ton avcılık kotası tahsis ettik.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; üreticileri planlamaya yönlendirecek en önemli tamamlayıcı unsurumuz olan yeni tarımsal destekleme modelini de bu süreçte hayata geçirdik. Yeni modelde tarımsal destekleri sade ve daha etkin hâle getirdik. Bitkisel üretim desteklerini 21 kalemden 3 ana kaleme, hayvancılık desteklerini 22 kalemden 7 ana kaleme, su ürünleri desteklerini ise 15 kalemden 2 ana kaleme indirdik. Destek tutarlarını ilk defa üretim döneminden önce ve üç yıllık olarak açıkladık. Bitkisel üretimde üreticiler artık hangi ilçede hangi ürüne ne kadar destek alacağını bilecek.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama ne zaman alacağını bilmiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Destek tutarları, temel girdiler olan mazot ve gübre maliyetlerindeki değişime göre her yıl güncellenecek. Bitkisel üretimde yeni destek modelini temel destek, planlama desteği ve üretimi geliştirme desteği olarak planladık. Bakanlık kayıt sistemindeki üreticilerimize mazot maliyetinin ortalama yüzde 50'si, gübre maliyetinin ise ortalama yüzde 25'i kadar temel destek vereceğiz. Planlama kapsamına alınan ürünler belirlenen ilçelerde üretilirse ilave planlama desteği vereceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Yıllar önce de öyleydi Sayın Bakan. Çiftçinin yarısı...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Böylece, mazot maliyetinin tamamını, gübre maliyetinin ise yarısını karşılamış olacağız.

CAVİT ARI (Antalya) - Üzerinden on sene geçti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, daha yeni başlıyoruz. Siz bol bol soru soracaksınız, sorularımızı soracağız değerli arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Binali Bey de aynı vaatlerde bulunmuştu, şu an ortada yok.

(CHP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Arı, Sayın Gürer; hepimiz sorularımızı soracağız. Daha yeni başlıyoruz. Bu gece beraberiz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Güzel bir şeyden bahsediyor. Muhalefetin dile getirdiği planlı üretimden bahsediyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vekillerimizi susturamazsınız Sayın Başkan, muhalefeti susturamazsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben muhalefeti susturmuyorum ki ya, ben muhalefetin yanındayım. Görüyorsun, sorular soracağız diyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bence dikkatlice dinleyelim. Muhalefetin dile getirdiği planlı üretim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, devam edin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Temel ve planlı üretim desteğine ilave olarak yer altı su kısıtı bulunan 52 ilçede az su tüketen arpa, buğday, yağlık ayçiçeği, mercimek, nohut, aspir, fiğ ve yem bezelyesi yetiştiren üreticilerimize su kısıtı desteği vereceğiz. Bu ilçelerde belirlenen ürünleri üreten çiftçilerimizin hem gübre hem de mazot maliyetinin tamamını karşılamış olacağız. Süt üretim bölgelerinde yem bitkisi üreten üreticilerimize ilave yüzde 50 destek vereceğiz. Bunlara ilave olarak belirli ürünlerde, sertifikalı tohum ve fidan kullanımı, organik ve iyi tarım uygulamaları gibi faaliyetler için üretimi geliştirme desteği vereceğiz. Bu kapsamda, kamu tarafından ıslah edilen millî tohumla üretim yapan çiftçilerimize de ilave destek vereceğiz.

Hayvancılıkta uyguladığımız yeni destekleme modelinde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, arıcılık ve ipek böcekçiliğine temel hayvancılık desteği, çiğ süt, karkas et ve tiftik için ise ürün geliştirme desteği veriyoruz. Temel hayvancılık desteklerinin yanında, ilk defa aile işletmelerine, genç ve kadın yetiştiricilere, birinci derece tarımsal birlik ve kooperatif üyelerine ve gezginci arıcılara üretimi yönlendirme amaçlı ilave destekler vereceğiz. Hayvansal üretimde verimliliğin artırılması amacıyla suni tohumlama, soy kütüğü, ari işletme ve benzeri ilave destekler ödeyeceğiz. Planlama bölgesindeki aile işletmelerimize yönlendirici ve verimlilik kriterlerini sağlamaları şartıyla buzağı başına verdiğimiz destek miktarını 3 katına kadar çıkardık. Hastalıktan ari tüm işletmelerde doğan dişi buzağılara temel desteğin 4 katı ilave destek vereceğiz. Su ürünlerinde 2025 yılı için küçük ölçekli balıkçılık desteğini yüzde 100'e kadar artırıyoruz. Ayrıca, balıkçı gemisi sahibi kadınlara ilk defa yüzde 35 ilave destek veriyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; üreticilerin gelir ve pazar garantisi sağlanarak fiyat dalgalanmalarından etkilenmemesi, alıcıların ise talep ettiği miktar ve kalitede ham madde temin edebilmesi için sözleşmeli üretimi yaygınlaştırıyoruz. Bitkisel ve hayvansal üretimle su ürünleri yetiştiriciliği için hazırladığımız sözleşmelerle uygulamada birliktelik sağlıyoruz. Yaptığımız düzenlemelerle tüm paydaşların haklarının teminat altına alınmasını sağladık. Tarım sigortası poliçelerinde sözleşmeli üretim yapan üreticilerimize yüzde 5 ilave indirim uygulanmaktadır, bunu 2025 yılında yüzde 15'e çıkaracağız. Sözleşmeli üretim yapan üreticilerimize sübvansiyonlu kredilerde yüzde 15 ilave faiz indirimi sağlıyoruz. Bu yıl ilk defa tarımsal amaçlı birlik ve kooperatifleri mali ve idari yapılarını dikkate alarak derecelendirdik. Bu derecelendirme işlemi her yıl yeniden yapılacak. Belirli kriterlere göre birinci derece olmaya hak kazanan birlik ve kooperatiflere belge veriyoruz. Bu kapsamda, 245 başvuru yapılmış, bunlardan 105'i belge almaya hak kazanmıştır. Bu belgeye sahip tarımsal birlik ve kooperatifler ile bunlara üye veya ortak olan çiftçiler destek ve uygulamalarımızdan öncelikli ve ayrıcalıklı olarak faydalanmaktadır. Önümüzdeki süreçte birlik ve kooperatiflerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve teknik kabiliyetlerinin artırılmasıyla ilgili çalışmalara devam edeceğiz.

Ayrıca, işlenmeyen tarım arazilerini üretime kazandırarak gıda arz güvenliğini güçlendireceğiz. Bu kapsamda üst üste iki yıl süreyle işlenmeyen tarım arazilerinin kira bedelinin arazi maliklerine ödenmesi koşuluyla yıllık olarak tarımsal amaçlı kiralanmasına imkân veren yasal düzenlemeyi de hayata geçirdik. 2025 üretim yılında yapılacak nihai tespitlerin ardından kiralamalara başlanacak.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; kırsal kalkınma faaliyetlerimizi tarımsal üretim planlamasıyla entegre ederek kırsal bölgelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hedefliyoruz. IPARD ve Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı gibi projelerle işletmelerimizin yatırımlarını teşvik ediyor ve altyapısını iyileştiriyoruz. Çiftçilerimizin teknoloji ve makina kullanımını artırıyoruz, üreticilerimizin pazarlama kabiliyetlerini geliştiriyoruz. Bu programlar sayesinde 2006-2024 yılları arasında proje sayısı 95 bine, sağlanan istihdam 277 bine, verilen hibe 116,4 milyar liraya ulaşmıştır. Bu yıl uygulamaya başladığımız IPARD III Programı ile 2024 yılı içerisinde 251 milyon avro bütçeli 5 çağrıya çıktık. Başvuru süreci tamamlanan 1'inci çağrı döneminde 249 projeyi destek kapsamına aldık. Böylece 2,3 milyar lira hibeyle sektöre 5 milyar lira yatırım yapılmasını sağlamış olacağız. Diğer bir yandan üretimi artırmak, yeni yatırımları teşvik etmek ve işletmelerimizin kapasitelerini geliştirmek amacıyla yılbaşından bugüne kadar üreticilerimize 309 milyar lira sübvansiyonlu kredi sağladık. Yatırım ve işletme kredilerinde planlı üretim, kadın ve genç çiftçi, birinci derece tarımsal amaçlı örgütler ve sözleşmeli üretim kriterlerine göre üreticilerimize yüzde 100'e kadar faiz indirimi sağlıyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Atatürk Orman Çiftliği, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Et ve Süt Kurumu, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi ve TÜRKŞEKER eliyle stratejik ürünler başta olmak üzere ürün piyasalarını yakından takip ediyor, hem üreticilerimizi hem de tüketicilerimizi korumak için gerekli tedbirleri alıyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, yok. Ne üreticiyi koruyorsunuz ne tüketiciciyi.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Konuşmamın başında da belirttiğim gibi, iklim değişikliğinin en fazla etkilediği alanlar arasında elbette su kaynaklarımız geliyor. Uluslararası sınıflandırmalara göre kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarının 1.000 ile 1.700 metreküp olması su stresine, 1.000 metreküpün altında olması da su kıtlığına işaret ediyor. Ülkemizde kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı ise 1.313 metreküp. Bu değer, ülkemizin su stresi altında olduğunu gösterir. Sayın Cumhurbaşkanımızın "Suyumuzu korumakla vatanımızı korumak arasında mahiyet itibarıyla hiçbir fark yoktur." sözünden hareketle geleceğe hazırlanıyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Söylemeseydi hazırlanmayacak mıydınız?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Su kaynaklarını ulusal bilinçle korumak ve yönetmek üzere "suda sıfır kayıp" anlayışıyla su verimliliği seferberliğini başlattık. İklim değişikliği, kuraklık ve su stresine mücadelede tüm sektörleri kapsayan Su Verimliliği Yönetim Sistemi'ni kuruyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yirmi iki yıl geçti Sayın Bakan, yirmi iki yıl.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Su ve toprak kaynaklarını korumak, geliştirmek ve yönetmek, tarımsal verimliliği artırmak ve enerji üretimine katkı vermek amacıyla son yirmi iki yılda 10.657 tesisi hizmete alarak güncel rakamlarla 2,4 trilyon lira yatırım yaptık. Su depolama hacmimizi 133,1 milyar metreküpten 183,4 milyar metreküpe; sulanan arazi miktarını 47,9 milyon dekaradan 72 milyon dekara; yıllık sağlanan içme suyu miktarını 2 milyar metreküpten 5,4 milyar metreküpe; toplulaştırılan arazi miktarını 4,5 milyon dekaradan 75,8 milyon dekara ulaştırdık. Suyun verimli kullanılması kapsamında sulanan alanlar içerisinde modern sulama sistemlerini kullanma oranını yüzde 6'dan yüzde 35'e çıkardık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çok düşük Sayın Bakan, çok düşük.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2028 yılına kadar bu oranı yüzde 45'e çıkaracağız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hedefiniz de düşük.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yapay zekâ destekli sulama otomasyonu uygulamalarıyla tarımsal verimi artırırken su sarfiyatını azaltıyoruz. Asgari su kullanımıyla azami verimi elde etmek için en yeni teknolojilerden faydalanarak çalışmalarımıza devam edeceğiz. Bu anlamda, üreticilerimizin enerji maliyetlerini düşürmek için Keban Barajı'nda 1 megavat güce sahip ülkemizin ilk yüzer GES'ini kurarak enerji üretimine başladık. 2025 yılında 41 baraj, 6 HES, 11 gölet ve bent, 70 sulama tesisi...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Bakan, Tekirdağ'daki 2019'da bitecekti, daha bitmedi ki...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - ...15 içme suyu tesisi, 162 kontrol tesisi, 2 atık su tesisi olmak üzere toplam 307 tesiste 14 arazi toplulaştırma projesini tamamlayarak milletimizin hizmetine sunacağız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Tekirdağ'da yapılmayanları ne yapacağız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soracağız, Sayın Bakan anlatsın, soracağız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; lojistik maliyetlerinin azaltılarak tüketicilerin tarım ürünlerine...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Domates olmuş 100 lira, biber olmuş 100 lira; hâlâ bize tarımda iyi şeyler olduğunu anlatıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Bakan Bey'i dinlemeden ne diyeceğiz? Bir dinleyelim önce, sonra söyleyeceğiz söyleyeceklerimizi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Biz çiftçiyi dinliyoruz Sayın Başkan, biz tarlada çiftçiyi dinliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Tarım topraklarını koruyamıyorsunuz Sayın Bakan. Kendi ellerinizle tarım topraklarını yok etmeye çalışıyorsunuz, haberiniz olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Lojistik maliyetlerinin azaltılarak tüketicilerin tarım ürünlerine uygun fiyatla ulaşabilmelerini temin etmek için organize tarım bölgeleri kuruyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Simit 25 lira Niğde-Ankara Otoyolu'nda; simit, simit; 100 gram simit.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu kapsamda 42'sine tüzel kişilik kazandırdık, 14'ünün altyapı inşaatlarını

tamamlayarak yatırımcıların hizmetine sunduk. Altyapı inşaatları için günümüz fiyatlarıyla 4 milyar lira kredi desteği sağladık. Organize tarım bölgelerinde yatırım ve işletme kredilerine yüzde 15 ilave faiz indirimi sağladık. Yatırımın organize tarım bölgesinde olması durumunda Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında puanına bakılmaksızın hibe desteği veriyoruz. Faaliyete geçen organize tarım bölgelerinde 110 bin baş besi hayvanı yetiştirilmekte, 22 bin ton domates eş değeri üretim yapılmaktadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ya, tezek kalmadı Sayın Bakan, tezek kalmadı. Ne besisi, hayvan kalmadı, ithalat yapıyorsunuz bak; tezek yok, tezek.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2028 sonu itibarıyla 42 ilde 61 organize tarım bölgesini faaliyete geçirmeyi hedefliyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - 600 bin büyükbaş geldi, hani ithalat yasaktı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bütün konuları konuşacağız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; ormanlar ekonomik, ekolojik, sosyokültürel faydalar sunan doğal bir kaynaktır; aynı zamanda önemli bir karbon yutak alanı olması nedeniyle de iklim üzerinde düzenleyici etkiye sahiptir. Ormanların faydalarının devam edebilmesi sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde idare edilmesine bağlıdır. Ülkemiz orman varlığını artıran nadir ülkelerdendir.

CAVİT ARI (Antalya) - Ormanları koruyamıyorsunuz Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla 7,5 milyar tohum ve fidanı toprakla buluşturduk.

CAVİT ARI (Antalya) - Her taraf yanıyor, nereyi artırdınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bugün acayip enerjik bir Komisyon gündemiyle başlamış vaziyetteyiz hakikaten. Dün gece saat onda gittik, gece...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Memleketin gıdası, tarımı, üretimi önemli.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, saat kavramı yok; ülkenin tarımını, geleceğini konuşuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, Sayın Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sakarya Vekili çıkmış, diyor ki: "Biz olmasaydık ekmek olmazdı." Arkadaşa soruyorum ben, Yerli Malı Haftası'nı hiç kutlamamış mı? Kendi kendine yeten 7 ülkeden biri bizdik, ülkeyi ithalat cenneti yaptınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, grubunuzla konuşun, ilk sözü size vereceğiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İthalat cenneti yaptınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, onların hepsini...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Bakan geçen dönem dedi ki: "Ben ithalatı bitiriyorum, ithalat yapmayacağız." 600 bin büyükbaş hayvan ithalatı yapıyorsunuz; yapmayın ya, yapmayın ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şöyle yapalım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Şöyle bir bakalım, hayvan varlığı ne kadar artmış.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Siz önce ülkenin GDO'lu mısırına cevap verin, GDO'lu mısırına.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Son iki yılda hayvan varlığı ne kadar artmış...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İki yılda 1 milyon 200 bin hayvan ithal edildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şöyle yapalım: Sayın Bakan dursun, değerli arkadaşlar, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 1 milyon 200 bin hayvan ithal edildi, onları da mı görmüyorsunuz? Girin, Ticaret Bakanlığının verisine bakın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 500 milyon dolarlık et ithalatı var ilk dokuz ayda, rekor bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, şimdi...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Başkanım, arkadaşlar Bakanın sunumunu dinlemek istemiyorlar, doğrudan görüşlerini ifade etsinler.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sen Uşak'a bak Sayın Vekilim, Uşak'a. Senin utanman lazım, Plan ve Bütçedesin, kaç yıldan beri Uşak Vekilisin ama daha bir çivi çakmadın Uşak'a; yazıklar olsun sana be!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Nereden biliyorsun ya, ne kadar ayıp bir şey, sen ne yaptın Tekirdağ'a konuşmaktan başka!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Uşak'ta Belediye Başkanı 800-900 kişiyi işten çıkardı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çiftçinin ürünü tarlada kalmış, buğdaya yüzde 12 artış vermişsiniz; vicdan kabul eder mi bunları ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - İsmail Güneş'in zulmünden Uşak'ı Özkan Yalım kurtardı, şükürler olsun!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen Uşak'a git, "İsmail Güneş ne yapıyor?" de bakalım, milletimiz ne diyor?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - "Üretim arttı." diyorsunuz, üretim çöp oldu, onu bile yönetemiyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ök, Sayın Gürer...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sade kahve 120 lira, çiftçinin sütü 13 lira tarım desteğiyle... Bir kahve 120 lira, çiftçinin 1 litre sütü 13 lira; yazıktır günahtır ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bitirince...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Haberin var mı senin? Uşak'a git de hayvancılığın hâlini gör.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bitti mi?

KADİM DURMAZ (Tokat) - Doğruya doğru, AK PARTİ Grubunun düşünüp de söyleyemediklerine de tercüman oluyor CHP Grubu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bittiyse bana söyleyin de ben de Sayın Bakanın mikrofonunu açayım. Şimdi ona göre hareket edelim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Üretici tüccara mahkûm edilirse bu yıl Türkiye...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz hep böylesiniz, korsan konuşmalar yapıyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ne korsanı? Sana da bilgi verelim Orhan Bey, her konuşmamızda anlatıyoruz bunları biz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Verilerle konuşun, verilerle, verilerle. Bakan verilerle konuşuyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Korsan sizsiniz Orhan Kardeş, sizlersiniz korsan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bütün açıklamalar resmî, korsan açıklama yok.

Sayın Bakan, devam edin lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakanlığın suçu az ama yirmi iki yıldır AKP iktidarlarının büyük suçu var. Bak, burada itirafta bulunuyor, planlamaya daha bu yıl geçiliyor ya! Yirmi iki yıl sonra mı aklı başına geldi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın vekillerim, müsaadenizle devam ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, tansiyonları biraz düşürelim, sabah tansiyonu iyi değil. Tamam, söyleyeceklerimizi söyledik. Şimdi, ya, bir dinleyelim. Bir sene bir icraat var, bir değerlendirsın, ondan sonra biz de değerlendireceğiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, yılda bir sefer Bakanı görüyorlar. Ne yapacaklar? Konuşmayacaklar mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, İç Tüzük'ü değiştirin, Bakanı her hafta görelim. Ben ne yapabilirim? Benim burada yapacağım bir şey yok, ben mevcut İç Tüzük'e göre yönetiyorum.

Sayın Bakan, devam edin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Müsaadenizle devam edeyim: 2013 yılında başlattığımız endüstriyel ağaçlandırma çalışmalarıyla 114 bin hektar alanı ağaçlandırdık. 2003 yılında uygulamaya aldığımız ORKÖY projeleriyle orman köylümüzü yüzde 20'si hibe, yüzde 80'i faizsiz ORKÖY kredileriyle destekliyoruz. Bugüne kadar 284 bin aileye, 236 kooperatif projesine günümüz fiyatlarıyla 30 milyar lira destek verildi. Antep fıstığı, badem, ceviz, zeytin gibi ürünlerde 3 hektara kadar...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Burada Siirt fıstığı yok.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - ...ve diğer ürünlerde yapılan özel ağaçlandırma çalışmalarında orman köylümüze yüzde 65 hibe veriyoruz. Ülkemizin önemli ihracat ürünleri arasında yer alan odun dışı orman ürünleri üretimini 2002 yılında 31 bin tondan 1,2 milyon tona ulaştırmış olacağız bu yıl sonu itibarıyla.

Orman yangınlarıyla mücadele kapasitesini artırarak yangınlara çok daha kısa sürede müdahale ediyoruz. Bu kapsamda 2002 yılındaki 73 ton olan havadan su atma kapasitemizi rezerv güçler dâhil 27 uçak ve 105 helikopterle toplam 438 tona, arazöz sayısını 650'den 1.686'ya, iş makinesi sayısını ise 140'tan 831'e çıkardık. Ayrıca 2.655 yangına ilk müdahale aracı ve 14 insansız hava aracını da hizmete aldık. İnsansız hava aracını kullanan Avrupa'da ilk, dünyada 2'nci ülkeyiz. Ormanlarımızı 184'ü akıllı olmak üzere 776 kuleden 24 saat gözetliyoruz. Orman yangınlarında helikopter ve arazözlerin su alma süresini kısaltmak amacıyla 4.796 yangın havuzu ve göleti inşa ettik, bunlara devam edeceğiz. Böylece kırk dakika olan ilk müdahale süresi on bir dakikaya düştü. 25 bin orman kahramanımız, 127 bin gönüllümüzle yangınlarla mücadele ediyor ve zarar görmüş orman alanlarının tamamını ağaçlandırıyoruz. 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü kapsamında 81 ilimizde "geleceğe nefes, insanlığa nefes" diyerek fidanlarımızı toprakla buluşturacağız. Başta siz Komisyon üyelerimiz olmak üzere tüm vatandaşlarımızı geleceğe nefes olmaya davet ediyorum. Bu vesileyle geçtiğimiz hafta siz değerli Komisyon üyeleri adına memleketlerinizde diktiğimiz fidanların sertifikalarını sizlere takdim ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nezaket için teşekkür ediyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ülkemizin doğal güzelliklerini koruma altına alıyor, halkımızın istifadesine sunuyoruz. 2024 yılında ilan ettiğimiz 2 millî park, 3 tabiat parkı, 1 tabiat anıtı ve 7 mahallî önemi haiz sulak alanla birlikte 671 korunan alana ulaştık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yirmi iki yıllık Hükûmetlerimiz döneminde çiftçilerimize ve sektöre yönelik destek ve yatırımlarımız sayesinde 2023 yılında 68,5 milyar dolar olan tarımsal hasılayla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, tabii, ara vermek durumunda kaldık. Mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun, toparlayın lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Daha yarısında'yım. 2023 yılında 68,5 milyar dolar tarımsal hasılla Avrupa'da 1'inci, dünya da ise 9'uncu sıradayız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hayvancılıkta da öyleydi ama çuvalladılar.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ülkemiz dünya bitkisel üretiminde 7 üründe 1'inci ve 6 üründe 2'ncidir. Geçen yıl 31 milyar dolar ihracat gerçekleştirdik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ne kadar ithalat gerçekleştirdiniz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Son yirmi iki yılda ülke olarak hem kendi gıda ihtiyacımızı karşıladık hem de 106 milyar dolar dış ticaret fazlası verdik.

Komisionumuzun kıymetli üyeleri, 2002 yılında 98 milyon ton olan bitkisel üretimimiz yüzde 41 artışla 138,6 milyon tona yükselmiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Yegin...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, "Orhan Yegin" falan deyip ne yapıyorsunuz? Bakan var orada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ök...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nilgün Ök mü diyelim, ne diyelim?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır arkadaş, dinleyemiyoruz yani.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hiç seni muhatap almayacağım, sen tarımdan anlamıyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu miktar cumhuriyet tarihinin üretim rekorudur. Bitkisel üretimde verimliliği...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, buğday kaç lira şimdi, biliyor musun?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Biliyorum ya!

(CHP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, Sayın Ağbaba; değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arpa kaç lira, buğday kaç lira, kayısı kaç lira? Hiçbirinden haberiniz yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Herkesi itham ediyorsun ya! Böyle bir şey olabilir mi? Yeter!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir konserle kaç ton buğday alabilirsin?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, size söz...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz sizin yapmadıklarınızı yapıyoruz, sizin belediyelerinizin yapmadıklarını yapıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığının yıllık programında 7 milyar 333 milyon lira arz açığı için bütçe ayrılmış ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, Sayın Gürer...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir konserle kaç ton buğday alabilirsin bakalım?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen buğdayın fiyatını söylesene bana, buğdayın fiyatını. Arpa kaç lira, buğday kaç lira? Haberin var mı senin?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Haberim var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kaç lira? Kaç lira? Haberin var mı?

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmaları, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, görüşmelere 11.50'ye kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 10.42

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.52

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 7'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Şimdi, Sayın Bakanın mikrofonunu açacağım ve kaldığı yerden konuşmasını tamamlamasını isteyeceğiz kendilerinden.

Sayın Bakanım, buyurun lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yirmi iki yıllık hükümetlerimiz döneminde çiftçilerimize ve sektöre yönelik destek ve yatırımlarımız sayesinde 2023 yılında 68,5 milyar dolar tarımsal hasılayla Avrupa'da 1'inci, dünya da ise 9'uncu sıradayız. Ülkemiz dünya bitkisel üretiminde 7 üründe 1'inci ve 6 üründe 2'ncidir. Geçen yıl 31 milyar dolar ihracat gerçekleştirdik. Son yirmi iki yıldaki dış ticaret fazlamız tarımda 106 milyar dolar.

Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, 2002 yılında 98 milyon ton olan bitkisel üretimimiz yüzde 41 artışla 138,6 milyon tona yükselmiştir. Bu miktar cumhuriyet tarihinin üretim rekorudur. Bitkisel üretimde verimlilik artışına yönelik yürüttüğümüz çalışmalarla bugüne kadar kuraklığa ve soğuğa toleranslı 79 bitki çeşidi geliştirdik.

Yerel çeşitlerin tescillerinin yapılabilmesi amacıyla ülkemizin farklı bölgelerinden 1.537 yerel çeşit örneğini İzmir ve Ankara'da bulunan tohum gen bankalarımızda muhafaza ediyoruz. İşlemleri tamamlanmak üzere olan 12 adetle birlikte 49 ata tohumumuzu yıl sonuna kadar tescil etmiş olacağız. Ayrıca, yerel çeşitlerimizin yanında bu gen bankalarımızda toplamda 121.515 tohum örneği korunmaktadır. Bu tohum hazinemiz ülkemizin gıda arz güvenliğinin en büyük sigortasıdır.

Verimlilik artışının diğer bir unsuru da sertifikalı tohum üretiminde yaptığımız çalışmalardır. 2002 yılında 145 bin ton olan sertifikalı tohum üretimimiz 2023 yılında 1,3 milyon tona ulaşmıştır. Ülkemizde kullanılan sertifikalı tohumluğun yüzde 97'si yurt içinde üretilen tohumla karşılanmaktadır. 2002 yılında 17 milyon dolar olan sertifikalı tohum ihracatımız 2023 yılında 19 kat artışla 327 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 131'dir. Bugün artık Türkiye sertifikalı tohum üreten ve 117 ülkeye tohum ihracatı yapan bir ülkedir. Ayrıca, Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi'ni uygulamaya devam ediyoruz. Burada da üreticilerimize tohum, fide ve fidan için yüzde 75'e kadar hibe veriyoruz. Son yirmi iki yılda 2,2 milyon hektar alanda çayır, mera ve ıslah amenajman projeleri uyguladık. Yem bitkileri ekiliş alanı 760 bin hektardan 2,7 milyon hektara yükseldi. Bitki hastalık ve zararlılarıyla mücadele kapsamında biyolojik ve biyoteknik mücadele yapan üreticilerimizi 2010 yılından itibaren destekliyoruz. Burada uygulama alanımızı 15 kat artırdık. Bu yıl ilk kez biyolojik ve biyoteknik mücadele tekniklerini uygulayan üreticilerimize sübvansiyonlu kredi kullanıldı. Bitki hastalık ve zararlılarıyla mücadele ederken gıda güvenliliğini de önemseyerek pestisitlerin hatalı kullanımına yönelik tedbirler alıyoruz. Bu kapsamda kalıntıyla etkin mücadele edebilmek için 13 ilde 11 üründe kalıntı eylem planını uyguluyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; son yirmi iki yılda hayvan varlığımızı büyükbaşta yüzde 67,7 artışla 16,6 milyona, küçükbaşta yüzde 64,3 artışla 52,4 milyona, kanatlıda yüzde 48,9 artışla 373,8 milyona, arılı kovanı yüzde 119 artışla 9,2 milyon adede ulaştırdık.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Domuz üretimi bunun içinde mi Sayın Bakan?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Damızlık ve besilik varlığımızı artırmak için ESK ve TİGEM iş birliğiyle büyükbaş hayvan rezervi oluşturuyoruz. Proje kapsamında üretilen hayvanları üreticilerimize uygun koşullarda vereceğiz. Üstün vasıflı hayvan varlığımızı artırmak amacıyla ıslah ve geliştirme çalışmalarını da sürdürüyoruz. Büyükbaşta 3, mandada 18 ve küçükbaşta 55 ilde başlattığımız hayvancılıktaki en kapsamlı AR-GE projesi olan Halk Elinde Ülkesel Islah Projesi devam etmektedir. Hayvan genetik kaynaklarımızın yerinde korunması için 28 ilde program yürütmekteyiz. Ankara ve Kocaeli'deki gen bankalarımızda 19'u küçükbaş, 7'si büyükbaş ve 5'i at olmak üzere 31 ırka ait 82.868 genetik materyali muhafaza ediyoruz.

Hayvan hastalıklarıyla mücadele kapsamında şap hastalığına karşı her yıl rutin olarak kendi ürettiğimiz aşılarda uygulanan 2 dozu bu yıl 3 doza çıkardık. Hayvan hareketlerinin kontrolü ve hastalıklarının yayılımının engellenmesi amacıyla 3 ilimizde veteriner yol kontrol denetim noktaları kurduk. Önümüzdeki dönemde bu noktaları artıracacağız. Bu yaptığımız çalışmalarla şap hastalığı vaka sayısı geçtiğimiz yıla göre yüzde 78 azaldı.

Su ürünleri üretiminde ise artış ivmesi devam ediyor. 2002 yılında 61 bin ton idi, 2023 yılında 9 katına çıkarak 556 bin tona ulaştı. Ülkemiz su ürünleri yetiştiriciliğinde Avrupa'da 2'nci, dünyada 16'ncı sıradadır. Uluslararası pazarda marka değerine sahip Türk somonu üretimimiz geçen yıla göre yüzde 45 artarak 66 bin tonu geçti. 100'e yakın ülkeye 1,7 milyar dolar su ürünleri ihracatı gerçekleştirdik. Balıkçılıkta sürdürülebilirliği teminen geçen yıl 140 bin denetim yapmıştık, bu yılın ekim sonu itibarıyla 125 bin denetime ulaştık, devam edeceğiz. Balıkçılarımıza ilave gelir sağlamak ve sportif balıkçılığı desteklemek için 85 milyon adet balıklandırma yaptık. Sucul biyoçeşitliliğin korunması ve deniz çöplerinin temizlenmesi kapsamında da 1 milyon metrekaare hayalet ağı sularımızdan temizledik. Antalya Su Ürünleri İleri AR-GE Merkezini de ayrıca bu yıl hizmete aldık.

Değerli Komisyon üyeleri, üreticilerimizi afetlere karşı korumak ve sürdürülebilir tarımsal üretimi sağlamak amacıyla Tarım Sigortaları kapsamında sigorta poliçe bedelini yüzde 67'ye varan oranda devlet olarak karşılıyoruz. Bunun yanında genç ve kadın çiftçilerimize, gazi ve

şehit yakınlarına, engelli çiftçilerimize ve sözleşmeli tarım yapan üretici ve yetiştiricilerimize TARSİM’de prim indirimleri sağlıyoruz. Bu kapsamda 2023 yılında 8 milyar lira, bu yıl ekim ayı itibarıyla da 11 milyar lira hasar tazminatı ödenmiştir. Türk Devletleri Teşkilatında Ortak Tarım Sigortaları Birliği oluşturuyoruz. Bu kapsamda ilk model Azerbaycan’da kuruldu, Özbekistan ve Kazakistan’da da devam ediyoruz.

Değerli Komisyon üyeleri, sağlıklı bir gelecek güvenilir gıdayla mümkün. Vatandaşlarımızın sağlıklı ve güvenilir gıdaya ulaşması için denetim ve kontrollere aralıksız devam ediyoruz. 2024 yılı Ekim sonu itibarıyla 1 milyon 100 bin denetime ulaştık. Bugüne kadar taklit veya tağşiş yapılan ve insan sağlığını tehlikeye düşürecek gıdalar periyodu belli olmayan zamanlarda, toplu şekilde kamuoyuna açıklanıyordu. Şimdi, bu duyuruları elektronik ortamda tüketicilerimizle anlık olarak paylaştığımız bir sisteme geçtik. Gıda işletmelerinin denetim durumunun tüketicilerimiz tarafından da takip edilmesine imkân tanıyan Gıda İşletmelerinde Karekod Uygulaması’nı hayata geçirdik, 2025 yılında bunu zorunlu hâle getireceğiz. Denetimlerin etkinliğini artırmak ve tüketicilerimizin yanlış yönlendirilmesinin önüne geçmek için mevzuat düzenlemelerine devam ediyoruz. Vatandaşlarımızın güvenilir gıdaya erişim hakkını koruyacak, insanımızın sağlığıyla oynayanların gözünün yaşına bakmayacağız.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Sayıştay denetimini ve düzenlenen raporları titizlikle dikkate alıyor, Bakanlığımıza tahsis edilen kaynakların etkin ve verimli şekilde kullanılması için her türlü çalışmayı yapıyoruz. 2023 Yılı Sayıştay Denetim Raporlarında kamu zararına yönelik herhangi bir bulgu bulunmuyor. Bakanlık olarak bağlı, ilgili ve koordine ettiğimiz kuruluşların Sayıştay raporlarını da yakından takip ediyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Bakanlık olarak 2025 yılı faaliyetlerimizi yürütebilmek amacıyla bağlı kuruluşlarımızla birlikte 178 milyar lira yatırım yapmayı, tarımsal destek tutarını 135 milyar liraya çıkarmayı ve depremden etkilenen illerimiz için 11,5 milyar lira kaynak kullanmayı hedefliyoruz. Gazi Meclisimiz de uygun görürse Bakanlığımız bütçesi bir önceki yıla göre yüzde 55 artarak 438 milyar lira olacaktır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; tarım ve ormancılık sektörümüzü tüm paydaşlarla birlikte her yönüyle değerlendirmek, hedef odaklı gelişim stratejilerimizi belirlemek ve bu minvalde Bakanlığımızın geleceğe yönelik politikalarında güçlü bir referans kaynağı oluşturmak üzere 4’üncü Tarım Orman Şurası’nı 2025 yılı Nisan ayı içerisinde gerçekleştireceğiz. Tarımı güçlü ve üretken tutmak ortak bir çaba, ortak bir sorumluluktur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarımın ve çiftçinin bir millet için ne kadar önemli olduğunu “Millî ekonominin temeli ziraattır. Bunun içindir ki, ziraatta kalkınmaya büyük önem vermekteyiz.” sözüyle vurgulamıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın “Güçlü ülke, tarım, hayvancılık ve gıda alanlarında da kendini ispatlamış ülkedir.” sözünden hareketle Bakanlık olarak başta her türlü övgüye layık çiftçilerimiz ve güzel ülkemiz için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Ben -konuşmalarda çok önemliydi- özellikle üretim planlaması ve tarımsal desteklerle ilgili olan kısmı eğer müsaade ederseniz tekrarlamak istiyorum. Çünkü üretim planlaması ülkemiz için ve ülkemizin tarımsal geleceği için, gıda arz güvenliği için son derece önemli. Yeni modelde tarımsal destekleri sade ve etkin hâle getirdiğimizi söylemiştim. Bu konu hep gündeme geldi, çok fazla çeşit ve çiftçilerin artık bu konuda hangi desteği aldığını ya da almadığını anlamak açısından bitkisel üretim desteklerini...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ama Sayın Bakanım, burada...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, şu kısmı bitireyim müsaadenizle.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yok, ben tamamlamak adına sizi...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet, bitkisel üretim desteklerini 21 kalemden 3 ana kaleme indirdiğimizi, hayvancılık desteklerini 22 kalemden 7 ana kaleme indirdiğimizi, su ürünleri desteklerini ise 15 kalemden 2 ana kaleme indirdiğimizi söylemiştim. İlk defa destek tutarlarını şu anda bütün çiftçilerimiz, hatta sübvansiyonlu krediler de dâhil olmak üzere, üretim döneminden önce ve üç yıllığına hangi ilçede, hangi ürüne ne kadar destek olacağını bilecek şekilde şu anda bilme ve görme imkânına sahip. Destek tutarları temel girdiler olan mazot ve gübre maliyetlerindeki değişime göre her yıl güncellenecek; buradaki baz budur. Bitkisel üretimde yeni destek modelini, temel destek, planlanma desteği ve üretimi geliştirme desteği olarak planladığımızı söylemiştim. Bakanlık kayıt sistemindeki üreticilerimize mazot maliyetinin ortalama yüzde 50’sini, gübre maliyetinin ise ortalama yüzde 25’ini temel destek olarak vereceğiz; bu, birincisiydi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Zaten vermiyor muydunuz Sayın Bakanım?

CAVİT ARI (Antalya) - On sene, on beş sene önce de söylediniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, bir müsaade ederseniz bitireyim.

Planlama kapsamına alınan ürünlerde ise belirlenen ilçelerde üretilirse ilave planlama desteği vereceğiz. Burada planlama kapsamına aldığımız ürünlerin Türkiye’deki ekilen alanların yüzde 77’sini kapsadığını bir kez daha ifade etmek istiyorum. Planlama kapsamındaki ürünler için mazot maliyetinin tamamını, gübre maliyetinin ise yarısını karşılamış olacağız.

Temel ve planlı üretim desteğine ilave olarak yer altı su kısıtı bulunan 52 ilçede az su tüketen arpa, buğday, yağlık ayçiçeği, mercimek, nohut, aspir, fiğ ve yem bezelyesi yetiştiren üreticilerimize su kısıtı desteği vereceğiz. Böylece, bu ilçelerde belirlenen ürünleri üreten çiftçilerimizin hem mazot hem de gübre maliyetlerinin tamamı karşılanmış olacak.

Burada, özellikle iklim değişikliği başta olmak üzere çok ciddi etkenlerin, suyla alakalı, önümüzdeki dönemde çok daha dikkatli olma ihtiyacı sebebiyle suyu merkeze aldığımızı söylemiştim. Özellikle 1.313 metreküplük kişi başına tüketim potansiyeliyle su stresi altındayız. Özellikle de suyun yüzde 77’sini tarımın kullandığını düşünürsek suyumuzu çok daha etkin ve verimli bir şekilde kullanmamız gerekir.

Ben hepimizin ortak paydası olan tarım ve orman sektörümüz için yapacağınız kıymetli öneri ve katkıları dikkate alacağımızı belirterek 2025 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Geç kalmadık mı Sayın Bakanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakana teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Gayrisafi millî hasılaya göre, kanuna göre en az yüzde 1 desteklemeniz lazım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok zaman kaybettik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - 345 milyar ödenmesi gerekirken sizin sunumunuzda 135 milyar lira var; 210 milyar lira nereye gitti?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın vekillerim, bu konu, üretim planlaması konusu sadece bizim tek başımıza yapabileceğimiz bir şey değildir. Siyasetiyle, çiftçisiyle, üreticisiyle, bürokratiyle, Bakanlığıyla, paydaşlarıyla, kimler varsa üretim planlamasını uygulamak zorundayız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 2022'den beri konuşuyorsun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bütün uyguladığımız, bütün uygulamaya koyduğumuz konular da bu bağlamdadır.

Desteğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Kanuna göre 210 milyar lira destek neden ödenmiyor? Bunu merak ediyorum ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli milletvekilleri...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Gayrisafi millî hasıla 345 milyar ödemeniz gerektiğini söylüyor Sayın Bakanım, sizin sunumunuzda 135 milyar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, bakın, burada Sayın Barut konuşma yapacak, bekliyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - 210 milyar lira neden ödenmiyor?

CAVİT ARI (Antalya) - Bu kameralar böyle koştur koştur nereye gidiyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Barut konuşacak, dolayısıyla mikrofonunu açacağım.

CAVİT ARI (Antalya) - Yavaş gitsinler bari.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, yavaş gidin diyelim o zaman.

CAVİT ARI (Antalya) - Niye kaçarak gidiyorlar?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, yavaş gitsinler.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Altı yıldır Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyorsun, hâlâ aynı soruyu soruyorsun.

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, sanki kaçarak...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Altı yıldır aynı soruyu soruyorsun.

CAVİT ARI (Antalya) - Bir yerde yangın mı var ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen bari sorma.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, milletvekillerimiz, Sayın Ök, Sayın Arı; lütfen, Sayın Barut bekliyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Barut da rahatsız oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - E, rahatsız oldu tabii, adam kamerasını açtı bekliyor, bir müsaade etmiyorsunuz; lütfen.

Sayın Barut, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli Komisyon üyeleri, saygıdeğer katılımcılar; ben hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Tarım Bakanını çok dikkatlice dinledim ancak dinlerken de biraz böyle şaşkınlıkla, hayretle dinledim. Şöyle, Sayın Bakan öyle pembe bir tablo çizdi ki acaba bir an dedim ben mi başka ülkedeyim yoksa Tarım Bakanımız başka bir ülkenin tarım bakanı diye kendimi böyle düşünmekten alıkoyamadım.

Türkiye'nin gerçek üreticilerinin durumunu bir de bizlerden dinleyin. Türkiye'de şu anda üreticiler kan ağlıyor. Türkiye bir tarım ülkesi ama AKP eliyle bitirilmiş bir durumda. Tarımı biten bir ülkede de maalesef tarım yapmak çok zor. Uzun yıllar her ektiğinden zarar eden, hiç kazanamayan bir çiftçi kesimi ilk defa Türkiye'nin her tarafında farklı bölgelerde eylemlere kalkıştı. Yani çiftçi, kendi örgütüyle, çiftçi örgütlerinin önünde, meslek örgütlerinin önünde, hatta siyasi partilerin önünde, artık bıçak kemiğe dayandığı için Türkiye'nin her tarafında eyleme başladı. Çiftçi, toprağına bağlı bir insan; çiftçi, kolay kolay eylem yapabilecek bir insan değil. Sayın Bakan, Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; artık ülkenin tarımının ve çiftçinin hâlinin ne duruma geldiğini sizler düşünün.

Şimdi, gıda egemenliğimizi tehlikeye atan tarımsal üretimi ve çiftçiyi bitirmenin amacı burada belli. Tarım, çiftçi, üretici kıskacıyken ülkemiz şu anda tümüyle çok uluslu şirketlerin ve emperyalist ülkelerin pazarı hâline getirilmiştir. Çiftçilerin ürettiği ürünlerinin, içinde yaşayan bir arkadaşımız olarak, bizzatıhi çiftçiliği yapan bir arkadaşımız olarak şu anda çiftçinin ürünlerinin fiyatlarının çok düşük olması,

maliyetinin çok altına satılması ve zarar etmesi, ülkedeki enflasyonla mücadelenin enflasyon sepetine konulmasının bir günah keçisi de ilan edilmiş durumdadır. Peki, biz burada ne yapıyoruz? Bir tarım bütçesini konuşuyoruz. Bütçe niçin yapılır? Dertlere derman olmak için yapılır, onların sorunlarını çözmek, refahını artırmak için yapılır. Oysa bu sorunu bu bütçe çözüyor mu? Maalesef çözmiyor. Neden bunları söylüyorsunuz? Çünkü matematik yalan söylemez. Şöyle bir şey var: İktidar algı oyunlarına girişse de gerçek değişmiyor değerli arkadaşlar, gerçekler insanların yüzüne tokat gibi çarpar.

Bakın, örnekler verelim: 2023 yılında bütçeden tarıma ayrılan kaynak ne kadardı Sayın Bakanım? 142,3 milyar lira. 2024 yılında ne kadar? 384 milyar liraya çıkarılmış. Peki, 2025 yılına geliyoruz. 2025 bütçesinde ise toplam kaynak 706 milyar ayrılmış. Bunun da daha vahimi ise tarımsal destekleme için desteklemeye 135 milyar kaynak ayrılıyor. Çiftçinin en temel maliyetlerinden biri olan mazot fiyatları bile üç senede 7 liradan 45 liraya çıktı. Tarıma geçen sene 63 milyar, bu sene 91 milyar, bu gelecek yıl ise 135 milyar destek vereceklerini söyleyenlerin gerçekten vicdanları sızlamıyor mu? Maliyetler 5 kat, 6 kat arttı. İlaçtan gübreye, tohumdan elektriğe, çiftçilerin bütün girdileri en az 5-6 kat artmışken bu verilen destek çiftçiye yetersiz ve yapılan bir darbedir.

Bakın, bunu biliyorsunuz, 2006 yılında bir Tarım Kanunu çıkarıldı. Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi der ki: "Tarıma ayrılan destek yüzde 1'den aşağı olamaz." Kesin emredici bir hüküm var. Yüzde 1'ini hesap ettiğimizde ülkemizin bu yılki millî gelirinin 61 trilyon 541 milyar lira olacağı öngörülüyor. Peki, bunun yüzde 1'i ne yapıyor değerli arkadaşlar? Yüzde 1'inin destek olması demek değerli arkadaşlar, 615 milyar 400 milyon lira tarıma destek ayrılması lazım. Ne veriyorsunuz? 135 milyar lira veriyorsunuz. Çiftçinin şu anda iktidardan, Hükümetten alacağı 480 milyar 400 milyon. Peki, bu sadece bu yıl mı böyle? 2006'dan bu yana çıkan kanunlara bakanlıkların hiçbiri hiçbir zaman uymamıştır, yüzde 1'i hiçbir zaman alamamıştır, yüzde 0,5 ve 0,5'in altında alınmıştır. Şimdi, buradan bunu söylediğimizde, adım gibi eminim, biraz sonra geçmiş Bakanlar da şimdiki Sayın Bakanımız da şöyle diyecek: "OECD'ye göre -OECD bir Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü- biz desteklemeleri yüzde 2'ye getiriyoruz."

Sayın Bakanım, bu OECD, uluslararası Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü; bu birincisi. İkincisi, "destek" dediğiniz sadece tarıma verilen destektir. Bunun içerisinde banka yoluyla verilen kredileri desteğe sayıyorsunuz. Özel sektörün yapmış olduğu, tarıma koymuş olduğu katkısı bunun içerisine koyuyorsunuz. İlacı, tohumu, hepsini bunun içerisine koyarak ancak yüzde 2'yi buluyor; bu doğru değil. Biz kanunun emredici hükümlerini söylemek istiyoruz Sayın Bakanım. Öte yandan, 2011 yılından bu yana kadar bütçede tarımsal desteklemeye ayrılan pay da sürekli düşüyor. Bakın, 2011 yılında bütçede tarıma ayrılan destek yüzde 2,2 iken bugün geline noktada yüzde 0,8 olmuş. Yani, özetle, tarımı desteklenmeyen bir ülkede tarım yapmanın mümkünatı yok. Dolayısıyla, arkasından ne geliyor? İthalat geliyor. Biliyoruz, AKP iktidarı ranta ve ithalata sevdalı bir iktidar; onun için, şu anda tarım desteklenmediği için üretici tarımı yapamıyor, maalesef, artık ithalatla karşı karşıya geliniyor. Dolayısıyla, Sayın Bakan, çiftçi, vatandaş öyle çok zor bir durumdaki.

Şu elimde gördüğünüz 1 litre süt, şu da yarım litre su. Şu su marketlerde 15 lira. Şu 1 litre süt çiftçinin elinden 13 liraya çıkmakta. Değerli milletvekilleri, vatandaş, çiftçi, yurttaşları şu kuru ekmeğe, yek ekmeğe muhtaç etmiş durumdasınız; bakın, bu kadar net ve kesin söylüyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) -Onu da bulursa.

AYHAN BARUT (Adana) - O da bulunursa. Vatandaş şu anda kuru ekmeğe muhtaç olmuş durumda.

Geçtiğimiz günlerde partinizin bir kongresinde bir konuşma yaptınız Sayın Bakanım, çok güzel bir konuşma yaptınız yani biz de ancak, tam böyle söyleriz. Diyorsunuz ki: "Madem 'güçlü Türkiye ve tarım' diyorlar, o zaman -ben şöyle söyleyeyim, sizin söylediğinizi tam tamına söyleyeyim- Türkiye'nin yolu güçlü bir tarımdan geçer." Bunu söylemek doğrudur, Türkiye'nin yolu güçlü bir tarımdan geçer. Peki, bir bakalım, güçlü tarım var mı şu ana kadar? Madem bizim ülkemizde tarım güçlüydü, çiftçi üretip, ekip diktiklerinden niye para kazanamıyor? Geçen yıl limon dalında kaldı; limon bu sene 10 liradan başladı, tekrar 4 liralara, 5 liralara düştü.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dönemsel olur onlar.

AYHAN BARUT (Adana) - Limon dalında çürüdü; bas bas bağırarak burada, hiç kimse oralı bile olmadı.

Ülkemiz ithalat cennetine çevrildi. Madem öyle, güçlü tarım; niye ithalat yapıyoruz, ithalatı engellemiyoruz? 2011 yılındaki desteklemelerin tutarı ile bugünkü destekleme tutarının arasındaki farkı söyledik. 2002 yılında iş başına geldiğinizde 2 milyon 800 bin çiftçi vardı ÇKS kayıtlarında, bugün geline noktada 700 bin çiftçi tarımdan kopartıldı ve gerçekten, 700 bin çiftçi artık tarım yapamıyor. Bu yanlış politikalar neticesinde 2 Trakya büyüklüğünde tarım alanı işletimden çıkartıldı. O zaman nasıl tarımda güçlü oluyoruz Sayın Bakanım, bunu size soruyorum. Gerçekten, bu üreticiyi düşünüyorsak hakkını, ederini, değerini vermek gerekiyor.

Sayın Bakanım, bir de konuşmam -bitmek üzere- bitmeden önce... Ben bir ziraat mühendisiyim -uzun yıllar hem tarımda çiftçilik yapan hem de Ziraat Mühendisleri Odasında uzun yıllar başkanlık yapmış bir arkadaşınız olarak- Tarım Komisyonu üyesiyim, iki dönemdir Mecliste görev yapıyorum. Bugün burada Tarım Komisyonu olacağını bilen bütün meslektaşlarım -ziraat mühendisleri, gıda mühendisleri, veteriner hekimler, ziraat teknikerleri, teknisyenler- sizlerden gelecek atamalarla ilgili çok önemli haberler ve müjdelere bekliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Barut, süreniz doldu, lütfen tamamlayın.

AYHAN BARUT (Adana) - Hemen bitiriyorum.

Bakın, bu meslek grupları gerçekten çok sıkıntılı ve şu anda işsiz durumdadır, özel sektörde iş yapamaz durumdadır. Mesleğim ziraat mühendisliğinden örnek verecek olursam, ziraat fakülteleri her yıl 5 bin mezun veriyor. Siz iki yılda bir istihdam sağlıyorsunuz; iki yılda mezun sayısı 10 bin, sağlamış olduğunuz istihdam 700-750 civarında yani yüzde 7'si olmuş oluyor. Gelin, bu gençlerin; bu yeni mezun olan arkadaşlarımızın; ziraat mühendisi, gıda mühendisi, veteriner hekim, ziraat teknikeri, ziraat teknisyeni gibi alanlardaki çok sayıda meslektaşımızın sesini duyun yani bunlara her yıl atama çıkarın. Zaten yapmış olduğunuz, çıkarmış olduğunuz kanunlarla, yasalarla birlikte bu alanlarda oldukça sayıda mühendis ve tekniker, teknisyen arkadaşlara ihtiyacımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Barut, süreniz doldu.

AYHAN BARUT (Adana) - Bunlar kendi çalıştıklarını, kendi maaşlarını çıkaracak bilgi birikimini ve hizmeti yerine getireceklerdir diyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Ayhan Barut.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bütçe bir alım kaynağı görünmüyor, onu da söyle.

AYHAN BARUT (Adana) - Bütçede de bir alım kaynağı görünmüyor, evet. Buna da burada dikkatinizi çekmek istiyorum Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - CHP Grubu adına ikinci konuşmacı Orhan Sarıbal.

Süreniz on dakika.

Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokrat arkadaşlar, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şuradan başlamak lazım: Bir ülkede demokrasi askıya alınmışsa, otoriterlik ve faşizm egemen olmuşsa; bir ülkede yargı, yasama, yürütme bir tek kişinin vesayetine verilmişse; halkın iradesi gasbedilmişse, halkın seçtiği belediye başkanlarına kayyum atanıyorsa siz orada bütçe hakkından, demokrasiden, eşit dağılımdan bahsedemezsiniz yani bir ülkede faşizmin koşulları varsa o ülkede bir bakanın da etkisi yoktur, bürokratların da etkisi yoktur, tek adamın açık ve net bir şekilde bütün ülkeye kurduğu hegemonya vardır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Öyle bir şey yok ya!

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Dinleyeceksiniz, dinleyeceksiniz. Ben söyleyeceğim, siz dinleyeceksiniz, siz de söylersiniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yok ya! Biraz önce öyle mi yaptınız yani?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Biz gayet güzel dinledik, Sayın Bakanı dinledik, düşüncelerimizi söyleyeceğiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sen burada değildin ki.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Böyle, burada sadece bir bütçeyi konuşarak çıkmak bir şey fayda vermiyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Sarıbal, siz konuşmanızı yapar mısınız.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Şimdi göstereceğiz ne hâle getirdiğinizi, şimdi anlatacağız nelere mal ettiğinizi bu ülkeyi.(AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürlütüler)

CAVİT ARI (Antalya) - Dinleyin, bir şeyler öğrenirsiniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Şimdi anlatacağız, şimdi göreceksiniz. Kendi yalanlarınızla hayatı geçirmeye çalışıyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen.

Sayın Sarıbal, bir dakika.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen konuşmanızı yapın, karşılıklı laf atmayalım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kayyum rejiminizi, kayyum politikanızı sonuna kadar kınıyorum. Kayyumun bu dünyada ve çağdaş, gelişmiş toplumda yeri yoktur. Bu ülkede sarayın hegemonyasını ve yargı aracıyla kayyum rejiminizi şiddetle kınıyorum ve bu politikanın bitmesi için sonuna kadar mücadele edeceğimizi de bir kez daha belirtmek istiyorum.

Bütçeye gelince, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan çok iyi niyetle bir şey yapmaya çalışıyor ama sanıyorum 9'uncu Bakan yirmi iki yılda. Her gelen Bakanın gerçekten bir yoğurt yiyişi vardı ama sonunda yoğurt o yiğitleri yedi gitti. Mevcut Bakan da ne yazık ki -iktisatçı, saygı da duyuyorum kişiliğine- gelen rakamlar üzerinden söylüyor, haklı olarak söylüyor ama gerçekten bir inisiyatifi var mı? Bunu hep birlikte göreceğiz. Var mı, yok mu? Neye karşılık geliyor?

Değerli arkadaşlar, bütçe yapıyorsunuz. "Bütçe hakkı" denen bir kavram var. Bu ülkenin çiftçisinin, bu ülkenin tarımıyla uğraşan insanların bütçe hakkı var çünkü bu ülkeye katkı koyuyorlar, bu ülkenin gayrisafı millî hasılasına katkı koyuyorlar. Şöyle bir kısa kısa bakalım. 2002'den bugüne kadar çiftçi sayısı yaklaşık 3 milyondan 2 milyon seviyesine düşmüş, o da Covid döneminde başka nedenlerle artmasına rağmen; 1,6 milyona kadar düşmüştü, 2 milyon seviyesine düşmüş. Gayrisafı millî hasıla içerisinde tarımın payı 10,2'den neredeyse yüzde 5'lere düşmüş. İstihdamdaki payı, ülke nüfusu yüzde 60 artarken ne yazık ki tarımın istihdamdaki payı yüzde 35'lerden yüzde 14'lere yani 7,5 milyondan 4 milyon seviyesine düşmüş. Yine, bütünüyle baktığımızda tarımda artık tamamen yavaş yavaş dışa bağımlı bir ülke noktasına gelmişiz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Mesela neyde dışa bağımlıyız?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan, bir ülkede tarımı ya da tarımsal üretimi ayakta tutmanın 3 temel yolu vardır; bir, girdileri desteklersiniz...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Mesela neyde dışa bağımlıyız?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ayçiçeği ham yağında, buğdayda, mısırdaki, soyada, mercimekte...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ya, arkadaşlar, lütfen... Ya, lütfen, lütfen arkadaşlar...

Ya girdileri desteklersiniz; mazot, ilaç, gübre, elektrik, suyu desteklersiniz; çiftçi ucuz üretir, piyasaya mal, ürün ucuz gider.

İki, desteklemelerle bunu kapatırsınız, desteklemeleri artırırsınız. Bunun üzerinden çiftçinin maliyetini düşürüp piyasaya ürünün ucuz gitmesini sağlıyorsunuz tüketiciyi korumak için.

Üçüncü ve son yol da tüketicinin gelirini artırırsınız. Vicdanınızla cevap verin, hangisi var burada, hangisi? Hiçbiri yok.

135 milyar lira bu bütçeden tarıma pay ayırdınız. Bu yıl, 2024, yeni bir zam gelmezse çiftçinin kullandığı mazotun bedeli 130 milyar, 2024. Bir tek kuruş zam gelmezse 2025 yılında 130 milyar. Kaç para veriyorsunuz? 135 milyar. Hangi desteklemeden bahsediyorsunuz? Alay mı ediyorsunuz bizimle? Kafa mı buluyorsunuz?

Peki, başka bir şey daha söyleyeceğim: Bugün için, bu yıl için 91,5 milyar lira öngördünüz, vereceğinizi söylüyorsunuz, aşağı yukarı bir kısmı verildi. Biliyor musunuz mazottaki vergi miktarınız 54 milyar TL. 91,5 milyar para vereceksiniz, 54 milyar lirasını sadece mazot üzerinden geri alacaksınız. Hani kuldan korkmadığınızı biliyorum, domuz eti yemekten korktuğunuz kadar kul hakkından korksaydınız bu ülke bu hâle gelmezdi. Ama Allah aşkına bu olacak şey mi arkadaşlar?

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Her ikisinden de korkuyoruz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Olacak şey mi değerli arkadaşlar?

Sadece bu mu? Başka? Devam edelim, devam edelim. 135 milyar lira. Bakın, gübre 100 milyar en az, mazot 136 milyar en az, hayvancılıkta kullanılan yem ve hayvancılıkta ayakta kalmanın yaklaşık bedeli 600 milyar; toplam 1,5 trilyon çiftçinin gideri var, 1,5 trilyon; aynı üretimi yapabilmesi için. Yani 135 milyar lira nedir? 135 milyar TL nedir? Gübre 100 milyar, mazot 136 milyar, sadece fabrika yemi 300 milyarın üzerinde. Gübresi, elektriği, suyu işçiliği; bunların hiçbiri yok. Yapmayın bu bütçe falan değil, bu başka bir şey. Ya, bu topluma sadaka dağıtmıyorsunuz. Böyle bir şey yok, olacak şey değil. Bunlar, bu ülkenin asli unsurları, vatandaşları. Bu ülkenin yağmurunda, kışında, güneşinde üreten insanlar, ben de o çiftçilerden biriyim. Canımız çıkıyor, Mecliste oturmak kolay, koltuklarda oturmak kolay, yemekhanede yemek yemek kolay.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Ne alakası var şimdi?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Hayatın her konusunda bu toplumda en ezilen çiftçi. Bakan söyledi, dedi ki: "68 milyar dolarla Avrupa 1'incisiyiz." Bakan işine geldiği yerden söylüyor. Sayın Bakan, 68 milyar dolar gayrisafi tarımsal hasıla var. Bu doğru. Soruyorum size: Peki, Avrupa çiftçisi ile Türkiye çiftçisini bir karşılaştırın, milli gelirdeki aldığı payı? Almanya 45 bin dolar, Fransa 35 bin dolar yıllık, İtalya 17 bin dolar; benim çiftçim 4 bin dolar, orman köylüsü, 2.500-3.000 dolar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Gayrisafi milli hasılası nasıl Almanya'nın?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - İhracat... Hep bu hülle yolunu seçtiniz arkadaşlar, hep algı, gerçeklerle bakmadınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Algı senin için, algı!

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bakın, şuna bakın, bu ne biliyor musunuz? Bu, 2023 yılında seçilmiş ürünlerde yaptığımız ithalat, 12 milyar 963 milyon dolar. Buğday yaklaşık 12 milyon ton, 3,5 milyar dolar; arpa 1,5 milyon ton, 448 milyon dolar. Büyük büyük rakamları söyleyip isteyene bu tabloyu verebilirim. Hububat toplam 4 milyar 928 milyon dolar. Bakliyat; mercimek, kuru fasulye, nohut 669 milyon dolar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Unun ihracatını söyle, makarna ihracatını söyle.

CAVİT ARI (Antalya) - Kendinizi kandırıyorsunuz, bizi kandırmaya çalışmayın!

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Soya, ayçiçeği 2 milyar 249 milyar dolar ve toplam 12 milyar 963 milyon dolar. Sadece bu mu? Söylüyorum: Sadece hayvancılıkta toplam canlı hayvan ve et 1,3 milyar dolar. 2010 yılından bugüne kadar hayvancılığa ödediğiniz dolar, 11 milyar dolar! 2024'ten bahsediyorum...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hayır, niçin söylüyorsunuz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) -Konuşuyorsunuz ya! Bakın, arkadaşlar, ben tarlamda gazoz üretmiyorum kardeşim, ben tarlamda bisküvi üretmiyorum, ben tarlamda Coca-Cola üretmiyorum. Gıda ihracatı 300 milyar dolar olsun, kim itiraz eder? Başımızın üstüne ama ben tarlada buğday üretiyorum kardeşim. Sen buğdaya yirmi iki yılda 105 milyon tona 30 milyar dolar veriyorsan itiraz ediyorum. kardeşim, itiraz ediyorum sen hayvancılığa on yılda 11,5 milyar dolar ödemişsen ve hâlâ insanlar 700 liraya et alıyorsa, bin liraya et alıyorsa bu yoksulun boğazından kırmızı et girmiyorsa kusura bakmayın, biz vekil falan değiliz. Biz vekil falan değiliz, burası, Meclis görevini yapmıyor demektir.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dâhilde işlem...

ORHAN SARIBAL (Bursa) -Yapmayın bunu, yapmayın. Gerçekten canımız acıyor, gerçekten.

ORHAN YEGİN (Ankara) - O buğday niye ithal edilmiş?

ORHAN SARIBAL (Bursa) -Geçen sene Sayın Bakan, burada traktörlerden bahsetti. Şu kadar traktör almışız, şu kadar traktör satmışız, niye söylemiyorsunuz şimdi? Çünkü bütün traktörleri halk satıyor, alıcı yok. Traktör galerileri sıraya girmişler. Ne diyorlar biliyor musunuz? "Almayın, çiftçi daha da sıkışacak." O yüzden daha ucuza alalım diye "Almayın." diyorlar.

Başka bir şey: Tarım Kredi Kooperatifi baş müdürü burada. Ya, Türkiye'de en yüksek faizi kim veriyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kim veriyor?

ORHAN SARIBAL (Bursa) -En yüksek faizle kim veriyor? Tarım Kredi Kooperatifleri veriyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) -Soralım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Tarım Kredi Kooperatifleri veriyor. Üç yılda yüzde 300 kimin borcu artmış?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Öyle bir şey yok!

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çiftçinin borcu artmış, 255 milyardan 768 milyara. Madem bu ülke güllük gülistanlıktı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Sarıbal, süreniz doldu, lütfen tamamlayın.

Bir dakika veriyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çok özür dilerim Başkanım, bitiriyorum. Çok teşekkür ederim.

Arkadaşlar, bunun siyasi bir yanı kalmadı, yapmayın; bu ülkeyi teslim etmişsiniz, bakın, teslim etmişsiniz bu ülkeyi. İhracat kısıtlamalarına girmiyorum, domatesteki rezillğe girmiyorum; bizatihi Hükümetin ve Bakanlığın süreci yönetememesindendir salça meselesi, domates meselesi. Bütün örneklerini anlatırım, zaman yok, yapmayın.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Anlat da öğrenelim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bıraksın Başkanım.

Başkanım, anlatıyorum, talep var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen, başkalarının...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Talep var, anlatayım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Süreniz doluyor, lütfen selamlayalım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Gelin, anlatayım, nasıl bir rezilliğin içinde olduğumuzu görün. Bir de bulmuşsunuz yandaş bazı birlik başkanlarını, bu ülkenin canına ot tıkayan adamları bulmuşsunuz, onlarla tarımı ve çiftçiyi yönetmeye çalışıyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - Ülkenin en önemli sorunu bu yandaşlık.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Bakan, yapmayın, siz bilim insanısınız, hem de iktisatçısınız Sayın Bakan. Bu kimin bütçesi biliyor musunuz? Vallahi, ithalat lobilerinin bütçesi.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de Cumhurbaşkanının.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bu bütçe, çiftçinin topraktan uzaklaştırılma bütçesidir; bu bütçe, kapitalizmin bize dayattığı mülksüzleştirme, ülkeleri değiştirme bütçesidir, bu bütçe ithalat lobilerinin bütçesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Sarıbal, süreniz doldu, teşekkür ediyoruz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Başkanım, lütfen, lütfen Başkanım ya, senede bir kere ya.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Haklısın.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Senede bir kere ya, senede bir kere.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ama arkadaşlarımızın sürelerinden kullanmayalım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ama canımız acıyor Başkanım, canımız acıyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen...

Teşekkür ediyoruz. Teşekkür ediyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Senede bir kere gelme, Fethi Bey her gün burada.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bu bütçe çiftçinin bütçesi değil, bu bütçe emeklinin bütçesi değil, bu bütçe halkın bütçesi değil; bu bütçe, Mehmet Şimşek'in ve nas politikalarının uzmanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bu çiftçiye dayattığı zulüm bütçesidir.

RESUL KURT (Adıyaman) - Şov yapmaya gelme, öğrenmeye gel.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum Sayın Sarıbal.

Şimdi, İYİ Parti Grubu adına Sayın Lütfullah Kayalar.

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, bak, Fethi Bey her gün geliyor kardeşim, senede bir gün beş dakika gelme; adam her gün burada, her gün bizimle beraber; sen de gel, sen de öğren.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, arkadaş, Bakanın var mı da gelecek? Bakanı sen yılda bir kere görüyorsun ya, sen Bakanı yılda bir kere görüyorsun kardeşim. Kime anlatacağız, sana mı anlatacağız?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ben tarladayım, ben tarladayım, gel, sen de bir gün gel, sen de bir gün gel tarlaya.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar... Sayın Kurt, lütfen...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sen de gel. Kemalpaşa'ya bir gidelim, İç Anadolu'ya bir gidelim.

RESUL KURT (Adıyaman) - Gel, gezdireceğim seni.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen... Resul Bey, Sayın Kayalar'a söz verdim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Gel, gidelim.

RESUL KURT (Adıyaman) - Seni gezdireceğim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Resul Bey... Sayın Sarıbal... Lütfen, karşılıklı konuşmayalım.

Sayın Kayalar, sürenizi tekrar başlatıyorum.

Buyurun.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakanımız, Değerli Bakan Yardımcıları ve Tarım ve Orman Bakanlığının çok değerli bürokratları; hepinizi İYİ Parti Grubu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Sayın Bakanın sunumunu dinledik; aynı zamanda, iki grubumuzun çok değerli konuşmacılarının da Türk tarımıyla ilgili değerlendirmelerini ve bu bütçeyle ilgili de isteklerini ve yorumlarını hep birlikte Komisyonumuzda, inşallah, iyi bir şekilde değerlendirebileceği umidiyle onları da dinledik. Bugün tabii, Komisyonumuzda görüşülen her konu ve 2025 yılı bütçemizin tamamı ülkemiz için fevkalade önemlidir ama ben inanıyorum ki Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi Türkiye'deki etkilediği kesim bakımından, nüfusumuz içerisindeki önemli bir bölümü direkt olarak ilgilendirmesi bakımından ve Türkiye'deki millî gelire katkısı bakımından fevkalade önemli olan bir bütçedir. Bugün burada Sayın Bakanın sunumunda genel rakamlar ortaya konuldu ve bir ayrı, yeni başlayan bir program, planlı yeni bir dönem, ekimi, üretimiyle ilgili de burada bir sunum yaptılar; bu, Türkiye'de ilk defa. Daha önceki dönemlerde de dile getirilen ama gerçekleşmesi bugüne kısmet olan veya başlaması bugüne kısmet olan yeni bir çalışma, inşallah, bu çalışma faydalı olur. Hepimizin isteği, ben inanıyorum ki burada yani çok heyecanlı da olsak bu heyecanımız ülkemizin daha iyiyi kavuşabilmesi noktasındadır. Dolayısıyla burada sakinlik içerisinde, gerçekten, Türk tarımının geçmişini... Tabii ki siyaset var, yönetimler var ve uzunca bir dönemdir, yirmi iki sene, yirmi üç sene Türkiye'nin yönetiminde olan da bir siyasal parti var. 2002'den itibaren bugüne kadar Türk tarımı nereden nereye gelmiştir; bunu hepimizin hem irdelemesi hem incelemesi hem de burada "Eksiklerimiz ve fazlalarımız nedir?" diye bunlara da dikkat çekmemiz gerekiyor; bu aslında hepimizin görevi. Bunlara tenkit anlamında değil eksiklerimiz anlamında bakmamız lazım.

Şimdi, Türkiye'nin tarım sektörüne yönelik ulusal ve uluslararası kişi ve kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar ağırlıklı olarak yapısal sorunların varlığını ortaya koymaktadır. Türkiye arazi verimliliğinde 20'nci, emek verimliliğinde 30'uncu sırada yer almaktadır dünyada. Bu veriler sektörde yaşanan önemli yapısal sorunların varlığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Tarım sektörünün yıllar itibarıyla Türkiye gayrisafi yurt içi hasılasındaki payı 2003'te 9,79'dan 2023'te 6,5'e gerilediği resmî kayıtlarımızda yer almaktadır. Görüldüğü üzere demek ki bizim yirmi yıllık periyot içerisinde gayrisafi yurt içi hasıla içerisinde tarımın geliri azalmış ve bu tarımın gelirinin azalmasıyla aynı şekilde tarım sektörünün ortalama büyümesi de 2,4 olmuş durumdadır. 85 milyon nüfus, turist sayısını da burada katarsak aşağı yukarı 35-40 milyon civarında bir turist sayısı ve yine aynı şekilde resmî rakamlarda 5 milyon civarında ifade edilen ama gayresmî rakamlarda 10 milyon civarında olduğu ifade edilen ve Türkiye'de yaşayan göçmen nüfusunu da bu popülasyonun beslenme sorumluluğu olarak ortaya koyduğumuz takdirde Türkiye'nin önündeki tarımla ilgili olan zorluklarının veya eksiklerinin ne kadar önemli olduğunu görüyoruz.

Tarım sektöründe son iki yılda görülen duraklama resmî raporlarla da ortaya konulmaktadır. Ben sadece birkaç resmî rapordan Komisyonumuza sunum yapmak istiyorum. 6 Eylül 2023 tarihinde yayımlanan Orta Vadeli Program'da 2024-2026'da şu ifadeler yer almaktadır: "2022 yılı için millî gelir üretim yönüyle değerlendirildiğinde tarım sektörü yıl genelinde yüzde 1,3 büyüme kaydederek görece daha zayıf bir performans ortaya koymuştur. "Görece" dediği diğer sektörlerle göre çok düşük bir performans ortaya koymuştur ve Türkiye'deki millî gelire katma değer oranı da fevkalade düşmüştür; sayfa 6, paragraf 1. "Türkiye ekonomisi 2023 yılının ilk yarısında yaşanan deprem felaketine rağmen, yıllık bazda yüzde 4,6 oranında büyüyerek..." devam ediyor, "tarım sektörü ise yüzde 1,5 oranında küçülerek millî gelir büyümesine katkı sağlayamamıştır." Orta Vadeli Program sayfa 11, paragraf 1. "Türkiye ekonomisi 2023 yılının ikinci yarısında ise millî gelir katma değer büyümesi yüzde 5,6 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Tarım sektörü bu dönemde yüzde 0,7 oranında artış kaydederek büyümeye çok sınırlı olarak bir katkı sağlamıştır." Bunlar fevkalade rapor söylemidir yani "0,7 katkı sağlamıştır." diyoruz. Aynı şekilde, 2023 yılında iktisadi faaliyet kollarına göre millî gelir incelendiğinde, tarım sektörü yıl genelinde yüzde 0,2 oranında sınırlı düzeyde artarak millî gelire katkı sağlayamamıştır. Orta Vadeli Program sayfa 10, paragraf 2.

2024 Ocak ayında Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı, hayvancılıkta ülkesel üretim planlamasının başlatıldığını -bugün açıklamaları da yapıldı- bitkisel üretimde ülkesel üretim planlamasının 2024 Eylül ayında başlatılacağını açıkladılar. Aynı dönemde, ilgili Bakanlık tarafından 2024 yılında 600 bin baş besilik sığır ithalatının planlandığı açıklandı. Bu iki açıklama demek ki hayvancılıkta planlama üretimle değil ithalatla yapılacak yorumunu getirir mi getirmez mi; takdirlerinize sundum.

Değerli Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan ve Bakanlık mensupları; 2018 yılında -hayvancılıktan biraz önce bahsettik-cumhuriyet tarihinin rekoru kırılarak 1 milyar 765 milyon dolar değerinde canlı hayvan ve 325 milyon dolar değerinde et ve et ürünleri ithalatı gerçekleştirildi. O dönemin değerli Sayın Bakanına bu rakamlar sorulduğunda "Paramız var, alıyoruz." diye cevap vermişlerdi. Bu yıl yani 2023 yılında ise canlı hayvan ithalatı 1 milyar 195 milyon dolar olarak mevcut rekoru neredeyse zorladı. 2024 yılında ilk üç aydaki ithalatın değeri 173 milyon dolar, bir yıl önceki aynı dönemdeki ithalat miktarı 166 milyon dolar idi. Et ve süt ürünleri ithalatında durum ise daha vahim bir durumda. 2023 yılının ilk üç ayında 30 milyar dolar değerinde et ve et ürünleri ithalatı gerçekleştirilirken bu yılın ilk üç ayındaki ithalat 144,5 milyon dolar değerindedir. Bu yıl tüm zamanların canlı hayvan ve et, et ürünleri ithalatında bir rekor beklenmektedir.

Şimdi, ben Sayın Bakanın buradaki sunumuna baktım. Biraz önce yapmış oldukları sunumda çok önemli bir iddiada bulundu, ben gerçekleşmesini yürekten arzu ediyorum. Sayfa 7'de "Planlama dönemi sonunda et ithalatını ülke gündeminden çıkaracağız." beyanında bulundular. Bunu ben yürekten temenni ediyorum ama çok büyük bir iddiadır. Şimdi, burada yıllar içerisinde baktığımız zaman, önümüze koyduğumuz hedeflerde, mesela, burada da 16,6 milyondan 17,7 milyona yükseltileceği ifade edilmektedir, hedeflenmektedir ama bizim zaten 2020'de 17,965 milyon aynı şekilde hayvan, büyükbaş hayvan varlığımız vardı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Bakanım, küpeler düşmemiştir, küpeler var ya, küpeleri geçiriyorlar ama düşmüyorlar.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) -Evet, şimdi, burada, büyükbaş hayvan sayısındaki artış oranı gene Hükümetin bir başka verisinde -hedeflerinde- 2023'te eksi 2,6; 2024'te 0,3; 2025'te 0,5 olarak önümüze bir hedef konulmaktadır. Bu sayılara da baktığımız zaman, ben tekrar ifade ediyorum, Sayın Bakanım bu planlama dönemi sonundaki et ithalatını ülke gündeminden çıkarabilmesini yürekten arzu ediyoruz ama gerçekleşebilir mi, ona çok bir şey diyemiyoruz; bakacağız, göreceğiz.

Tarımsal amaçlı transferler ve millî gelire oranı... Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesinde bu Hükümet döneminde, 2006'dabütçeden ayrılması gereken payın millî gelirin yüzde 1'i olduğu ifade edilmişti. Ama o günden bugüne -aşağı yukarı on sekiz sene oldu herhâlde- on sekiz senede bu yüzde 1'lik orana hiçbir zaman ulaşılamadı. Bu ulaşılmanın nedenleri nedir? Onları bilemeyiz ama şimdi, bu sene de önümüzdeki sene içinde hedeflenen 0,22 olarak ifade edilmektedir. E, bu artık beşte 1'ine düşmüş olan bir orandır. Gerçekten, bu kadar büyük bir çiftçi sayısı, ülke ekonomisindeki önemi ve -zaman zaman önceki konuşmacı arkadaşlarımız da çok güzel ifade ettiler- aslında ülkenin geleceği, beka sorunu dediğimiz olay konuştuğumuz tarımdır.

Şimdi, bizim sınırlarımızın ötesinde bir katliam devam ediyor, "savaş" demiyorum, katliam devam ediyor. Orada, Gazze'de küçük bir alana sıkıştırılmış olan insanlar var. Bunların konutları, yaşadıkları yerler gayriinsani. O inşaatla ilgili olan, günlük yaşamını devam ettirecekleri yerlerle, mahallerle ilgili olan sıkıntılara öyle veya böyle insan hayatında alışılabilir belki, alışılmaması temennimiz ama bunların on gün, on beş gün aç kaldıklarını hesap edin, yaşama şansları yok. Yani tarım inanılmaz önemli, Allah'ın bize bahsettiği bir güzel ülke var. Bu ülkemizde dünyadaki birçok ürün yetiştiriliyor, her bir bölgemiz gerçekten tarımla ilgili çok büyük potansiyele sahipler ama görebildiğimiz kadarıyla, biraz önce ifade ettiğimiz bu tarımdaki destekleme payıyla birlikte bütçe harcamaları içerisinde de tarımsal desteklemelerin payı 2007'den 2025'e kadar yüzde 3,4'ten yüzde 0,92'ye gerilemiş bulunmaktadır. Yani ifade etmek istediğimiz, tarım gerekli dikkati, gerekli önemi maalesef bu yirmi iki yıllık süre içerisinde görmemiş durumdadır. Tarımın ihmal edilmesi mümkün değildir.

Bakın, şimdi arkadaşlarımız da ifade ettiler, ben de dolaşıyorum, daha üç gün, dört gün önce pancar tarlalarından geldim, orada videoya da aldık, banda da aldık, "Artık önümüzdeki senelerde biz ekim yapmayacağız." diyen çok insan var. Bunlar ülkesini sevmediğinden değil, toprağını sevmediğinden değil, özellikle pancar ekimi gibi çok zahmetli olan bir üretimde "Artık biz bu üretimi zor olduğu için yapmıyoruz." demelerinden değil; ürün fiyatlarıyla maliyetlerinin artık karşılanamaz durumda olduğunu ve kendi emeklerini de artık hesaba katmadıkları hâlde bu çiftçiliği, bu ürünle ilgili olan imalatları, ekimi, dikimi, sökülümü devam ettirebilecek güçte kendilerini görmüyorlar. Bugün, bir pancar çiftçisinin münavebeli tarım olmasına rağmen ekimden vazgeçmesi, tekrar aynı çiftçinin o ekime dönebilmesi aşağı yukarı sekiz yıllık bir süreyi alır. Bunlar ülkenin kaybıdır. Bu şekildeki -söylenilen laftır, alışıldığı için ben de söylüyorum- tarım politikalarının genel Hükümet politikaları içerisinde üvey evlat politikası görmesi, üvey evlat şeklinde nitelendirilmesi, çiftçinin kendini üvey evlat olarak görmesi geleceğimiz için fevkalade yanlıştır. Bunun üzerinde durmamız gerekir.

Şimdi, bugün gene konuşmacı arkadaşlar da bir kısım değindiler, dolaylı olarak değindiler. Aslında bugün burada biz Plan ve Bütçe Komisyonundayız, Tarım Komisyonunda değiliz. Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçeden tarıma ayrılacak olan payı konuşuyoruz ve bu payın fevkalade düşük olduğu, buradaki resmî kayıtlarda, Hükümetin değişik birimlerinin resmî kayıtlarında ortadadır. Bunun artırılmasıyla ilgili -inanınız- çok büyük gereklilik var. Türkiye bir ekonomik sıkıntı içerisinde, bunu hepimiz biliyoruz ve bu ekonomik sıkıntıyla ilgili alınan kararlar var ama bu alınan kararlarda enflasyonun düşürülmesi konusu eğer sadece çiftçinin sırtına yükleniyorsa çiftçi artık bunu kaldıramıyor; sıkıntı burasıdır, bunu görmemiz lazım. Şimdi, siz en basit... Geçenlerde Sayın Maliye Bakanı şöyle bir ifadede bulundu -ben baktım sadece- dedi ki: "Fırıncılar vergi kaçırıyor." Bunu bir söyledi, iki söyledi yani sanki Türkiye'nin bütün bu vergi sistemi içerisinde suçluyu bulduk gibi, "Fırıncılar vergi kaçırıyor." Fırıncının ekmeğine sizin verdiğiniz fiyatı fırıncı vermiyor, fiyatı fırıncı tespit etmiyor. Maliyetlerin hepsinin artışı serbest, fırıncının satacağı ekmeğin fiyatı baskılı. Neden? Enflasyonu düşüreceğiz diye.

Şimdi, buradan süte geleceğim. Sayın Bakanım, ben videoda izledim dün akşam, bugün burada kendileri ifade etmediler. Et ve Süt Kurumunun piyasayı regüle etmesi için 50 bin ton alım yapacağını, bununla ilgili açıklama yaptılar ve 0,50 olan desteklemenin de 1 liraya çıkarılacağını ifade ettiler. Şimdi, gelin, et, süt... Süt yetiştiricileri -bakın, besicilik ayrı- süt yetiştiriciliği için fabrikası, işin rahmi. Eğer süt yetiştiricileri yaptıkları bu üretimden, yaptıkları bu işten, yaptıkları bu çiftçilikten ayakta kalamazlarsa işte o zaman 1 milyar doların üzerinde besi hayvanının ithalatı ortaya çıkar. İfade edildi, 11 milyar dolarlık sığır ithalatı yapmışız, 11 milyar dolar. Burada 0,50 kuruş artış verdik, güzel; bu kötü değil, bu güzel ama bu artışlar, bu 11 milyar dolar acaba planlı bir şekilde Türk süt üreticisine verilmiş olsaydı bugün bizim et ithalatındaki veya canlı hayvan ithalatındaki durumumuz ne olurdu? Yani bunlara iyi bakmamız lazım. Bu, sadece bir enflasyon rakamını düşürmek meselesi değildir. Ben Maliye Bakanlığı da yaptım, ben bu Mecliste 83'te milletvekili olan tek kişiyim. Hiçbir şekilde... Tabii ki siyasi partim var, bir siyasi konuşma olarak ifade...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kayalar, süre doldu, lütfen tamamlayalım.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Bir saniye, müsaade edin.

Bunun için konuşmuyorum. İfade ettiğim, bir ülkemiz var, biz ülkemizdeki kararları alırken bunu bir bütünsellik içerisinde almamız lazım. Ben Maliye Bakanlığı dönemimde şunu yaptım mesela: Nedir? "İşte, yatırımlar var, bütün yatırımlara, şu yola, bu yatırıma, işte, bu baraja şunlar verilecek." Hayır. Bitmeye yakın olan neyse onları çıkarın, onlara, bitecek olanlara en fazla parayı vereceğiz dedim. Şimdi, burada da biz tarımı, ekonomideki enflasyon düşürmesi içerisinde, sesleri de fazla çıkmadığı için, seslerini duyuramadıkları için, tarım sektörünün üzerinden, çiftçinin üzerinden enflasyon düşürmesi yapmamız inanın ki enflasyonu düşürmez; bunun altını çizerek söylüyorum. Bu, bir müddet düştü gibi yapar, ondan sonra enflasyonu patlatır. Bunu çok iyi hesap etmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen... Selamlamak için mikrofonu açıyorum.

Buyurun.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Tabii ki bunların hepsinin içinde şöyle bir olay var: Sistem sorunu var, Türkiye'nin sistem sorunu var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kayalar, süre doldu. Lütfen...

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Bitirdim, bir saniye, bir cümle...

Bugün yapılan bütçeyi Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki bir birim yapıyor. Maalesef ve maalesef, bakanlıklarımızın burada -Hazine ve Maliyeyi bir tarafta tutuyorum- fazla bir dahli olmuyor. Bu dahli olmadığından dolayı da masa başındaki işlemler istenilen neticeleri kısa bir süre için doğuruyor gibi görülebilir ama bilin ki başta tarım olmak üzere, buradaki sıkıntılar yıllara sâri olur ve bu yıllara sâri olma, "çiftçi kesimi" denilen en helal para kazanan kesimin de hakkını yemektir; bunda hepimizin de vebali olur.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Şimdi, Saadet Grubu adına Şerafettin Kılıç Bey.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığımızın değerli bürokratları, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar, basınımızın değerli mensupları; grubumuz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'de ve dünyada önemli gelişmelerin ve değişimlerin yaşandığı bu zamanda yaptığımız bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve bütün insanlık adına hayırlı olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum. Burada katkı sağlamak üzere bulunan herkese teşekkürlerimi arz ediyorum.

Sayın Bakan, geçtiğimiz gün bir programda dediniz ki: "Güçlü Türkiye'nin yolu güçlü tarımdan geçer." Kendi gıdanızı kendiniz temin edemiyorsanız, eğer bunu garanti altına alamıyorsanız "Bağımsız." demenizin hiçbir manası yoktur, elhak doğrudur. Saadet Partisi olarak bizim için Tarım ve Orman Bakanlığımızın bu görüşte olması son derece kıymetlidir ancak eylemlerle desteklediği sürece.

Globalleşen dünyada hızlı tüketimin esas alınması ve kâr amacı güden anlayışla birlikte sağlıklı gıdanın ikinci plana atıldığını birçok örnekle anlatabiliriz. İnsan sağlığını tehdit eden GDO'lu ürünler ve fabrikasyon üretimlerle mücadele etmek bütün insanlık adına üstleneceğimiz en önemli sorumluluklardan biridir. İşte tam da bu noktada, tarım ve hayvancılığı güçlendirerek sağlıklı gıda üretimini sağlamak insanlık adına yapılacak en hayati görevlerden biridir. Gıda insanın ruh hâline kadar sirayet eder. Bir insanın nasıl davrandığı ne yiyip ne içtiğiyle doğrudan ilintili bir meseledir. Bugün dünya çapındaki gıda şirketlerinin yeryüzünde bir gıda tekeli oluşturmak için faaliyet yürüttüğü aşikârdır. Yıllık ciroları devletlerin millî hasıllarının katbekat üstünde olan bu şirketler hızlı üretmek, ürettikleri ürünleri pazarlamak için, yerli üretimleri bitirmek için gece gündüz demeden çalışmaktadırlar. Bunun en yakın örneği şeker fabrikalarımızın özelleştirilmesidir. Organik şeker üretiminde kendi kendine yetebilen ülkemiz, fabrikaları satıldıktan sonra Rusya'dan şeker ithal etmeye başladı. Bununla birlikte, organik şeker yerine Cargill şirketinin nişasta bazlı şurubu iç piyasada artarak satılmaya devam etmektedir. Organik şeker gitti, yerine fabrikasyon şurup geldi. Üstelik bu şirket sadece para kazanmıyor, aynı zamanda, insanlarımızın sağlığıyla oynayarak yine kendi ortağı olan ilaç şirketlerine ve hastanelere müşteri kazandırıyor. Bu sadece bir örnektir. Tahıl ve sebzededen tutun yağ üretimine, kırmızı etten arıcılık faaliyetlerine kadar her alanda aynı amaçlarla benzer faaliyetler yürütülüyor. Bakan Bekir Pakdemirli döneminde Bakan Yardımcılığı yapan ve hâlen danışmanlık faaliyetleri yürüten bir hanımefendi karbon salımını azaltmak için büyükbaş hayvan sayısının azaltılıp küçükbaş hayvancılığa geçileceğinden bahsediyordu. Bakın, açık bir şekilde ifade ediyorum: Sakın ola ki bu zokayı yutmayın. Karbon salımı bahanesiyle bugün büyükbaş hayvancılığı bitirmeye çalışanlar yarın başka bir bahaneyle küçükbaş da bitirir ve insanımıza ürettiği yapay eti yedirmeye başlar. Karbon salımını azaltmaya evvela dünyayı kirleten devletlerin dev santrallerinden başlamak gerekir. Bütün bu faaliyetlerin amacı yerli üretimi bitirmek, insan sağlığını bozmak, devleti zayıflatarak kontrol altına almaktır. Tatbik edilen tarım ve hayvancılık politikalarına baktığımızda, ülkemizin bu faaliyetlere karşı ne yazık ki savunmasız olduğunu üzülerek görüyoruz. Millî görüş hareketinin mensupları olarak bizler, her defasında tarım ve hayvancılığın bir millî güvenlik meselesi olduğunu ifade ettik ve ediyoruz. Bunu vurgulamamızın temel sebebi, demin ifade ettiğim hususlardır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün hepimizin görmesi gereken gerçek şu ki yerli üretim bitiyor. Bizler Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesini masaya yatırırken evvela bu gerçeği de masaya yatırmak mecburiyetindeyiz. Üreticilerimiz feryat ediyor; gidebiliyorsanız gidin, tarlada, bağda, bahçede üreticiyi dinleyin; çoğu, bir dahaki sene tarlasını ekmeyi düşünmediğini söyleyecektir -biraz önce Bakanımız da ifade etti- çünkü girdi maliyetlerini karşılayamıyor ve zarar ediyor. Çiftçi Kayıt Sistemi'nde yer alan çiftçilerimizin yaş ortalaması 57 olmuş. Mevcut durumda bir getirisi yok ki tarım ve hayvancılık bir sonraki nesle aktarılmıyor. Kalan üreticilerimiz de çaresizlikten zararı göze alarak bu ülkeye ve millete karşı sorumluluk bilinciyle üretime devam edenlerdir. Tatbik ettiğiniz tarım ve hayvancılık politikası üreticiyi küstürmüş, üretimi bitip tükenme noktasına getirmiş vaziyettedir. "Buğdayın kilo fiyatı 9 lira 25 kuruş olacak." diyorsunuz yani geçen seneye oranla yüzde 12 artacak, oysa üretim maliyetleri yüzde 100'den fazla artmış. Buna tepki gösteren çiftçiye "Ee, sen bilirsin, ben de ithal ederim." diyeceksin ve buğday ithalatında gümrük vergisini sıfırlayacaksın. Sonra ne olacak? Çiftçi üretmekten vazgeçecek, ithalatla ihtiyaç sağlanacak, sonra döviz kuru biraz yükseldi mi un ve buğday fiyatları fırlayacak. Bunun sonucunda, tarım ülkesi olduğumuz hâlde gıda enflasyonunun en yüksek olduğu ülkelerin başında geliyoruz.

Buğday üzerinden tatbik ettiğiniz tarım politikanızı bu şekilde özetleyebiliriz. Peki, ya hayvancılık? Ne yazık ki hayvancılıkta da durum

pek farklı değildir. Ulusal Süt Konseyi süt fiyatı belirliyor fakat artan girdi maliyetleri hiç hesaba katılmıyor. Bu defa süt inekleri kesime gidiyor, hayvan varlığı azalıyor; Brezilya'dan, Uruguay'dan, Arjantin'den et ve canlı hayvan ithal ediliyor. Yine, dövizdeki en ufak bir artış et fiyatlarını yukarı fırlatıyor, bunun sonucunda hayvancılık ülkesi olmamıza rağmen dünyada et fiyatlarının en yüksek olduğu ülkelerin başında geliyoruz. Ülke sathında üretimi artırmanız gerekirken üretici ithalat sopsasıyla âdeta terbiye edilmeye çalışılıyor. Üreticiye sopa göstermeye hakkınız yok; vazifeniz, çiftçiye korumak ve dolayısıyla üretimi koruyup geliştirmektir. Çiftçiyle gürüşmeyi, çiftçiyle inatlaşmayı hiç kimse kendisine vazife edinmesin.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; çiftçilerimiz borçlu, artık bıçak kemiğe dayanmış vaziyette. Çiftçilerimiz ceplerinde taşıdığı limiti dolmuş kredi kartlarıyla üretim yapmaya çalışıyor. Kamu bankalarına borcu 600 milyar lirayı, özel bankalara olan borçları da 160 milyar lirayı geçmiş durumda. Çiftçilerimizin emeğini ve alın terini sömüren büyük bir borç ve faiz mikrobundan bahsediyoruz. Üzülerek ifade ediyorum ki mevcut duruma bir çare bulunmazsa çiftçimiz zarar etmeye devam ederken üretim bitecek, faiz lobileri ise kazanmaya devam edecektir. Çiftçilerimiz sadece bankalara değil aynı zamanda kimyasal ilaçlara ve kısır tohumlara da mahkûm hâldedir. Geliniz, bu düzeni değiştirin, çiftçilerimizi bankaların esaretinden kurtarın. Açıkladığımız banka kredisini “destek” diye adlandırmayın, çiftçiye destekleri oluşturulacak havuzdan direkt olarak nakit ödeyin. Çiftçilerin borç faizlerini sildirin, üretim araçlarına ve tarım arazilerine konulmuş olan hacizleri kaldırın. Çiftçinin kullandığı mazot, gübre, ilaç, elektrik ve su gibi temel girdi kalemlerinden vergi almayın. Evet, siz bunları yapınız ki bizler de gereken bütün destekleri verelim ama yok bunca senedir yapmadınız. İşte, geldiğimiz durum ortada; çiftçi feryat ediyor, bunca senedir yaptıklarınız bundan sonra da yapacaklarınızın bir teminatı olarak görünüyor. Fakat yanlışlarınızdan dönerek bizi mahcup etmenizi, bunu samimiyetle arzu ederiz. İnanın ki biz Hükümetimizi faiz lobilerinin safında görmek istemiyoruz. Hükümeti faiz lobilerinin safında değil üreticinin yanında görmek isteriz. Biz, Hükümetimizi, serasını rüzgâr uçuran sebze üreticimizin, kayısısına don vuran üreticimizin, mahsulü tarlada kalan karpuz üreticimizin, kokarca böceğine ve borsaya yem edilen fındık üreticimizin, merasına el konulan köylünün, ormanlarımızı korumak isterken darbedilen insanlarımızın safında görmek isteriz. Araziden kopuk hâldesiniz, bu yaz çoğu üreticinin mahsulü tarlada kaldı; sebebi, plansız üretim. Bir üretim planınız yok, inşallah, bundan sonra olur.

Son tarım sayımı 2001 yılında yapılmış, üzerinden tam yirmi üç yıl geçmiştir. Bu süre zarfında tarımsal işletme sayısı ve niteliği, çiftçi sayısı, arazi varlığı, su varlığı, hane halkı kompozisyonu, kimyasal ilaç ve zirai gübre kullanımı gibi temel tarım unsurları tamamıyla değişmiştir. Üretim için gerekli olan envanter ve şartların yeniden tespit edilerek bir üretim planlamasının oluşturulabilmesi için geçtiğimiz yılın eylül ayında TÜİK’le yapılan protokol gereği tarım sayımı ivedilikle yapılmalıdır. Aksi takdirde ürün tarlada kalır, zarar eden çiftçi üretmekten vazgeçer. Bu savrukluğa ve plansızlığa bir son verin, bu işler haması nutuklarla olmuyor.

Bir yandan “Her karış toprağı ekin.” derken diğer yandan Çukurova Sulama Birliği çiftçilere “Ekmeyin, su yok.” diye resmî yazı gönderiyor. Plansızlık ve beceriksizlik çiftçide bezginliğe, mutfakta ise pahalılığa sebep olmaktadır. Sebze fiyatları kilogram başına 100 lirayı aştı ve hatta geçti, korkarız ki kışın ortasında bu fiyatlar daha da artacaktır. Bu artışlara karşı herhangi bir önlem düşündünüz mü? Doğrusunu söylemek gerekirse bunu da merak etmekteyiz.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; gelelim bütçe rakamlarına: Bütçeden Tarım ve Orman Bakanlığının tamamına ayırdığımız miktar 438 milyar; bu miktarın içerisinde personel giderleri var, cari transferler var, destekler var, borçlar var, kısacası hepsi var. Tarım Kanunu’nun 21’inci maddesine göre, çiftçilere sadece destek olarak belirlemeniz gereken miktar 615 milyardan fazla fakat destekleri 135 milyar Türk lirası olarak belirtmişsiniz. Hiçbir yılda çiftçilerimize ödenmesi gereken destek miktarını ödemediniz. Oysa 2006 yılında çıkardığımız Tarım Kanunu’na göre her yıl gayrisafı millî hasılanın en az yüzde 1’ini çiftçilerimize destek olarak vermeniz kanunen zorunlu hâle getirilmişti ancak kendi çıkardığımız kanuna dahi uymuyorsunuz. Faiz harcaması 1 trilyon 950 milyar, bütçe açığının ise 1 trilyon 935 milyar olacağı tahmin edilmiş ancak hepimizin tahmin edeceği gibi bütçe gerçekleştirmeleri ne yazık ki bu rakamların üzerinde olacaktır. “Faiz lobilerinin safındasınız.” deyince kızan arkadaşlarımız oluyor, işte size rakamlar; faize 2 trilyon, çiftçiye 135 milyar. Rakamlar da ifade ettiğimiz gerçeği açıkça ortaya koyuyor.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bir diğer önemli husus gıda güvenliği, taklit ve tağşişli gıdalar meselesidir. Tarım ve Orman Bakanlığımız gerekli denetimleri yaparak gıda ürünlerinin tüketiciye güvenli bir şekilde ulaşmasını temin etmekle mükelleftir. Bakanlığımız tarafından yılda en az 3 defa yayımlanması gereken taklit ve tağşiş gıda listesini otuz iki ay gibi uzun bir süre sonra açıkladınız. Bakanlığımızca uzun süre boyunca açıklanmayan hileli ürünler vatandaşlarımız tarafından tüketilmeye devam edilmiştir. Yayımlanan listede yer alan ürünlere ve firmalara bakıldığında, vatandaşlarımızın büyük çoğunluğunun ne yazık ki hileli ürünü tüketmek zorunda bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bazı firmaların ürünlerinde hile tespit edildiği hâlde konuyu mahkemeye taşıyarak listeden adını sildirdiği, bazı firmaların ise süreç içerisinde isim değişikliğine giderek liste dışı kaldığı ifade edilmektedir. Böyle hayati bir konuda gündeme gelen bu vahim iddialar mutlaka açıklığa kavuşturulmalıdır. Açıklanan ürünler listesi tam bir facia; bal yerine şeker, zeytinyağı yerine diğer tohum yağları, kıymada tek tırnaklı ve domuz eti, baharatlarda boya ve daha neler neler. Evet, burada ciddi bir ahlaksızlık olduğu kesin ancak sizin vazifeniz, gerekli denetim ve yatırımlarla bunları engellemektir. Domuz kasaplık hayvan statüsündedir. Domuz ürünleri birçok gıdaya karışmakta ve insanlarımız farkında olmadan bu gıdaları tüketmektedir. Domuzu kasaplık hayvan statüsünden çıkarın, bu alanda ciddi bir rant dönüyor. Tabii, rantın olduğu yerde tehdit ve şantaj da eksik olmuyor. Yakın zamandaki açık bir örneği sizlerle paylaşayım: Ankara Hıfzıssıhha Gıda Denetim Bölüm Başkanı Yardımcısı ve 2 asistanı “solitin” adlı kimyasalla ilgili çalışmaları ve yayınları nedeniyle ölüm tehdidi aldıklarını açıkladılar ve savcılığa suç duyurusunda bulundular. Solutin kimyasaldır, gıdalarda kesinlikle bulunmaması gerekir, kıvam artırıcı ve gıdanın raf ömrünü uzatıcı bir maddedir, özellikle süt ve süt ürünlerine konulur. Hocalarımızı tehdit edenler kimlerdir ve bağlantılı firmalar hangileridir? Bakanlık olarak bu süreci takip etmeniz elbette gerekiyor.

Gıda sağlığı derken çocuklarımızın okul kantinlerinde tükettiği gıdalara değinmeden geçmek olmaz. Okul kantininde satılan gıdalarda ilgili Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığıyla 2019’da ortak bir protokol yaptınız. Buna göre, kantinlerde satılan gıdalarda okul gıdası logosu olacak ve bu gıdalar için kriterler belirlenecekti ancak tebliğ Resmî Gazete’de yayımlanmasına rağmen bu uygulama ertelendikçe ertelendi, ta ki en son 2026 yılına. Yani mevcut durumda çocuklarımız kantinlerde satılan zararlı gıdalara karşı savunmasız durumdadır.

Acaba bu uygulamayı neden erteliyorsunuz? Bu uygulama ne zaman hayata geçirilecektir? Hayata geçirilmeyecekse neden protokol imzaladınız?

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ve ormanlarımız... Tarım ve Orman Bakanlığı içerisinde geçen orman kelimesinin sizin için neyi ifade ettiğini merak ediyorum. Zira ormanlarımız yanıyor, imara kurban ediliyor, maden şirketlerine peşkeş çekiliyor ve bütün bunlara kayıtsız kalıyorsunuz. Kısacası, ormanlarımızı kaybediyoruz, onları koruyamıyoruz. Daha önce defalarca soru önergeleri verdik ve daha yaz olmadan "Orman yangınları için önlem alın." dedik, yapılanlar yetersiz kaldı ki yangınlarda yine binlerce hektar ormanımızı kaybettik. Grafiklere ve rakamlara bakınca ormanlık alanlarımızda artış olduğunu görüyoruz çünkü bir alanı çevreleyip çam tohumu ekince orayı ormanlık alan sayıp grafiklere yazıyorsunuz ve hayvancılığa da kapatıyorsunuz. Böylece ormanlık alanlarımız sadece kâğıt üstünde artarken hayvancılık zarar görüyor. Diğer yandan, Sayın Cumhurbaşkanının kararıyla bir gece ansızın binlerce hektar ormanlık alanın orman statüsü değiştirilebiliyor ve imar faaliyetlerine açık hâle getiriliyor. Sadece bu yıl içerisinde Cumhurbaşkanı kararıyla 1.545 hektarlık orman arazisi ormanlık alan dışına çıkarılmıştır. Bir yandan orman varlığımız azalırken diğer yandan maalesef hayvancılığa darbe vuruluyor. Yeni dikilen tohumların ormana dönüşmesi için uzun bir süre ve emek gerekir. Nitekim çoğu, ormana dönüşmeden kurumaktadır. Asıl yapılması gereken öncelikle mevcut ormanlarımızı korumaktır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; biz Saadet Partisi olarak ülkemiz sathında üretimin artırılması, vatandaşlarımıza sağlıklı gıdanın temin edilmesi, üretilen ürünlerin ihraç edilerek milletimiz adına zenginliğe dönüştürülmesi için elimizi taşın altına koymaya hazırız. Tarım ve hayvancılık en önemli meselelerimizin başında gelmektedir. Bu alanda ziraat mühendislerimiz, gıda mühendislerimiz ve veteriner hekimlerimizin aktif katılımıyla liyakatli kadrolarla üretimi gerçekleştirebilir, gıda enflasyonunu sıfırlayabiliriz. Tarım danışmanı pozisyonunun yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç var. Üretimi bilmeyen, çiftçiyle iletişim kurmayan birisi tarım danışmanı olamaz. Tarım danışmanları mutlaka liyakatli kişilerden oluşmalı, çalışma özlük ve haklarına sahip olmalıdır. Denetim aşamalarında gıda mühendislerimiz aktif yer almalıdır. Denetimlerin sağlıklı yapılabilmesi için özel sektörde gıda mühendisleri üzerindeki baskının kaldırılması, denetim faaliyetlerinin tamamen kamulaştırılması gerekmektedir. Bu bakımdan, Bakanlığınızın gıda mühendisi istihdamı oranı oldukça yetersizdir ve yeni gıda mühendislerinin istihdamına ihtiyaç vardır. Veteriner hekimlerimiz hayvancılık yapan bütün besicilerimizle sürekli kontak hâlinde olmalı, her besicimiz veterinerlerimizden mutlaka danışmanlık hizmeti alabilmelidir. Bu doğrultuda, kamuda çalışan veteriner hekimlerimizin sayısı mutlaka artırılmalıdır.

Son olarak bir çiftçimizin feryadını sizlerle paylaşmak istiyorum. Çiftçimiz diyor ki: "Ülkede üretilecek ürünlerin istatistiğini yapabilecek kabiliyette mi değildik biz? Bugün tarlada bıraktığımız mahsuller fahiş fiyatlarla tezgâhlara konuyor. 'Mahsul çok ekildi. Çiftçi suçluydu.' Evet, kabul ediyoruz ama ihraç edemeyecek ne vardı, bu durumu fırsata çeviremez miydik? Depolayacak teknolojimiz yok, işleyecek gücümüz yok, bilinçli üretim yapacak üretici yok."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kılıç, lütfen tamamlayın.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

"Yok çünkü sisteme entegre edecek, dünyayı takip edecek yönetim yok. Biz sömürge değil de neyiz? Bugün dışa bağımlıysak sistemin suçu. Teşvik edin, pazar oluşturun, kota koyun, biz üretelim, siz ihraç edin. Bugün çiftçiye, tarıma sahip çıkılmalı. Biz bunu unutmayacağız, unutturmayacağız." Evet, çiftçimizin feryadı bu. Umuyoruz ki bunlara kulak verirsiniz.

Sözlerimi sonlandırırken dikkatimi çeken bir hususu ifade etmek istiyorum. Son dört beş ayda Filistin'e demir çelik ihracatında olduğu gibi tarım ve hayvancılık ürünü ihracatında da rekor artışlar var. Kendi resmî sitelerinizde bu rakamlar yer alıyor. İsrail'le ticareti önce inkâr ettiniz, sonra "Durdurduk." dediniz, şimdi de "Filistin" adı altında gizleyerek sürdürüyorsunuz. Böyle bir iş birliğini nasıl olur da Filistin adı altında gizlersiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Son dört ayda geçen yıla kıyasla Filistin'e deri ve mamulleri ihracatı 6 bin dolardan 4 milyon dolara, kuru meyve ve mamulleri 123 bin dolardan 6 milyon dolara, meyve sebze mamulleri 583 bin dolardan 21 milyon dolara, su ürünleri ve hayvansal mamuller 172 bin dolardan 10 milyon dolara, zeytin ve zeytinyağı ihracatı ise sıfırdan 2 milyon 610 bin dolara yükselmiş. Doğanın kanununa aykırı olan bu ihracat artışını lütfen izah ediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kılıç, lütfen selamlayalım.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Çok az kaldı Sayın Başkanım.

Sadece bir yıl içerisinde böyle bir ihracat artışının ticaret tarihinde ikinci bir örneği yoktur. Bu malların Filistin adı altında İsrail'e satıldığı ortada. Bizim ürünlerimizi alacak pazar yok mu? Biz sadece İsrail'e mi ürün satabiliyoruz? Sizin vazifeniz, aynı zamanda üreticimize pazar oluşturmak değil midir? Sizlere bir kez daha hatırlatmak mecburiyetindeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Gazze'de sadece bir yılda 50 binden fazla masumu katleden bir caniyi beslemek vicdan, merhamet ve insanlığa yapılmış büyük bir ihanettir. Sizleri İsrail'le devam eden bu kirli ticareti sonlandırmak adına sorumluluk almaya davet ediyorum.

Bu düşüncelerle sözlerimi tamamlıyor, bütçe görüşmelerimizin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Kılıç.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına iki konuşmacı yer alıyor. Sayın Mustafa Kalaycı ilk konuşmacı.

Sayın Kalaycı, süreniz on dakika.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde tarım sektörü 2023 yılında binde 2, Ocak-Ağustos 2024 döneminde yüzde 4,2 büyüme kaydetmiştir. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'na göre 2024 yılı genelinde yüzde 2, 2025 yılında ise yüzde 2,5 büyüme beklenmektedir. Tarımsal katma değerın gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2023 yılında yüzde 6,2 seviyesinde gerçekleşmiş, bu oranın 2024 yılında yüzde 5,2'ye, 2025 yılında ise yüzde 4,6'ya gerilemesi tahmin edilmektedir. 2023 yılında yüzde 14,8 olan tarım sektöründe çalışanların toplam istihdam içindeki payı Haziran 2024 itibarıyla yüzde 14,7'ye gerilemiş olup yıl genelinde bu oranın yüzde 14,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2024 yılında bitkisel üretim miktarının bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 5,2 oranında azalması, sebzelelerde yüzde 6 oranında, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 3,5 oranında artması beklenmektedir. Tahıl ürünleri üretim miktarının 2024 yılında yüzde 7,1 oranında azalarak yaklaşık 39,2 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2024 yılında açıklanan hububat alım fiyatları üreticileri memnun etmemiştir. Bu yıl birçok üründe de benzer durum söz konusudur. Tarıma dört elle sarılmış, tarımda sanayileşmiş ve tarım ürünleri ihraç eden ülkelerin gelecekte söz sahibi olacağı asla unutulmamalıdır. Yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır.

Son dönemde tarım sektöründe devrim niteliğinde, çok önemli kararlar alınmakta, tarımda çığır açacak çalışmalar yürütülmektedir. Mülkiyet sorunu bulunan parselleri işleyen çiftçilerin desteklerden yararlanabilmesi, sözleşmeli üretimde uyumsuzlukların çözümünü kolaylaştıracak mekanizmanın uygulamaya konulması, boş bırakılan tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması ve en önemlisi de üretim planlaması ve bununla ilişkilendirilen yeni destekleme modeliyle ilgili düzenlemeler tarım sektörü için çok önemli gelişmeler olmuştur.

Bugüne kadar gerçekleştirilen 7 genel tarım sayımından sonuncusu 2001 yılında yapılmıştır. Tarım sektörünün daha iyi yönlendirilebilmesi için tarım envanterinin oluşturulması ve mevcut bilgi sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar hızla tamamlanmalıdır, tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı önlenmelidir. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesine, verim ve kalitenin artırılmasına, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesine, istihdam sağlanmasına ve marka olarak pazarlanmasına dayalı temel tarımsal yapılanma oluşturulmalı; yatırım ve teknolojiyi kırsal alanlara yöneltmek üzere katılımcı, kapsayıcı, kalkınmayı destekleyecek tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan tarım kentleri kurulmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımsal destekleme bütçesi 2025 yılında yüzde 47,4 oranında artışla 135 milyar liraya yükseltilmektedir. Alan bazlı destekler arasında yer alan gübre, sertifikalı tohum ve fidan kullanımı ile çay, hububat ve bakliyat için yapılan fark ödemesi destekleri 2025 yılı bütçesinde en fazla artış öngörülen destek kalemleridir. 23 Mart 2023 tarihli, 7442 sayılı Kanun'la ülkemizde ilk defa tarımsal üretim planlamasının yasal zemini oluşturulmuştur. Bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünlerine ilişkin il teknik komiteleri tarafından hazırlanan planlar onaylanmış, 1 Eylül 2024 tarihi itibarıyla planlama süreci başlamıştır, Cumhurbaşkanı kararlarıyla da tarımsal desteklerin planlı üretime uygun olarak verilmesine yönelik önemli bir adım atılmıştır. İlk defa üç yıllık bitkisel üretim destekleri açıklanmıştır. Desteklerin daha sade, etkin, sürdürülebilir ve yönlendirici bir yapıya kavuşturulması için çok sayıda olan destekleme konusu azaltılmış; bitkisel üretimde destek konuları temel destek, planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme desteği olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır.

Çiftçimizin uzun süredir talep ettiği destekler aynı değil nakdi olarak ödenecektir. "Mazot, gübre ve prim desteği kaldırıldı." diye kara propaganda yapanlar ters köşe olmuştur. ÇKS'ye kayıtlı tüm çiftçilerin temel desteklerden yararlanacağı, bu desteğin ilgili üründe mazot giderinin yüzde 50'sini, gübre giderinin yüzde 25'ini karşılama hedeflendiği ve mevcut desteğin oldukça üzerinde olduğu değerlendirilmektedir. Temel destekle birlikte planlı üretim desteğinin ilgili üründe mazot giderinin yüzde 100'ünün, gübrenin yüzde 50'sinin desteklenmesinin hedeflendiği görülmektedir. Su kısıtının olduğu 11 il, 52 ilçede ise planlama kapsamında az su tüketen mercimek, nohut, baklagil, yem bitkileri, buğday, arpa ve yağlık ayçiçeği üreten çiftçilerimize gübre maliyetinin kalan yüzde 50'lik kısmı da yer altı su kısıtı desteği olarak verilecektir. Böylece, bu bölgelerde üretim planlamasına uygun ekim yapanların mazot ve gübre giderlerinin yüzde 100'ü desteklenecektir.

Sertifikalı tohum ve fidan kullanımı ile organik ve iyi tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak amacıyla "üretimi geliştirme desteği" altında verilen destekler önemli ölçüde artırılmıştır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, verimlilikte artışta en büyük faktör tohumdur. Ülkemiz kaliteli tohum üretimi yapmakta ve ihracatını artırmaya devam etmektedir. Tohum sanayicilerimize sanayi sicil belgesi verilmeli, çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanmalıdır.

Yeni destek modeliyle hayvancılıkta verimin artırılması, hayvan sağlığının korunması, planlı üretim kapsamında belirlenen havzalar bazında üretiminin artırılması, üretici örgütülüğünün güçlendirilmesi, küçük işletmelerin sürdürülebilirliklerinin sağlanması ile genç ve kadın yetiştiricilerin sektörde faaliyet göstermelerinin teşvik edilmesini temin etmek üzere hayvancılık desteklerinin daha etkin uygulanması hedeflenmektedir.

Hayvancılıkta üretim ve verim artırılmalı, ithalat önlenmeli, çoban sorununa da bir çare bulunmalıdır. Afgan uyruklu çobanları kayıtlı hâle getirecek ve disiplin altına alacak düzenleme mutlaka yapılmalıdır. Üretim planlaması ve yeni destekleme modeli, ümitleri ve beklentileri artırmıştır. Yeni model ülkemiz tarımı açısından önemli bir fırsat olup sektörün tüm paydaşlarının desteğiyle büyüyecek ve

kendini geliştirecek potansiyelindedir. Bununla birlikte ürünlere ülke düzeyinde aynı desteği vermek yerine destekler havza bazlı belirlenmeli ve temel girdilerin kullanıldığı dönemlerde ödenmelidir. Ayrıca, ülke tarımının geleceği açısından Millî Su Planı sürece dâhil edilmelidir. Zira, havza bazında su planlaması, özellikle Orta Anadolu'yu mağdur edecek, gelecek adına tehlikeli bir yaklaşım olacaktır. Orta Anadolu'nun sulama suyu ihtiyacını karşılayacak havza dışı su transferi yapılması mecburiyettir. Örneğin, sıklıkla oluşan obruklarla alarm veren Konya Ovası'na dış havzalardan su getirmek zorundayız. Havza dışından petrol gelebiliyorsa su da gelmelidir.

Sayın Bakanım, Konya Ovası'na havza dışından su getirecek projeler konusunda bir müjde verecek misiniz? Ayrıca, Mavi Tünel'den ovaya su verildiği, Ahi Kanalı'ndan suların aktığı, Hotamış depolama tesisinin dolduğu günleri ne zaman göreceğiz? Tarım ürünleri fiyat seviyesinin sağlıklı oluşması için gıda arz zincirine ilişkin kayıt sisteminin güçlendirilmesi, lisanslı depoculuğun yaygınlaştırılması, yaş meyve sebze tedarik zincirinde lojistik altyapının ve yatırımların iyileştirilmesi, toptancı hallerinin modernizasyonu ve etkin çalıştırılmasına yönelik faaliyetler sürdürülmelidir.

Sayın Bakanım, Konya'nın Modern Hal Kompleksi Projesi'ne yer tahsisinizden dolayı teşekkür ediyorum. Yine, Konya'ya 2024 yılı itibarıyla kenevir üretimi için izin verilmesinden dolayı teşekkür ediyorum. Esasen, Konya tarihte kenevir yetiştiren bir ildir. Mutfak kültüründe bile Selçuklu mutfağından gelen meşhur kenevir helvası bulunmaktadır. Ayrıca, Konya'da su tüketimi az olan bitkilerin ekilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu itibarla, Konya kenevir üretim ve işletme merkezi olmalıdır.

Diğer yandan, 4 şeker fabrikasına sahip Konya başka şeker fabrikalarının sözleşmeli üretim kısıncasına girmiştir. Üreticilerimizin bir yıllık emeğinin telef olmaması ve canının yanmaması için Konya'da diğer şeker fabrikalarında şeker pancarı üretiminin bölge şeker fabrikaları ve PANKOBİRLİK denetiminde yapılmasını istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kalaycı, açıyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bakanlık ve kurumlarımızın 2025 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

İkinci konuşmacı Tamer Osmanağaoğlu.

Süreniz on dakika.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Tarım ve Orman Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, kıymetli basın mensupları; hepimizi saygılarımla selamlıyorum. Şüphesiz, Tarım ve Orman Bakanlığımız görev ve yetki alanı bakımından oldukça geniş bir alana hitap etmektedir ve elbette bu geniş alan gün geçtikçe stratejik önemini artıran bir alan olmaktadır. Dolayısıyla küresel gerilimlerden, ekonomik dalgalanmalardan, döviz kurlarındaki oynaklıklardan en çok ve en hızlı etkilenen kesim olan çiftçilerimizin, hayvancılıkla ve ormancılıkla iştilal eden vatandaşların korunması sadece bir ihtiyaç değil stratejik olarak da bir zorunluluktur. Elbette, devletimizin geride bıraktığımız süreçte çiftçilerimize ve hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımıza verdiği destekler malumumuzdur ama bugün burada cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılının 2'nci bütçesini görüşürken bazı kronikleşen sorunlara da yapıcı şekilde dikkat çekmek gerekliliği de bir muhakkaktır.

Tarım sektörünün sorunlarının başında gelen tarımsal girdi fiyatlarının düşürülmesi, hakkaniyetli bir ticaret mekanizmasının üreticilerimizi de tüketicilerimizi de gözeterek tesis edilmesi önem arz etmektedir. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin "Çiftçi demek helal kazanç, alın teri ve emek demektir. Çiftçi demek üreten ve hayatın zorluklarına direnen, adanmış yürek demektir." ifadesiyle tanımladığı çiftçilerimize 2024 yılı bütçesinde verilecek destek yüzde 44,4 artırılmış ve 91,5 milyar liraya çıkarılmıştı. Bu önemli destek çiftçilerimizi bir nebze olsun rahatlatırsa da Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda sektörün sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması en önemli önceliğimiz olmalıdır.

Sayın Bakanım, seçim bölgem İzmir Türkiye'nin incisi, Ege Bölgesi'nin ticaret merkezidir. Dolayısıyla İzmir ekonomisinde tarım sektörünün önemli bir yeri vardır. İzmir tarımıyla bağlantılı sektörler ve tarıma dayalı sanayinin gelişmesinin sadece Ege Bölgesi'nin değil, aynı zamanda ülke ekonomisinin de büyümesinde önemli rolü olduğu tartışmasızdır. İzmir'in toplam tarım alanı yaklaşık 322 bin hektardır. Bununla beraber, 455 bin hektar orman ve 50 bin hektar da çayır, mera arazisi mevcuttur. İzmir yüz ölçümümüzün yaklaşık yüzde 28,4'üne karşılık gelen tarım alanının yüzde 42'sini tarla, yüzde 28'ini zeytin, yüzde 11'ini sebze, yüzde 10'unu meyve ve yüzde 3,6'sını bağ alanları oluşturmaktadır. Bu alanların yaklaşık yüzde 60'ı sulanabilmektedir. Bu oranın artırılması gerektiği de ortadadır. Ayrıca, ilimizde 200'ün üzerinde çeşitli bitki yetiştirilmektedir. Su ürünleri potansiyeli de yüksek ilimizde öne çıkarılan tarım faaliyetlerinin başında süt üretimine dayalı süt sığırcılığı ve koyun, keçi yetiştiriciliği gelmektedir. Şehirimizde 293 adet tarımsal kooperatifin bulunması bu manada İzmir'in hem tarımsal bilince hem de üretime olan katkısını gözler önüne sermektedir. Bu durumda, tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlayan vatandaşlarımızın sayısı da ortadadır. İzmir nüfusunun yüzde 15'i diğer bir ifadeyle yaklaşık 150 bin aile tarımsal faaliyetlerle iştilal etmektedir ve elbette bu durum tarımsal üretim değeri konusunda da İzmir'i ülkemizde ilk 5 ilden biri yapmaktadır. 2021 yılı itibarıyla İzmir'in 18,8 milyar TL tarımsal üretim değeriyle ülke sıralamasında 4'üncü sırada yer aldığı da bilinmektedir. Tarımsal ürün ihracatı ise 3 milyar dolara dayanmıştır. Bu rakamların çok daha yukarılara taşınması için İzmir'imizin potansiyeli ve tecrübesi de vardır. Bu konuda gerekli desteği de sizden görmektedir.

2025 ve 2027 yıllarında yeni bir modele geçilecektir. Bu model kapsamında bölgemizin katma değeri yüksek ürünleri olan pamuk, zeytin ve zeytinyağı desteklerinin yeterli düzeyde olmadığı üreticilerimiz arasında genel bir kanaattir. Bu sebeple zeytin ve zeytinyağı gibi ürünler sadece temel destek kapsamında değil, stratejik ürün kapsamında değerlendirilmelidir. Pamuk üretiminde ise kütlü pamuk için

destekleme tutarı dekar başına 549 TL olarak belirlenmiş, bu desteğin yalnızca yurt içinde üretilen ve sertifikalandırılan tohumların kullanılması şartıyla verileceği ifade edilmiştir. Ancak bu durumun pamuk, zeytin ve zeytinyağı üreticileri için artan girdi maliyetleri ve pazar dalgalanmaları gibi etkenler nedeniyle üretimde yetersizlik ve kalite sorunlarını ortaya çıkaracağı endişesi doğurduğu sektör temsilcileri tarafından da ifade edilmektedir. Risk belirsizliklerinin minimize edilmesi için katma değeri yüksek olan stratejik ürünlere pozitif ayrımcılık yapılması beklentiler arasındadır. Tarımsal üretime dair düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullanılmasına ilişkin kararda yer alan yenilenebilir enerji yatırımlarına sübvansiyonlu kredi uygulamasındaki sübvansiyon oranlarının artırılması ve mümkünse faiz oranlarında ayrıca bir indirim uygulanması da faydalı olacaktır. Tarımsal sulamada kullanılan elektrik girdisinde çiftçilere özel daha uygun fiyatlı tarifeler uygulanması, tarımda teknoloji kullanımının daha fazla desteklenmesi ve teşvik edilmesi de önem arz etmektedir.

Diğer bir husus ise pamuk tohumu çeşitlerinin fazla olması, üreticilerin farklı nedenlerle bölgelerine ve iklimlere uygun olmayan tohumlar kullanmalarıdır. Bu durum, homojen olmayan pamuk üretimine, kalite kaybına ve renk bozukluklarına yol açmakta, zincirleme bir şekilde pamukla birlikte pamuktan üretilen ürünlerin de kalitesinin düşmesine sebep olmaktadır. Yeni sezonda pamuk ekimlerinin azalmaması amacıyla prim miktarlarının ve desteklerinin artırılmasının yerinde olacağı düşüncesinde ve beklentisindeyiz.

Bir diğer konu ise zeytin ve zeytinyağındaki taşıştır. Bu durum, sektörde güven kaybına yol açarak gerçek zeytinyağı üreticilerini zor durumda bırakmaktadır. Elektronik alışveriş platformlarındaki denetimlerin bu manada artırılması çok önemlidir.

Sayın Bakanım, ülkemiz içme suyu ve tarımsal sulama suyu açısından zengin bir ülke değildir. Buna rağmen, çeşitli gerekçelerle birçok bölgede vahşi sulamanın devam ediyor olması, yeni stratejilerin ivedilikle uygulamaya geçirilmesini zaruri kılmaktadır. Bu manada, çiftçilerimizin damla sulama sistemine geçişiyle ilgili verilen teşviklerin artırılması, vatandaşlarımızın var olan teşviklerden faydalanabilmeleri için yönlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir.

Ayrıca, su kaynaklarının layıkıyla değerlendirilebilmesi ve tarımsal üretimin artırılması için gölet sayılarının çoğaltılması önemli görülmektedir. Bu minvalde ifade etmem gerekir ki Kınık ilçemizin Cumalı ve Arpadere Mahalleleri, Torbalı'nın Dirmil ve Karabağlar'ın Esentepe Mahallesi, Menemen'in Kemal Atatürk Mahallesi ve Bergama ilçemizin Ürkütler, Çamavlu ve Örenli Mahallelerinde vatandaşlarımız sulama göleti konusunda beklenti içindedirler. Diğer yandan, Kınık ilçesinin Aşağı Mahallesi'nde bulunan Boy Deresi'nin, Değirmencili Mahallesi'nde derelerin, Dikili ilçesine bağlı Çandarlı Mahallesi'ndeki Sarı Azmak Deresi'nin, Kocaoba Mahallesi'ndeki derelerin, Bergama ilçesine bağlı Karalar Mahallesi'ndeki derelerin, Bayındır ilçesine bağlı Yenice Mahallesi'nde bulunan Kanlıdere'nin, Demircilik ve Canlı Mahallelerinde dere yataklarının, Kemalpaşa ilçesine bağlı Kızılüzüm Mahallesi'ndeki derelerin, Tire ilçesine bağlı Yeğenli Mahallesi'ndeki derelerin ıslahı da vatandaşlarımızın talepleri arasındadır.

Sayın Bakanım, son olarak... Veteriner hekim potansiyelimiz yüksektir ancak maalesef, 14 bin veteriner hekimimiz KPSS'ye girmekte ama 400'ü atanabilmektedir. Bu sayının yükseltilmesi, hem hekimlerimiz hem de elimizdeki dinamiklerin etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - 2025 yılı bütçemizin devletimize, milletimize ve Tarım Bakanlığımıza hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir önemli konu daha var, şunu da arz etmek istiyorum: Stratejik bölgelerdeki tarım alanlarının yabancı şirketlere kiralanma şartı, yüzde 50'sinin Türk olması kaydıyla verildiğini biliyorum. Bu oranın tekrar gözden geçirilerek, özellikle stratejik bölgelerdeki tarım arazilerimizin yabancılara kiralanmaması konusunda bir desteğinize ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi, gruplar adına son konuşma, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Ejder Açikkapı.

Ejder Bey, süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Elâzığ'da bu yıl üzüm de para etmedi Ejder Bey.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçe görüşmelerinde AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum.

Dünya gündeminde ilk sıralarda yer alan iklim değişikliği, nüfus artışı, göç, jeopolitik riskler, doğal afetler ve salgın hastalıklar gibi etkenler tarım ve gıdanın stratejik önemini daha da belirgin hâle getirmiştir. Bu gelişmelere gıda ticaretindeki korumacı yaklaşımların, tarım ve gıdada tekelleşme eğilimlerinin eklenmesiyle gıdaya erişimde sıkıntılar yaşanmış ve tüm ülkeler bu yeni durum için birtakım önlemler almaya başlamıştır.

Değerli milletvekilleri, Hükümetlerimiz döneminde bu değişimler göz önünde bulundurularak tarım ve orman sektöründe devrim niteliğinde düzenlemeler ve yapısal reformlar hayata geçirilmiştir. Artan maliyetler ve tarım arazilerindeki azalma gibi gelişmeler, bunun yanında nüfus artışıyla beraber gıdaya olan talebin artması, doğal kaynakların optimum kullanımını sağlayacak etkin bir planlama süreci ihtiyacını doğurmuştur. Bu kapsamda yapılan reformların en önemlilerinden biri olan ve yıllardır ülke gündeminde yer alan üretim planlaması süreci, suyu merkeze alarak bütüncül bir yaklaşımla başlatılmıştır. Tarımsal üretim planlaması çerçevesinde iklim değişikliğine

uyumlu bir yaklaşımla üretim süreçleri yeniden şekillendirilmektedir. Tarımsal ürünlerin arz ve talep miktarı dikkate alınarak hangi tarım havzasında veya işletmede hangi ürünlerin üretileceğini belirleyecek bir model geliştirilmiştir. Yeni sistemle birlikte stratejik ürünler en uygun yerde üretilecek, yeterliliğimiz artırılacak, üreticilerimizin pazarlama imkânları geliştirilecek ve tarıma dayalı sanayinin ham madde ihtiyacı karşılanacaktır. Böylece üreticilerimiz korunarak güçlendirilirken tüketicimizin de daha uygun şartlarda gıdaya erişim imkânı bulması sağlanacaktır. Tarımsal üretim planları 2024-2026 yıllarını kapsayacak şekilde üç yıllık hazırlanmış ve hayvansal üretim ile su ürünleri planlamaları 1 Ocak 2024 tarihinde, bitkisel üretim planlaması ise 1 Eylül 2024 tarihinde uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımız su kaynaklarımızın korunmasını merkeze alarak tarımsal üretimi sürdürülebilir kılmak, verimliliği ve kaliteyi arttırmak, gıda arz güvenliğini ve üretim planlaması uygulamalarını güçlendirmek amacıyla yeni destekleme modelini de hayata geçirmiştir. Yeni destekleme modeliyle bitkisel üretim destekleri 24 Ağustos 2024 tarihinde yayımlanmış ve üretim döneminden önce üç yıllık olarak ilan edilmiştir. Üreticilerimiz ekim öncesinde hangi ürüne hangi havzada ne kadar destek alacağını bilerek planlamalarını yapabilecektir.

Bitkisel üretim destekleri temel destek, planlanma desteği ve su kısıtı desteği olarak 3 ayrı bileşenden oluşmaktadır. Bu destekler için aranan şartların tamamını sağlayan üreticilerin mazot ve gübre maliyetlerinin tamamı karşılanacaktır. Ayrıca, sertifikalı tohum ve fidan kullanımı desteklenmeye devam ederken yerli ve millî sertifikalı tohumla üretim yapan çiftçilerimize ilave destek verilecektir. Sağlıklı üretim için organik tarım ve iyi tarım uygulamaları ile katı organik gübre desteği de devam edecektir.

Destekleme tutarları, girdi maliyetlerindeki değişiklikler dikkate alınarak her yıl güncellenecektir. Üreticilerimiz Bakanlığımızın ilgili kayıt sistemine kayıtlı olmak ve mevzuat çerçevesinde gereken şartları sağlamak kaydıyla bu desteklerden yararlanabileceklerdir. Hayvansal üretim için 2024-2026 yıllarında yapılacak hayvancılık desteklemelerine ilişkin karar 26 Temmuz 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yine, hayvancılık destekleri de üç yıllık olarak hazırlanmış ve böylelikle üreticilerimize uzun vadeli bir öngörü sağlanmıştır. Bu destekleme kapsamında hayvansal üretim temel hayvancılık destekleri ve ürün geliştirme destekleri olarak iki ana gruba ayrılmıştır. Ayrıca, bu desteklerle ilk defa aile işletmeleri, genç ve kadın yetiştiriciler ve birinci derece tarımsal amaçlı örgütlere üye yetiştiricilerimize ek destek sağlanacaktır. Suni tohumlama, soy kütüğü ve süt soğutma gibi kriterleri sağlayan üreticilerimiz de ilave desteklerden yararlanacaklardır. Su ürünleri alanında da proje kapasitesi 50 ton/yıl ve altı olan kapalı devre üretim yapan işletmelere teknik kriterlere göre ilave destek sağlanacaktır. Ayrıca, küçük ölçekli balıkçılık yapan kadınlara sağlanan destek yüzde 35 oranında artırılacaktır.

Üretim planlamasının önemli araçlarından birisi olan üreticileri ve alıcıları bir araya getirerek fiyat dalgalanmalarının en aza indirilmesini sağlayacak sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sözleşmeli üretim yapan çiftçilerimize tarım sigortaları kapsamında ilave prim indirimleri de sağlanmıştır. Kayıtlılığı artırmak için Çiftçi Kayıt Sistemi’nde değişiklik yapılmış, böylelikle mülkiyet ve miras sorunları sebebiyle desteklerden mahrum kalan üreticilerimizin tarımsal desteklerden faydalanabilmesine imkân sağlanmıştır. İşlenmeyen tarım arazilerinin üretime kazandırılarak gıda arz güvenliğinin desteklenmesi için yapılan düzenlemeyle üst üste iki yıl süreyle işlenmeyen arazilerin kira bedellerinin arazi maliklerine ödenmesi şartıyla tarımsal üretim amaçlı kiralınması sağlanacaktır. Araziler Bakanlığımız eliyle ve öncelikli olarak o yerleşim yerinde ikamet eden çiftçilerimize, tarımsal kooperatiflere, dernek ve vakıflara kiralanacaktır.

Tarımsal üretim planlamasının bir diğer önemli unsuru olan genel tarım sayımı süreci de başlatılmıştır. En son 2001 yılında yapılan bu sayım ülkemizin tarım politikalarına altlık teşkil edecektir. TÜİK’le birlikte yürütülen bu çalışmalar çerçevesinde idari kayıtlarda bulunmayan tarım arazilerinin ve bu arazilerde faaliyet gösteren işletmelerin tespiti yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın yürüttüğü doğru ve kararlı politikalarla diğer ülkelere göre kısıtlı üretim kaynaklarına sahip olmasına rağmen ülkemiz tarımsal hasılda Avrupa’da 1’inci, dünya sıralamasında da 9’uncu sıradadır. Yürütülen çalışmalarla bitkisel üretimde cumhuriyet tarihinin rekorları kırılmıştır. Hayvan sayısında ve hayvansal üretimde önemli artışlar sağlanmıştır. Yine, su ürünleri üretimi ve ihracatında çok önemli başarılarla imza atılmıştır. Bugün 100’den fazla ülkeye su ürünleri ihracatı yapılmaktadır. İlim Elâzığ da bu anlamda Türkiye’de alabalık üretiminde sanırım Türkiye’de 1’inci sıradadır.

Doğal afetlerin tarımsal üretimi olumsuz etkilememesi için tarım sigortalarının kapsamı genişletilmiş, katılım sigortacılığı ve gelir koruma sigortası gibi yeni uygulamalar hayata geçirilmiştir. Kırsal Kalkınma Programı’yla yerel ekonomi güçlendirilmesi, tarımsal üretimin artırılması ve gençlerimizin kırsalda tutularak ülkemizin kalkınmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, kırsal ekonomik yatırım ve ekonomik altyapı projelerine ağırlık verilerek üretime değer katılmış, istihdam oluşturulmuş ve gıda kayıplarımızın azaltılmasına katkı sağlanmıştır. Kırsal dezavantajlı bölgelerde yürütülen dış kaynaklı kırsal kalkınma projelerine hız verilerek aile işletmelerine sağlanan destekler ve gelir getirici faaliyetler artırılmıştır. Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı ve Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programı, Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi’yle hibe ve destekler verilmiştir. Bu anlamda, ilim Elâzığ’da da TKDK vasıtasıyla 4,3 milyarlık yatırıma karşın 2,2 milyar hibe desteği sağlanmıştır. Bu konuda teşekkür ediyoruz.

Jeotermal kaynaklarımızın yanı sıra rüzgâr, güneş ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının da kullanılacağı organize tarım bölgeleri hızla yaygınlaştırılmaktadır. Toprak kaynaklarımızın korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla ilan edilen büyük ova koruma alanları artırılmıştır. Başta tohum olmak üzere bu ülkenin kendine has her bir tarımsal değeri, genetik kaynağı koruma altına alınmıştır. Ata Tohumu Projesi kapsamında farklı türde yerel çeşitler araştırma enstitüsü adına tescil ettirilmiş ve koruma altına alınmıştır. AR-GE çalışmaları kapsamında bitkisel ve hayvansal üretimde iklim değişikliğine uyumlu, verim kabiliyeti yüksek, yerli ve millî tohumluk ve hatlar geliştirilmiştir.

Değerli milletvekilleri, Bakanlığımız en temel insan haklarından biri olarak görülen güvenilir gıdaya erişim için tarladan sofraya bütün süreçleri yedi gün yirmi dört saat esasıyla titizlikle denetlemektedir. Hükümetlerimiz döneminde gıda denetçisi sayısında ve gıda denetimlerinde önemli artışlar sağlanmış, güvenilir gıda ve sağlıklı beslenmeye yönelik önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ürün kayıplarını önleyerek verim ve kaliteyi artırmak amacıyla bitki hastalık ve zararlılarına karşı mücadele faaliyetleri, çevre dostu, biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulamaları önceliklendirilerek sürdürülmektedir.

Hayvan hastalıklarıyla mücadele aralıksız devam etmekte olup bulaşıcı hayvan hastalıklarına karşı aşılama ve eradikasyon programları uygulanmaktadır. Şap, şarbon gibi hastalıklara karşı koruyucu aşılama büyük bir kısmı aşı bedeli alınmadan yapılmaktadır. Hayvan hareketleriyle hayvan hastalıklarının Türkiye'nin farklı yerlerine taşınmaması konusundaki önlemler artırılmış, bu kapsamda ilim Elâzığ'da da açılmış olan yeni veteriner yol kontrol noktaları kurulmuştur. Hayvan aşı ve ilaçlarının testleri ile kalite kontrollerinin yapılacağı akredite ve entegre uluslararası nitelikte veteriner tıbbi ürün kontrol merkezinin kurulması çalışmaları devam etmektedir. Biyolojik çeşitliliğin ve genetik kaynakların tespiti, tescili, korunması, geliştirilmesi, sürdürülebilir kullanımı, izlenmesi ve kaçakçılığının önlenmesi faaliyetleri ile av yaban hayatı, sokak hayvanları, millî parklar ve ekoturizm konularındaki faaliyetler de sürdürülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Tarım ve Orman Bakanlığı, tarımsal üretimin yanında su kaynaklarımızın ve orman alanlarımızın sürdürülebilirliği hususunda çok önemli çalışmalara imza atmaktadır. Bilindiği üzere, su yaşamsal öneminin yanı sıra tarımdan sanayiye, enerjiden hizmet sektörüne kadar bütün üretim süreçlerinin değişmez girdisi konumundadır. İkamesi mümkün olmayan bu alternatifsiz kaynağın özellikle bizim gibi yağış rejimi düzensiz ülkelerde kurak periyotlarda kullanılmak üzere depolanması büyük önem taşımaktadır. Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesinden sorumlu olan Bakanlığımız, ülkemizin su kaynaklarını bilim ve teknolojiye uygun olarak insanımızın kullanımına sunmak ve aşırı yağışlar gibi suyun verebileceği zararlardan korunmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Ülkemizde kullanılan suyun yaklaşık dörtte üçü tarımsal sulamada kullanılmaktadır. Bu nedenle, tarımsal sulamada etkinlik ve verimlilik hayati önem taşımaktadır. Bakanlığımız modern sulama sistemlerinin kullanılması ve yaygınlaştırılması için yatırım ve desteklerine devam etmektedir. Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı kapsamında havza bazında planlar hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün inşa ettiği baraj ve göletler, iklim değişikliğiyle birlikte sıklığında ve şiddetinde artış gözlemlenen kurak dönemlerde verimli tarım arazilerimize su arzının sağlanması bakımından çok önemlidir.

Bir başka önemli konu da gerçekleştirilen sulama projeleriyle gıda arzı ve güvenliğinin sağlanmasıdır. Sulanabilir arazilerin 7,2 milyon hektarlık kısmı sulamaya açılmış durumdadır. Tarımsal sulamada verimliliğin artırılması için modern sulama tekniklerine geçilmesi çalışmaları kapsamında borulu sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması temel politika olarak belirlenmiştir. Tarımsal sulamanın haricinde birim alandan alınan verimin yükseltilmesi için yürütülen önemli çalışmalardan biri de arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleridir. Tüm yurttan yürütülmekte olan toplulaştırma çalışmalarıyla üretim girdilerinden, özellikle de yakıttan önemli ölçüde tasarruf sağlanmaktadır.

Sayın Bakanım, sürem az kaldı, Elâzığ'la ilgili de birkaç konuya değinerek konuşmamı bitirmek istiyorum. Öncelikle, Türkiye'de ilk yüzer GES Elâzığ Keban'da gerçekleştirildi ve faaliyete alındı; bundan dolayı sizlere teşekkür ediyorum. Geri kalan 3 megavatlık kısmı için de inşallah yakın bir süreç içerisinde ihaleye çıkacaksınız veya çıktınız diye biliyoruz, bunu bekliyoruz.

Sayın Bakanım, bir de bizim Elâzığ'da 1956 yılında kurulmuş olan bir şeker fabrikamız var. Uzun yıllardır hem ilimiz ekonomisine, çiftçimize hem de Türkiye ekonomisine önemli katma değer sağlamaktadır. Bu fabrikamızın modernizasyona ve kapasite artırımına ihtiyacı var. Fabrikamızın doğal gazla dönüştürülmüş kazan dairesi kurulması ihtiyacı var, tribünlerin yenilenmesine ihtiyaç var. Büyütme ünitesinin ham fabrika ve rafineri kısımlarındaki pişirme kazan sayılarının artırılmasına ihtiyaç var. Santrifüjlerin yenilenmesi, kurutucu ve kristalizatör tesislerinin büyütülerek yenilenmesi ve yeni bina, proje ve otomasyona geçilmesi gibi bir beklentimiz var. Ayrıca, yine sizlere takdim edeceğim Sayın Bakanım, İl Tarım Müdürlüğümüz tarafından 12 adet projemiz Bakanlığımıza sunulacak, sunuldu. Bu projelerle ilgili de ilimizle ilgili bu projelere destekleriniz olursa Elâzığ'ı ve bizleri sevindirmiş olacaksınız.

Ben, bugüne kadar ülkemiz için, tarımımızın ve hayvancılığımızın gelişimi için vermiş olduğunuz bütün katkılar için şahsınızda size ve ekibinize teşekkür ediyorum. 2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Vekilim, Elâzığ'da üzüm para etmedi, üreticiyi desteklesinler.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çok para ediyor. Bakın, şu anda inanılmaz mutlular biliyor musunuz, inanılmaz mutlular.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, görüşmelere saat 14.00'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 7'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Şimdi kaldığımız yerden devam edeceğiz ve Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız. Ekranımdaki geliş sırasına göre milletvekillerine söz vereceğim.

İlk olarak Sayın Resul Kurt'la başlayacağız.

Sayın Kurt, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

RESUL KURT (Adıyaman) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın ve STK'lerimizin kıymetli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, ülkemiz bir tarım ülkesi olarak gayrisafı yurt içi hasıladan Avrupa ülkeleri arasında en fazla artış sağlayan ülke olarak 2023 yılında Avrupa'da 1'inci sırada yer almıştır, dünyada ise ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. 2002 yılında 3,8 milyar dolar olan tarım ürünleri ihracat değeri yüzde 713 oranında artışla 2023 yılında 30,9 milyar dolara yükselmiştir. 2003-2024 Eylül döneminde 105,7 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir.

Tarım faaliyetlerinin ülke ve dünya ekonomisinde büyük bir önemi olmasının yanında hayati ve stratejik bir alandır. Bakanlığın faaliyetleri arasında olağanüstü dönemlerde halkın ve ülkemizin de yine hizmetinde olacak birçok faaliyette bulunulmuştur.

Seçim bölgem Adıyaman bir tarım ve hayvancılık şehridir. 2003-2024 yılları arasında Adıyaman'a toplam 21,1 milyar TL yatırım yapılarak 91 adet tesis hizmete açılmıştır. Adıyaman'da deprem nedeniyle telef olan küçükbaş, büyükbaş, kanatlı hayvan, arılı kovan dağıtımı, yem desteği ve besleme amaçlı şeker dağıtımı için toplam 295 milyon 830 bin 208 TL ödeme yapılmıştır, 4.436 adet hayvan çadırı dağıtılmıştır. Orman Genel Müdürlüğümüzce Adıyaman'da 6 Şubat depremi sonrası ve devamında ORKÖY destekleri kapsamında 2023-2024 yıllarında 93 orman köylüsü aileye süt sığırcılığı projesi uygulanarak 15 milyonun üzerinde bir ödenek destek sağlanmıştır. Depremde ORKUT personeli kapsamında 265 araç, makine, 619 personel, 329 orman kurtarma ekibi çalışmalarını yapmıştır, teşekkür ediyoruz. Deprem döneminden bugüne kadar da 1,3 milyar TL'lik bir yatırım yapılmış ve 1 milyar TL daha yatırım yapılması hedefleniyor. Ayrıca Adıyaman'da da deprem sonrasındaki en önemli ihtiyaçlardan biri olan içme suyunun karşılanması için de 5 adet içme suyu kuyusu açılarak halkımızın hizmetine sunulmuştur. Adıyaman ili merkez ve ilçelerde 7 adet çelik yapı yapılarak özellikle hizmete sunulması bölgenin ihtiyaçlarını önemli oranda karşılamıştır.

Sayın Bakanım, deprem bölgesinde Bakanlığın ve bağlı birimlerin idari binaları yeniden yapıldı, buna teşekkür ediyoruz ancak depremden önce boşaltılmış olan Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğünün bir binaya ihtiyacı var. Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğü toplu koruma merkezinde hizmet veriyor ve bu da bir kamu kurumu anlamında hizmet verilmesinde sıkıntıya sebebiyet veriyor. Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğü hizmet binasının 2025 yılı programına alınması şehrimize büyük bir müjde olacaktır.

6 Şubat bin yılın felaketinde Adıyaman'da büyük hizmetleri olan Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, Bakanlığımızın merkez ve taşra teşkilatına, Orman Genel Müdürlüğümüze, DSİ Genel Müdürlüğümüze ve tüm personellerine halkım, hemşehrilerim adına şükranlarımı sunuyorum. Sayın Bakanımızla defaatle hem çok sayıda görüşme yaptık hem de Adıyaman'a geldiler, bizim sorunlarımızın tespitinde bizzat gözlemlerini yaparak sorunlarımızın giderilmesine büyük katkıları var, teşekkür ediyoruz.

DSİ tarafından Adıyaman'da Koçali Barajı, Büyükçay Barajı, Gömükan Barajı gibi çok büyük projeler sürdürülüyor. Çetintepe Barajı nihayet su toplamaya başladı. Sayın Bakanımızın ilk Adıyaman ziyaretinde de bu konuyu gündeme getirmiştik, henüz tamamlanmamıştı; bu da bizim için büyük bir sevinç. Çetintepe Barajı sulama kanallarının da bir an önce hizmete alınması şehrimizdeki tarımsal faaliyetleri de önemli ölçüde destekleyecektir. Büyükçay Barajı'nda 2025 yılı içerisinde çalışmalar başlayacak. Burası da faaliyete geçtiğinde şehrin sulama anlamında birçok ihtiyacı karşılanmış olacaktır. Özellikle Koçali Barajı belki elli yılı, altmış yılı aşkın bir süredir Adıyaman'ın büyük bir umutla beklediği bir proje. Koçali Barajı'nın tamamlanması da şehrimiz için büyük önem taşıyor. Baraj gövdesinde deprem nedeniyle birtakım iyileştirmeler ve belki farklı projeler yapılması çalışmaları devam ediyor. Ümit ediyorum bu da kısa zamanda neticelenir.

Atatürk Barajı'nın su toplama alanının büyük bölümü Adıyaman topraklarında olmasına rağmen Adıyamanlı çiftçilerimiz Atatürk Barajı'ndan yeterince faydalanamıyor, kot düşük olduğu için sulama anlamında özellikle Adıyaman'a çok büyük bir katkısı olmuyor. Bu nedenle, barajların uzun vadeli bir proje olmasından dolayı Sayın Bakanımızla geçtiğimiz dönemlerde de görüştük, hatta birkaç ay önce yine görüştük. Pompaj sulamalarının önceliklendirilerek sulama sistemlerinin çiftçimizin hizmetine sunulması, hem güneş enerjisiyle pompaj sulamasının çiftçimize ek bir maliyet oluşturmaması hem de Adıyaman'ın gerçekten topraklarının... Örneğin Samsat ilçesinin tamamı Atatürk Barajı'nın altında kaldı o dönemde. Bizim Adıyaman olarak da sulama imkânlarından daha fazla ve daha kolay, hızlı bir şekilde faydalanmamız sağlanacak. Sayın Bakanımızın bu konuyla ilgili ciddi çalışmaları var. Bebek 1 pompaj sulama inşaatı devam ediyor, Bebek

2 Kâhta-Samsat pompaj sulama inşaatları, Aslanoğlu pompaj sulaması Sayın Bakanımızın gayretleriyle ve destekleriyle devam ediyor; projelendirildi, bunlarla ilgili çok ciddi bir maliyeti de Bakanlığımız üstlendi ve 2025 yılı içerisinde bunların da inşallah yatırım programına teklif edilerek, dâhil edilerek bitirilmesi şehrimizin sulamasına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Yine, tütün bizim önemli bir sorunumuz. Sayın Bakanımız da defaatle hem kooperatif başkanlarımızı kabul etti, hem Adıyaman'da hem Bakanlıkta görüştü; Sayın Bakanımız, bakan yardımcılarımız, yine, bu anlamda bürokrat arkadaşlarımızla nasıl çözebiliriz, talepleri nasıl en iyi şekilde dillendirebiliriz diye. Şimdi, tütün Adıyaman için özel bir ürün yani Rize için çay neyse, işte, Karadeniz Bölgesi için fındık neyse, Adıyaman için de tütün bu anlamı ifade ediyor. Evet, sigara sağlığa zararlı, gerçekten tütün ürünleri kötü ama sonuçta da Türkiye'nin milyarlarca dolar yurt dışından tütün ürünlerinden dolayı bir döviz kaybı var. Adıyaman tütünü dağlık, sarp ve parçalı arazilerde üretilen, herhangi bir katkı maddesi olmadan kullanılabilen, içilebilen bir tütün olması özelliğiyle de desteklenmesi, bölge ekonomisine, şehrin ekonomisine büyük bir katkı sağlıyor, sağlamaya devam edecek. Tütünle ilgili kooperatiflerimiz var, bu anlamda üretici kooperatiflerin desteklenmesiyle ve önlerinin açılmasıyla birlikte de ülkemiz ekonomisine de ciddi bir döviz katkısı olacaktır. Yurt dışından ithal edilen tütün mamullerinin ithal edilmeyerek bölge tütünleriyle telafi edilmesi ciddi bir fayda sağlayacaktır.

2022 yılından itibaren lisanslı depoculuk faaliyetleri destekleniyor. Özellikle Toprak Mahsulleri Ofisimizin geçmiş on yıllara dayanan bir lisanslı depoculukla ilgili faaliyetleri var. Ben, şimdi, pandemi döneminde bakıyorum, savaş riski olan dönemlerde bakıyorum, bizim bu kadar büyük yatırımlarımız, lisanslı depolarımız olmasaydı biz ne yapacaktık? Yani ülke olarak büyük bir sorunla karşı karşıya kalabilirdik. Lisanslı depoların daha da geliştirilmesi lazım. Pandemi dönemindeki gibi sadece tahıl, bakliyat ürünlerinde değil, sebze ve meyve üreticileri için de lisanslı soğuk hava depoları büyük önem taşıyor çünkü bizim üretme problemimiz yok. Çiftçimiz üretebiliyor ve örneğin bir meyve üreticisi, sebze üreticisi bu ürettiğini saklama noktasında ve pazara ulaştırma noktasında büyük problem yaşıyor. Tabii, bu, sadece Tarım Bakanlığıyla da ilgili bir konu değil. Bu, aynı zamanda Ticaret Bakanlığı ve diğer birtakım kurumlarla da belki organize olarak çözülmesi gereken bir sorun. Tarımsal ürün pazarlaması... Avrupa'da bir hal yasası yok, Avrupa'da ağırlıklı olarak çiftçi kooperatifleri üzerinden serbestçe pazarlanıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, bir dakika daha söz alabilir miyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayalım lütfen.

RESUL KURT (Adıyaman) - Hal sisteminin revize edilerek çiftçi ve üretici odaklı bir sistem kurulması elzemdir. Lisanslı soğuk hava depolarının geliştirilmesi hem çiftçilerimizi destekleyecek hem nakliye ve zayıatlardan kaynaklanan fireyi en aza indirecek hem de ülkemize, ülkemiz ekonomisine katkı sağlayacak, enflasyona büyük bir darbe vuracaktır. Enflasyonun düşürülmesinde meyve ve sebze fiyatlarının düşük rakamlarla, makul rakamlarla tüketiciye ulaşması önem taşıyacaktır.

Bakanlık bütçemizin çiftçilerimize, ülkemize ve Bakanlığımıza hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Başkan, bir ilave yapabilir miyim. Arkadaşım çok önemli bir konuya değindi. Sadece bir cümle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sarıbal...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sadece bir cümle Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sarıbal, şöyle: Şimdi ben Komisyon üyesi...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Destek amacıyla...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Destek veya eleştiri...

Şimdi, ben soru-cevap kısmına geçeceğim. Orada kendi kanaatinizi...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bir cümle... Bir cümle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Orhan Sarıbal'ın ben bir şey unuttuğunu görmedim şimdiye kadar. On yıldır mebusluk yapıyoruz beraber.

Sayın Erdem...

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli bürokrat arkadaşlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2025 yılı bütçesi görüşülürken burada, tarımda dünyada ne kadar stratejik bir konumda olduğumuzdan, tarımsal ihracat gelirlerimizden, ülkemizde tarımsal üretimin kalkınmada ne kadar büyük bir paya sahip olduğundan, tüm bunların hepimizin gıda güvenliği ve geleceği açısından ne kadar önemli olduğundan bahsetmeyi dilerdim fakat karşımızda en yüksek tarımsal potansiyele sahip ülkelerden biri olan Türkiye'yi yirmi iki yılda tarımsal anlamda neredeyse her yıl geriletken bir iktidarla karşı karşıyayız. Mesele ne biliyor musunuz değerli arkadaşlar? Mesele, aslında iktidarın ne istediği. Üreten, kendine yeten, tarımsal alanda öncü olan, kalkınan bir ülkede çiftçiyi destekleyeyim, ürettiği ürün para etsin, köyünden çıkıp metropollere göçmesin, orada geçim derdi altında kahrolmasın mı istiyorsunuz, yoksa çiftçi bağımlı bahçesini bırakıp kente gitsin, biz de zeytinliklere çöküp maden ocağı kuralım mı istiyorsunuz? Birincisini istiyor olsaydınız, yirmi iki yılda çoktan tarımda dünya devi olurduk. Eğer isteseydiniz bunu yapmanız için hiçbir sebep de yoktu.

Sayın Bakanım, tarıma bu yıl da millî gelirin sadece yüzde 1'i kadar destek bile veremediniz. Gerçi, bu kadar sorun millî gelirden tarımsal destek için yüzde 1 pay ayrılarak da çözülecek gibi görünmüyor. Kendi çıkardığınız Tarım Kanunu'nun bile gereğini yerine getiremiyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, Bakanlığın 2025 Yılı Performans Programı'na göre 2023 yılında 63 milyar 325 milyon lira, 2024 yılında 91

milyar 549 milyon lira olan tarımsal destekleme bütçesi 2025'te sadece 135 milyar liraya çıkarılmış. 2025 yılı millî gelir hedefi 61,5 trilyon lira. Tarım Kanunu'na göre Hükümet tarafından millî gelirin yüzde 1'i oranında tarımsal üretim destekleme verilmesi gerektiğini biliyoruz ancak 135 milyar liralık destek 2025 yılı gelir hedefinin sadece yüzde 0,19'una tekabül ediyor. Bu destekler bile geç ödeniyor yani çiftçiye bitirmeye devam ediyorsunuz.

Yine, bugün çiftçinin en büyük sorunlarından biri TMO'nun belirlediği fiyatlar. Çiftçi diyor ki: "Bizim ürünlerin tam fiyatını versinler, biz destek istemiyoruz ya da destek vereceklerse tam versinler. Hükümet önce 2006 yılında çıkardığı Tarım Kanunu'nda verilen vaatlerini yerine getirsin."

Değerli arkadaşlar, seçim bölgem Antalya turizmin başkenti olduğu kadar tarımın da başkenti konumundadır. Antalya Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nün 2023 yılı ilk üç aylık brifing sunumuna göre Antalya 19,3 milyar lirayla bitkisel üretimde Türkiye 1'incisi. Türkiye'nin örtü altı üretim alanının yüzde 38'i Antalya'da bulunmaktadır. 2022 yılında ilimizden 160 milyon dolar değerinde domates, 138 milyon dolar değerinde biber, 38 milyon dolar değerinde salatalık, 35 milyon dolar değerinde nar, 28 milyon dolar değerinde üzüm, 27 milyon dolar değerinde kabak ihraç edilmiştir. Peki, bunca başarının arkasında çiftçi kazanmış mıdır? Maalesef hayır. Antalya'da çiftçimizin sorunları saymakla bitmiyor. Meyvecilik büyük tehlikede. Serada üretim yapmayan çiftçi kazanamıyor. Nar, elma ve narenciye kalitesinde marka olan Elmalı, Korkuteli, Gazipaşa, Finike ilçelerimizde çiftçiler ürünlerini maliyetine ya da zararına satmak zorunda kalıp ağaçları kesiyor. Geçen yıl da söyledim: Çarşıda, pazarda satın alacak meyve bulamayacağız yakında.

Nar üreticileri sulama konusunda desteklenmek zorunda. En kaliteli narların üretildiği Gazipaşa ve Döşemealtı bölgelerinde ilave su kotaları yüksek fiyat nedeniyle üretim maliyetini arttırdığı için üreticiyi su kullanmaktan alıkoyuyor; bu durum da narda verim ve kaliteyi olumsuz etkiliyor. Buradan gerçekten uyarıyorum: Çiftçi nar ve narenciye üretiminden de vazgeçmek üzere.

Seracılık ve kesme çiçek üretiminde de Türkiye'nin başkenti olma yolunda olan Antalya'da meydana gelen hortum, dolu, aşırı yağış ve fırtına nedenleriyle tarım alanlarında meydana gelen hasarlar en çok seracılık yapan çiftçilerimizi olumsuz etkiliyor. Bu konuda, her türlü tarım arazisi zarar gören çiftçilerimizin hasarlarının giderilmesi için devlet desteği önemli ölçüde artırılmalıdır.

Krediye erişememe, Toprak Mahsulleri Ofisinin fiyatları, silinmeyen yüksek faizler yüzünden artan borçlarla birlikte gübre, mazot, ilaç ve işçilik gibi tarımsal girdi maliyetlerindeki aşırı artışlara karşı devlet desteğinin de yetersiz olması çiftçinin mücadele ettiği bütün sorunlar arasında. İsrarla söylüyoruz: Şu dönemde devletin en çok destek vermesi gereken alanların başında tarım var çünkü üretmeden ekonomiyi büyütmek mümkün değil.

Değerli arkadaşlar, 22 Ağustos 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle Türkiye genelinde özel mülkiyette bulunan ve iki yıl üst üste tarımsal üretim yapılmayan arazilerin Bakanlık tarafından tarımsal amaçlı olarak kiraya verilmesi öngörülmüştür; bunu yaparak gıda üretiminin artmasını bekleyenlere bir çift sözüm var: Rize'de düzenlediğimiz çay mitinginde, Gaziantep'te fıstık mitinginde, Turgutlu'daki çiftçi mitinginde, Tekirdağ'da buğday mitinginde, Ordu'da, Giresun'da fındık mitinginde bas bas bağırarak neler yapılması gerektiğini. "Üretim artırılmasını istiyorsanız önce çiftçiye yeterli desteği verin." dedik, "Girdi maliyetlerini azaltın." dedik. Biz bu çözümleri sahadan topladık değerli arkadaşlar, sizin gibi saraydan değil. Oturduğunuz yerden kimseden görüş almadan, toplumsal faydası, zararı ne olur diye düşünmeden yasal düzenlemeler çıkarıp dikte ettirmeye devam ediyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, yine, bütçe teklifine baktığımızda 2024 yılının başlangıcı için kırmızı et üretiminde beklenen yüzde 5,5 düşüşün yıl sonunda yüzde 18,34 olacağı tahmin edilmekte. Teklife göre et üretimi 2026 yılında ancak 2023 yılındaki düzeye ulaşabilecek ve teklif ile stratejik plan karşılaştırıldığında görülüyor ki kırmızı et ithalatı 2028'e kadar da devam edecek yani et fiyatları düşmeyecek, vatandaş yine et yemekten imtina ettirilecek.

Her meslekte olduğu gibi... Sayın Bakanım, veterinerlik mesleği yılda 2.500 civarında mezun veriyor, bunun yaklaşık 400'ü yani altıda 1'i atanabiliyor. Veteriner hekimlerin de bu konuda çözüm taleplerini iletmek istiyorum.

Çiftçinin talepleri yerine getirilmediği, sorunları kökten çözülmediği sürece verilen yetersiz desteklerle, plansız üretimle, ithalatla tarımın sorunlarını çözemezsiniz diyorum. Gün gelir, ölümü gösterip sıtmaya razı ettiğiniz çiftçinin ahı tutar diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Erdem, teşekkür ederim.

Sayın Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, gıda enflasyonu... Biliyorsunuz, Türkiye, OECD ülkeleri arasında en fazla gıda enflasyonu yaşayan ülke konumunda, açık ara önde; hatta diğer ülkelerin gıda enflasyonu rakamlarını alt alta topladığınız zaman Türkiye etmiyor, Türkiye onlardan daha fazla. Şimdi, gıda enflasyonu ile mücadele etmek için bir yöntem geliştirdiniz. Yeri geldiği zaman ithalat kartını ortaya koydunuz hububatta olduğu gibi, yeri geldiği zaman da ihracat yasakları getirdiniz; zeytinyağında, salçada olduğu gibi. Salça fiyatlarını düşürmek için salça ithalatına yasak getirdiniz. Bu sene, sezona fabrikalarda, stoklarda oldukça yüklü miktarda salça girilmek zorunda kaldı ve ne yazık ki bir önceki yıl 3,5 liraya, 4 liraya salçalık domatesini satan üreticimiz 1,5 liradan salçalık domates satmak zorunda kaldı hatta satamadı, tarlada kaldı, sürmek durumunda kaldı. Sonuç ne? Sonuçta da salça üreten firmalar, özellikle Orta Doğu'daki pazarlarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya... Zeytinyağında da benzer şey söz konusu. Zeytinyağında, dökme zeytinyağında ihracat yasağı getirdiniz, daha sonra onda bir açıklık bıraktınız ancak üretici 220-230 liraya zeytinyağını satarken, dünyadaki üreticiler 10 eurodan, 11 eurodan zeytinyağı satarken; siz sırf zeytinyağı fiyatlarını düşürmek için raftaki fiyatları düşürmek amacıyla zeytinyağına yasaklama getirdiniz. 200-250 lira arasında satılan zeytinyağı, üreticide 140 liraya, 150 liraya kadar düştü ve biz var senesinde stokla sezona girmek durumunda kaldık ne yazık ki. Şu anda zeytinyağının fiyatı 140 liraya, 150 liraya düşmüş durumda ve zeytin üreticilerimiz ciddi bir sıkıntı içerisinde. Benzer şekilde, kavun tarlada kaldı, karpuz tarlada kaldı, biber tarlada kaldı yani elimizi nereye atarsak atalım, çiftçilerimiz çok ciddi bir hüsrana karşı karşıya kaldılar ve

en büyük problemlerden bir tanesi, artık üretmez hâle gelmiş durumda çiftçilerimiz. Borçlarımız oldukça artıyor, borcumuzu borçla ödüyörüz; bunlardan biri benim, ben de borcumu borçla ödeyen çiftçilerden biriyim. Bir bankaya borcumu ödemek için başka bankadan borç alıyorum ve o borcumu kapatıyorum. Bu iş nereye kadar gider? Gitmez, gidecek yerimiz kalmadı ve artık biz bu borçlarımızı ödeyecek durumda değiliz. Bakın, Sayın Bakanım, yapılması gereken şey, acilen borçların yapılandırılması gerekli; öyle bir yıl, iki yıl değil, en az beş yıl süreçli. Bu 750 milyar liraya kadar çıkmış olan çiftçi borçlarının -sadece bankalara olan borçlar bunlar- yapılandırılması lazım.

Geçtiğimiz günlerde Kırkağaç'a gittim, Kırkağaç, Türkiye'de traktör piyasasının kalbidir. Ağzına kadar traktör dolu; alan yok, satan çok. Geçen sene 1 milyon 750 bin lira olan traktörler, şu anda 1 milyona kadar düşmüş. Çiftçilerimiz ne yazık ki traktörlerini satmak durumunda kalmıştır.

Sayın Bakanım, bugünün manşeti bu: "Dar gelirli kırmızı etin tadını unuttu." diyor. Evet, daha önceden kırmızı et yiyen, tüketen insanlarımız ne yazık ki artık kırmızı etin tadını unuttu çünkü 2021 yılında 65 lira olan et, bugün 650 liraya dayanmış durumda. Gençlerimiz büyüklere kadar şanslı değil, onlar daha henüz etin tadıyla ne yazık ki tanışmış değiller, ne yazık ki onlar bu tattan mahrum kalmış durumda.

Hayvan varlığının yıllar içerisinde azaldığını görüyoruz, gözlemliyoruz. Envanterdeki rakam ile ahırdaki rakamın birbirini tutmadığını sizler de gayet iyi biliyorsunuz, bir sayım yapıldığı takdirde bu ortaya çıkacak. Süt üretimi azalmakta. Yem fiyatları geçen sene 400-450 lira civarındaydı, bu sene bugün için 550-600 lira civarında, yemin kalitesine göre değişmekte ancak süt fiyatları bir yıldan beri hemen hemen aynı. Ulusal Süt Konseyi 14 lira açıklamış -referans fiyat 14 lira bildiğim kadarıyla- bizim bölgemizde satılan fiyatları söyleyeyim size: 11 lira ila 12 lira arasında süt dökülmekte, 10 liranın altında süt dökten insanlar da bulunmakta. Karkas et fiyatları ramazandan önce 400 liranın üzerine çıkmıştı, daha sonra et ithalatı devreye girdi, anladığım kadarıyla 350 liraya kadar düştü. Şimdi, bir taraftan maliyetler artıyor, ürün fiyatları, süt ve kırmızı ette fiyatlar aynı kalıyor veyahut da geri düşüyor. Peki, raftaki, kasaptaki, tezgâhtaki süt fiyatında, et fiyatında herhangi bir değişiklik var mı? Hayır, et fiyatında herhangi bir değişiklik yok. Üretici zarar etmekte ve ne yazık ki üretimden de uzaklaşmakta. Daha önceki bakanlarımız da şöyle rekorlar vardı Sayın Bakanım: İşte, canlı hayvan ithalatı rekorları vardı, 2018- 2019 yıllarında -yılına göre- 1 milyar 700 milyon dolara kadar çıkmıştı. Zaman içerisinde bu azaldı fakat son yıllarda tekrardan arttı. Geçtiğimiz sene 1 milyar 200 milyon doları bildiğim kadarıyla, bu sene özellikle et ithalatında ciddi rakamlar var. Geçen sene rekoru, 363 milyon dolarlık bir et ithalatı vardı; bu sene ilk dokuz ayda geçen senenin rekorunu da kırdık, yaklaşık 500 milyon dolarlık et ithalatı yaptık yani 2021 yılından bu yana et ithalatında yüzde 1.537'lik bir artış söz konusu.

Hâl böyleyken yani gerek bitkisel üretimle uğraşan gerek hayvancılıkla uğraşan üreticilerimiz artık üretmez hâle gelmişken biz bütçeye bakıyoruz, bütçede ne var ne yok diye bakıyoruz... Mesela, biraz evvel hayvancılığın kısa bir filmi çektim size, hakikaten de sıkıntılı bir durumda. Ne beklersiniz? Hayvancılık desteklemelerinin bütçeden aldığı payın artmasını beklersiniz ama desteklemeler içerisinde hayvancılığa ayrılan payın her geçen yıl azaldığını görmekteyiz; 2023 yılında yüzde 24,2'ymiş, 2024'te yüzde 21'e düşmüş, 2025'te yüzde 20'ye düşürmeyi planlıyorsunuz -bakın, artırmayı düşünmüyorsunuz, düşürmeyi planlıyorsunuz- siz, bilhassa, özellikle hayvancılıkla uğraşan üreticilerimizi gözden çıkarmışsınız benim anladığım kadarıyla. Et ve Süt Kurumunun önünde uzayan kuyruklar var. Önümüzdeki bütçeye baktığımız zaman, bu rakamlara baktığımız zaman bu kuyrukların hiç azalmayacağını üzülererek görmekteyiz.

Biliyorsunuz, her geçen gün, her geçen yıl orman yangınları artmakta, yangın sayısı ve yanan alan artmakta; küresel iklim krizinin getirdiği şeylerden bir tanesi bu, daha tedbirli olmamız lazım. Bir iddia vardı temmuz ayında "Yabancı pilotlar ücretlerini, maaşlarını alamadıkları için yangına müdahale etmiyorlar." diye. Bana kalırsa skandal bir iddiadır bu; olmaması gereken bir iddiadır.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Cevabını verdik.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Siz de hemen kamuoyuna bir duyuru yapmıştınız, "Yakıt parası verilmediği veya kiralama ücreti ödenmediği için helikopterlerin yangına müdahale etmediği, günlerdir kalkmadığı iddiaları kamuoyunu yanıltmaya yöneliktir ve gerçeği yansıtmamaktadır." diye hemen bir açıklama yaptınız ancak benim elimde onlarca, yüzlerce tutanak var, tutanaklarda şu yazıyor: "Talimat alındığı hâlde -yabancı pilotun, ekibin- şirket sorunlarından dolayı yangın mahalline kalkış yapılmamıştır." diye onlarca tutanak var efendim yani esasında kamuoyunu kimin yanılttığını ben kamuoyunun takdirine sunuyorum. Elimizde onlarca tutanak var, hatta öyle tutanaklar var ki yakıt olmadığı için kalkış yapmayan... Düşünün, Manisa Gördes'te yangın var, 4 tane helikopter var ve o helikopterlerden bir kısmı talimat geldiği hâlde ücretlerini alamadıkları için kalkış yapmıyorlar. Bir tarafta orman yanıyor fakat helikopterler duruyor, bir tarafta orman yanıyor ancak helikopterler yakıt olmadığı için kalkış yapmıyor.

Daha farklı bir sorun var, daha problem olan bir şey var. Anladığım kadarıyla, MGI diye bir şirket bu işi yüklenmiş ve ihaleye girmiş; bu sene 35 tane hafif helikopter ihalesine girmiş ve bunu size temin etmekle mükellef, 10 tane de gece görüşlü helikopter temin etmek zorunda ancak -iddialara göre- 35 değil de 24 tane helikopter teslim ettiği, 10 tane gece görüşlü helikopter yerine de sadece 1 tane teslim ettiği, bu helikopterin de gece görüşlü olarak kullanılmadığı, gündüz kullanıldığı söylenmekte. Bunlar ciddi iddialar da esasında iddia da değildir bunlar, gerçeklik vardır.

Ben şunu sormak istiyorum...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Cevabını vereceğim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Böylesine yükümlülüğünü yerine getirememiş bir firma MGI ve "35 tane getireceğim." diyor, 24 tane teslim ediyor. Neden bunun ihalesini, sözleşmesini feshetmiyorsunuz? Neden yapmadınız?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ettik.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - En son gün yaptınız, daha yeni yaptınız, yangın sezonunun sonunda yaptınız siz. Böyle bir şeyi kabul edemeyiz Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ya, yapmayın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir tarafta yangın var, bir tarafta da helikopter kiralanmış ve o helikopterler yabancı

pilotlar ücretlerini alamadığı için veyahut da yakıt olmadığı için kalkmıyorlar, bir tarafta da orman yanıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hepsi yanlış.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tutanaklar var efendim, sizin Bakanlığınızın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Süreniz doldu, uzatıyorum bir dakika.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Size servis edenler...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bana servis edenler belki vatansever insanlardır. Ormanlar yanarken helikopterlerin kalkmaması bazı vatan evlatlarının ağına gitmiş olabilir, bu amaçla bana sızdırmış olabilirler.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - En son cevaplayayım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama bu iddia doğru, buna bir şey diyemezsiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakırlioğlu, süreniz doldu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Neyse... Yani burada çok ciddi bir skandal vardır ve ben burada istifa bekliyorum esasına bakılırsa yani bu işin sorumlularının istifa etmesi lazım. "Ormanlarımız..." diyorsunuz... Ha, bir de şunu söyleyelim: Ya, bakın, hakikaten orman varlığımız azalıyor. Bir taraftan yangınlar, bir taraftan işte biraz evvel bahsettiğim yangınlara karşı tutumunuzdan, tahsislerde... Enerji şirketlerine, madencilik şirketlerine, turizm projelerine tahsislerde ciddi artış var. En büyük şey ne, biliyor musunuz? Üretimde çok büyük artış var; 7-8 milyon metreküpten 25-26 milyon metreküplere çıkmış, ormanlarımız ciddi tehdidi altında. En büyük tehdit de ne yazık ki Cumhurbaşkanımız. Bakın, Cumhurbaşkanımız en büyük tehdit; bir kalemle, bir imzayla Cumhurbaşkanı şunu söylüyor, diyor ki: "Burası orman olmaktan çıkmıştır."

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakırlioğlu, süremiz doldu, uzattım, o da doldu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bakın, yangın yok, enerji şirketi yok; bu çok büyük tehdittir, bundan dönülmesi lazım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Orman vasfından çıkarmak istediğinde olmaz ki o, bir sürü...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir kalemle oluyor efendim, bir kalemle, bir kararnameyle. Diyor ki: "Şu koordinatlardaki orman alanı orman olmaktan çıkmıştır."

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - 8 bin hektar çıktı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen karşılıklı konuşmayalım. Sayın Bakanımız notlarını aldı, en sonunda açıklayacak.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yetki cumhurbaşkanlığına verilmiş ama öyle kafasına göre...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evler yapılmış oraya, evler yapılmış oradaki ormana.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Nilgün Hanım, Bakanımız notlarını aldı, onları cevaplayacak.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Nilgün hanım, 8 bin hektar çıktı, 8 bin.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakırlioğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın Cevdet Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bakanlık bütçesinin ülkemiz için hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum ben de.

Bütçe büyüklüğü içerisinde yani 14,3 trilyonluk merkezî bütçe büyüklüğünün yüzde 2,97'si yani 438 milyar 122 milyonu Tarım ve Orman Bakanlığına ayrılmış. Yani Tarım ve Orman Bakanlığına burada ayrılan bütçe, genel bütçe büyüklüğü içerisinde düşük bir payı teşkil ediyor. Tarıma ayrılan pay 153 milyar civarında, yüzde 35,09'una tekabül ediyor; program dışı giderler ise Bakanlık bütçesinin yüzde 51,08'i. Geçen yıl da program dışı giderler vardı; bu yıl bazı bakanlıklar kaldırmış, bazı bakanlıklar devam ediyor. Bütçede asıl olan bir programa bağlı olarak giderlerin yapılması. Bu rakam ciddi bir rakam, 223 milyar 824 milyonluk bir rakam; bunun 42 milyar 988 milyonu cari transferler, 171 milyon 309 milyonu da sermaye transferleri. Detayını bizimle paylaşırsanız mutlu olacağız, detayını biz de merak ediyoruz.

Yine, 2023 yılı kesin hesabına baktığımız zaman, başlangıç ödeneğiyle harcamayı yani yıl sonunda yapılan harcamayı karşılaştırdığımızda ödeneküstü harcama var. 133 milyar başlangıç ödeneği varken 181 milyarlık bir harcama yapılmış yani 47 milyar 789 milyonluk bir depasman, aşım var. Bu niçin, öngörülemeyen neydi? Bunu buradan cevaplarsanız memnun oluruz.

Bir de sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği programıyla ilgili ayrılan bir pay var, 10 milyon gibi bir rakam; bu çok düşük bir pay, çevre ve iklimle ilgili sorunlar belli, bu Bakanlık bütçesinde de bu payın artırılması lazım. Bu konuyla ilgili de bir önerge vermeyi düşünüyoruz. Önergemize de destek olursanız mutlu olacağız. Hayvansal ürünlerde arz güvenliği alt programına göre hayvansal üretimin artırılması gerekiyor. Böyle bir artış var mı diye baktığımız zaman, kırmızı et üretim miktarına baktım ben özellikle 2024 yılı tahmini için ulaşılacak rakam- 2 milyon 41 bin ton; bir önceki yıla göre yüzde 14,38 düşüş demek bu yani düşüş var. 2023'te kırmızı et miktarı 2 milyon 384 binmiş, 2025 yılı için baktığımız zaman da bu rakamın yine altında olan bir rakam söz konusu. Burada da hep söylüyoruz, "Ette de ithalata 'Dur!' diyeceğiz -ihracata yönelik harcamalarımızla beraber- ihracat yapar hâle geleceğiz." diye sizin de ifadeniz vardı. Sayın Bakan, burada, bu ifadenizde "Üç yıl içerisinde ithalatı bitirip ihracatçı pozisyona geleceğiz." demiştiniz fakat bakıyoruz ki ithalat bitecek gibi değil çünkü Et ve Süt Kurumunun firmalardan bir talep toplaması var, "Et taleplerinizi bize bildirin." diye. Şimdi, bu taraftan bu talepleri

bildiriyoruz. Tabii, kronik problemler vardır, geçici çözümler bulmak gerekir. 1/11/2024 tarihine kadar talepleri istemişsiniz fakat bu, hayvansal üretim, et ithalatı ve ihracata dönüşle ilgili daha radikal kararlar alınması ve daha hızlı hareket edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunu da buradan hatırlatmış olalım.

Yine, arazi ve tohum gen bankalarında korunan bitki tohum sayısına özellikle baktım -bizim için çok önemli bu, biliyorsunuz- buradaki artış yıllar itibarıyla yeterli görünmüyor Sayın Bakanım. İşte, 2023'te 121.197 adetmiş, 2024'te 121.697, 2025'te de 122.097 yani bunun artırılabilmesi için AR-GE faaliyetleriyle buraya gerekli bütçelerin ayrılıp ıslah edilen tohum sayısının artırılması gerekiyor. Ona da baktığım zaman, en son 2025'te 597 adet, görüyorsunuz, o da hep böyle 437-537 civarında devam eden bir rakam.

Yine, cari transferler... Burada, 2025 yılına baktık, bütçe büyüklüğünün yüzde 41'ine tekabül ediyor. Burada da başlangıç ödeneği ile yapılan harcama arasında 2023 yılı için aşım olmuş, 20 milyar 358 milyon. Burada da ödeneküstü harcama var, bu hep alışkanlık hâline gelmiş, diğer bakanlıklarda da tahsis edilen ödeneğin üstünde harcamalar yapılıyor. Sermaye transferleri ciddi bir boyutta. Bunun işte 2 milyar 631 milyonu hane halkına kurum ve -işverenlere demeyeyim- iş yerlerine -diyeyim- işletmelere -diyeyim- "ödenen ödemeler" şeklinde görülüyor, bunun detayını bizimle paylaşmanızı rica edeceğiz. Yine, 173 milyarlık bu sermaye transferlerinin de 171 milyarı hazine yardımı. Mahiyeti nedir? O paylaşımı özellikle bekleyeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayıştaydan iyi incelemiştin Sayın Vekilim.

CEVDET AKAY (Karabük) - Yine aynı şey cari transferler için de söz konusu. Cari transferlerde de hazine yardımı ve hane halkına yapılan yardımlar var; sırasıyla 47 milyar ve 135 milyar. Evet, yurt dışına yapılan bir transfer var -o rakamı merak ettim, araştırdım, bulamadım- o rakamın tutarı da 203 milyon 34 bin. Bu transfer neyle ilgili? 2025 yılı için de bütçe teklifinde yer almış, 450 milyon bir kalem koymuşsunuz, mahiyeti nedir? Demek ki devam edecek bir şey. Bir de sermaye giderleri ana hesabında da özellikle gayrimenkul sermaye üretim giderleri 3 milyar 714 milyon, ne tip bir üretim olacak? Geçmişte yapılan gayrimenkul üretimleri nelerdir, onunla ilgili detay paylaşalım. Bir de büyük gayrimenkul onarım giderini yüksek gördüm, 924 milyon. Yapılacak bir onarım mı var, oraya ayrılan bir bütçe olduğuna göre... Bir de yurt içine borç verme miktarı var, bu da 1 milyar 215 milyon. Bunun da detayını paylaşır mısınız?

Sayın Bakan, yirmi iki yıllık iktidarınız döneminde 7 Tarım Bakanı değişti, siz 8'incisiniz. AKP iktidarı döneminde cumhuriyet tarihimizde bazı konularda hep ilkler oldu. İlk kez genetiği değiştirilmiş organizma ithalatı yapıldı, ilk kez Kurban Bayramı'nda kurbanlık hayvan ithalatı yapıldı, ilk kez başka bir ülkede tarım arazisi kiralandı, ilk kez saman, ot ithal edildi; bunun gibi... Yine, çok büyük bir, Tarımda Millî Birlik Projesi kapsamında bir uygulamaya geçecektiniz, Allah'tan Bakanlığın taşra teşkilatı ve birlikteki bazı yoğun protestolar nedeniyle uygulamaktan vazgeçtiniz. Yani "millî ve yerli tarım" diyerek "Semerat" diye bir holding kurup tarımı bu şirket üzerinden, üretimi, pazarlamayı ve lojistiği yapacaksınız ama Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan toplantıyı iptal edip tabandan gelen bu protestoları dikkate alarak bu uygulamadan vazgeçti. Yine, ilk zincir marketin... Daha doğrusu şöyle: İki zincir marketle ilgili ucuz et kampanyası, projesi düzenlemediğiniz biliyorsunuz, Et ve Süt Kurumundan o marketlere ucuz et verileceğiyle ilgili. Burada da bu iki market, maalesef, Et ve Süt Kurumundan aldığı etleri kendi üretiminde, kendi ihtiyacında kullanıp piyasadan aldığı ucuz etleri de bize, halkımıza sunmuş; bununla ilgili şikâyette bulunulmuştu, bir soruşturma açılmıştı. Bu soruşturmanın akıbetini ben araştırdım, bulamadım, sümen altı mı edildi, soruşturmada son durum nedir? Bunu da bizimle paylaşırsanız mutlu oluruz.

Tabii, çok konular var. Vaktime de bakıyorum bir taraftan, vaktimi iyi kullanma açısından... Çiftçinin girdi maliyetleri çok yüksek, üretimde zorlanıyor. Çiftçinin ortalama yaşı 58'e çıktı. 4 çiftçiden 3'ü gelecek sene üretim yapmak istemiyor, kredi kaynaklarına ulaşamıyor. Bir taraftan sıkıntılar var.

Hazineden çiftçiye destek, tarımsal sübvansiyonlu destek 135 milyar civarı ama hazinenin Ziraat Bankasına ve Tarım Kredi Kooperatiflerine faiz desteği 160 milyar. Bir taraftan bu, çiftçi maliyetlerini de sürekli artırıyor; çiftçi, kredilerini ödeyemiyor. Bir taraftan Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü şubelere talimat vermiş Sayın Bakan, çiftçilerimize sübvansiyonlu tarım kredi kullandırılması gerekirken tüketici kredisi kullandırılmasıyla ilgili şubelere baskı yapıyor. Şube yöneticilerinden bize gelen şikâyetlerden bahsediyorum size. Şimdi, sübvansiyonlu kredi desteği verecekken niçin yüzde 75'ten tüketici kredisi kullandırıp çiftçiye faiz yükü altında eziniyorsunuz? Zaten çiftçi, ödemelerini yapamıyor, kredilerini ödeyemiyor, kredilerine ulaşamıyor. Bir taraftan bu yöneticiler, Bankalar Kanunu'na aykırı bir şekilde, kendi ortak olduğu şirketlere çiftçi olmadığı hâlde sübvansiyonlu krediler kullandırıyor, bir taraftan da çiftçiye vermiyor.

Yine, traktör kredilerinde de aynı şey söz konusu. Ziraat Bankasına bugün gidin, traktör kredisi talebinde bulunun, yüzde 25 öz sermaye, öz kaynak istiyor, vermek istemiyor. Bugün, İş Bankası ve Denizbankta traktör kredileri daha ucuz. Bu hatalı uygulamaları biliyor musunuz? Tarımdan sorumlu bir Bakan olarak Ziraat Bankası yöneticileriyle bu konuyla ilgili görüşmeleri, temasları yaptınız mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) - Bitiriyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen...

CEVDET AKAY (Karabük) - Sayın Bakan, sürem kısıtlı...Karabük Milletvekili olarak bölgemle ilgili bir iki şey söyleyeceğim.

Bölgemizde bazı yatırımlar var. Siz de bizim bölgemizin Bakanısınız -Kastamonu- bölgenin sorunlarını da gayet iyi biliyorsunuz. Burada, özellikle Karabük Eskipazar Adiller Göleti, Düzcüm Göleti, Safranbolu Yazıköy Göleti, yine Safranbolu Ovacuma Göleti, Karabük Merkez Düzcüm Göleti gibi projeler var. Ödenekler... 2007'de projeler çıkmış ihaleye, işte ikmaller var 162 milyarlık fakat hiçbir harcama yok. 2024 yılı ödeneği... 2 lira, 1 lira ödenek ayrılmış. 34 milyon bir harcama yapmışsınız Karabük Safranbolu Ovacuma Gölet sulamasına ama 2024 için hiçbir ödenek ayırmamışsınız. Buraya yapılan yatırım da boşa gidiyor. Dere ıslah çalışmalarıyla ilgili çok büyük sıkıntılar var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen selamlama yapın.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bitireceğim, bölgeyle ilgili problem olduğu için aktarmama müsaade ederseniz sevinirim Başkanım.

Dere ıslahıyla ilgili... Karabük Eskipazar Göleti, Beşpınar köyü deresi, Karaören köyü, Soğanlı Çayı, Acıöz köyü gibi dere ıslah yerlerinde çalışmalar durmuş, hiçbir harcama yok; 100 milyonluk, 130 milyonluk bütçeler.

Yine, bizim bölge selle ilgili sorunu olan bir bölge. Özellikle Yenice Ibrıcak, Yeniköy dere ıslah çalışmaları "Ödenek yok." denilerek yarım bırakıldı. Bu durum en ufak bir yağışta Yenice'mize felaket getirecektir. Aynı şeyler Karabük Yenice Ibrıcak köyü için, Navsaklar köyü için, Geren köyü için, Bostanbükü köyü için, Ovacuma köyü için de geçerli. Bunlarla ilgili sorunların da giderilmesini sizden istirham ediyorum. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Akay, teşekkür ederim.

Sayın İsmail Faruk Aksu Bey, buyurun.

Süreniz on dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Tarım sektörü, hayati fonksiyonların devamlılığını sağlayan beslenmenin temincisidir. Bu durum, tarımın önemini, gıda güvenliğinin önceliğini ve çiftçimize verilmesi gereken kıymeti de ortaya koymaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak çiftçimizin refahının daha da artırılmasını, tarım politikalarının bu amaca hizmet etmesini gerekli görüyoruz. Yüksek verimlilikte ve kaliteli ürün üreten, teknoloji kullanabilen, ülke insanını besleyebilen ve ihracat kapasitesi yüksek, büyümeye sürdürülebilir katkı sağlayan bir tarım politikası öngörüyoruz. Temel olarak gıda, tarım, hayvancılık ve kırsal kalkınmadan oluşan sektör, yarattığı katma değer, oluşturduğu istihdam, ihracat kapasitesi, tüketim boyutu, insani diplomasideki etkisiyle beraber üreticiden tüketiciye uzanan sevk zincirindeki paydaşlarıyla ekonominin sürükleyici unsurlarındandır.

Toprak ve su kaynaklarının etkin yönetimi, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesinin sağlanması amacıyla gıdaya erişimin kolaylaştırılması, çevre dostu üretim modellerine geçilmesi, tarımsal üretimde dijitalleşmenin hızlandırılması ve biyolojik mücadele yöntemlerinin yaygınlaştırılması tarım sektörünün sürdürülebilirliği açısından artan öneme sahip öncelikli konulardır. Bize göre, Türkiye'nin stratejik ve mukayeseli üstünlüğü tarımdır, o sebeple tarımsal üretimi ve çiftçimizin refahını artırıcı desteklerin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesi şarttır.

2025 yılı bütçesinde tarımsal destekler bir önceki yıla göre yüzde 47,5 oranında artırılarak 135 milyar liraya çıkarılmıştır. Konjonktürel gelişmeler ne yönde olursa olsun her durumda çiftçinin üretime devam etmesi için önündeki engellerin kaldırılması, faaliyetlerini yürütmesini mümkün kılacak destek ve teşviklerin verilmesi hayati önemdedir. Eş zamanlı olarak tarım sektörünün üretim, işletme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yapıya kavuşturulması, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması ve pazarlama ağlarının genişletilmesine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Teknoloji kullanabilen, yüksek verimlilikte ve kaliteli ürün üreten, doğal kaynakların dengeli kullanımını gözetken, büyümeye sürdürülebilir katkı sağlayan bir yapıyla tarım sektöründe çağdaş değişim ve dönüşümler sürdürülebilecektir. Kalkınma planı ve yıllık programlarda yer alan tarıma ilişkin hedeflere ulaşılması, etkin tarım politikalarının yanında, şehircilik, ticaret, sanayi ve istihdam politikalarıyla uyumlu, entegre programların uygulanmasıyla mümkün olabilecektir.

Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşıyla başlayan gıda krizinde güçlü altyapısı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendi kendine yetebilen bir ülke durumunda olan Türkiye, aynı zamanda tarımda net ihracatçıdır. Burada yıllık programdaki rakamları ben ifade edeceğim ama sizin sunumunuzdaki rakamlar biraz daha farklı, o farkın neden kaynaklandığını da öğrenirsek iyi olur. Yıllık programa göre, Türkiye'de 2023 yılında tarım ve gıda ürünlerindeki ihracat önceki yıla göre yüzde 5,9 oranında artarak 272 milyar dolar, ithalat ise yüzde 2,7 oranında azalarak 21,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, 5,4 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir. 2024 yılı Ocak-Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 7,6 artarak 18 milyar dolar olmuştur. Sizin sunumunuzda ihracat 30,9 milyar dolar, ithalat 24,1 milyar dolar olarak ifade edilmiş. 2023 yılında yüzde 0,2 oranında artan tarımsal üretimin 2024 yılında yüzde 4,2 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Tarımsal katma değerın gayrisafı yurt içi hasıla içindeki ağırlığı 2023 yılında yüzde 6,2 seviyesinde gerçekleşmiş olup 2024 yılında bu oranın yüzde 5,2 olması beklenmektedir.

Türkiye, önemli bir tarım ülkesi olmasının yanında, gıda yoksulluğu çeken Afrika ile Orta Doğu, Asya ve Avrupa'nın kesiştiği kilit noktadır. Bu konumu, ülkemizi gıda lojistik merkezi ve gıda ticaretinde uluslararası bir koridor olarak öne çıkarmaktadır. Ülkemiz, önemli ulaştırma altyapısına, bitkisel ve hayvansal ürünler için lisanslı depolara ve finansal merkezlere de sahiptir. Depolama ve dağıtım altyapısının zenginliği çerçevesinde, ulaşım kolaylığı olan merkezlerde oluşturulacak gıda lojistik merkezleri aracılığıyla sağlanacak üretimin tarımsal ihracatımıza önemli katkı sağlayacağını ve dünya gıda ihtiyacının karşılanmasında önemli bir işlev göreceğini de değerlendiriyoruz. Tarımsal işletme, pazarlama ve depolamayla ilgili yatırımlar için uygun finansman imkânlarının sağlanması yanında, bu yatırımlarla sözleşmeli üretimin ilişkilendirilerek teşvik edilmesinin yerinde olacağını düşünüyoruz. Gıda fiyatlarındaki artışı kontrol etmek için gıda sevk zincirindeki fiyatların maliyet kaynaklı olmayan kontrolsüz yükselişinin önüne geçecek mekanizmalar oluşturulmalı, tarladan sofraya tüm süreçler ilgili kurumlarla eş güdüm içinde kontrol edilmeli, gıda arz güvenliği ve güvenilirliğiyle tüketicinin korunması sağlanmalıdır. Üreticilerin en kısa zincirle pazara ulaşımı, kent merkezlerine yakın tarım alanlarının kent halkını besleyebilecek üretim imkânlarına kavuşması temin edilmeli ve tüketicinin ürünleri daha hızlı, kaliteli ve ucuza temini mümkün hâle getirilmelidir. Bunun yanı sıra, tarım ürünlerinde fiyat istikrarının sağlanmasında önemli bir araç olan vadeli işlem borsaları etkinleştirilmelidir.

Tohum, tarımın en önemli unsurlarından biridir. Ülkemizin şartlarına uygun, yüksek verim ve kalitede tohum, fide, fidan ve damızlık

hayvan geliştirilmesi, üretimin desteklenmesi dış bağımlılığa son verilmesine yardımcı olacaktır. Şüphesiz, Türkiye bu konuda önemli adımlar atmıştır. Bununla beraber, gelecek yıllara ve nesillere aktarabileceğimiz milli tohum politikasına ilişkin yapıların etkinleştirilmesi ve çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanması bu süreci destekleyecektir. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin artırılması, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve istihdam sağlanması, yatırım ve teknolojinin kırsal alanlara yöneltilerek tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan tarım kentlerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasının milli kalkınmanın stratejik bir unsuru olduğunu düşünüyoruz.

Ormanlar millî servetimizdir. Orman yangınlarına karşı önleyici tedbirlerin etkinleştirilmesini, orman köylümüzün korunmasını ve refahının artırılmasını, ormanların koruma, kullanma sürecinde orman köylümüzle iş birliği içinde hareket edilmesini gerekli görüyoruz. Ayrıca, orman kadastroyu genel kadastronun birleştirilerek mülkiyet anlaşmazlıklarının giderilmesini öngörüyoruz.

Su ve su yönetimi stratejik önemdedir. Su kullanımı, millî su politikası doğrultusunda, arz güvenliği ve sürdürülebilirlik çerçevesinde, suya göre üretimi ve çeşitliliği esas alan, alternatif finansman modelleriyle desteklenen, suyun tamamından istifadeye dayanan bir anlayışla gerçekleştirilmelidir.

Sonuç olarak, tarımın önemine, sürdürülebilirliğine uygun politikalar, teşvik ve desteklerle Türk çiftçisi rekabet üstünlüğü kazanacak, refahı artacak; milletimizin ihtiyacını karşılamakla kalmayıp tarımsal ihracatımızın daha da artmasını mümkün kılacaktır.

Bu noktada, Sayın Bakanım, çiftçimizi ve üretimi olumsuz etkileyen önemli bir zararluya, hususa dikkat çekmek istiyorum: Kokarca meselesi. Bu yıl fındık üreticisini zor durumda bırakan kokarca tehlikesi ülke sathında geniş alanlara yayılmaktadır; etkili, sonuç alıcı bir mücadele şarttır. Mücadelede gecikilmesinin önü alınmayacak zararlara yol açabileceği açıktır. Üretimin devamlılığı için çiftçimizin bu yöndeki mağduriyetinin süratle giderilmesi gerekmektedir. İlaç mücadelesi için beş ile ilave 10 milyon gibi bir destek yapılmıştır. Bunun için size teşekkür ediyoruz ancak bu yöndeki desteğin daha da artırılmasını beklediğimizi de ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle, tarıma yapacağınız yatırımlara, çiftçimize yönelik çalışmalarımıza Milliyetçi Hareket Partisi olarak her desteği vereceğimizi ifade ediyor, bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tam süresinde bitirdin.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Aksu, teşekkür ederim.

Denildiği gibi, tam süresinde bitirdiniz.

Sayın Nilgün Ök, buyurun.

Süreniz on dakika.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli basın mensupları, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Evet, tarım ve hayvancılığın ülkemiz için ne kadar önemli ve stratejik olduğunu hepimiz biliyoruz; bugün sabahdan beri bunu konuştuk.

Tabii, Sayın Bakanım, sunumunuz için de teşekkür ediyoruz, detaylı sunumunuz için. Bir teşekkür de adımıza, Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri adına yaptırılmış olduğunuz ağaç dikimi için de teşekkürlerimi sunmak istiyorum; çok ince bir davranış.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Ök, bu konuda size katılıyoruz, bu konuda Allah için katılıyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tabii, özellikle küresel iklim değişikliği ve küresel ısınma konuları hem dünyada hem de ülkemiz için -biliyorsunuz- ciddi bir tehdit ve bu konuda Bakanlığımız ciddi çalışmalar yapıyor. Bunu da olumlu bulduğumuzu söylemek istiyorum. Özellikle -vahşi sulamayla ilgili olan- vahşi sulamaya yönelik mücadelemiz buna çok önemli bir örnektir. Tarımsal sulama yatırımlarımız, çiftçilerimizin üretim verimliliğini artırmada ve kaynakları etkin kullanmada önemli ve kritiktir. 2025 yılı itibarıyla 108,1 milyar TL bütçemizden tarımsal sulama projelerine ayırıyoruz. Sulama projelerimiz sayesinde ekonomik olarak sulanabilir arazimiz 2023 yıl sonu itibarıyla yaklaşık 7 milyon hektarı aşmış durumda, geçmiş durumda. 2025 yılı sonunda da 121 hektar yeni alan sulamaya açılacak ve 20 bin hektar alanda açık kanal sulama sistemleri kapalı boru sistemlerine dönüştürülecektir.

Yine, evet, bugünkü görüşmelerde, yirmi yıllık süreçte tarımı bitirdiğimize dair ithamlarda bulunuldu ama rakamlar aslında onu söylemiyor. 2002 yılında 24,5 milyar dolar olan tarımsal hasıla, 2023 rakamlarıyla 68,5 milyar dolara yükselmiş durumda. Yani bu rakamla Avrupa'da 1'inci, dünya da 9'uncu sıraya geliyoruz. Aynı zamanda, bitkisel üretimimizi yüzde 41 artırmış durumdayız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bundan çiftçinin haberi yok, tarımın haberi yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, bitkisel üretimde yedi üründe 1'inci, altı üründe 2'nci sıradayız. Yine, Sayın Bakanımın sunumunda da bahsettiği gibi, tarımda kendine yeterlilik oranımız yüzde 140 seviyelerine ulaşmış durumda. Yine, ülkemiz, buğday unu, fındık, kuru üzüm gibi birçok üründe dünya lideri konumunda. Dediler ki: "Buğdayı yurt dışından ithal ediyoruz." Evet, buğday ithal ediyoruz ama katma değer ürünlerinin de ihracatını sağlıyoruz. Aynı zamanda hem iç piyasadaki talebimizi karşılıyoruz hem de fazlasını dışarıya satmış bulunmaktayız.

Yine, 2002 yılından bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz tarımsal reformlar sayesinde, aslında tarımda ve hayvancılıkta da rakamsal olarak iyileşmeleri görmekteyiz. Bu yıl, 2025 yılında bütçemizden tarıma ayırdığımız kaynağı 705,6 milyar TL'ye çıkarıyoruz. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 135 milyar lira, tarım sektörü ödenekleri için 166 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat teşvikleri için 204,6 milyar TL kaynak ayırıyoruz.

Tabii ki bu kırsal kalkınmayı destekleme ve tarımdaki çiftçilerimize yönelik desteklerin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sayın Bakanım, özellikle kadın çiftçiler konusunda yapmış olduğunuz desteklerden dolayı da teşekkür ediyoruz. Kadın çiftçi sayısı ülkemizde son on yılda 4,5 katına çıkmış durumda, bugün 42 bine yaklaşan kadın çiftçimiz bulunmakta. Öyle ki ben ülkemizde çiftçilikle uğraşan birçok

kadınla bir araya geldim. Bir örnek vereceğim: Ağrı'da Melek Coşkun'la tanıştım. Ağrı'nın Patnos ilçesinde serasının kurulmasına biz Bakanlık olarak destek vermişiz ve orada çilek üretiyor. Hatta ürettiği çileklerin aromasından dolayı ihracata gönderiyor, Ağrı Patnos'tan gönderiyor. Yine, Aksaray'da Neslihan Özmen var, arı yetiştiriciliği yapıyor. Neslihan Hanım bir şekilde işinden ayrılmış ama şu an o yetiştiricilik sayesinde kendi evini geçindirebiliyor. ORKÖY destekleri var, ORKÖY destekleri olarak, işte sepet üreticiliğiyle ailesini geçindiren... Mersin'de Ayşe Hanım'la tanıştım, o çok önemli; şehirden Mersin'e dönüyor ve tam bitti dediği anda dönüyor ve biz orada -30 artı 1- koyun desteği veriyoruz ve bununla birlikte hayatı tekrar yeniden kuruyor, değişiyor, ev yapıyor, çocuklarını okutuyor, işte traktör vesaire alıyor. Bu desteklerin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu arada, aslında, Bakanlığımızın -şu son zamanlarda- yeni tarımsal üretim planlaması gerçekten çok önemli. Hani "Planlama yok." denmişti ama bu uzun süreden beri beklediğimiz bir şeydi. Bundan dolayı da tebrik ediyoruz. Planlama dâhilindeki ürünlerde ekstra teşviklerin verilmesi de çok önemli. Böylelikle normal üreticilerden farklı olarak neredeyse yüzde 100 mazot desteğiyle yüzde 50 gübre desteği alabilecekler.

Aynı zamanda, birçok alanda, özellikle -ÇKS- Çiftçi Kayıt Sistemi'nde yapılmış olan yeniliklere de değinmek istiyorum. Cepte uygulama var, bunun sayesinde artık üreticimiz daha rahat, bununla ÇKS kaydı yaptırabiliyor. Ki sizde sunumunuzda söylediniz, herhâlde yüzde 4,1 oranında arttığını söylemişiniz. Bunun da önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, hayvancılık sektörüne gelince de baktığımızda, evet, hayvancılık... Tabii ki tarım ve çiftçilikle uğraşmanın, hayvancılıkla uğraşmanın çok zor, çok meşakkatli bir iş olduğunu hepimiz biliyoruz ama yine buna rağmen ben buradan çiftçilerimize, tarımla uğraşan herkese teşekkürlerimi, şükranlarımı sunuyorum. Ama baktığımızda da büyükbaş hayvan sayımızı da 9 milyondan 16,6 milyona çıkarmışız, küçükbaşta da 31 milyondan 54 milyona yükselttiğimizi görüyoruz ki planlama dönemiyle -Sayın Bakanımız sunumunda rakamları verdi- üç yılı da planlamış bulunmaktayız.

Yine, su ürünleri üretiminde de ciddi anlamda yüzde 812...

ERHAN USTA (Samsun) - Nilgün Hanım, bitiremediniz şu 2002'yi. 2002 yılında Milliyetçi Hareket Partisi Tarım Bakanıydı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Durun, ben şimdi...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen konuşmanıza devam edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Erhan Usta, onu, konuşma size geldiğinde konuşursunuz.

Ben, yine, su ürünlerindeki artışı yüzde 812...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, doğru söylüyor Nilgün Hanım! AK PARTİ iktidara geldiğinde Türkiye'de ne vardı!

AYHAN BARUT (Adana) - Hiçbir şey yoktu!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yangınları tulumbayla söndürüyorduk! Boğazdan karşıdan karşıya sandalla geçiyorduk! Haklısınız ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hiç öyle bir şey demiyorum. Bak, siz ne diyorsunuz...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haklısınız!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama bakın, sabahtan beri sizin söylemlerinizde de şöyle bir şey var: Yirmi yıllık süreçte biz hiçbir şey yapmadık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haklısın, haklısın!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Öyle bir şey yok. Rakamlar bunu gösteriyor. Her alanda...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ök, konuşmanıza devam edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Her alanda yapılan çalışmalar, ihracatlar, çiftçi sayısındaki artışlarımız göz önünde yani baktığımızda, çiftçilere verilen destekler göz önünde. IPARD ve tarım...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Doğru da çiftçinin haberi yok, mesele orada.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hiç merak etmeyin, çiftçilerimizin hepsinin haberi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu yaz neredeydiniz? Bu yaz neredeydiniz, bu yaz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İlçe tarım, il tarım müdürlüklerine gidin; teker teker, hepsiyle, gidin...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu yaz neredeydiniz? Yolda hiç yürümediniz mi? Dünyanın eylemi vardı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çiftçiye biz mi yürüttük?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hiç merak etmeyin... O eylemleri sizin teşkilatlarımız gidip var ya, kıskırtıyordu. Tavas'ta kapı kapı gezdiler.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aa! Bunu not alın! Çiftçiye hakaret ediyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, lütfen, konuşmanız gelecek, karşılıklı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Domatesi biz mi yola döktük?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) -Balıkesir yolunu biz mi kapattık? Kayıyı da biz yaktık!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Çiftçileri Tavas'ta kapı kapı gezdiler ama başarıya ulaşamadılar. Bak, ilimden örnek vereyim. Tavas'ta kapı kapı gezdiniz, hiçbir şekilde başarıya ulaşamadınız.

Yine, orman varlıklarına değinmek istiyorum. Aslında dünya genelinde baktığımızda orman varlıkları rakamında da ciddi artış sağlamış

bulunmaktayız. 23,4 milyon hektara ulaşmış durumda. Hani diyorsunuz ya “Ormanları azaltıyorsunuz vesaire...”

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok canım, yanlış vermeyin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, bugün, 7 milyar 48 milyon fidanı toprakla buluşturmuş bulunmaktayız ki bunu 2028 yılına kadar 23,65 hektara çıkarma hedefimiz var.

Bazı araziler, bakın, tarım görünebilir, mera vasfında olabilir ama taşlık böyle alanlar da var, bunlar da orman vasfından çıkarılabilir ama geneline baktığında orman vasfından çıkarılanlarla ormana dönüştürülmüşlere bakmak lazım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bakın, ben size fotoğrafları göstereyim. Cumhurbaşkanı kararıyla orman vasfından çıkarılmış; içinde konutlar var, binalar var, villalar var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yani siz buradan böyle yaparsanız ve o kadar da kolay değil... Örnek vereyim: Kale ilçesinde yaklaşık 3 bin metrekare yer. Bakanlığımıza da geldim, buradan bir kez daha söylemiş olalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evet. Orman toprağı mı efendim orası?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Mera, orman; gerçekten orman ve mera vasfında. Kesinlikle onu dönüştüremedik mesela.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, biraz Denizli'nin sorunlarını söylesene! Denizli'nin hiçbir problemi yok mu? Biraz da onu söyleyin, milletvekilisiniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Orada belediyenin inisiyatifinde kullanılacak bir şeydi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sonra sen konuştun! Ya, Denizli'yle ilgili biraz konuş!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, lütfen... Hukukunuzu biliyorum, karşılıklı...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Denizli'mizin sorunlarını, Denizli'ye yönelik sorunları biz Bakanımızla istişare ederek çözüyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Ök, Denizli'yle ilgili hiçbir problem yok mu, tarımda her şey yolunda mı? Denizlili memnun mu? Onları biraz söyle.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Ağbaba, biz, Denizli'mizin sorunlarını, Denizli'mize dair yapılması gereken, çiftçilerimize dair yapılması gereken şeyleri Sayın Bakanımızla, Bakan Yardımcılarımızla istişare ederek onlarla ilgili çalışmalarımızı aslında yapıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öyle mi?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Nilgün Hanım, ormanlardaki artış... Kayıp ormanları “drone”la çekip artırıyorlar, 50 yaşındaki ağaçları gösteriyorlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Niye itiraz ediyorsunuz? Saygılı olun biraz!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aa, Nilgün Hanım çok saygılı ya, hiç laf atmıyor ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Açıkçası, AK PARTİ iktidarı olarak tarım ve orman alanında yaptığımız her adım ülkemizin daha güçlü, daha bağımsız olması içindir. Biz de bunları, siz de bunları... Evet, muhalefet...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen... Yaşar Bey...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sabahtan beri bizim konuşmacıları konuşturmadı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama yani...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Laf atmayan arkadaşta, İlhami Aygun'a bile laf attı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba... Sayın Ağbaba... Sayın Ök'le olan hukukunuzu biliyoruz ama lütfen müsaade edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Bakanım, bir de şunu da söylemek istiyorum. Bu tarımsal destekleme modellerinin sadeleştirilmesi çok önemliydi. Sayın Bakanım, bunu çok önemli buluyorum. Sunumunuzda da gördük çünkü gerçekten çiftçilerimiz en azından ne yapacaklarını biliyorlar. Ayrıca, bu destekleri üç yıllık olarak bu yıl ilk defa açıklamamız da çok iyi oldu. Çiftçimiz de buna göre desteklerini ne şekilde alacaklarının planlamasını yapabilecekler.

Üretici örgütleriyle ilgili... Bu üretici örgütlerine derecelendirme getirmenin de çok faydalı olduğunu düşünüyorum çünkü dünyayla kıyasladığımızda, Türkiye'deki üretici birlikleri, kooperatifleri baktığımızda çok başarılı değil fakat bu derecelendirmenin ben iyi olduğunu düşünüyorum çünkü birçok üreticimiz var, bu birlikler tarafından istismar vesaire olabiliyor, onları biz sizlerle daha önce de paylaşmıştık, bunları takip ediyorsunuz. Bu derecelendirme gerçekten çok önemli. Belki gerçekten yıllardan beri söylediğiniz o ivmeyi bununla yakalayacağımıza inanıyorum.

Ben genel olarak bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. İnşallah, çiftçimizin, hayvancılıkla uğraşan, tarımla uğraşan herkesin kazandığı paranın -alın teriyle kazanılıyor- bereketli olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ök, teşekkür ederim, sağ olun.

Tahsin Ocaklı Bey, süreniz on dakika.

Buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakana ve bürokratlarımıza sunumları için teşekkür ederim.

Sayın Başkanı, Sayın Bakanı ve bürokratları saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz. Türkiye’de tarımda ne olduğuna bir baktığımızda aslında her şey ortada. Ben kendi bölgemde, Karadeniz Bölgesi’nde -tarımla ilgili-fındık ve özellikle ağırlıklı olarak çay tarımı yaparız, ben de o gelenekten gelen bir ailenin çocuğuyum. Geçen yıl yaş çay taban fiyatını açıklamaya hadi Sayın Cumhurbaşkanının vakti yoktu, zamanı yoktu ama geleneği siz de bozdunuz Sayın Bakan, gelip Rize meydanlarında çay fiyatını açıklayamadınız çünkü korktunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hiçbir ürün için açıklamadım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Hayır, bu gerekçe... “Hiçbir ürün için zamanımız yoktu.” falan değil, korktunuz. Niye korktunuz? Çünkü çay fiyatları gerçekten de doğru verilmedi, çay fiyatları insanların geçinebileceği şekilde verilmedi. Sanıyorum, Sayın Genel Müdür herhangi bir yerde yaptığı konuşmada şunu demiş; ben duymadım da yerel basına geçmiş veya siz söylemiş olabilirsiniz: “Bu fiyatlar çalışıldı, üreticiler bundan memnun, üreticinin kazanabileceği şekilde fiyat verdik.” Biz de şu teklifte bulduk: Şu analizini yaptığımız dosyayı bir masanın etrafına buyurun, koyalım; ayırık otu maliyeti, gübresi, taşınması, vermesi, bunun ne olduğunu biz de bir masaya koyalım, bu masada kimin haklı olduğu ortaya çıksın ve bizi mahcup edin dedik ama bu çağrılarımıza hiçbir yerden yanıt gelmedi.

Şimdi, siz Tarım ve Orman Bakanısınız; sizin işiniz, özellikle tarımla uğraşan çiftçiyi korumak, bir önemli nokta da ormanları korumak. Yapmıyorsunuz bunu; değiştirdiğiniz sistem, özellikle mazot ve gübre desteğini kaldırıp yerine “temel destek” diye bir durumu getirmeniz, bu, tamamen çiftçinin aleyhine sonuçlanacak olan bir durumdur, bunu zamanla göreceğiz. Niye böyle söylüyorsunuz? Çünkü gübre fiyatları ve mazot fiyatları yerinde durmuyor, sürekli değişken ama siz vereceğiniz desteği sabit tutacaksınız yani bunu ben şuna benzetiyorum, geçen yıl iktidarınız şöyle bir şey yaptı: Benim engelli bir kız kardeşim var, yüzde 98 engelli raporu var. Daha önce bu hasta raporuyla gidip bezini eczaneden aldığı anda faturası SGK’dan ödeniyordu. Şimdi, bunun karşılığında devlet dedi ki, iktidarınız dedi ki: “Öyle yapmayacağız.” Ne olacak? “Biz hastaya bez parası olarak 244 TL bedel ödeyeceğiz.” Peki, gidin, hasta bezleri eczanelerde kaç para? 350 TL ile 650 TL arasında değişiyor. Sizin vereceğiniz bu destekleme tıpkı bu engellilerin yaşadığı durumdaki gibi olacak; bunu bir defa söyleyelim, tespit edelim.

Ormanda özellikle tahsisli yapıların tarım arazilerine yani orada organik tarım yapanların üretimine destek yok. Organik tarımda özellikle orman tahsisli alanlara destek yok; bu da büyük bir yanlış ama özellikle orman alanlarını, Türkiye’nin her yerinde olduğu gibi, özellikle Doğu Karadeniz’de, Rize’de, Artvin’de, Giresun’da, Ordu’da, Gümüşhane’de her yerde size bağlı olan orman alanlarını bu Karadeniz’i acımasızca katledecek olan maden şirketlerine tahsis ettiniz, hiç sesiniz çıkmadı. Bir ilin yüzde 70’i ile 90’ı arasındaki yerler nasıl olur da maden şirketlerine verilebilir? Bunlar sizin sorumluluğunuzda olan yerlerdir Sayın Bakan, bunları vermemeniz lazım, vermemeniz lazım ama verdiniz, buna da sessiz kaldınız.

Biraz evvel X’te haberlere düştü Kırgızistan’ın borcunun 62,5 milyon dolarlık kısmının affedildiği, bunun da oradaki Cengiz İnşaata verilen ihale nedeniyle kaynaklandığı şeklinde iddialar var. Türkiye’de özellikle size bağlı olan, Türkiye’nin her yerinde 4’üncü grup maden faaliyetleriyle ilgili bu siyanürü bizim topraklarımıza zehir olarak bırakıp gidecek olan firmalara “Dur!” demek bizim kadar sizin de görevinizdir, bunu yapmanız lazım Sayın Bakan.

Her şeye siz karar veriyorsunuz, iktidarınız karar veriyor. Yahu, diyelim ki benim tarlam var, babamın bana bıraktığı tapulu malım var, çay üretimi yapıyorum, fındık üretimi yapıyorum. Bunlardan geçinemediğimi görüp de bu üretimden vazgeçtiğimi ifade edersem, sizin o tarım faaliyetlerini benim elimden alma hakkını düzenleyen Cumhurbaşkanlığı kararnamesi getirdiniz. Yakışır mı bu? İki yıl üst üste tarım faaliyeti yapmayan arazisine devletin el koyma, başkasına kiraya verme, kira bedelini de kendisinin belirlemesi yoluyla ilan etmeye hakkı var. Böyle büyük bir haksızlık olur mu? Olmaz ama yapıyorsunuz.

Şimdi, bütün bütçelerde, aslında sadece sizin bütçenizde değil Türkiye’nin bütçesinde, diğer bakanlıkların bütçesinde de temel yanlış şurada: Siz kendiniz halktan alırken ihtiyaçlar kadar, sizin belirlediğiniz yeniden değerlendirme oranlarını gözeterek alıyorsunuz vergileri ama çalışana, çiftçiye, üreticiye verirken orada yine sizin belirlediğiniz hedef enflasyonu gözeterek hedef enflasyon üzerinden zam veriyorsunuz. Haksızlığınızın büyüğü ayrıca burada.

Bizim Rize’nin Çamlıhemşin ilçesi var, yüz ölçümü olarak çok büyüktür, nüfus olarak çok küçüktür. Orada Fırtına Vadisi diye bir vadimiz var, muhtemelen görmüşsünüzdür; Dünya Doğayı Koruma Vakfı tarafından koruma altına alınmış güzel yerlerden bir tanesidir, birinci derece sit alanıdır. Şimdiki çalışmanız betonlaşmanın önünü açmak için orayı üçüncü derece sit alanı yapma projesi, bundan da vazgeçin. Orada bunun olmasını istemeyen Çamlıhemşin halkının biz burada onları konuşurken orada da demokratik gösteri hakları vardır. Bunları da özellikle hatırlatmış olayım.

Temel destekte 4 ana kademe, kategori içinde sanıyorum 3’üncü kategoride yer alan fındık, ayçiçeği ve ondan elde edilen yağlar, işte fasulye, çay ve çay ürünleri için, bunlarla ilgili olarak destek katsayısını 1,5 olarak hazırlamışsınız yani dekar başına 366 TL temel destek vereceksiniz. Yani bunun gerçekten yetip yetmediğini bu çiftçiliği yapan insanlara gidip sormanızı isterim.

Rize’de ÇAYKUR diye bir kurumumuz var. Yakın tarihte Meclis Başkanımıza da izlettiğim, bazı hatalara yol açan işletme kusurları oldu. Bunları basın önünde göstermem ve açıklamam ama bu kusurları gidermeyle ilgili Meclis Başkanımız, milletvekillerimiz, Genel Müdürümüz dâhil uyarılarımızı yaptık. Evet, bir bölümü dinlendi ama şimdi yakın tarihte 5 bin ton kuru çayı borsa eliyle neden özel sektöre devrediyorsunuz, satmaya çalışıyorsunuz? Çayın pazarı var, Türkiye’de herhangi bir çayın satılmasıyla ilgili bir sorun yok. Biz burada işte bu kuru çayın davetiye yoluyla belli firmalara verilip peşkeş çekilmesinin kararlaştırıldığını düşünüyoruz. Dolayısıyla ÇAYKUR’a, fındığa daha fazla sahip çıkan düzenlemelere ihtiyacımız var.

Özellikle tarım ve ormanların kollanması ve korunması için Sayın Bakan, madencilik faaliyetlerine, 4’üncü grup maden faaliyetlerine izin verilmemek üzere sizden Türkiye halkının talebi var. Bu talebi görmezden gelmeyin çünkü bu şirketlerin, çok uluslu şirketlerin Türkiye’ye bırakacakları bu çevre, tabiat zararları milyonlarca yıl boyunca giderilmeyecek biçimdedir. Umarım bu durum ve tutumu takınırsınız. Takınmazsanız biz sizi eleştirmeye devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Tabii ki ayrıca gıda güvenliği konusunda geçenlerde yine Rize’de bir özel sektörün kötü çay ya da gıda kodeksine uymayan durumda bir çay ürettiğini gazetelerimizde -sizin yani Bakanlığınız tarafından ifşa edilen bu firmaları- gördük. Bu firmaların haberlerini yapan web sitelerine de yine yasaklar getirilmesine sessiz kalarak aslında yine onları desteklemiş durumda oldunuz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocaklı, sürenizi uzattım, selamlayalım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Tamam, bitiriyorum.

Özel sektördeki bir çay fabrikasının Bakanlık tarafından belirlenmiş kusurlu çay imalatı, üretimi yaptığı haber olarak bir web sitesinde yer alıyor. O siteye bir erişim yasağı getiriliyor.

Peki, çok teşekkür ederim bilgiler için, çok sağ olun. Bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocaklı, teşekkür ederim.

Şimdi sıra Necmettin Erkan Bey’de.

Sayın Erkan, buyurun.

Süreniz on dakika.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları ve değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tarım alanında gerçekleştirdiğimiz dönüşüm sürecinde ülkemizin katettiği önemli yol hakkında kısa bilgi vermek istiyorum. 2022 yılından bu yana Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde tarım sektöründe attığımız adımlar Türkiye’nin ekonomik gücünü, sosyal refahını ve gıda güvenliğini güçlendirmiştir. Tarım sektörü yalnızca çiftçimizin değil tüm milletimizin refahını doğrudan etkileyen stratejik bir öneme sahiptir. Bugün ülkemizin tarımsal üretimi güçlü politikalar ve desteklerle çok daha ileri bir seviyeye ulaşmıştır. Tarımsal hasılamızda kaydettiğimiz büyüme Türkiye’nin tarımda kendine yeten bir ülke olma yolunda attığı sağlam adımların bir sonucudur. Bu başarı çiftçilerimizin emeği ve devletimizin sağladığı desteklerin sonucunda mümkün olmuştur. Tarımsal büyüme, ekonomik kazanımların ötesinde stratejik anlamda da büyük önem taşımaktadır. Türkiye bu alanda kendine yeterli bir konuma ilerlemektedir. Tarım ve gıda ürünleri dış ticaretimizde son yıllarda önemli ilerlemeler kaydettik. Ülkemiz bu süreçte tarım ve gıda ürünleri ticaretinde net ihracatçı konumuna ulaşarak döviz kazancını artırmış ve dış ticaret dengesine olumlu katkı sağlamıştır. Ürünlerimizin dünya pazarlarında artan talebi Türk tarımının güvenilirliğini ve kalitesini göstermektedir. Tarım sektörüne yönelik destekleme bütçelerimizi artırarak bitkisel üretimde ve diğer alanlarda dünyada yaygın bir yere ulaşmayı başardık. Meyve, sebze ve tarla bitkileri üretimimizde sağladığımız büyüme, tarımsal desteklerin, üretim artışının yanı sıra verimlilik ve kaliteyi de güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Kırsal kalkınmayı desteklemek, çiftçilerimizin yaşam kalitesini artırmak ve sürdürülebilir tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak temel hedeflerimiz arasındadır. Tohum ihracatında gösterdiğimiz artış tarımda bağımsızlığımız açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye’nin kendi tohumunu üretip ihraç etmesi dışa bağımlılığı azaltırken küresel rekabet gücümüzü de artırmaktadır. Bu kapsamda yerli tohum üretimi ve sertifikasyonu konusundaki çalışmalarımıza ara vermeden devam etmekteyiz.

Hayvansal üretimde de büyük adımlar attık. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayılarında kaydettiğimiz artışlar et ve süt üretimimize yansiyarak sektörümüzü daha güçlü bir konuma taşımıştır. Ayrıca, bal üretiminde dünya sıralamasında üst sıralarda yer almamız bu alandaki üretim kapasitemizin gücünü göstermektedir. Yerli üretim kapasitemizi artırarak et ve süt ürünlerinde dışa bağımlılıktan kurtulmak için çalışıyoruz. Su ürünleri yetiştiriciliği alanında Türkiye Avrupa’da lider konumunu korumakta, levrek ve çupra gibi ürünlerde dünya liderliğini sürdürmektedir. Su ürünleri yetiştiriciliği yalnızca mavi vatanımızın verimliliğini artırmakla kalmıyor, aynı zamanda ekonomik katkı sağlıyor ve istihdama katkı sağlıyor.

Kırsal kalkınma projelerimize de büyük önem veriyoruz. Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, IPARD Hibeleri, Genç Çiftçi Projesi, Kırsalda Uzman Eller Projesi gibi projelerle kırsal bölgelerin sosyoekonomik gelişimine katkı sunuyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığı olarak kırsalda ekonomik faaliyetleri desteklemek, gençlerin köyde kalmasını sağlamak ve bu alanda yeni yatırımları teşvik etmek üzere önemli projeler hayata geçiriyoruz. Tarım Sigortaları Sistemi (TARSİM) kapsamında çiftçilerimizin doğal afetler karşısında mağdur olmamaları için kapsamlı bir güvence sağladık. Dünyada ilk kez Türkiye’de uygulamaya koyduğumuz gelir koruma sigortası bu sisteme dâhil edilmiştir. Bu sayede, çiftçilerimiz doğal risklere karşı güvence altında olup üretim süreçlerine kesintisiz devam etmektedirler.

Gıda güvenliği ve denetimleri konusunda da önemli adımlar attık. Gıda denetimlerimizi daha kapsamlı ve daha etkili hâle getirerek halk sağlığını korumakta ve ihracatta yüksek güvenlik standartlarını sağlamaktayız. Bu denetimler sayesinde sofralarımıza gelen gıdaların güvenilirliği güvence altına alınmıştır.

Sayın Başkan, Kıymetli Komisyon üyeleri; bugün burada paylaştığımız bu gelişmeler AK PARTİ iktidarı olarak tarım ve hayvancılık ve kırsal kalkınmadaki katettiğimiz yolun bir göstergesidir. Hedefimiz, her vatandaşımıza en kaliteli ve sağlıklı ürünleri ulaştırarak tarımda sürdürülebilirliği, teknolojiyi, inovasyonu benimseyen bir yapıyı güçlendirmektir.

Dijitalleşen dünyayla uyumlu tarım uygulamalarıyla çiftçilerimizin refahını sağlamaya yönelik çalışmalarımıza hız kesmeden devam ediyoruz. Bu noktada, tarımsal eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarına değinmek istiyorum. Çiftçilerimizin modern üretim tekniklerini, iklim dostu tarım yöntemlerini ve yenilikçi teknolojileri benimsemesi geleceğe bırakacağımız en önemli miraslardan biridir. Bu bağlamda verdiğimiz destekler, sigorta hizmetleri ve eğitim programları oldukça önemli unsurlar olarak işlev görmektedir.

Değerli milletvekilleri, gelecekteki hedeflerimizin arasında tarımsal ürünlerde yerli üretimi artırarak dışa bağımlılığı en aza indirmek ve ülkemizin tarımda küresel bir aktör olmasını sağlamak bulunmaktadır. AK PARTİ olarak ülkemizin dört bir yanında tarımsal kalkınma için

kararlılıkla çalışmaya devam edeceğiz. Her vatandaşımızın gıda güvenliğini sağlamak ve her çiftçimizin emeğinin karşılığını alabileceği bir sisteme ulaşmak için tüm kaynaklarımızı seferber etmeye kararlıyız.

Bütçemizin ülkemizin tarımsal kalkınmasına katkı sağlamasını ve tüm milletimize hayırlı olmasını diliyor, Komisyonunda emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Erkan, teşekkür ederiz.

Sayın Usta? Burada değil, daha sonra bakalım.

Sayın Kırkpınar, uygunsanız buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Necmettin Bey'e hiçbir laf atmadık, ona göre konuşalım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Teşekkür ediyorum.

Çok Saygıdeğer Bakanım, kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız, basınımızın çok değerli mensupları ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, konuşmamın başında bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Tabii, bütün konuşmacılarımız, hemen hemen herkes, tarımın stratejik bir sektör olduğunu, çok önemli bir sektör olduğunu ifade etti. Özellikle sabah oturumunda çok önemli konuşmalar yapıldı. Özellikle gelecekle ilgili, tarım sektörümüzün geleceğiyle ilgili gerçekten bütün katkı sunanlara ben teşekkür ediyorum. Biz de aynı şekilde ifade ediyoruz: Gerçekten, tarım sektörünün çok önemli bir sektör, stratejik bir sektör ve hep birlikte daha ileriye götürmemiz gereken bir sektör olduğunu ifade etmek istiyorum.

Özellikle, Sayın Bakanım, konuşmanızı, sunumunuzu dikkatle takip ettim. Kendi açımdan sunumunuzu iki kategoriye ayırmakta fayda mülâhaza ediyorum çünkü birincisi, yaklaşık yirmi iki, yirmi üç yıldan beri Türkiye'de tarımın nereden nereye geldiği; ikinci kısımda ise bundan sonraki süreçte tarımla ilgili, Türkiye'nin tarımıyla ilgili ne yapacağımız, planlarımız, programlarımız, hedeflerimiz... Asıl bizi heyecanlandıran kısım ve hep birlikte destek vermeyen gereken kısım da aslında o. Özellikle hem muhalefetin hem iktidarın hem de bilim insanlarının yıllardan beri söylediği, ifade ettiği şey, sözleşmeli tarımla ilgili düşüncelerin ifade edilmesi ve planlı üretime geçilmesiyle ilgili konuların üzerinde durmuş olmanız; işte, özellikle desteklerin sadeleştirilmiş olmasından bahsetmiş olmanız; gerçekten, büyük ova projeleri, yine tarıma dayalı ihtisaslaşmış organize bölgelerinin hayata geçirilmiş olması, suyun özellikle iktisatlı kullanılmasıyla ilgili ifadeleriniz; yine, ülkemizde ürün sayımıyla ilgili çok ciddi işlerin özellikle bundan sonraki süreçte yapılacak olması ve birliklerin, kooperatiflerin hem desteklenmesi hem de özendirilmesiyle ilgili düşüncelerinizi beyan etmiş olmanız. Bunun dışında, en çok önemli olan da bu planlı tarımda mazot desteğinin, işte, gübre desteğinin yüzde 100'e yakın oranda bir katkı sunmuş olması ki bu, burada hem muhalefet hem iktidar bugüne kadar bütün tarım sektörünün özellikle arzu ettiği, istediği ve talep ettiği bir meseleydi, bir konuydu. Bu konuyla ilgili düşüncelerinizi, planlarınızı ve programlarınızı bugün bizimle paylaşmış olmanız gerçekten çok önemli; ben bunun altını da özellikle çizmek istiyorum.

Yine, Tarım ve Orman Bakanlığımızın özellikle orman bölümüyle ilgili, yangınlara çok kısa süre içerisinde müdahale edilmiş olması... İşte, Avrupa'da ve dünyanın çeşitli ülkelerinde aylarca ormanların nasıl yandığını biz görebiliyoruz. Özellikle yazın aynı il içerisinde onlarca yerde birden farklı şekilde yangınların çıktığını ve bunların hepsine aynı anda müdahale edildiğini de gördük. Ben orman ordumuza da gerçekten bu anlamda çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, bu sadeleştirmeyle ilgili konularda gerçekten tarıma bugüne kadar çok ciddi destekler verildiğini hep rakamsal olarak da ifade ettik. Bu sadeleştirmenin de tarıma vermiş olduğumuz desteklerin yerine ulaşacağı konusunda bizleri umutlandırdığını, ümitlendirdiğini ifade etmek istiyorum. Tabii, ülkemizde yaklaşık bir-bir buçuk yıldan beri çok ciddi bir enflasyon var. Şu an enflasyona baktığımızda, özellikle üretim enflasyonuna baktığımızda yüzde 30'ların altına düştüğünü görüyoruz; hem hizmetler sektöründe hem de gıda sektöründe de bu enflasyonun biraz direnç gösterdiğini görüyoruz, tabii, bununla da mücadele ediyoruz. Sadece Tarım Bakanlığımız değil Ticaret Bakanlığımızın da bu anlamda çok ciddi gayretlerinin olduğunu görüyoruz ama burada bu enflasyonun düşürülmesi hem de tarladan çatala kadar ürünün tüketiciye uygun fiyatta sunulmasıyla ilgili ben bir iki hususu ifade etmek istiyorum naçizane. Burada hem bizim kooperatiflerimizi hem de birliklerimizi destekleyerek -özellikle bu "üç harfliler" dediğimiz marketleri, aslında bunun, Tarım Kredi Kooperatifleri marketlerimizin buna öncülük etmesiyle birlikte- özellikle bu Tarım Kredi Kooperatiflerinin benzeri model dikkate alınıp bunun biraz daha geliştirilmesiyle birliklerin ve kooperatiflerin hepsinin kendisinin böyle bir marketinin olması ve şu an düşünün ki Türkiye'deki bu "üç harfli" dediğimiz marketleri bu kooperatiflerin, birliklerin idare ettiğini ve satışların orada yapıldığını ve bunların burada rekabet ettiğini... İşte, eğer bu gerçekleşirse hem bu birlikler açısından üretici korunmuş olur hem de fiyat artışlarının burada önüne geçilmiş olur; tabii, bu, model olarak bizim bir önerimiz özellikle.

Yine, şunu çok rahatlıkla ifade edebiliriz; tabii, bütün bunlar yapıldıktan sonra: Tarıma konu olan tüm kaynaklar dünyanın en kıt kaynakları. Dolayısıyla bu kaynakların en verimli şekilde kullanılması gerekiyor. Yine, gelecekte gıdayı kontrol edenlerin dünyayı da kontrol edebileceklerini daha önce de ifade etmiştik. Tarım gerçekten önemli bir sektör; özellikle son dönemlerde jeopolitik gelişmeler, iklim değişiklikleri, değişen tüketim kalıpları, bütün bunlarla birlikte stratejik konumu daha da güçlenmiş durumda; gıda güvenliği çok kıymetli. Dolayısıyla biz de tarıma böyle bakıyoruz. Tarım ve gıda konusunu stratejik bir alan olarak zaten hep konuşmalarımızda ifade ediyoruz ancak şunu da ifade etmek zorundayız: Gelişmiş ülkelerin tarımın millî gelirdeki payında nispi olarak azalma var. Bunun sebebi, tarımın hacminin küçülmesi değil sanayinin ve hizmetlerin nispeten daha hızlı büyümesidir, bu da kalkınmanın gelişmiş ülkelerde doğal bir sonucudur. Öğleden önceki konuşmalarda arkadaşlar buna değinmişlerdi yani tarımda nispi olarak bir azalma yok ama diğer sektörlerde gayrisafi millî hasılamız ve millî gelirimiz yükseldiği için burada da nispi olarak bir azalma gözüküyor.

Önümüzdeki dönemde özellikle yaşlı nüfusun çok artacağını öngörebiliyoruz. Tarımda, kırsal alanda genç nüfusu tarıma çekecek, kırsal ile şehir hayatını aynı anda yaşama imkânı veren yerlerde genç girişimcileri tarıma teşvik etmek için çok güçlü politikalarımızın olduğunu da

-desteklediğimizi- ifade etmek istiyorum. Burada, tabii, tarıma verilen destekler sadece doğrudan desteklerle sınırlı değil, özellikle tarımsal işletmelere verilen sübvansiyonlu kredilerin de tarımın desteklenmesi çerçevesinde ve bu oranlar içerisinde değerlendirilmesi gerekiyor. Özellikle enerji, sanayi, ulaştırma ve tarım sektörlerinde bütünlük ve çevre dostu politikalar benimsenerek sürdürülebilir, düşük emisyonlu, yüksek teknolojiye dayalı üretim teknikleriyle Türkiye'nin uluslararası rekabetçi konumunun güçlendirileceği de hatırlatılmalıdır.

Tarım arazilerinin korunması, amacı dışında kullanımının önüne geçilmesi ve etkin kullanımı için zorlayıcı ve özendirici düzenlemeler hayata geçirilerek ekilebilir ve sulanabilir alanlar bizim zamanımızda ciddi oranda artırdı. Ürün ve tarım parseli bazında asgari ve azami üretim alanları belirlenerek çiftçi başvuruları, üretim izinleri ve ekim kontrolleri de sağlanmış oldu.

Sayın Bakanım, yine, buradan tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanması ve verimliliğin artırılması amacıyla tarımsal desteklerde düzenli olarak artışa gidildiğini de ifade etmekte fayda var. Tabii, burada rakamlara girmek istemiyorum, 2024 yılında tarımsal destekleme bütçemiz 91,5 milyar dolar bugün 135 milyar liraya çıktı. Tabii, buna diğer destekleri de eklediğimizde çok ciddi oranda yükseldiğini görebiliyoruz. Tabii, konuşulacak çok konu var...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sağ olun.

Son on yıllık süreçte dünyada ve bölgede sektörü etkileyen birçok değişimin yaşandığı tabii ki inkâr edilemez bir gerçektir. İklim değişikliğinden nüfus artışına, pandemiden savaşlara, afetlerden göçlere kadar sektörü etkileyen birçok risk faktörüne rağmen Bakanlığımız bu süreci başarılı bir şekilde yürütmüştür ve yürütmeye devam ediyor. Türkiye Yüzyılı'nı üretimin ve üreticinin yüzyılı yapma vizyonuyla yapılan çalışmalar doğrultusunda tarım politikalarının beş temel ekseninde toplandığını, bunların sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve sektöre yatırım olduğunu buradan bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Ben, bu vesileyle, Türkiye'nin geleceği olan tarım sektörünün, Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçesinin bir kere daha hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum, hazırını saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kırkpınar, teşekkür ederim.

Sayın Selim Temurci, buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokrat arkadaşlarımız, basınımızın çok kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum. Sunum için Sayın Bakanımıza ve ekibine teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, ülkemizin şu anda çok temel iki sorunu var; bunların bir tanesi barınma, bir tanesi sağlıklı gıdaya erişilebilirlik. Tabii, bu konunun neden bu kadar büyük bir mesele olduğunu Plan ve Bütçe Komisyonunda biz neredeyse bir buçuk yılı aşkın konuşuyoruz. Tabii, bu işin bir genel ekonomik tarafı var çünkü artan maliyetler barınma ve gıdada aslında canımızı çok sıkıyor. Ben Plan ve Bütçe Komisyonunda bir önceki yılki sunumla karşılaştırıldığında, bugün yapmış olduğunuz sunumun Türkiye'de gündem olması gerektiğini düşünüyorum çünkü mazot konusu... Şöyle -çok değil yani Taş Devri'nden bahsetmeyeceğim- 2021 yılına döndüğümüzde 6 lira, 7 lira olan mazotun 40 lirayı geçmiş olduğu bir ortamda biz hakikaten bu iki alanda da yaşadığımız yüksek maliyetlerin sebebinin biliyoruz yani elbette Tarım ve Orman Bakanlığı olarak bunun tek sorumlusu siz değilsiniz, o irrasyonel politikalar Türkiye'yi bu noktaya getirdi maalesef ve şu anda bunu çözmek yine hepimizin vazifesi.

Şimdi, elbette burada barınmayla ilgili size bir şey söylemeyeceğiz ama şu gıda enflasyonu meselesi sizin sorumluluğunuzda ve bugün sunumunuzda özellikle planlı ürünlerle ilgili olarak yüzde 100 mazot desteğinden ve genel olarak yüzde 50 mazot desteğinden bahsettiniz, gübre desteğinden bahsettiniz; bence bu çok kıymetli. Tabii, datalara siz daha çok sahipsiniz, ben rakamlara boğmak istemiyorum ama şu soruyu sormam gerekiyor... Biraz sonra bütçenizle ilgili de bazı rakamlar vereceğim. Hakikaten, kullanılan mazota, gübreye baktığımızda bu değirmenin suyunun nereden geldiği konusunda belki daha tatmin edici açıklamalara ihtiyaç olabilir.

Şimdi, buradan hareketle, ben biraz bu gıda konusunda... Ki bence bugün eğer TÜİK sizi dinliyorsa... Hazine ve Maliye Bakanımız bu bilgilere sahiptir mutlaka, işte, Strateji ve Bütçe Başkanlığımız burada. Aslında siz bugün bize şunu söylediniz: Gıda konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı gıda enflasyonunu engellemek için elini taşın altına koyuyor. Bu "Şu anda gıdada elimizdeki bütün veriler değişecek." demektir. Şimdi, buradan hareketle, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nun ağustosta yayınlamış olduğu rapor arkadaşlarımızda da sizlerde de vardır; gerçekten dehşet verici şeyler geliyor önümüze ve iki yıl sonra bunların geliyor olması -2023'ten sonra- üzerinde bu ekonomik planın ya da programın nasıl işlediği konusunda bizi yeniden düşünmeye itiyor. Nedir o? FAO'nun raporuna göre küresel gıda fiyatlarında yıllık bazda yüzde 1,1 düşüş var, Ağustos 2024'ten bahsediyorum; "Türkiye'de -yine ağustos verileriyle- yüzde 44,4 arttı." diyor. Şimdi, bizden sonra gelen ülkelere bakıyoruz, biz onların 7-8 kat yukarısındayız. Bir iyi gelişme var, en son eylül ayında, TÜİK'in yapmış olduğu açıklamalara göre gıda enflasyonu manşet enflasyonda TÜFE'nin altına indi ama Tarımsal Girdi Endeksi'ne baktığımızda da ortalamanın yüzde 43 üzerinde olduğunu görüyoruz yani bu, şu demek: Tarımda gıda fiyatlarındaki artış yüzde 40'ın altına inmiyor -en son eylül ayı verileri ve TÜİK üzerinden söylüyorum- ama sizin sunumunuzda ben bunun çok daha hızla aşağı inebileceği bir tablo sundunuz diye ümitlenmek istiyorum, bu konuya biraz sonra tekrar gireceğim.

Tabii, bunu böyle açıklamamın nedeni, meseleye böyle açıklık getirmemin nedeni... Ben şuna inanıyorum: Bugün bu ülkede "asgari ücret" dediğimiz ücretle yani insanların barınması, giyinmesi, gıdası gibi bütün bunlara baktığımızda 17.002 lira olan asgari ücretle İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerimizde 2+1, 3+1 bir daire tutamazsınız, barınmanıza yetmez. Dolayısıyla, açlık sınırının 20 bin TL'yi geçtiği, yoksulluk sınırının 60 bin TL'yi geçtiği bir ülkede gıda enflasyonunun önlenmesi demek, aslında Tarım ve Orman Bakanlığı olarak bu ülkede gelir adaletine de çok büyük bir katkı olabilir demektir.

Şimdi, buradan hareketle, ben özellikle şunu ifade etmek isterim: Bizim çok büyük doğal kaynaklarımız, petrolümüz, doğal gazımız,

şuyumuz buyumuz yok ama bizim cumhuriyetimiz kurulduğu yıldan itibaren... Şunu istemiyoruz tabii: Yani ilk yıllarda olduğu gibi tarım yüzde 40, yüzde 45 oranında büyümeye, Türkiye'nin büyümesine katkı sağlasın istemiyoruz. Biraz önce arkadaşımız da ifade etti, katılıyoruz yani kentleşmeyle birlikte elbette tarımsal üretimin büyümeye olan katkısı azalır ama Türkiye'de şöyle bir sorun oldu artık Sayın Bakanım: Bakın, siz "kentleşme" dediniz, dünyada 37'den 50'ye geldiğini söylediniz ama aynı Dünya Bankası raporlarında Türkiye'de bu rakamın yüzde 77'yi geçtiği söyleniyor. Yani Türkiye'de köyler ve mücavir alanlar, tarımsal alanlar daha hızlı boşalıyor yani Türkiye'nin kentleşmesi çok daha hızlı. Bakın, en son büyüme rakamlarına baktığımızda -keşke sadece hizmetlerde biz bunu görmüş olsak- hizmetler sektöründe inanılmaz bir büyüme var ama Türkiye'nin sanayisinin ve tarımının büyümeye olan katkısı yani reel ekonominin, alın terinin, büyümeye olan katkısı azalıyor sadece tarımın değil. 2011'de yanlış hatırlamıyorsam tarımın gayrisafi milli hasılaya katkısı yüzde 7,5 civarlarındaydı, şu anda 6'nın altına düştü. Şimdi, dolayısıyla burada elbette cirosal anlamda tarımda bir artış var ama Türkiye'nin böyle çok temel bir problemi de var. Buradan hareketle, işte bizim doğal kaynaklarımız yok dedik. Ben uzun yıllar uluslararası ticaretle uğraştım, Hollanda'da tarımı yakından görme imkânım oldu yani neredeyse onlardan 5 kat büyük bir nüfusumuz var ve topraklarımız 15-20 kat büyük. Şimdi, geçtiğimiz yıl 135 milyar euro Hollanda tarımsal ihracatı yaptı yani 140 milyar doların ötesinde bir ihracatı var.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Kendi üretiminde mi?

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Evet, kendi üretiminde.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tamam.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Ben Hollanda'nın ihracatını söylüyorum, 2023'ü. Şimdi, bizim normalde 30-35 milyar dolar civarlarında. Böyle büyük bir ülkede -elbette, Avrupa'daki yerimizi söylediniz, bu bize mutluluk veriyor, ona bir şey demiyorum ama bu ülkenin normalde- o doğal gazı, petrolü olmayan Türkiye'de şöyle bir düşünün yani biz Hollanda'ya varmasak bile şöyle 100 milyar, 110 milyar dolar bir tarım ihracatımız olduğunu düşünün, Türkiye'nin cari açığı, Türkiye'nin dış ticaret açığı diye bir şey kalmaz.

Burada çok önemli bir konuyu özellikle ifade etmem gerekir. Yani çok söylendi ama ben biraz daha farklı bir yöne dikkat çekeceğim. On İkinci Kalkınma Planı'mızda biz tarım arazilerinin korunması konusunda çok önemli cümleler kurduk. Şimdi, öyle bir tabloyla karşı karşıyayız ki şu anda çiftçilerin borcu üzerinden ki bu 750 milyarı geçen bir borç, ifade etti arkadaşlar detaya girmeyeyim... Şu anda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun raporlarında ülke genelinde 2 milyon 231 bin tarım arazisi bankalar tarafından ipotek altına alınmış, bu datalar muhtemelen sizde de var; bunlar tabii, çok dehşet rakamlar. Zaten ekimde dikimde problem yaşanırken bunla ilgili bence özel bir çalışmak lazım, bu kredi borçlarının yapılandırılmasıyla ilgili belki sizden daha fazla bilgi almamız lazım.

Şimdi, muhalefet tarafında arkadaşlarımız konuşurken hep Tarım Kanunu'ndaki o yüzde 1'e, ilgili maddeye, 21'inci maddeye vurgu yapıyorlar ama Türkiye'de tabii ben artık tarıma ayrılan pay olarak bakmayacağım, tarımsal destek olarak söylemeyeceğim yani bir Bakanlık var, Tarım Kanunu'nda tarımsal desteğe ayrılması gereken 615 milyar gibi bir rakam olması lazım ama Tarım Bakanlığımızın kendi bütçesi 438 milyar dolayısıyla olmayan bir şeyi Tarım Bakanlığımız buna ayıramaz.

Burada, yine makro ölçekte bizim her birimizin üzerinde durup düşünmesi gereken konu: Biz neden tarıma, sanayiye ve birçok alana, reel üretim alanına bu payı ayıramıyoruz? Hepimiz biliyoruz bu gerçeği; bazı işleri yanlış yönettik, yanlış işler yaptık ve şöyle bir şey oldu: Bugün eğer biz bugün 1,9 trilyon faiz ödeyip bunun dörtte 1'ini, beşte 1'ini Tarım ve Orman Bakanlığımıza ayırıyorsak "Kimi koruyoruz?" sorusunun cevabını da bence burada bulmak gerekir.

Son olarak, tabii, bu kadar önemli bir Bakanlık... Ben geriye dönük bütçelere böyle bir baktım, 2021, 22, 23, neredeyse yıllık 2 milyar TL harcamadığınız bir ödenek oluyor. Doğrusu bunu anlamakta biraz güçlük çekiyorum. Çok bahsetmediniz, belki açıklamalarda bahsederseniz, 2024 ve 2028 strateji planınız var. Şimdi, bu stratejik planı ben okuduğumda özellikle çiftçilerin itibarı ve örgütlenme eksiklikleriyle ilgili olarak bazı vurgular var, bunun altının doldurulması lazım ama bazen gerçekçi olmayan hedefler de var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Bir tanesini paylaşmak isterim. Şimdi, diyorsunuz ki: "4,5 milyon ton yağlı tohumlu bitkilerin üretim miktarını 2028'de 28,15 milyon tona çıkartacağız." Hakikaten bu ilginç bir şey, işte, bilmiyorum, bu kadar nasıl artacak bu?

Bu şey konusunu önemsiyorum, bunu bir öneri olarak getireyim; şu an Türkiye'de insanlarımız artık bunu kendi başlarına yapmaya başladılar, dijital tarım pazarı gibi bir şey oluşmaya başladı. Bu konuda bence önümüzdeki dönem Bakanlığın da bir çalışması gerekiyor.

Adımıza fidanlar diktiniz, çok teşekkür ediyorum.

Sayıştayla ilgili olarak bir cümle kurdunuz ama arkadaşlar raporlara bir baksınlar, yani şöyle bir şey düşünün, 1.555 banka hesabının Sayıştaya bildirilmediği, dönem sonu banka mevcutlarının bildirilmediği ve varlıkların yetersiz raporlandığına dair bilgiler var, bunlara da bakarsanız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Temurci, 2'nci kez süreyi uzattım.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Çok teşekkür ederim.

Bütçemiz ülkemize, milletimize hayırlı olsun inşallah.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Veli Ağbaba'ya söz vereceğim, sonrasında Sayın Ersan Aksu var, daha sonra Ayyüce Türkeş Taş Hanım var, sonra Cavit Arı; öyle devam edeceğiz.

Sayın Ağbaba buyurun.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, öncelikle şahsım ve Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi arkadaşlarım adına çok teşekkür ederim size, hakikaten güzel bir hediye, şık bir hediye.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ara ara ziyaret edersiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ederim inşallah, şimdi Google'dan baktım adresinize. İnşallah hep böyle olumlu şeyler yaparsınız, arada böyle olumlu şeyler de yapıyorsunuz.

Şimdi, ben, bizim Malatyalıların ciğerini yakan, böyle hakikaten çok acı veren bir durumu sizlerle paylaşmak istiyorum ve birazdan da kayısı dağıtılacak hem kayısı yerken de Malatya kayısının ne anlama geldiğini inşallah görürüz hep beraber.

Malatya, hepimizin bildiği gibi kayısıyla ismi özdeşleşmiş bir şehrimiz. "Kayısı" deyince akla Malatya geliyor "Malatya" deyince akla kayısı geliyor. Dünya kuru kayısı üretimini neredeyse tek başına Malatya karşılıyor; kimi rakamlara göre yaklaşık yüzde 80'ini, kimi rakamlara göre yüzde 85'ini Malatya karşılıyor ama bu yıl hem depremde yaşadığımız sorunlar ve hem de düşen fiyatlar nedeniyle çok büyük problem yaşıyoruz. Geçen yıl dalında yaş kayısı ortalama 40 TL'ye satılırken bu yıl 20 TL'ye satıldı, ıskarta kayısı iki yıl önce 45 liraya alınırken bu yıl 15 liraya düşmüş durumda ve 3 numara sarı kayısı 90 lira, 2 numara sarı kayısı 110 lira, 1 numara sarı kayısı 125'e kadar düşmüş durumda. Maalesef Malatyalılar "Kayısımız ayakaltı oldu." diyorlar. Deprem felaketini yaşayan Malatya kayısı üreticilerini depremden sonra da birçok bölgede don, dolu, fazla yağış ve bu yıl da don, yağış ve fırtına vurdu ve maalesef yeni yeni hastalık türleriyle de kayısı üreticisi karşı karşıya. Üreticilerin tek derdi bu yılki maliyetlerini çıkarmak. Kayısı üreticileri depreme dayanarak ayakta kalmaya, köylerini terk etmemeye çalışıyorlar. Yaklaşık 250 bin kişi Malatya kayısından ekme yapıyor. Geçen yıl sarı kayısı 160 TL, günkurusu 200 TL'ye alıcı bulurken bu yıl, şu an pazarda, sarı kayısının fiyatı ortalama 100 lira, gün kuru ise 130 lira civarında alıcı buluyor. TÜİK enflasyonlarına göre baktığımız zaman bile bu rakamın çok kötü olduğunu görebiliriz. Geçen yıl mazotun litresi 20 liraydı bu yıl 43 lira, geçen yıl işçilik 450 lira civarındaydı bu yıl sezon başında 800 liraya, 900 liraya, hatta 1.200 liraya kadar çıktı ve geçen yıl 1 ton gübre 7.800 lirayken bu yıl 14.500 lira, 1 ton çiçek ilacı 300 lirayken bu yıl 1.000 lira ve şöyle bir rakam söyleyeyim ki ne anlama geldiğini anlayabilelim: 1 kilo kayısıyla 8 litre mazot alınırken şu anda 1 kilo kayısıyla 3 litre mazot bile alınmıyor, geçen yıl 10 kilo kayısıyla 6 ton çiçek ilacı alınırken bu yıl 10 kilo kayısıyla, geçen yıl 17 kilo kayısıyla 1 çeyrek altın alınırken bu yıl 50 kiloyla 1 çeyrek altın alınabiliyor.

Bir de Sayın Bakan, yurt dışı menşeli bazı kayısı ürünlerinin, kayısılarının serbest bölgeden yurda sokulduğuyla ilgili ciddi bir şehir efsanesi var; doğru mu, değil mi bilmiyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 4-5 kere baktım, doğru değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yine de bilginiz olsun, bir şehir efsanesi, sanki dışarıdan ithal ediliyormuş gibi, öyle bir şey var.

Tabii, bizim dünyayla rekabet etme şartlarımız da zorlaştı, şu anda Özbekistan gibi ülkelerde kayısı 2,5-3 dolara kadar düşmüş durumda; dolayısıyla biz, rekabet edemiyoruz. Dünya pazarına yoğun olarak girmek için yeterli derecede reklam, bilgilendirme, afiş, pazarlama çalışması yapılıyor; bunlarda Bakanlığımızın öncülüğünde ilgili kurum ve kuruluşların STK'lere destek vermesini sizden rica ediyoruz.

Malatyalının ayakta kalması, hayatın normalleşmesi ve insanlarımızı Malatya'da tutabilmek için üreticinin sorunlarının çözülmesi gerekiyor. Kayısı, hakikaten bizim için çok önemli; kayısı sadece kayısı üreticisinin yani 250 bin kişinin değil, tüm Malatya'nın problemi, lokantacısından müteahhidine herkesin problemi. Bu konuda gereken desteği görmek istiyoruz.

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürü burada, ona çok yüklenmek istemiyoruz; o, Malatya'ya hizmet etti, uzunca yıllar il müdürlüğü yaptı, çok da sevdiğimiz bir bürokrattır ancak Toprak Mahsulleri Ofisi, maalesef Bakanlık depremde Malatya'ya sahip çıkmadı. Ben kendi kişisel imkânlarımla, bizim Cumhuriyet Halk Partili bazı belediyeler vasıtasıyla, çeşitli belediyeler vasıtasıyla enkaz altında kalan kayısıların 1 tonunu satın aldık ama Toprak Mahsulleri Ofisinin maalesef kayısında Malatya'ya destek olmadığını size ifade etmek istiyorum.

Bizim kayısıyla ilgili bir diğer problemimiz TARSİM; biliyorsunuz, çok yeni hastalıklar çıkıyor ve bu hastalıklar TARSİM kapsamına alınmıyor, dökülen ürünü "Tekrar islime gönderin." diyorlar ve tabii, hastalıklı olmuş oluyor. Maalesef TARSİM'le ilgili çiftçilerin genel bir memnuniyetsizliği var, bunun da araştırılmasını sizden rica ediyoruz.

Hayvancılıkla ilgili ben şunu dile getirmek istiyorum: Ben sık sık yaylalara gidiyorum, hakikaten yaylada hayvancılık yapanlar çok kutsal iş yapıyorlar. Tarım Bakanlığınca bu hayvancılık yapanların, özellikle yaylada hayvancılık yapanların sorunlarının çözülmesi lazım; yolları yok, yol problemleri var, su problemleri var; bu konuda aslında Tarım Bakanlığının çaba göstermesi de lazım.

Yine, Malatya'da tabii, çok çeşitli ürünler üretiliyor, neredeyse üretilmeyen ürün yok bizde; çileğinden elmasına, tütününden kirazına kadar çok ürünümüz var. Ancak biraz önce arkadaşlar tartıştı, buğday ve arpa fiyatlarında hakikaten geçen yıla göre fiyat artmadığı gibi... Örneğin, buğday fiyatı 9,25 lira olarak açıklandı, ben geçtiğimiz yaz ayında yani Meclis açılmadan önce çiftçiye sorduğumda 6,5 liraya buğday sattılar. Bu, bütün hepimizin problemi, burada ifade etmek istiyorum ve tarım ve hayvancılık kredilerinde faizler çok yüksek olduğu için maalesef çeşitli problemler yaşıyorlar.

Bir de bir önemli konuyu aslında sizinle paylaşmak istiyorum: Bakın, suyun sahibi aslında hepimiz ama en çok Tarım Bakanlığının bu su konusunda dikkatli olması lazım. Maalesef bizim -şimdi fotoğrafını da göstereceğim- Malatya'da Tepeköy, Suluköy, Sütlüce, Şahnahan, Topraktepe, Dilek, Hatunsuyu gibi bölgelerde organize sanayi yıllardan beri atık suyu kirli olarak akıtıyor ve simsiyah akıyor su. Buna Tarım Bakanlığının müdahale etmesi lazım, buraya arıtma yapmak sizin göreviniz değil ama yani buna mutlaka bir müdahale edilmesi lazım. Hakikaten insanlar artık bostan ekemiyorlar; domates, salatalık ekemiyorlar bahçelerinde. Şimdi, bu görüntüyü sizlere gösteriyorum. Bu, Şahnahan'da çektiğimiz, geçen ay çektiğimiz fotoğraf.

Bir de yine, Tohma diye bir Çayı'mız var bizim; Sivas Sarıca Köyü'nde doğuyor, Kuluncak, Darendede vesaire geliyor. Maalesef, Sarıca'dan başlamak üzere tüm köylüler kanalizasyonlarını Tohma Çayı'na döküyorlar; buna da dikkatinizi çekmek istiyorum.

Bir diğerk önemli problemimiz de bizim sulama. Biliyorsunuz, Malatya, tarım kenti. Bakın, 1994 yılında ihale edilen Yoncalı Barajı'mız var, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz çok yakından bilir konuyu; 94'te ihale edildi, henüz tamamlanmadı. Yoncalı Projesi sulama tünellerinde çalışmalar durmuş durumda, Yoncalı sulaması 2024 yılında ihale edildi, çalışmalar devam ediyor. Bölgede yapılacak sulu tarımla birlikte hem tarladaki verim artacak hem de yöredeki ürün çeşitliliği sağlanacak. Tünelin bitimine 700 metre kala yüklenici firma ortakları arasında yaşanan anlaşmazlık nedeniyle beş aydır bir santimetre ilerlemiyor; ne baraj göletinde ne de sulama tüneliyle ilgili bir metre iş yapılabilmiş değil. 23 mahallenin sulu tarıma geçişiyle 2024 birim fiyatlarıyla milli ekonomiye 698 milyon gelir artışı, 17.400 kişiye tarımsal istihdam sağlayan proje meydana gelen aksamalardan dolayı maalesef bir türlü bitirilemiyor. Otuz beş yıldır bir metrekarelik sulama yapamayan Yoncalı Barajı'nın bir an önce bitirilmesini, 2025 yılında en az 1 milyar lira bütçeden ödenek ayrılmasını sizlerden rica ediyoruz. Biliyorsunuz, yine, Sultansuyu Barajı'mız var. Bu Sultansuyu Barajı'mız 6 Şubat 2023 depreminde hasar gördü, gövdesi hasar gördü, depremin üzerinden yirmi ay geçmesine rağmen hâlâ tamir edilemedi. Sultansuyu Barajı sulama göletinde oluşan hasarın yaklaşık 600 metre uzunluğunda, 3 metre derinliğinde, 3 metre genişliğinde olduğu, baraj gövdesinin göletin havzasına doğru çökme şeklinde olduğunu geçtiğimiz ay dile getirmiştik. Maalesef, depremin ardından baraj kapasitesinin yüzde 48'lik kısmında su depolanamadığı, sulamanın geri kalan yüzde 52'lik kısmından yettiği kadar yapıldığı açıklamanızın ardından on gün önce Sultansuyu Barajı'nın deprem hasarlarının rehabilitasyonu için ihale süreci tamamlandığı, iş yapım sözleşmesi imzalamak için işe başlandığı açıklandı. 16 mahalle ve bu mahallede yaşayan yaklaşık 4 bin çiftçimiz bu konuda çok mağdurdur. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz Sayın Mehmet Akif Balta yaptığı açıklamada bu mağduriyetin giderileceğini söyledi. Bu konuda sizden çok hızlı bir şekilde destek almak istiyoruz ve 2025 sulama sezonuna hiç olmazsa yetişmesini sizden rica ediyoruz.

Erkenek Göleti'miz var, şimdiye kadar herhâlde en az 200 milyon lira harcanmıştır ama daha ne 1 metre su tutabildiler ne sulama yapabildiler; her dönem maalesef Erkenek'e gidiyorlar "Bu dönem göletinizi yapacağız." diyorlar. Gölet bitti aslında, depremden önce maalesef su tutamadılar çünkü çeşitli çatlaklar vardı. Söğüt Göleti var, Doğanşehir Söğüt Göleti'nde de gölet yapılmış ama su tutamıyor. Lütfen, bunun sorumlusu kimse bunlardan da hesap sorulsun, yani bu sonuçta hepimizin parası, fakir fukaranın parası.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, toparlayın Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sağ olun Sayın Başkanım.

Ayrıca, kapalı sistem sulama talebi çok yoğun şekilde var. Maalesef Boztepe Barajı hariç diğer baraj ve göletlerde hâlen vahşi sulamayla sulama yapılıyor. Malatya gibi bir tarım şehrinde kapalı sistem sulamaya geçilmesini talep ediyoruz. 6 Şubat depreminden etkilenen Malatya, depremin neden olduğu maddi kayıplarla boğuşurken sulama birlikleri depremden sonra sulama ücretine yüzde 400 zam yaptı. Bunu da niye yaptılar? Önce, depremden sonra yüzde 50'lik bir indirim yapıldı, bu Malatyalılara çok önemli katkıda bulundu ama hakikaten yüzde 400 zam yapılması niye yapıldı, hangi maliyet bu kadar arttı insan hesap edemiyor, onu da söylemek istiyorum.

Yine, bu sulamayla ilgili birkaç şeyi daha dikkatlerinize sunmak istiyorum: Şılan Barajı yatırımda planlama aşamasında, Elâzığ Bölge Müdürlüğü tarafından ihale edilmesi bekliyoruz, Genel Müdürlüğümüzün bu konuda desteklerini bekliyoruz.

Malatya Yarımcahan Projesi pompaj sulaması revize planlama raporu yapının ihale edilmesini bekliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Toparlıyorum, bu Malatya'yla ilgili, çok önemli biliyorsunuz Malatya.

Bölge Müdürlüğü tarafından Malatya merkez, Yenice Gölet sulaması için ihale edilmesini talep ediyoruz. Malatya Doğanyol Kutan Göleti, Malatya Hekimhan İğdir Göleti, Malatya Hekimhan Hasançelebi Karapınar Göleti, Malatya Kuluncak Kızılhisar Göleti, Malatya Beypınarı Göleti'nin bir an önce yapılmasını istiyoruz. Ayrıca, Kuluncak Alvar ve Yazıhan Epreme'de de çok önemli göletlerimiz var, bu konuda da sizden destek bekliyoruz.

Ayrıca, bir de bir tütün meselesine gireyim. Bu tütün meselesi Adıyaman'ın, Malatya'nın, fakirin fukaranın ekmek parası. Maalesef, yabancı tütün baronları daha çok kazansın diye tütüne kota getirildi; yetmedi yüksek para cezaları getirildi, hapis cezası getirildi; yetmedi bandrol satışı, tütünde paketleme şartı getirilerek, doğal tütün satışı engellenerek damak tadını değiştirme yoluyla bölgedeki tütünün ölüm fermanı imzalanıyor. Bu konuda lütfen Ticaret Bakanlığına karşı Tarım Bakanlığı hiç olmazsa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, arkadaşlar, tütün konusu önemli. Orada bir yasamız da var bizim, yüzde 30 yerli tütün şartımız da var, bir yasa da yapmıştık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ticaret Bakanı olduğu için Sayın Başkan üzerine alındı.

Çin'den vesaire gelen tütünlerle yüzde 30 Türk tütünü koyuyorsunuz. Hakikaten bizim tütün ile o tütünleri karşılaştırmın, insan yüzüne bakmaz ama maalesef bizim tütünümüz yabancı tütünün altında ezilmeye devam ediyor.

Biraz önce bir teşekkür yaptım, şimdi bir teşekkür daha yapmak istiyorum. Bu şeker fabrikalarının özelleştirilmemesi için çok mücadele ettik ve bu depremden de gördük ki şeker fabrikaları ne kadar önemli. Hem Şeker Fabrikası Genel Müdürlüğüne hem sizlere teşekkür ediyoruz, depremden Şeker Fabrikası Malatyalılara ev sahipliği yaptı, o sıcak, güzelim Şeker Fabrikası tesislerini deprem sonuna kadar Malatyalılara açtı, onu da ifade etmek istiyorum.

Şimdi, sayın milletvekilleri, AK PARTİ milletvekilleri, başta Nilgün Hanım -burada yok ama- dediler ki: "Tarımda problem yok." Ya, tarım iyi diyorsunuz da bu çiftçi niye sokağa çıkıyor? Diyor ki: "CHP'liler çıkıyor." Şimdi, domatesçi mi CHP'li? Allah aşkına, sorunu olmayan bir tarım ürünü var mı? Kayısıda da bu sorun yok mu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sorunsuz bir alan var mı ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kayısı, fıstığı, fındığı, çayı, üzümü, tütün... Herkes sokağa çıktı yani tarımda iyi bir şey olduğunu kimse iddia edemez; ya ithalata bakıyorum, eylemlere bakıyorum, hakikaten tarımda maalesef çok kötü bir dönemi bütün çiftçiler yaşıyor, yaşamaya da devam ediyor.

Şimdi, çok çeşitli veriler var. İşte "Çiftçi sayısı arttı." deniliyor; bizim verilerimize göre 2009'da 1 milyon 14 bin kişiye, 2024'te 413 bin kişiye düşmüş, bunu ifade etmek istiyorum.

Daha fazla Sayın Başkanın tahammülünü zorlamak istemiyorum ancak bir konuyu da söyleyeyim ondan sonra... Ben, burada genelde AK PARTİ'lilerle polemik çok severim ama misafirlerle polemik girmekten çok sakınıyorum. Ama şimdi, Tarım Bakanı, Sayın Bakan, az çok meslektaş sayılırız, boya sektöründe çok uzunca yıllar çalışmış, iktisat mezunu, Sayın Abdülkadir Polat Bey siyasal mezunu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bitiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Ebubekir Gizligider, kendisi eski siyasetçi, dönemdaşım milletvekili ve avukat, içlerinde Profesör Doktor Ahmet Hocamız var, o veteriner yani Tarım Bakanlığında tarımla ilgili çok kimse yok yani en azından bakanlarda yok. Siz uzunca yıllar bizim de çalıştığımız firmalarda görev yapmışsınız, bir şey demiyorum sizin gayretinize ama tarımla çok ilginiz yok, arkadaşların da çok ilgisi yok, sayın milletvekilimizin de çok ilgisi yok onu da sizlere ifade etmiş olayım.

Ben, tekrar bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Ağbaba.

Biliyorsunuz, Parlamentonun yüzde 25'i civarında hukukçu milletvekilimiz var. Hukuk çok geniş bir disiplin alanıdır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayvancılıktan falan anlıyor hukukçular!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hukuk interdisipliner bir alandır, hayatın bütün alanını düzenler.

Şimdi, değerli milletvekilleri, burada ikramımız var, ikramdaki kayısılar Malatya Milletvekilimiz Sayın Veli Ağbaba'dan, diğerleri de ülkemizin farklı bölgelerinden, Tarım Bakanlığının ikramı, ikisini "match" ettik, böyle sizlere ikram ediyoruz; afiyet olsun. Veli Ağbaba'ya ve Sayın Bakanlık yetkililerine teşekkür ediyoruz.

MURAT ÇAN (Samsun) - Sayın Bakanım, herkes fındığı yerken birkaç kez düşünsün Tarım Bakanı başta olmak üzere. Bu sene fındık üreticisinin çektiği eziyet her şeye bedel.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, Murat Hocam, biz Samsun Mebusuyuz, onu zamanında şey yapacağız, oraya gireceğiz.

MURAT ÇAN (Samsun) - Oraya gireceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, bu konuşmaları bitirelim bir...

Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ersan Aksu'ya söz vereceğim, yine bir Samsun Milletvekili; Samsun çok kalabalık ve şu an burada 4 Samsun milletvekili var arkadaşlar yani 9'un 4'ü burada.

Evet, Sayın Aksu, buyurun.

ERSAN AKSU (Samsun) - Değerli Başkanım, Sayın Bakanım ve heyeti, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; saygıyla muhabbetle tüm hazırunu selamlıyorum.

Hem Komisyon üyeleri adına fidan dikilmesi ince davranışına hem de ikramlar nedeniyle Bakanlığa ve Veli Bey'e teşekkür ediyorum, Sayın Ağbaba'ya teşekkür ediyorum ikramı nedeniyle.

Evet, Değerli Bakanım, özellikle konuşmanızda da vurguladınız; planlı üretimin desteklenmesi modeline geçildiği ve önümüzdeki üç yıllık periyotta da bu noktada son derece kritik ve stratejik bir adım atıldığını görmüş olmanın, yani Yeşilirmak'ın, Kızılırmak'ın ve aynı zamanda Vezirköprü'de ovamızın olduğu da dikkate alındığında üç tarafı ovalarla çevrili Samsun açısından açıkçası bunun son derece kıymetli olduğunu ifade etmek istiyorum. Bundan dolayı bu planlama, planlı üretimin desteklenmesi noktasındaki gayretiniz ve çabanız nedeniyle Bakanlığınıza şahsınızda teşekkür ediyorum. 2025 bütçesinin de Bakanlığımız açısından hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli Bakanım, sahada önceki dönemde il başkanı olarak görev yaptığımda da sıklıkla önümüze gelen bir konu olarak, Samsun'da özellikle sulama göletlerinin, sulama kanallarının vahşi sulamaya uygun olarak vaktiyle dizayn edilmiş olmasının oluşturduğu kimi problemler olduğunu, yer yer kullanımdan kaynaklı, yer yer belki bir kullanım süresinden, yıpranmadan kaynaklı bakımlara ihtiyaç olduğunu, genel olarak bunun sadece herhangi bir ilçe ya da gölet bazında değil... Son derece de kıymetli olduğunu görüyorum çünkü sulama yapılan bir tarım arazisindeki ürün desenini artırdığımız gibi aynı zamanda üretim açısından da ciddi anlamda 2'ye, 3'e katlayan, mevsimin avantajlarından da yararlanarak tablolara sağladığımız bir durum söz konusu olabiliyor. Bu sebeple, özellikle vahşi sulamadan vazgeçildiği zaten malumumuz ve bu noktada kapalı sistem ve aynı zamanda son dönemde yapay zekâ sulama sisteminin de devreye alındığı, sizin de biraz önce ifade ettiğiniz hususlarla sabit olduğunda bunun aynı zamanda gerçekten Bakanlığın ortaya koyacağı en kıymetli çalışmalarından biri olacağını, sulama alanlarının, sulama kanallarının yenilenmesi ve özellikle kapalı sistem sulamaya geçilmesinin son derece kıymetli olacağını özellikle ifade etmek istiyorum.

Tabii, değerli Samsun Milletvekilimiz Murat Bey de karşıdan özellikle fındıkla ilgili bir atıfta bulundu, şunu paylaşmak isterim: Gerçekten önümüzdeki belki altı yedi yıl sadece fındığı değil, diğer ürünleri de çok ciddi anlamda etkileme potansiyeline sahip olduğunu gördüğümüz kahverengi kokarcayla mücadele noktasında Bakanlığımızın ciddi bir gayret içinde olduğunu zaman zaman bir araya geldiğimizde sizlerden de biliyoruz. Ancak mücadele yöntemleri noktasında yani üniversitelerin ya da ziraat odalarının, ilaç bayilerinin, her birinin birbirinden farklı yaklaşımlar içinde olduğunu ve bu konuda ciddi bir bilgi kirliliği tablosunun da var olduğunu görüyoruz. Bu noktada da belki valilikler, il tarım müdürlükleri artık nasıl bir planlama ortaya konulacaksa ki bence valilikler üzerinden sürecin organize edilerek yürütülmesi gereken bir konu olduğunu... Yine ilaçlama noktasında da bazen Bakanlığın işte, ilaçlamaya katkı vereceği ifade edildiğinden ilaç bayilerinin bazen ilaç tedarik etmediği, nasıl olsa Bakanlık bunu karşılayacak gibi bir bakış içerisinde olduğunu, bazı illere bu konularla ilgili takviye yapıldığını, sahada yine o bilgi kirliliği bahsinde ben bunun olduğunu değerlendiriyorum. Ancak varsa da bu tarz farklılıklara sebebiyet verilmemesi gerektiğini, bazı illerde belki daha yoğun tablolarla karşı karşıya olduğumuz için bu tarz durumlara belki yeltendiğimiz durumlar olabilir ama geneli itibarıyla bütün alanda bu konunun son derece kıymetli olduğunu ve gerçekten mücadelenin sanki bir tarımsal seferberlik niteliğinde ortaya konulması gereken bir konu olduğunu değerlendiriyoruz. Ziraat odası başkanlarımızla ve ilçe müdürlerimizle konuştuğumuzda bu kahverengi kokarcayla mücadelenin artık neredeyse Beykoz'daki arıları, Bursa'daki şeftaliyi dahi ilgilendiren bir noktaya geldiğini duyuyoruz. Bu noktada da gerçekten esaslı bir mücadeleyi hep beraber gerçekleştirmemiz gerektiği noktasında kanaatimiz var Değerli Bakan.

Özellikle tarım alanlarının üst üste iki yıl kullanılmaması durumunda tarım arazilerinin sahiplerine kira bedeli ödenerek yıllık bazda tarımsal amaçlı kiralınması yaklaşımının gerçekten fevkalade faydalı olacağını, stratejik nitelikteki bitkisel üretimin devamı noktasında bunun son derece kıymetli olduğunu değerlendiriyor ve bu noktadaki çalışmalarınızı da takdirle karşıladığımızı ifade etmek istiyorum.

Yüzde 30 düzeyinde olan Asarcık Armutlu Göleti ve yine Vezirköprü Gölçay ve Kapakleşme barajlarıyla ilgili özellikle sulama ve içme suyu kapsamında kullanılacak nitelikte olduğu ve hektarlarca alanı sulama potansiyelleri dikkate alındığında bu barajlarımızla ilgili bir aksiyon hızlıca üretmemiz gerektiği kanaatindeyim. Özellikle sulama kanallarında çatlak oluşan Havza Dereköy Barajı'nı da tekrar hatırlatma durumunda olduğumu ifade etmek istiyor, tekrar 2025 yılı bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreyi ekonomik ve verimli kullanmasından dolayı Sayın Aksu'ya teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakana teşekkür edebilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Konuşma vereceğim soru-cevapta.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Soru-cevap değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben hepinizin adına teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederiz.

Benim Sayın Bakana şöyle bir önerim var: Hakikaten çok besleyici bir şey bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne bu?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Manisa'nın şerbeti.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bizim en büyük problemlerimizden biri de katma değerli ürün yaratmak, bu konuda problemimiz var. Şu an okul kantinlerinde biliyorsunuz, gazlı içecek yok yani bu ürünün okullarda gazlı içecek yerine verilmesi bizim için çok sevindirici. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ürün bu.

Değerli arkadaşlar, Komisyonda alkış olmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz hep AK PARTİ'ye laf atıyoruz ya, bir de CHP'li birine laf atayım: Çok iyiye getirseydiniz daha önce Vehbi Bey!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Niye getirmediğiniz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok iyiye getirseydiniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok özeldir, eczanelerde satılıyor şu an.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şu an tabii onlar belediyeye ürettikleri için bunlara bakmıyorlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Daha görmedik bundan bir şey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

Sayın Cavit Arı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Cavit ağabey yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, yani konuşmayacaksınız bileyim, geçeyim öbürlerine.

Sayın Erhan Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Tarım Bakanlığımızın ve bağlı kuruluşlarının çok değerli temsilcileri, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ilk önce Sayın Bakanın sunusuyla ilgili olarak değerlendirmemi yapacağım: Burada yirmi iki yıllık bir Hükümet var ancak Sayın Bakan hâlâ 2002 yılıyla mukayese ediyor; artık bundan vazgeçmek lazım. Makroda bundan vazgeçtiler çünkü 2002'yle bakınca her şey daha

kötü, o yüzden 2002'yle mukayeseyi bıraktı makro değerlendirmelerde. Tabii, sizin ortaya koyduğunuz şeyler, daha çok nüfusla alakalı yani 2002'de 65 milyonu Türkiye nüfusu, şimdi 85 milyon; bunlar göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılmış olsa birçok şeyin aslında 2002'ye göre de iyi olmadığı ortaya çıkacaktır. Ben son yılları... Çünkü bütçeyi her yıl yapıyoruz değil mi, yani her yıl bütçe yapıldığına göre, her yıl burada bir değerlendirme yapıldığına göre bunu bir önceki yılla mukayese etmek lazım. O mukayeseleri yapamazsınız, yaptığınız zaman aslında birçok şeyin kötüye gittiğini de görüyoruz, yani 2023-2022'ye göre şu anda tarım sektörüyle ilgili göstergelerin kötü olduğunu görüyoruz, herhâlde o nedenle bundan kaçınıyorsunuz.

Şimdi, tarım sektörünün millî gelir içerisindeki payı düşüyor. Bu, aslında gelişen, kalkınan ekonomilerde bir anlamda normaldir ama bizde bir çelişki var tabii yani yüzde 5'ler civarında bir tarım millî gelir, tarım katma değeri ama istihdamın yüzde 15'i hâlâ tarımda yani yüzde 15'le siz yüzde 5 üretiyorsunuz. Bu, bir verimlilik problemi olduğunu da zaten ciddi bir şekilde ortaya koyar. Dolayısıyla, tarım madem kritik bir sektör, planlarda stratejik bir sektör olarak yer alıyorsa, aslında, bu hızlı daralmanın, tarımdaki hızlı küçülmenin yani bizim gelişmemizden değil, aslında tarım sektörüyle ilgili problemlerin çözülmemesinden kaynaklandığı da çok net bir şekilde ortaya çıkıyor. 2023 yılı için tarım sektörünün GSYH hedefi, 2023 hedefleri biliyorsunuz 150 milyar dolardı ama gerçekleşmenin işte 68 milyar dolarda kaldığını görüyoruz; bu anlamda hedeflerin de çok gerisinde.

Şimdi, bana göre, hani tarımda temel ne sorunlar var denilse çok şey söylenebilir ama birinci sorun, düşük verimlilik; burada tabii birçok faktör var. Sulama imkânlarının sınırlı olması, hâlâ sulanabilir arazi miktarlarımızın düşük kalmış olması, tarım işletmelerindeki ölçek sorunu yani işletmelerimizin küçük olması, arazinin parçalı olması, makineleşmenin yetersiz olması gibi nedenler; ikincisi, bence fiyat politikası ve piyasa aksaklıkları yani bu, tarımdaki temel sorunlardan bir tanesi. Bunlardan bir kısmına konuşmamda vaktim olduğu sürece yer vereceğim ve üçüncüsü de girdi maliyetlerinin yüksekliği ki gerçekten çok yüksek girdi maliyetleri var yani çok daha fazla bir sübvansiyon gerekiyor. Destekleme bütçesi yetersiz; bununla ilgili detaylı konuşmayı önerge üzerinde konuşurken yapacağım. Yani desteklerin ne kadar yetersiz olduğu net bir şekilde ortaya çıkıyor.

Şimdi, tabii, bunların sonucu olarak da bakıyorsunuz, tarım sektöründe ticaret açığı artıyor ve şimdi, tabii bunun üzerine gıdayı, başka şeyleri ekleyince farklı sonuçlar elde edebiliyorsunuz ama tarıma tarım olarak bakıldığında ithalatı, ihracatı... Yani işte, 2002 mukayesesi madem yapıyorsunuz, 2002 yılında tarım sektörünün dış ticaret açığı 79 milyon dolardı, milyon dolar, şu anda bu yıl 4 milyar dolar civarında bir şey bekleniyor, geçen yıl 7 milyar dolar civarında bir ticaret açığı vardı tarıma sektör olarak bakıldığında.

Şimdi, bitkisel üretimde ekim alanları daralıyor; işte, 2003 yılında 17,4 milyon hektar tahıl ve diğer bitkisel üretim alanı varken 2023'te bunun 16,7 milyon hektara düştüğünü görüyoruz.

Şimdi, sıkıntılar tabii giderilemeyince çiftçi ne yapıyor? Çiftçi borçlanıyor. Burada rakam üzerinden gitmek yerine oransal gidelim; çiftçi borçlarının millî gelire oranına baktığımızda, hani 2002'yle mukayese ediyorsunuz Sayın Bakan, 2002 yılında çiftçi borçlarının millî gelire oranı yüzde 7 imiş, şu anda yüzde 48. Yani çiftçi hayatını sürdürmüyor, çiftçi borçlu, çiftçi borçlanarak birtakım şeyleri yapmak durumunda kalıyor.

Tohum meselesine girmeyecektim ama bir arkadaşımız işte, tohumda "Tohumu koruma altına aldık." diye söyledi. E, tabii nesli tükenen şey koruma altına alınır. 2006'da bir tohum kanunu çıkardınız; yerli ve millî tohumu bitirdiniz, şimdi de tabii onu birtakım... O uzun mesele yani biz bunları Planlamada o zaman konuşmuştuk, çalışmıştık. Yani şimdi, tabii, yerli millî tohum bitince kampanya başlatıp yerli tohumu koruma altına almak gibi bir durumda kalıyoruz.

Biraz daha güncele gelirsek Sayın Bakan, geçen yıl TMO, buğday fiyatlarını ne kadar artırdı? Yüzde 12 civarında, arpa fiyatları yüzde 3,6 civarında artırıldı. Yani girdi maliyetlerinin yüzde 50'nin üzerinde olduğu, enflasyonun bunun çok daha üzerinde olduğu bir ortamda çiftçinin temel ürünlerinden bir tanesi olan buğdayda, arpada fiyatların çok düşük artırıldığını görüyoruz. Buradan çıkan sonuç şu: Mesela, dün, Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinde görmüştük -bir ekonomik programın uygulandığı ifade ediliyor Sayın Mehmet Şimşek tarafından- yani öğrencilerin burslarını düşük artırarak yükü öğrencilerin üzerine yıkan bir şey vardı, dün onu gördük, bugün de aslında baktığımızda hem tarımsal destekleme bütçesi açısından hem de devlet tarafından fiyatı belirlenen ürünlerde çok düşük fiyat artışları yapılarak aslında ekonomik programın yükü burada da görüyoruz ki çiftçilere yükleniyor. Yani çiftçiler bu ekonomik programın yükünü çekecek hâlbuki yani çok ciddi para kazanılan aşırı kâr alanları var, bunları vergiyle ilgili toplanılarda biz konuşuyoruz, oralarda hiçbir şey yapıldığı falan yok ama işte, ya emekli üzerine yükleniyor, ya, efendim, işçi memur üzerine, asgari ücretli üzerine ve burada da görüyoruz ki Tarım Bakanlığı, tarım bütçesi üzerine yüklenerek bir ekonomik program uygulanmaya çalışılıyor.

Tabii, şimdi, millet tarımdan vazgeçtikçe bu işin geri dönüşü zor, yani bakın, gençler artık köylerde değil, gençler çiftçilik yapmıyor. Çiftçilik de bir "know-how"dır yani esasında baktığımızda bir bilgi gerektirir yani yarın bir gün aklımız başımıza gelse, çok güzel destekler de versek çiftçilik yapacak bilgi ve yetenekte insanı maalesef bulamayacağız.

İklim değişikliği meselesine hiç girmeyeceğim ama önümüzdeki en büyük risklerden bir tanesi.

Şimdi, "üretim planlaması" "desteklerin sadeleştirilmesi" "havza bazlı üretim" diyorsunuz, bunları kesinlikle destekliyorum. Aslında yeni konuşulmuş şeyler de değil, Tarım Bakanlığı bunu çok önceki yıllarda da konuşmuştu, bir türlü hayata geçirilemedi ancak inşallah bunlar hayata geçirilir. Tabii, bunun için ciddi bir bütçeye ihtiyacımız var ama bütçeniz, öyle bir bütçeniz yok ve bunu, dediğim gibi önerge kısmında biraz konuşacağım ama bu ciddi bir bütçe gerektirir.

Şimdi, biraz da seçim bölgem olan Samsun'la ilgili bazı üretim verilerini sizinle paylaşmak istiyorum.

Şimdi, Samsun'da işte, az önce de ifade edildi, Bafra Ovası var, bir tarafta Terme, Çarşamba Ovası, bir tarafta Vezirköprü Ovası var yani tarım potansiyeli çok yüksek olan bir şehir ama Samsun'da bir kısım ürünlerin üretiminin çok ciddi şekilde azaldığını görüyoruz. Şu grafik domates üretimini gösteriyor Sayın Bakan, yani rakamların ne olduğuna da bakmaya gerek yok, 2005-2011 ve 2023 yani 375 bin tonlardan 36 bin tona düşmüş domates üretimi. Şu nedir? Patlıcan üretimi aynı şekilde düşüyor, Samsun'da hıyar üretimi şu, görüyorsunuz,

bu düşüyor, efendim, sivri biber üretimi çok radikal bir şekilde düşüyor, fasulye üretimi aynı şekilde -şu da onun grafiği- mesela, işte 125 bin tondan 19 bin tona düşmüş. Arkasında ne var? Marul üretimi -şu marulu üretimi- Samsun'da düşüyor, sarımsak üretimi aynı şekilde Samsun'da düşüyor. Niye düşüyor? Türkiye'de aslında bunların üretimi artıyor ama tabii bunun bir kısım lokal nedenleri de var ama çiftçi buralarda kâr edemiyor, bir arayışa girmiş. Ne yaptı şimdi? Çeltiğe gitti ama -şimdi onu diyeceğim- fındık var, çeltik var, kavak... Şimdi, biz verimli ovalarda kavak yetiştiriyoruz. Böyle bir şey olabilir mi ya! Ama ne yapsın? Şimdi, burada insanları suçlayamazsınız. Bakıyor "Ya, bundan zarar ettim, hadi, bir de kavak ekeyim." diyor; işte, on yıl sonra kavak şu kadar para ediyor, çocuğun düğününü yaparım, bilmem ne yaparım diye. Taban arazide fındık yapıyoruz biz; böyle bir şey olabilir mi? Taban arazide fındık üretiliyor. Fındık bizim bildiğimiz eğimli arazide üretilir ve çeltiğe kaydı. Şimdi, bu sene çeltik nasıl diye bakıyoruz -Tarım Kredi Genel Müdürü buralardaydı sabahleyin, bilmiyorum, şimdi yok herhâlde Hüseyin Bey- yani kota getirildi Sayın Bakan; günlük, ilçe bazında kota getirildi, yani o kadar kısıtlı şey verildi ki ondan sonra tabii kota doldu, veremiyor, esnafa gidiyor. Efendim "Borcunun 2 katı kadar çeltik alacağım." dedi, onu 1 katına, borcu kadarna düşürdü, yani Tarım Krediye borcu var, onun karşılığında çeltiğini alacağım dedi, 1 katına düşürdü. Şimdi, TMO piyasaya zaten geç girdi, TMO alımda nazlanıyor -buğdayda da aynı şey var, detaylarını konuşabiliriz- ondan sonra, şimdi, 25 lira, 31 lira arasında bizim oradaki çeltik için söylüyorum fiyat açıklanmışken şu anda piyasada 19 lira çeltik, 18 lira yani bugün Terme Ziraat Odası Başkanıyla görüştim, kendisinden aldığım fiyat bu. Yani bir arayış için çeltiğe girdi, çeltikte de mağdur, fındığa girdi, -birazdan konuşacağız, kahverengi kokarca belası geldi ki ben geçen fındık bahçelerini gezdim, yani kimisi iş teslim edememiş- ya, 27 lira fiyat duydum, 130 lira normal fiyat, açıklanan fiyat. "27 liradan fındığımı sattım." diyen insanlar var ve bununla ilgili sizi çok sert eleştireceğim, kokarcayla ilgili, kahverengi kokarcayla ilgili. 2019'dan itibaren Türkiye'ye girdi ama ne sizden önceki Tarım Bakanı ne de siz maalesef hiçbir şey yapmadınız. Ben soru önergesi olarak sordum; Sayın Bakan, eğer afiş dağıtmak bir şey yapmaksa atış dağıtmışsınız, "Kamu spotu yapıldı." deniliyor, onu biz de görmedik de ama burada bir defa çok ciddi kimyasal mücadele yapılması gerekiyor. Yani şimdi, diyor ki insanlar: "Ya, biz burada ilaççının eline düştük, ne ilacı kullanacağımızı da bilmiyoruz ve ilaç fiyatları da aldı başını gitti. İşte, bir ay önce aldığım ilaç şimdi şu fiyata geldi ve ilaççı diyor ki 'Ya, şunu kullanırsanız iyi gelir.'" Şimdi, bu bahçe kullanıyor, öbür bahçe kullanmadığı zaman, iki gün sonra etkisi geçtiğinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayın.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani bir bahçeye tapulu değil ki bu kahverengi kokarca, öbür bahçeye de gidiyor; burada sizin devreye girmeniz lazım, yani ciddi bir şekilde bu devletin... 2 milyar doların üzerinde bir şey, hepsi risk altında. Evet, şimdi, daha yerleşim yerlerinin olduğu biraz daha işte, çok yüksek olmayan yerlerde ama bu yarın yüksek alanlara da geçecek belki. Gürcistan bu meseleyi çözdü ama şu anda Türkiye'de kokarca bizim temel sorunumuz hâline geldi, bizim bölgenin çok ciddi sorunu hâline geldi. Dolayısıyla burada tuzaklamaların yapılması lazım, daha uzun vadeli bir mücadele olarak biyolojik mücadelenin yapılması lazım, bu samuray arılarının, her neyse işte onların salınması lazım doğaya ve dolayısıyla kokarca meselesini bir baş belası olmaktan çıkarmak lazım. Sadece Samsun değil tabii, Samsun'un 5 veya 6 tane ilçesi fındıkla geçiniyor ama Ordu, Giresun derken oralarda çok ciddi bir milli servet risk altında, bunu görmek gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, fındık demişken isterseniz hiç kokarca bulaşmasın, bakın, bir vatandaşın gelen bir mesaj bu, diyor ki: "5 bin ton fındık -hesabını yapmış- çıkardım ben." Şimdi, bir özelliği var, kendisi işçilik yapma imkânı olan biri değil, bunun sonucunda hesabı şu: "5 bin ton fındığı 130 TL'den satarsam yani ilk fiyattan sattığım anda bile 33.750 lira zarardayım." Şimdi, kim zarar etmiyor maliyetine baktığınızda? İşçiliğini kendisi yapan, işte, işçiliği kadar bir para kazanmış oluyor ama işçiliğini hele hele kendisi yapmazsa... Yani fındığı yük olarak görmeye başladı bu ülkede insanlar ya, Hükümet böyle görüyor. Fındık halbuki yük değil yani dünyada fındık üretiminde nerede olduğumuzu siz çok iyi biliyorsunuz. Dolayısıyla fındıkta kahverengi kokarcalı alanlar yani o zararlının girdiği alanlar zaten tarumar oldu da ama onun hiç bulaşmadığı alanlarda bile fındık üreticisi bu sene çok ciddi bir şekilde mağdur oldu.

Yine, Samsunla ilgili üç tane konuyu dile getirmek istiyorum. Bir Salıpazarı Barajı işimiz var, yılan hikâyesine döndü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, tamamlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, bitiriyorum. Teşekkür ederim.

2017 yılında bunun temeli atıldı, hikâyesi çok daha önceye gidiyor ve şu anda, açıklamalara göre yüzde 30 civarında bir tamamlanma oranı olduğu söyleniyor ama bu çok düşük. Yani, bakın, Salıpazarı ve Çarşamba, Terme de öyle ama Salıpazarı Barajı yapılırsa Salıpazarı ve Terme büyük ölçüde selden kurtulacak. Her sene sel basıyor, artık bir rutin hâline geldi. Bu barajın bir an evvel bitirilmesi lazım.

"Ladik İbi Köyü Sulama Projesi" diye Ladik-Havza-Kavak, orada 60 bin dekarlık bir alanı sulayacak bir proje vardı. Ben Planlamada Müsteşar Yardımcısı olduğum esnada fizibl olduğu için -kendi bölgemin projesi olduğu için değil- bunu yatırım programında koymuştuk, bu, daha sonra yatırım programından çıkartıldı. Bunun niye çıkartıldığı konusunda bize bilgi verirsiniz sevinirim. Ancak bu Ladik İbi Köyü Sulama Projesi mutlak surette bizim bölgemizi açısından son derece önemli, tekrar yatırım programına alınması lazım.

Son konu olarak da bu sulama kanalları meselesi; Sayın Bakan, başka bölgelere bilmiyorum ama bizde çok sıkıntılı bir konu, hâlâ açık sulama kanalları var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, bitiriyorum.

Şimdi, açık sulama kanalları hakikaten kırık ve çok ciddi bir israf var ve bunların kapalı kanallar hâline getirilmesi lazım, barajlarla ilgili sorunların da giderilmesi lazım.

Bir de bizim bölgemiz açısından, özellikle bu sebze, meyve üretiminin çok azalmış olmasını biraz da tarıma dayalı sanayiyle birlikte düşünmek lazım Sayın Bakan. Yani bu, tabii, sizin işiniz değil ama yine sizin vereceğiniz destekler burada önemli, Sanayi Bakanlığıyla temasta olmanız lazım. Yani domatesi üretiyor insanlar, domates bir ayda üretiliyor, on iki ayda tüketiliyor. Bugün yine hale sordum, Samsun'a Antalya'dan domates geliyor arkadaşlar. Zamanda 375 bin ton domates üreten Samsun'da bu ürünün üretimi bugün 75 bin tona düşmüş. Niyeye? Soğuk hava deposu yok, salça fabrikası yok yani tarıma dayalı sanayi yok; bunların da olması lazım. Bu, Hükümetin komple yapacağı bir şey, bunlarda da Samsun'a destek verirsiniz çok sevinirim.

Ben bu vesileyle bütçenizin tekrar hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, diğer Komisyon üyesi milletvekillerimizle devam edeceğim.

Bu Salıpazarı Barajı'yla alakalı... 2025'te bitiyor herhâlde, böyle konuşmuştuk.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hepsini cevaplayacağım.

ERHAN USTA (Samsun) - Onun sözünü almamız lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, biz daha önce de konuştuk. 2025'te bütçeyi de İbi'yi de yatırım programına teklif edeceğiz.

Sayın Bakanım, bu taleplerimizi biz ilettik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, Sayın Bakana değil, Hazine ve Maliye Bakanına söyleyin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, kendi makamınızı kullanarak kendi nefsinize hâkim olamıyorsunuz, her şeyi Samsun'a istiyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, sizden de destek bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, ben konuştum onlarla önden, biliyorlar, teklif edecekler.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Her şeyi Samsun'a istiyorsunuz. Ne olacak, bu Malatya'nın hâli ne olacak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkan, şimdi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nefsinize uyuyorsunuz, kendi makamınızı kullanarak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır yani...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Malatya'ya yazık değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki yani şimdi gidip Bakanla...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biraz da Malatya'ya yardımcı olalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Malatya'nınkileri de karşılayacağız. Burada ilave beş dakika verdik kayısıya, tütüne, baraja...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Gölet mölet Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir davet edin Sayın Bakanı Malatya'ya, bir gelsin...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hazine ve Maliye Bakanı para vermiyor bütçelerine ki yapacaklar iş!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Strateji ve Bütçede, onda da değil. İbrahim Şenel'e...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Paraları yok, paraları.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkanım, kendinizi baskı altında hissetmeyin, Samsun mağdur. Samsun'un bu dönemde kurtarılması lazım hep birlikte.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben gördüm.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Samsun'un hızlı treni bile yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çorumlular laf atmayın bize.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Bize gelirse size de gelecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Zaten önce sizinkinin ihalesini yapmak için uğraşıyoruz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Söz verdiniz, yapamadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yapacaklar bu yıl.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - İnşallah.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ayyüce Türkeş Taş, buyurun lütfen.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, bürokratlar ve katılımcılar; hepinizi ben de saygıyla selamlıyorum.

2025 yılı Tarım Bakanlığının bütçesinin hayırlara vesile olmasını, memleketimize bereket getirmesini temenni ediyorum.

Bugün burada sizin bütçenizi görüşmek için toplandık. Tarım, yalnızca ekonomimizin bir parçası değil, aynı zamanda ülkemizin gıda güvenliği, kırsal kalkınma ve yerel istihdam açısından da stratejik bir sektör. Ancak üzülmeye gerek yok ki Türkiye'nin tarım sektörü özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik ve çevresel sorunlar karşısında giderek daha kırılgan bir yapıya bürünmektedir. "Doğru ziraat reformlarını uygulayacak bir Türkiye, nüfusunun 3 mislini bile rahatça besleyebilir." demişti bundan yaklaşık kırk yıl önce Başbuğ Alpaslan Türkeş ama şu anda görmekteyiz ki Türk milleti zengin toprakların fakir insanları hâline gelmiş durumda. Öyle ki dünyanın en büyük 3'üncü ovası olan Çukurova'nın başkenti Adana verimli topraklarıyla üreticimizin yaşadığı sorunlar her geçen gün kapımızı çalmakta. Çiftçilerimiz mazot, gübre, tohum ve ilaç gibi temel girdilerin maliyetlerinde yaşanan astronomik artışlar nedeniyle artık üretim yapmakta zorlanmakta, geçen seneden beri ürünlerin çoğu tarlada kalmakta, bunu da zaten çeşitli platformlarda devamlı duyurmaktayız. Bu durum tabii ki sadece Adana'da değil, Türkiye'nin tarımla uğraşan her bölgesinde aynı.

Türkiye tarımda kendine yeten bir ülkeyken maalesef ithalat bağımlılığı artmış, üretici tarlasından çekilmeye başlamış hâle gelmiştir. Gıda enflasyonundan da en fazla etkilendiğimizi dünyada açıklanan veriler göstermektedir.

Hayvancılık da... Adana kebabıyla meşhur bir memleket. Öyle ki her kapıyı çaldığımızda kahve yerine kebab ikram eden bir memleket ama artık Adana'da bile et fiyatlarının kilosu 600 TL ve üstü oldu. Bu da Adana'da hayvancılığın ciddi bir sektöre uğradığının ispatı. Zaten hayvancılık yapanlar bunu dile getiriyor, gitgide de hayvancılık yapanların sayısı azalıyor.

2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesine baktığımızda da bu derin sorunların çözümüne yönelik pek somut bir destek sağlama eğilimi göremiyorum. Tarıma ayrılan pay, ülkemizin sahip olduğu tarımsal potansiyeli ve çiftçimizin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyeceği gayet açık. Açıklanan destekler hem tarımda hem de hayvancılıkta enflasyonun çok altında kalmakta. Bu destekleme bize diyor ki yerli üretici yine ihmal edilecek, yabancı üretici ve ithalat lobileri zengin olacak. Bu yüzden, biz İYİ Parti olarak bu bütçeye "zulüm bütçesi" diyoruz. Tarımda ve hayvancılıkta uygulanan yanlış politikalar yalnızca tarımsal üretimimizi değil, aynı zamanda ülkemizin geleceğini de tehlikeye atmaktadır.

Bu açıklanan desteklere baktığımızda yine karşımıza bir hukuksuzluk, bir kanun tanımazlık çıkıyor. Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi bu konuda oldukça net. "Tarımsal destekleme programlarında bütçeden ayrılacak kaynak gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'inden az olamaz." deniyor ama maalesef destekler bunun çok altında kalıyor.

Tarımı yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak görmek doğru değil, tarım aynı zamanda stratejik bir sektör, ülkemizin gıda güvenencesinin sağlanması adına son derece önemli. Bu nedenle Hükümetin tarım sektörünü uzun vadeli bir vizyonla ele alması gerekmekte.

Tarımda sürdürülebilir bir üretim modelini oluşturmak, çiftçilerimizi güçlendirmek ve yerli üretimi desteklemek, ihtiyaca ve verimliliğe bağlı üretim planı yapmak ve tarımda teknoloji kullanımını artırmak da bizim İYİ Parti olarak temel tarım politik hedeflerimiz arasında yer alıyor. Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin de bu hedefleri gözetenek yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Adana gibi tarım potansiyeli yüksek illerimizde üreticilerimizi özellikle desteklemenin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Ben Adana'yla ilgili çiftçilerden bana gelen iki somut şeyi de burada belirtmek istiyorum. Çiftçiler bu girdi maliyetlerinin yanında bir de son günlerde günlük yevmiyelerle ilgili bir problem yaşıyor, bunu iletiyor. Normalde uzun yıllardır mevsimlik tarım işçilerinin günlük yevmiyeleri her yılın ocak ayında Valilik uhdesinde ve başkanlığında toplanan hem işçi derneklerinin hem de işveren derneklerinin katıldığı bir komisyon tarafından brüt asgari ücretin otuzda 1'i olarak belirleniyordu ve tüm yıl boyunca bu böyle geçerli oluyordu ama tabii ki son iki yıldır yaşanan enflasyon sonucu temmuz ayında asgari ücrete ara zam yapıldı bu komisyon yine toplandı ve zam yapıldı. Ancak bu yıl asgari ücrete zam yapılmamasına rağmen Adana Valisi işçilerden gelen talep üzerine toplanıp, arada bir zam yapıp yevmiye ücretlerini artırdı ve bu da maalesef Adanalı çiftçileri korkutuyor çünkü tabii ki onlar da çalıştırdıkları işçilere haklarını vermek istiyor ama arada yapılan kontrolsüz bu zam maalesef eğer sene sonunda yüzde 25-35 gibi ekstra asgari ücrete zam gelirse onların işçilere ödeyeceği payı çok ciddi oranda artıracığı için onların bütçesini ciddi yönde negatif etkileyeceğinden endişeleniyorlar ve bununla ilgili bir müdahaleye ihtiyaç duyuyorlar.

Aynı zamanda, Ziraat Bankasından kullandıkları sübvansiyonlu kredilerin çok faydalı olduğunu söylüyorlar ama bu kredilerin en azından bir sene anaparasını ödememelerinin mümkün olup olmadığını soruyorlar çünkü kredileri sene sonunda ödemek için gittiklerinde anapara artı faizi ödeyip tekrar aynı şekilde anaparalı bir kredi alabiliyorlar. "Biz bu kredinin anaparasını ödemeyelim, sadece faiz ve masrafları ödeyelim, anaparayı bir yıl sonra ödeyelim. En azından bir yıllık bir öteleme yapılırsa bu bizi çok rahatlatır. Öyle ki gübre satan bayiler bile artık gübrelerini, ilaçlarını yüzde 20-30 daha az paraya peşin olarak satmaya başladılar." diyorlar. "Bu insanlar çeklerini, kredilerini ödeyebilmek için gayet zarar eder durumdalar; altı yedi ay sonra da piyasayı dolandırıp kaçma ihtimalleri bile olabilir, bunun önüne geçilmesi gerekiyor." diye kredilerle ilgili bir yardım talep ediyorlar.

Ayrıca, Adana gibi Türkiye açısından da stratejik öneme sahip olan tarım ve hayvancılık konusunda -sanayisi de öyle ama tarım ve hayvancılıkta daha önemli- böyle şehirlerde özel bir destek paketi oluşturulmasının gerekliliği de bence çok açık. Bu paket, üretim maliyetlerini düşürecek, çiftçiye borç batağından kurtaracak, sulama ve altyapı sorunlarına çözümler üretecek şekilde planlanmalı. Adana gibi sulama ihtiyacı yüksek olan bölgelerde baraj, gölet, su havzalarının artırılması ve damla sulama gibi modern sulama tekniklerinin yaygınlaştırılması için daha fazla bütçe ayrılmalı. Su kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlayacak yatırımlara yönelmeksizin tarımda sürdürülebilirlik sağlamamız da mümkün gözükmemekte.

Çiftçi, yalnızca üretim maliyetlerini değil aynı zamanda üretim sonrası süreçlerde de zorluklarla karşı karşıya kalıyor. Ürün fiyatları sezon sonuna doğru çiftçimizin emeğini karşılayamaz hâle geliyor. Bu konuda çiftçilerin desteklenmesi ve ürünlerini daha iyi fiyatlarla pazarlayabilmeleri için kooperatiflerin güçlendirilmesi gerektiğine de inanıyorum. Özellikle Adana'da pamuk, narancıya ve mısır gibi ürünlerde çiftçilerimizin emeğinin karşılığını alabilmesi için kooperatiflerin geliştirilmesi kaçınılmaz. Üreticilerin piyasada daha güçlü bir aktör olarak var olabilmelerinin, adil fiyatla ürünlerini satabilmelerinin ancak böyle mümkün olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple de Tarım

Bakanlığı bütçesinde bazı değişiklikler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bunları başlıca şöyle sıralayabilirim: Bir, mazot, gübre, tohum gibi temel girdilere yönelik desteklerin artırılması; iki, Adana gibi tarımsal üretim merkezlerinde su ve sulama altyapısına daha fazla yatırım yapılması, genç çiftçilerin desteklenmesi çünkü Adana’da mesela işsizlik de çok fazla ve gerçekten burada tarıma bu gençlerin yönlendirilmesi hem onları kötü alışkanlıklardan uzak tutması hem de iş gücü sektörüne katılması açısından çok önemli. Tarım sigortaları ve doğal afet desteklerinin güçlendirilmesi, üretici kooperatiflerinin yaygınlaştırılması ve pazarlama gücünün artırılması, organik tarım ve sürdürülebilir tarım tekniklerinin teşvik edilmesi, tarım sayımı yapılması ve hatta ve hatta kapalı nüfus sayımı bile yapılması Türkiye için elzemdir. Tarımda teknoloji ve yapay zekâ kullanımı için de özel bir bütçe ayrılmalıdır diyorum.

Son olarak da Adana ve Türkiye’nin dört bir yanındaki çiftçilerimizin sesine kulak vermek zorunda olduğumuzu ben de vurgulamak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET MUŞ (Samsun) - Toparlayın lütfen.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Türkiye, tarımsal üretimde kendi kendine yetebilecek potansiyele sahip hatta bunu değerlendirmemek gelecek nesiller için de ülkemiz için de büyük bir kayıp olacaktır diyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Saygılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, çok Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, Değerli Başkanım ve Komisyon üyeleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle ağaç dikimi konusunda teşekkür ediyorum. Yine, kooperatiflerin, enstitülerin ürünlerini burada ikram ediyorsunuz, onlar için de teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, artık Türkiye’nin geldiği noktada tabii ki Tarım Bakanlığı da görevi olarak bu kadar büyük nüfusta ve 50 milyon turist geldiği bir ülkede çok daha önem arz ediyor ki pandemide de yaşadık, gıda güvenliğinin ne kadar önemli olduğunu her birimiz dile getirdik. Şimdi, önümüzde başka krizler var, konuşmanızda ifade ettiniz; iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, kirlilik; bu konular çok çok önemli. Toplumsal bilinçlendirme adına da daha çok her birimizin dile getirmesi, hassas olması gerektiği kanaatindeyim.

Yine, elli yılda kırsaldan kente göçten de bahsettiniz. Geçen yılki konuşmamda da söyledim, bunu tersine çevirmek için birçok projeye ilgiliniyorsunuz ama ben buna bir ilave daha katıyorum, biz AK PARTİ olarak iktidara geldiğimizde iki ilde sadece doğal gaz vardı ve bu da yüzde 30-40 seviyesindeydi. Bütün illere, ilçelere, şimdi mahalle ve köylere getirebilme gücündeyiz ve yapıyoruz ama bilhassa köylere, kırsal kesimde tarımla uğraşan bölgelere sizin de daha fazla önem vererek çiftçimizin bu alıştığı konforu, hani köye gitmeyi bırakarak şehirde oturan büyüklerin “Emekli olduk, artık çocuklarımızın yanında duramıyoruz.” “Sobaya kova taşıyamıyoruz.” diyen kişilerin köylerinde olmasını sağlayacak bir proje geliştirmek lazım. Devletin desteğiyle, belki Tarım Bakanlığının desteğiyle biz bu konforlu yaşamı da gençlere ve yaşlılığında zorda olan çiftçilerimize ulaştırmamız gerekiyor, bundan önemle bahsetmek istiyorum. Bunu yaptığımızda, kentlerde kiralar yükseldi, konut açığı da var, bu noktada da kentlerdeki evlerinden köylere, bahçelerine, arazilerine dönecek insanlarla birçok konutun da boşalacağını düşünüyorum.

Muhalefet her zaman haklı olarak eleştirilerini yapacak ama tabii, bazen acımasız oluyor. İthalattan bahsediliyor, doğru, siz de 20 milyar civarı, 26 milyar ithalatın yapıldığını söylediniz. Bu noktada 31 milyar liralık da ihracata ulaştığımız bir ülkeyiz.

Şunu da anlatamadık diye düşünüyorum: Biz birçok üründe kendi kendimize yetiyoruz ama örneğin, buğdayda, pasta yapımında kullanılacak ürün dünyada belli ülkelerde üretiliyor, çok az miktarda ithalat yapabiliyoruz ama biz de yine o üründen başka kalitelere çok fazla ihracat yapıyoruz. Mısır üretiyoruz ama yetmiyor, biraz ithalat yapmamız gerekiyor.

Türkiye’nin geldiği noktada bizim şunu anlamamız lazım: Hollanda’yı Sayın Temurci de örnek verdi, ben de aynı şeyi söyleyeceğim; çok az üretim yapabiliyor, benim hatırladığım, 100 milyar euroluk ihracat yaptığında 94 milyar euroluk da ithalatı vardı bu ülkenin; herhâlde dünyadaki en çok ithalat yapan ülkelerden biri. Demek ki ithalattan korkmamamız lazım. Biz kendi ürünlerimizi yetiştirmekte çiftçimizi desteklemeliyiz, dünyadan yüksek fiyatlar da vermeliyiz ama bu ürünleri dünyadan alıp, işleyip üçüncü ülkelere de satılabilmemiz ve bugün geldiğimiz noktada büyük bir ivme kazandığımız bu çalışmalarını artırarak devam ettirmemiz gerekiyor. Bunu herhâlde biraz da anlatamıyoruz yani bizim ithalatımızın çok az olduğunu, bilhassa un ihracatında dünya 1’incisi olan bir ülke olarak tabii ki dışarıdan buğday almamız gerektiğini daha net anlatmak gerekiyor diye düşünüyorum.

TMO dönemsel olarak pasif hâle getirildi. Bu konuda da daha kalıcı yöntemler geliştirilmeli. Devlet kurumları çiftçiye her zaman dosttur ve kalıcı olmalıdır. Nitekim 2023’te 13 milyon ton mahsul olarak gerçekten çiftçimizi mağdur olmaktan kurtardınız. Hani hatalar olmuştur ama 13 milyon ton, cumhuriyet tarihinde böyle bir alım yapılmamış, bunu sağladınız.

Bu noktada, sizin başkanlığınızda, TMO’ya ve tüm ekibe teşekkür ediyoruz. Her zaman hazır vaziyette, ihtiyaç olduğunda çiftçinin ürününü değerlendirmek adına bu kurumların desteklenmesi gerektiğini ifade ediyorum.

Yine, bölgem Konya’da 4 tane TİGEM var -çok yakın temaslarımız oluyor- çok önemli işler yapıyorlar hem hayvancılık adına hem de tohum geliştirilmesi adına; o birimlerin de uzaklarda çalışanlarına, yöneticilerine özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Bakanım -sürem azaldı- toprak çok önemli, 1 santimi yüz ile bin yılda yetişiyor. Geçen yıl da dedim, gelin, inşaatlar yapılırken kaldırılan toprağı Tarım Bakanlığı olarak satın alın, bir tarafa yığın ve verimsiz yerlere bu toprağı götürelim. Ben bunu başka ülkelerde de gördüm, tekrar söylüyorum çünkü çok hoyratça kullanıyoruz. Arazide görüyorum, sizlerin o kadar tedbirinize rağmen bazı GES’lerin tarım

arazileri üzerinde olduğunu, arazinin tam içinde olduğunu görüyorum; tüm bakanlıkların bunlara önem vermesi gerektiğini belirtmek isterim.

Konya olarak farklı bir sorunuz var. Meralarımızı korumamız lazım. Bu, hepimizin hassas olması gereken bir konu ancak meralarımıza baktığımızda Konya’da bir bölge var ki 1940’larda, 50’lerde tarımın makineleşmesiyle birlikte araziler oluşturulmuş ama birbirini şikâyet etme nedeniyle bazı araziler hazine, bazı araziler mera olarak iptal edilmiş yani bir alan düşünün, dört tarafında tarla var, ortada 30 dekar mera var; böyle bir şey olamaz. Böyle birçok yer var ve bunlar neredeyse yetmiş yıldır, seksen yıldır ekiliyor. Ben bu konuda Konya İl Tarım Müdürümüze de bir çalışma yapmasını söyledim. Bu tip sıkıntıları gidermemiz ama mevcut meraları da korumamız lazım. Bilhassa sizlerin “Boş yer bırakmayın.” ifadesini yanlış anlayan kişiler meraları da sürerek tahrip etmeye başladı. Kanun yeterli değil; kaymakamlar jandarmayı gönderiyor, tutanak tutturuyor, bununla kalınıyor. Bu noktada hem mevcut sorunları çözmek...

Arazilerde bir başka sorun da oluşan köyler var, bütün vekillerimizin bölgelerinde vardır, zamanında mera üzerinde kurulmuş, elli, altmış, yüz yıl geçmiş, bu kişilerin tapularını da veremiyoruz. Böyle sorunları çözecek bir kanunla, hem korumak hem mevcut sıkıntısı olanların da sorunlarını çözecek hâle getirmemiz lazım.

Son olarak, tarım üretim planlaması çok önemli. İnşallah, bunun arkasından kime satacağımı yani sözleşmesini, öncelikle alternatifli ne ekeceğini, kime satacağımı ve kaçta satacağımı da belirtir bir noktaya gelirse tarımdaki büyümeyi sağlarız. En büyük sorun, yanlış ekim, satıcılarla olan krizler ve bir yıl iyi, bir yıl kötü fiyatlar. Bunları Bakanlığımızın regüle edebileceğine kanaatimiz fazlaca. Zor bir Bakanlığın başındasınız, ben, kolaylıklar diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Teşekkür ederim. Bitiriyorum.

2025 bütçenizi şimdiden hayırlı bir şekilde kullanmayı diliyorum. İnşallah, tarımla olan bütün konularda bütün milletvekillerinin ne kadar eleştirse de hassasiyetle yanınızda olacağını belirtmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; ben de hepimizi öncelikle saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakan, tarımın önemini burada tekraren anlatmaya gerek yok. Tarım, üretim olmazsa zaten yaşam olmaz. O nedenle de hepimiz açısından en önemli alanın, sektörün tarım olduğunu hepimiz biliyoruz. “Çiftçinin durumu nedir?” dersek, bugün ülkemizde çiftçinin durumunu, çiftçinin yaşadığı sorunları en iyi bilen...Çiftçinin içinde bulunduğu zor koşulları yaşayarak ayakta kalmaya çalışan kesim olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Tarımla ilgili önerilerimizi bu salonda gerek sizin Bakanlığımıza gerekse diğer kanun çalışmalarında hep gündeme getirdik, önerilerimizi ve eleştirilerimizi defalarca yaptık. Ülkenin en önemli sorununun tarım planlaması olduğunu geçtiğimiz dönemlerde dile getirmiştik. Bu yıl ilk defa uzun yıllar sonra Tarım Bakanlığı tarafından bir planlama çalışması başlatıldığını öğrendik. Örneğin, Antalya’da, Antalya bölgesinde planlamaya gerçekten ihtiyaç var. Örneğin, Antalya narenciye bölgesidir. İlçelerimizin önemli bir kısmında narenciye dikili vaziyetteydi. Bundan yirmi beş yıl kadar önce o dönemin akımıyla narenciye bahçelerinin önemli bir kısmı kesildi, nara geçildi, nar belli bir süre sonra para etmez olunca bu sefer teşviklerle başlayan süreçte büyük muz seralarına dönüştü. Bununla beraber ayrıca yarattığı etkiler ortaya çıkmaya başladı. Özellikle su kaynaklarının büyük zarar gördüğü bir durumu Antalya’da yaşamaya başladık. Şimdi, ilave olarak birçok ilçemizde tropikal meyve ekimi sürecinin başladığını ifade etmek istiyorum. Neden? Belli tropikal meyveleri ekenlerin para kazanmaya başladığını gören bir çiftçi “Ben de ekerim.” diyerek bu sürece dâhil oldu. Örneğin, bu işin merkezi Gazipaşa iken, işte, Alanya, Alanya’dan Manavgat, Serik’e doğru şimdi devam ediyor. Bu süreç bir müddet devam edecek, belki bundan sonra da yeni sorunlar ortaya çıkacak. Yani planlamaya gerçekten ihtiyaç olduğunu ifade etmek istiyorum.

Tarıma yapılacak en büyük destek: Birincisi, tarım alanlarının, tarım topraklarının korunması; ikincisi, su kaynaklarının korunması. Bununla beraber de özellikle tarımdan çekilen nüfusun tekrar tarıma kazandırılması gerekmektedir.

Sayın Bakanım, bakın, son dönemlerde bir algı oluşturulmakta. Efendim, neymiş? “Çalışacak kimse yok, kırsalda genç yok, kadın yok; iyi ki yurt dışından gelen o yabancılar var, tarımda çalışacak insan bu sayede...” gibi algılarla kontrolsüz gelen bu yabancı göçünün, Suriyelilerin, Afganların özellikle gelişi neredeyse bu işin kamuflajı hâline getirilmiş durumda. Ya, bu ülkeye yabancı şurada on senedir varsa -cumhuriyetin ilanından bugüne kadar sayarsak- doksan yıldır bizim milletimiz, köylümüz tarımın içerisindeydi. Gelişen koşullar içerisinde kırsaldan nüfusun işte iktidarın çıkardığı çeşitli kanunlarla, ancak birçok yerde de örneğin okulların kapanması, sağlık ocaklarının kapanması gibi nedenlerle artık şehre doğru bir akının olduğu da bir gerçek. O nedenle, tarıma eğer destek vereceksek öncelikle gençlere kendi kırsalında destek verilmeli. Örneğin, geçtiğimiz süreçte Cumhuriyet Halk Partisinin en önemli tezlerinden biri olarak kadınlara sigorta desteği verilmeli, gençlere sigorta desteği verilmeli ve yine tarım destekleriyle kırsaldaki tarım faaliyetinde bulunacak nüfus sayısının artırılması gerekmektedir. Bunun için de sadece Tarım Bakanının değil, Millî Eğitim Bakanının, Sağlık Bakanının, Kültür Bakanının, bütün bakanlıkların yani kısacası, devletin bu politikayı işlemesi ve desteklemesi gerekir çünkü oraların da eğitimi, sağlığı, her şeyi önemli.

Plansızlıktan bahsettik. İşte, günlük dikimler ve sonrasında sökümler. Bunlara bir örnek: Korkuteli’de daha önce büyük elma bahçeleri varken şimdi önemli bir kısmı kesildi, söküldü çünkü çiftçi elmadan para kazanamaz hâle geldi, armuda geçildi. Özellikle “kayağdı armudu” dediğimiz tescilli bir armut hâline getirildi Korkuteli’de, işari bir meyve “Ankara armudu” diye geçer. Gerçekten adı Ankara armudu ama Ankara’dan ve Türkiye’nin birçok yerinden daha fazla üretim alanı Korkuteli ilçemizde ama yine özellikle ticari nitelikte üreticimiz

ürettiğinin karşılığını alamaz bir duruma gelince şimdi de o bahçelerde kesimler artmaya başladı. Bu konuda Bakanlık olarak bir tedbir alınması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, bir soru önergemiz vardı size, Tarım Bakanlığı olarak size. "Manavgat Oymapınar Barajı kime ait?" diye sormuştum çünkü burası 2005 yılında Seydişehir Alüminyum Tesisleri özelleştirilirken alüminyum tesisleri yanında bir de ikramiye niteliğinde Oymapınar Barajı o dönemde Seydişehir Alüminyum Tesislerini alan şirkete yanında verildi. Açılan davalarla iptal edildi. Sonra kanun çıkarıldı, kanun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Böyle bir süreç var. İşte, bildiğimiz bir şirket, Cengiz Holding tarafından Seydişehir Alüminyum Tesisleri satın alınınca burası da yanında gitti. Size sormuştum: "Oymapınar Barajı kime ait?" diye. Oymapınar Barajı devletin mi özel şirketin mi? Eğer özel şirketinse yani Cengiz Holdinge aitse hangi kanuni gerekçeye göre özel şirketin; eğer devlete aitse hangi gerekçeyle özel şirket tarafından orası kullanılmakta? Neden? Burası, bakın, hem tarımsal sulama açısından hem de Antalya'nın içme suyunun gelecekteki garantisi açısından çok önemli. Burası eğer devlete ait olan bir alansa hem sulamada hem de içme suyunda mutlaka Antalya'ya kazandırılması gerekir. Bu yetmezmiş gibi, bakın, bir de yüzer güneş enerjisi kurulmaya çalışılmakta Oymapınar Barajı üzerine.

Sayın Bakan, yani yüzer güneş enerjisi kurulmaya çalışılmakta. Oymapınar'da bununla ilgili bir mücadele veriyoruz, sizin de haberiniz olsun; böyle önemli bir kaynağa, böyle bir tesis kurulamaz.

Şimdi, su kaynakları gerçekten çok önemli. Artık neredeyse kuraklığa doğru gidiyoruz ama şunu söyleyeyim: Sizler de su kaynaklarını yeterince korumuyorsunuz, koruyamıyorsunuz. Bakın, bir resim göstereceğim, burası Doyran Göleti. Bakın, sözde gölet ama artık toprak. Sayın Bakan, bundan bir sene, iki sene önce bu gölete düşseniz, Allah korusun, yüzme bilmeyen burada boğulurdu. Ancak şimdi göl sıfır yani toprak ortaya çıkmış vaziyette. Bu vaziyetteyken bir de bu gölete kaynak oluşturan su kaynakları üzerine HES kurulmaya çalışıldı, çok şükür ki verilen mücadeleyle bu iptal edildi. Yani göletlerin bu kadar kurduğu bir yere HES'le ilgili nasıl bir müsaade edilir, bu süreç nasıl başlatılır, anlamış değiliz. Yani bu konularda daha hassas olmanız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, Serik ile Manavgat arasında sınır olan Köprüçay Irmağı'nın denize deşarj noktasında kum yığınları birikmekte, geçimini balıkçılıkla sağlayan vatandaşlarımız için hayati tehlike oluşturmaktadır. Kış aylarında yağmurlarla birlikte sel tehlikesi oluşmakta, yılda üç dört kez Köprüçay Irmağı'nın bu anlamda temizlenmesi gerekmekte. Çözüm olarak da gerek Serik halkı, belediyemiz ve diğer kurumlar buraya bir mahmuzun yani bir mendireğin yapılması gerektiğini, aksi hâlde hem taşkınlara hem de oradaki balıkçıları gerçek anlamda bir tehlike beklediği şu resimde de görülüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, çabuk kestiniz ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Alıp gitti bizi konuşma.

CAVİT ARI (Antalya) - Beş dakikaya mı ayarladınız, ne yaptınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bizi de sürükledi.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, Antalya, bildiğiniz üzere, özellikle kapalı tarım yapılan yani seracılığın en yaygın olduğu yer. Ancak maalesef, bu TARSİM, her sene Antalya'da gerek sel gerek dolu gibi afetlerde, bir önceki yılda da aşırı sıcaktan kaynaklı nedenlerle zarar gören ekim alanlarında yeterli ödemeyi yapamamıştı. Şimdi, bu yıl başka bir sorun ortaya çıktı. Bu sorun, Antalya bölgemizde örtü altı sebzeçilikle uğraşan neredeyse bütün üreticilerimizi yakinen ilgilendirmekte. Konu da şu: Bu bölgelerde yeni bir imar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, niye kesiyorsunuz sesimi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben kesmiyorum yani acılıktan biz de anlamıyoruz nasıl zaman geçtiğini.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sistem kesti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sistem kesti, düzelttim sistemi şimdi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok az kaldı Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Düzelttim sistemi.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, yapılan tapu güncellemeleriyle sınır kaymaları söz konusu birçok serada yani küçük bir tapu diğer taşınmaza kaymış, dolayısıyla da seranın bulunduğu yer bir başka kişinin ya da hazinenin ya da ormanın mülkiyetine geçmiş ya da sınırına geçmiş gibi bir durum ortaya çıkmış vaziyette. Önce vatandaş kendi mülkiyet sınırları içerisine yaptı bu serayı, bir başka yere hemen kaydırması takdir edersiniz ki mümkün değil. O nedenle, bu tapu güncellemeleri nedeniyle ortaya çıkan parsel kaymaları nedeniyle şimdi TARSİM tarafından sigorta yapılamamakta, bu da Antalya'mızda çok geniş ekim dikim alanlarında büyük risk oluşturmakta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Bu konuda acilen bir tedbir almanız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Süremiz doldu mu Başkanım, bilmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Doldu da bir daha açtım.

CAVİT ARI (Antalya) - Aslında söyleyecek çok konu vardı ama son olarak şunu Antalya adına söyleyeyim: Sayın Bakan, Antalya'da BATEM yani Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü var. Bu müdürlüğün bulunduğu taşınmaz 205 dönüm. Hemen yanında

da 62 dönümlük Karakaş Çifliğı var; burası da vakfa ait olan bir yer. Vakfa ait olan bu taşınmaz, BATEM’le birlikte dışarıdan baktığımızda bir bütün vaziyette ve burası “narenciye” diye anılan Antalya’nın merkezinde Antalya’nın akciğeri olarak geçen bir bölge.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, Antalya’yı bitiremeyiz. Toparlayalım lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Bitiriyorum Başkanım.

Şimdi, BATEM, gerçekten tarıma, narenciyeye çok önemli katkılar sunan Antalya’nın en önemli değerlerinden birisi kurum olarak ancak narenciye bahçesi olarak da Antalya’nın gerçekten en önemli değeri. Yan taraftaki vakıf ise ihaleyle burayı birilerine kiralamakta, alan kişiler düzenli bir şekilde buradan gelir elde edemediği için de düzenli bir şekilde gerekli bakımı yapamıyor, yapamadığı için de neredeyse artık kurumaya doğru gidiyor. Ben size yazılı müracaatta buldum, dedim ki vakıflara müracaat edin Bakanlık olarak, Antalya adına, vakıflara ait olan bu yeri ister BATEM’e ister tarım il müdürlüğü bünyesine alarak kiralama mı yapacaksınız, tahsis mi alacaksınız, önemli olan o alanın kullanılması. Çok büyük masraflar da gideceğini tahmin etmiyorum. 63 dönümlük bu alanın kurtarılması adına böyle bir girişime ihtiyaç var yoksa bu narenciye bahçesi kuruyup gidecek.

Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere 17.15’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:17.06

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.20

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 7'inci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Sayın Rahmi Aşkın Türeli...

Sayın Türeli, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; konuşmama başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün çok önemli bir bakanlığı görüşüyoruz. Sayın Bakan, zaten Komisyona olan tevaccühten de herhâlde bunu görüyorsunuz; Türkiye açısından da dünya açısından da çok önemli.

Bugün dünyamız artan nüfus, küresel eşitsizlikler, yetersiz, dengesiz beslenme ve açlıkla karşı karşıya. Dünya ölçeğinde uygulanan neoliberal tarım politikaları, küçük ve orta ölçekli işletmeleri tasfiye etmekte ve onların yerine çok uluslu tarım ve gıda şirketleri tarafından dayatılan endüstriyel tarım modelini öne çıkarmakta. Böylelikle hem çok uluslu şirketler tarafından üretilen, pazarlanan tohum, ilaç ve gübre gibi tarım girdilerine pazar yaratılmakta hem de tarımda tekellerin hâkimiyeti güçlendirilmektedir.

Tarım sektörüne yönelik neoliberal politikalar Türkiye'ye 1980 kararları sonrasında girmiştir ve tarımda çok ciddi bir dönüşüm yaşanmıştır ve yaşanmaya devam etmektedir. Küçük ölçekli çiftçiler gittikçe üretimden çekilirken yerini çok uluslu şirketlere, tarımsal şirketlere dayalı bir yapıya bırakmıştır. Öncesinde, IMF ve Dünya Bankasınca hazırlanan projeler; tarımda fiyat, girdi ve kredi desteklerinin kaldırılarak Doğrudan Gelir Desteği Sistemi'ne geçilmesini, tarım birliklerinin işlevsizleştirilmesini, bazı ürünlerde kota uygulamasını, bazılarında ise üretim alanlarının daraltılmasını içeriyordu. Bu projeler uygulamada tarımda hızlı çözülme, kırdan kente göç; tarımda dağıtım, pazarlama ve AR-GE etkinliklerinin yerli ve yabancı tekellere bırakılmasına, devredilmesine yol açtı. AKP iktidarları bu politikaları devam ettirdi ve neoliberal reçeteyi acımasız bir şekilde tarım ve hayvancılık alanında uyguladı.

Gıda üretiminin dünyada giderek stratejik bir önem kazandığı süreçte, Türkiye gittikçe artan ölçüde dışa bağımlı hâle geldi. Tarım sektöründe yetersiz büyüme süreci, bitkisel ve hayvansal üretimdeki artış ortalamasını nüfus artış oranının gerisinde bıraktı. Üretim düşerken ithalat patladı ve tarımda birçok üründe net ithalatçı konumuna geldik. Bugün Türkiye'de gıda egemenliğinin çok uluslu şirketlerin güdümüne girdiği, çiftçimizin zor koşullar altında ayakta kalmaya çalıştığı, üretimde kalmaya çalıştığı ve haciz ve icra kısılcacında olduğu bir yapıya ne yazık ki yol açmıştır.

Diğer taraftan, gıda fiyatlarındaki artış devam ediyor; bunun tabii birçok nedeni var. Aynı zamanda, konjonktürel nedenleri de gıda enflasyonunun ortaya çıkmasına neden olmuştur ama onun yanında yanlış tarım politikaları, tarımsal üretimdeki yüksek maliyetler, dışa bağımlılık ve bu döviz kurundaki artışın bu anlamda çok ciddi olumsuz etkileri, taşıma ve lojistik maliyetleri, finansman sorunu gibi birçok sorun Türkiye'de gıda fiyatlarındaki artışın nedenleri arasındadır. Oysa AKP iktidarı, bu nedenleri ortadan kaldırmak yerine her seferinde birilerini hedef göstererek ve farklı bir seçenek ortaya atarak, uyguladıkları politikaları değiştirerek bir biçimde gıda fiyatlarının düşürüleceği ve tarım sektöründe bir ilerleme sağlanacağı yanılgısını yaratmak istiyor fakat biraz sonra makro rakamları vereceğim tarımla ilgili, ne yazık ki durum hiç de öyle değil Sayın Bakan.

Tarım önemli bir sektör, stratejik bir sektör; biraz önce söylediğim gibi. 2024'te 86 milyon kişilik bir nüfusumuz var yaklaşık -bunun içine mültecileri koymadık- bir de 60 milyona yakın turisti koyduğumuz zaman, aslında yaklaşık 146 milyon kişinin gıda ihtiyacını karşılayacak bir sektörden bahsediyoruz. İhracat yaparak döviz kazandıracak, birçok insana istihdam sağlayacak tarımda -hâlâ yüzde 15'ler civarında bir istihdam var- ve sanayi sektörüne ham madde ve girdi sağlayan bir sektör. Fakat sanayi sektörü gibi değil; iklim koşulları, hava koşullarına son derece bağımlı bir sektör; bunun kuraklığı var, seli var, donu var, tarımsal hastalıklar var; bu anlamda özel olarak izlenmesi ve desteklenmesi gereken bir sektör.

Aynı zamanda, üretim ve fiyat arasında ters yönlü bir ilişki var; ürünün çok olduğu yerlerde fiyatın düştüğü -o "King Kanunu" dediğimiz tarımda- tersi olduğu zaman da arttığı bir dengesizlik var; bu yüzden dünyanın bütün ülkeleri tarımı destekliyorlar. Bakın, Avrupa Birliği bütçesinin, ortak bütçesinin üçte 1'i tarıma, tarım politikalarının ayrılıyor. Aynı zamanda, Avrupa'daki birçok ülke -Fransa, Danimarka, Hollanda, İsviçre- Amerika Birleşik Devletleri, Çin, birçok ülke çok ciddi anlamda tarıma destek veriyorlar fakat Türkiye'de baktığımız zaman bu desteğin son derece düşük olduğunu görüyoruz.

Tarımın millî gelir içindeki payı yüzde 5,5-6'lar civarında fakat baktığımız zaman, 2025 için bu oranı yüzde 4,6 olarak belirlemiştiniz; aslında orada da millî gelirin içindeki payı da bayağı bir azalıyor. İstihdam içindeki payı yüzde 14,7 olarak öngörülmüş -2025 rakamları bunlar- yani çalışanların yüzde 15'i katma değerini yüzde 5'ini üretiyor; son derece sağlıksız bir durum ve tarımda verimliliğin ne kadar az olduğunu gösteriyor. Yani diğer sektörlerin daha hızlı büyüdüğü bir yerde elbette tarımın payı göreceli, göreceli olarak, nispi olarak azalır ama

birçok ülkede, bu bahsettiğim ülkelerde istihdam ve katma değer arasındaki ilişki birbirine son derece yakın cereyan ediyor.

“Tarım ürünleri dış ticareti” dediniz Sayın Bakan, “106 milyar dolar dış ticaret fazlası” dediniz; ben de 2003-2024 dönemini aldım, AKP iktidarı dönemini; ihracat 337 milyar dolar, ithalat 328 milyar dolar, dış fazla sadece 9 milyar dolar. Bunu 2’ye ayırmak lazım, gıda ürünleri ve tarımsal ham maddeler. Gıda ürünlerinde belki fazla var ama tarımsal ham maddelerde Türkiye ithalatçı konumunda. Otomatikman 2’sini aslında ayırıp birlikte bakma ihtiyacı var; böyle bakınca da aslında ciddi bir ihracatçı değil, ithalatçı konumun varlığı gözüküyor.

Kayıt dışılık çok yüksek, yüzde 83-85’ler civarında; özellikle kadınlarda “ücretsiz aile işçiliği” dediğimiz mekanizma nedeniyle ciddi bir problem var.

Kendi kendine yeterlilik hemen hemen hububatta, bakliyatta, yağlı tohumlarda, kırmızı ette kalmamış; sebze ve meyvede bir kendi kendine yeterlilik var, üretim fazlası var. TÜİK’in rakamlarını vereyim size: Yurt içi üretimde talebin ne kadar karşılandığına baktığımızda oranlar buğdayda yüzde 95,9; değişiyor ama yüzde 100’ün altında; daha düşüktü, bu sene azıcık yükselmiş gözüküyor. Arpada yüzde 91,4; mısırdaki yüzde 85,8; pirinçte yüzde 74,3; ayçiçeğinde yüzde 51,3; soyada yüzde 5,2. Bakın, bunların hiçbirinde Türkiye kendi kendine yeterli değil, hepsinde ithalatçı konumunda.

Girdi fiyatları artıyor, hep söylüyorsunuz, hani bir karşılaştırma da yapılıyor “İşte, biz geldiğimizde böyleydi; AKP döneminde, şimdi nasıl?” diye. Ben söyleyeyim: Mazot 2002 yılında 1 lira 10 kuruşmuş, şu anda 44 lira yani baktığımız zaman tam 40 kat artmış. Üre ton başına 237 liraymış, 14.300 lira olmuş. DAP 354 liraymış, 23.750 lira olmuş. Artışlar 60-70 kat ama ne yazık ki ürün fiyatları ortalama yüzde 30-35’ler, bazı ürünlerde yüzde 40’lar seviyesinde. Bu da şunu gösteriyor aslında: Ürün fiyatlarının girdi fiyatlarının altında olması, çiftçiyi gittikçe yoksullaştırıyor.

Bunları tartışabiliriz Sayın Bakan, zaten tartışalım diye söylüyorum. Bu rakamların hepsi devletin resmî rakamları yani itirazlarımızı duymak isteriz eğer varsa ama yok çünkü devletin resmî... Ama biz TÜİK’e güvenmiyoruz, TÜİK’in birçok istatistiğine; eğer tabii siz de güvenmiyorsanız onu ayrıca da bir konuşma ihtiyacımız olur. Fakat ilginç olan şu: Üreticinin kazanmadığı, tüketicinin de pahalıya yediği bir süreç var. Üreticiden tüketiciye gelen zincirde aradaki fiyat farklarına yani ekonomik terimle ticari marjlara anlaşılıyor ki ticaret kesimi, halciler, süpermarketler el koymuş, öyle gözüküyor.

Yoksulluk artıyor ve kırdan kente göç artıyor. Planlama yok, geçen sene de bunu konuşmuştuk. Bu sene baktım, bayağı bu konuya yer ayırmışsınız; zaten 2 kere vurguladınız, sonrasında yeniden tekrar bunu şey yaptınız. Planlama çok önemli bir konu yani tarımsal planlama, bu anlamda da ciddi bir katkının yapılmasını isteriz.

Kuraklıkla ilgili konu çok önemli bir konu. Baktığımız zaman, Türkiye’nin en verimli havzalarında geçmişte 3 metre, 5 metre, 10 metreden su çıkarken -İzmir’den örnek vereyim- Bakırçay Havzası’ndan, Küçük Menderes Havzası’nda 350-400 metreye düşmüş su. Yani bu çok ciddi bir problem; bununla baş edilmesi, ürün deseninin buna göre ayarlanması önemli. Geçen sene de konuşmuştuk, siz benim soruma verdiğiniz bir cevapta “Ulusal su verimliliği seferberliği, bir eylem planı, strateji ve eylem planı var.” demiştiniz; yani nedir, bunda bir aşama kaydedildi mi, onları da öğrenmek isteriz.

Tarımsal destekler son derece yetersiz; bakın, mazot desteğini söyleyeyim sadece: Bu sene toplam 135 milyar liralık bir tarımsal destekle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Mazot desteği bunun içinde 20,1 milyar lira. Ben de bir hesap yaptım; çiftçi bir yılda yaklaşık 3-3,5 milyar litre mazot kullanıyor, 3-3,5 buçuk milyar ama 3 milyar olarak alayım. Buradan aldım, bir hesap yaptım. Şu anda 44 lira mazotun fiyatı, litre fiyatıyla çarptım. TÜPRAŞ çıkışı 20 lira 27 kuruş, üzerine 17 lira 93 kuruşluk bir vergi geliyor ve onun dışında, işte sonrasında da akaryakıt bayilerinin kârları ve taşıma ücretleriyle artıyor zaten. Buradan bir hesap yaptım; 53,8 milyar liralık bir vergi var çiftçinin kullandığı mazot üzerinde. Yani Sayın Bakan, siz 20 milyar lira mazot desteği veriyorsunuz, çiftçinin kullandığı mazottan 54 milyar lira vergi alıyorsunuz. Böyle bir şey nasıl olabilir? Bu, aklın alacağı bir şey değil yani bunu biz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, toparlayın, açtım mikrofonunuzu.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim.

Yani bu, anlaşılabilir bir iş değil. O yüzden uzun zamandır biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak söylüyoruz, diyoruz ki: Çiftçinin ve hayvancının tarımsal amaçla kullandığı mazottan vergi alınmamalı, vergi kaldırılmalı. 20 milyar vereceksiniz, 54 milyar alacaksınız; ondan sonra da diyeceksiniz ki: “Biz çiftçiyi destekliyoruz.” Tarımsal destekleme politikaları, Tarım Kanunu’nun 21’inci maddesi tarımsal desteklemelerin millî gelirin yüzde 1’inden az olamayacağını hükme bağlamış. Hiçbir sene, 2007’den bugüne kadar yüzde 1 olmamış. Şimdi, bazen tarım bakanları -en son Cumhurbaşkanı Yardımcısı da söyledi- Maliye Bakanı da geliyor, tarımsal yatırımları, kredi sübvansiyonları, bunların hepsini de içine katarak rakamı daha yüksek gösteriyor ama bu doğru değil. Buradaki bahsedilen, tarımsal desteklemedir, bir cari transfer. Bazı seneler binde 5, binde 6’lar olmuş. En son geçen sene ve bu senenin rakamlarını söyleyeyim: Binde 2,2; binde 2,2’lik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, bir daha uzatıyorum, lütfen toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim.

2007-2025 arası dönemde çiftçiye verilmesi gereken destek toplam -hepsini topladım alt alta- yani her yılı kendi cari fiyatlarıyla topladığım zaman 493 milyar liralık bir destek vermişsiniz oysa vermeniz gereken destek 1 trilyon 867 milyar lira olmalıydı. Buna göre, çiftçiye yaptığınız eksik ödeme 1 trilyon 374 milyar lira. Fakat bunlar cari, biraz önce de söylediğim gibi, her yılın cari fiyatıyla toplanmış

yani 2007 yılındaki 3,5 milyar gene 3,5 milyar sayarsanız bu çıkıyor oysa bu rakamları enflasyona, bugüne getirmek lazım. Ben bunu getirdim, tarımsal üretici fiyatlarıyla bugüne çektim; çiftçinin alacağı 2,9 trilyon. Yani bu para bir biçimde; hadi, bu para da değil, bu paranın dörtte 1'i çiftçiye verilmiş olsaydı Türkiye bugün tarımda dünyanın en önde gelen ülkelerinden biriydi, bugün içinde bulunduğumuz sıkıntılar olmamıştı. Bu anlamda da dediğim gibi yani tarımın bu kadar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Son bir konu daha var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın lütfen. Çok konu var ama arkadaşlar bekliyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tabii, tabii.

Bu, aynı zamanda da çok ciddi bir personel, bir beşerî sermayenin de olması gerektiğini ortaya koyuyor.

Şimdi, bakın, Tarım ve Orman Bakanlığında atama bekleyenler var: Ziraat mühendisleri, gıda mühendisleri, veterinerler, su ürünleri mühendisleri, balıkçılık teknolojisi mühendisleri, biyologlar... İnanın, her gün mailler geliyor, size de geliyordur, mail kutularımıza yüzlerce mail, mesaj yağıyor; bunların hepsi atama bekliyorlar. Çünkü bir biçimde eğer doğru politikalar uygulayacaksınız, bir taraftan kaynak aktaracaksınız, bir taraftan da ona uygun bir insan gücü planlaması olacak. Bunlar sizden bu bütçe konuşmasında müjde bekliyorlar. Bu konuda cevap verirseniz teşekkür ederim.

Aslında söylenecek konu çok ama zamanımız bitti.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanımızı, burada bulunan bürokratları, bütün milletvekili arkadaşları ve salonda bulunan herkesi ben de saygıyla selamlıyorum.

Tarımsal üretim, gerçekten küresel ısınmayla beraber çok ciddi bir problemle karşı karşıya kalıyor. İşte, suyun giderek azalıyor olması, dünyanın ısınıyor olması, hakeza ülkemizde de bu anlamdaki birçok olumsuzlukla beraber üretilen tarımsal ürünlere ihtiyaç da artıyor. Biz, bir defa, sadece kendi nüfusumuzun değil, yıllık yaklaşık 50 milyon turist hedefi koymuş bir ülke olarak bu 50 milyon turistin de ülkemize geldiği zaman ihtiyaçlarını karşılamak durumundayız. Ciddi bir göç yolu üzerinde bulunan bir ülkeyiz, etrafımızda birçok savaş var, bir şekilde ülkemizde misafir ettiğimiz insanlar var, geçiş noktası olduğumuz durumlar var. Dolayısıyla, bütün bu insanların da aynı zamanda tarımsal taleplerini, gıda ihtiyaçlarını karşılayacak bir üretimi ortaya koymamız lazım. Bütün bu üretimi aşağı doğru çeken zorlamalara, sınamalara, bir yandan da tüketimi artırmaya dönük bizi zorlayan koşullara rağmen ülkemiz, sonsuz şükürler olsun, tarımsal ürünlerde, tarımsal hasılda ülkemizin ihtiyacını birçok alanda birçok başlık altında karşılamayı başardı. Bunu neyle yaptı? Meselenin üzerine eğilmeye, konuyu ciddiye almayla, her an oluşan ve oluşabilecek riskleri göze alarak buna dönük üretim planlamasıyla, pazar planlamasıyla bütün bunları hayata geçirebildi.

Şimdi "Sayın Bakanı dinleyince aynı ülkede miyiz diye düşündüm. Bir toz pembe tablo çizdi, böyle olamaz dedim." dedi sayın vekilimiz. Yani aslında Sayın Bakanı dinleyince tabloların renk değişimlerinde nasıl bir farklılık oluyor bilmiyorum ama bütün veriler ortada. Siz bu verilere baktığımız zaman kara bir tablo görürsünüz, bir başkası baktığı zaman berbat bir tablo görür ama tarafsız bir gözle bakana doğru, net bir tablo götür ortada. Türkiye, tarım ve gıda ürünlerinde, arkadaşlar, yirmi küsur yıldır -bunu net konuşabiliriz- net ihracatçı bir ülkedir. Sayın Türelî az önce...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Rakamlar var.

ORHAN YEGİN (Ankara) - İşte ben de rakamdan bahsediyorum, Sayın Bakan da bahsetti, onların hepsi de size verilebilir. Yirmi küsur yıldır tarımda cari fazla veren, net ihracatçı bir ülkeyiz, 2023 yılında sadece 7 milyar dolar dış ticaret fazlası veren bir ülkeyiz ve 2019 yılında 19,7 -ki buna 20 milyar dolar diyebiliriz- ihracatımız var iken bugün 2023 yılında 31 milyar dolara yükselmiş bir ihracatımız söz konusudur ve 2024'ün ilk dokuz ayında 23,5 milyar dolar ihracatımızın olduğu da şu anda ortadadır. 2023 yılında 68,5 milyar dolar tarımsal hasılla Avrupa'da 1'inci, dünyada 9'uncu sıradayız; Sayın Bakan da bahsetti. Dünyada bitkisel üretimde 7 üründe 1'inci, 6 üründe 2'nciyiz. Bitkisel üretimimiz 2002-2023 arası yüzde 41 artmış. Hani diyorsunuz ya "Tarımsal alanlar azalıyor, tarımla ilgilenen nüfus azalıyor, istihdam azalıyor, gayrisafı yurt içi hasıla içerisindeki payı azalıyor." Ya, bu azalıyor, azalıyor, azalıyor da bu artışlar nasıl oluyor? Yani bitkisel üretimde biz nasıl oluyor da 2002 ile 2023 arasında yüzde 41 bir artışa ulaşabiliyoruz? 2002'de 98 milyon ton olan bitkisel üretimimiz nasıl olmuş da 2023 yılında 139 milyar dolara ulaşmış? Buna biraz kafa yormak gerekiyor. Bunu toz pembe tablo olarak tanımlarsanız bu başarının arkasındaki emeği, bu başarının arkasındaki çalışmayı, derdi, dertlenmeyi hor görmeye çalışırsınız ama bu hoş bir durum olmaz. Siyaseten tarım politikalarıyla, tarımın olduğu durumla, mevcut durumla ilgili söylenebilecek, eleştiri ortaya koyulabilecek belki birçok alan vardır, belki sorsanız arkadaşlar da size "Ya, şu alanda eksik kaldık, şu alanda daha iyi şeyler yapılabilirdi ama olmadı." derler ama veriler ortadayken Sayın Bakanın sunumuna "toz pembe tablo" demek, bence insaftan uzak bir cümledir, çok net söyleyeyim bunu çünkü insafı olan herkes bunun doğru tanımını yapar.

Şimdi, Türkiye hem bitkisel hem hayvansal birçok üründe kendine yeten bir ülkedir. Bir ara çok söylüyordunuz, "Samanı bile ithal eden bir ülke hâline geldik." diyordunuz.

AYHAN BARUT (Adana) - 32 milyar dolar pamuk ithal etmişiz AK PARTİ iktidarları döneminde, buğday hakeza.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, onlar, bak... Saman ithal etme meselesinin esası, hakikati defalarca anlatıldı, bir daha anlatmayacağım,

anlamak isteyene hepsi kâfi ama bakın, bugün süt... (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sükûneti sağlayalım lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kırmızı et, beyaz et, yumurta, bal vesaire birçok hayvansal üründe yeterlilik oranımız yüzde 100'ün üzerindedir.

AYHAN BARUT (Adana) - Net bir şekilde ithalatçı bir ülkeyiz tarımda; bitti, nokta!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bakla, bezelye, biber, domates, havuç, kavun, karpuz, patlıcan, pırasa, limon, mandalina, portakal, çilek, dut, nar, kestane... Daha sayayım mı?

AYHAN BARUT (Adana) - Hangisinden para kazanmış ya?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Antep fıstığı, üzüm, elma, armut, ayva, şeftali, hepsinde, pek çok üründe yeterlilik oranımız yüzde 100'ün üzerindedir Allah'a sonsuz şükürler olsun.

AYHAN BARUT (Adana) - Yeterli de para kazanabiliyor mu? Narenciyeye bak, buğdaya bak, karpuzla bak; kavun tarlada çürüdü. Allah'tan kork ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ayrıca, ülkemiz fındık, kiraz, ayva, incir, keçiboynuzu ve kayısı üretiminde dünyada çok şükür ilk sıralardadır. Tohum üreten ve ihraç eden bir ülkedir Türkiye.

AYHAN BARUT (Adana) - Aile gücüyle üretiyor senin o söylediğini, aile gücüyle. Üretiyor da kâr mı ediyor ya?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak, ne diyorum: Türkiye tohum üreten ve ihraç eden bir ülkedir ve 117 ülkeye tohum ihracatımız var.

AYHAN BARUT (Adana) - Yapma ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tohum dış ticaretinde ithalatın ihracatı karşılama oranı -bunu yazalım- Sayın Usta, 2002'de yüzde 30 iken 2023'te yüzde 131'e çıkmış.

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle okumakla olmuyor; ihracatın ithalatı karşılama oranı...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Size yazsak da olmuyor, okusak da olmuyor, anlatsak da olmuyor; niye biliyor musunuz? Çünkü baktığınız yer, görmek istediğiniz tablo ve konuşmak istediğiniz cümleler başka. Bu veriler size, sizin konuşmak istediğiniz şeyleri konuşturmayacak veriler. O yüzden bunlara gözünüzü kapatıyorsunuz, Sayın Bakanın konuşma metnine gözünüzü kapatıyorsunuz, size verilmiş dosyaların hepsine gözünüzü kapatıp "Battık, bittik; yandık, kül olduk, bittik."

ERHAN USTA (Samsun) - Biz bütçeye bakıyoruz.

AYHAN BARUT (Adana) - Bu çiftçiler boşuna mı eylem yapıyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Çiftçi sayısı düşüyor, tarımın gayrisafi yurt içi hasıladaki payı düşüyor, istihdam tarımda düşüyor, köyde insan kalmıyor, gidiyor..."

AYHAN BARUT (Adana) - Yapma ya, sen bile inanmıyorsun bu dediğine.

ORHAN YEGİN (Ankara) - E, gidin köye o zaman, gidin; zaten siyasette doğru düzgün bir performans, bir katkı göremiyoruz sizden.

AYHAN BARUT (Adana) - Beraber gidelim, buyur gel!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gidin, bari Türkiye'nin tarımsal, kırsal, hayvansal gelişimine katkı verin arkadaş! Allah'ımızı severseniz ya!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bizim gittiğimiz yerlerde sen yoksun, seni göremiyoruz gittiğimiz yerlerde!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bakın, bunlar nasıl oluyor biliyor musunuz? Bakın, bunlar şöyle oluyor: Şimdi, bak, üretim planlaması...

AYHAN BARUT (Adana) - Ya, sen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sözümü kesmeyin, bakın, güzel bir şeyler söyleyeceğim.

Üretim planlaması, stratejik ürünler, iklim, su, toprak yapısı ve tarımsal sanayinin ham madde teminini göze alarak yapılan planlama, kayıtlılığın artırılması, suyun verimli kullanılmasının sağlanması, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması, aile işletmelerinin desteklenmesi, ari işletme sayılarının çoğaltılması, güçlü, dirençli ve sürdürülebilir bir sektör inşası, tarımsal birlik ve kooperatiflerin geliştirilmesi, teknik kabiliyetlerinin artırılması, işlenmeyen tarımsal arazilerin üretime kazandırılması, organize tarımsal sanayi bölgelerinin kurulması, yatırım ve işletmeler artsın diye sağlanan teşvikler, kadınlara, gençlere, kooperatiflere yapılan teşvikler, arazi toplulaştırılması, balıkçılıktan tutun da bitkisel üretime kadar her yerde üretimin artırılmasına dönük tesis ve teşviklerle üretimin artırılması, her alanda üretimi, üreticiyi destekleyen tarımsal niyet, tarımsal akıl, tarımsal politika, tarımsal uygulamaların neticesi olarak geliyor bu sonuçlar.

Bu bütçe, bu sorunu çözüyor mu? Elbette çözmez, bütçeler sorun çözmez sayın milletvekilleri. Sorunlar; sorumluluk duygusuyla, liyakatle, risk alarak, sorunların üzerine giderek çalışmak ve tarımsal gelişmelerin mevsimden, her şeyden etkilendiğinin bilinciyle her anı takip ederek, bütün piyasaları takip ederek planlamayı doğru yapıp meseleyi doğru çözecek iradeyi ortaya koymakla çözülür. "Para verdim, sorun çözüldü." Yok öyle bir dünya, bütçeyle sorun çözülmez. Dünyanın parası olsun; niyet, akıl ve gayret yoksa, strateji yoksa, planlama yoksa bunların hepsi boşa kalır.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Tam da geldiğimiz nokta bu Orhancığım işte; plansız, programsız...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, ÇKS destekleri...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Devlet Planlama Teşkilatını da siz kaldırdınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, neyse onları geçelim.

Bütün bu makro planlamalar yapılırken zaman zaman sahada karşılaştığımız küçük sorunlar da çözülüyor. ÇKS desteklerinden sadece toprak sahipleri yararlanabiliyordu, artık toprak mülkiyet şartı kaldırıldı mesela.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Beş yıldır söylüyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bakın, siz "Azalıyor çiftçi sayımız." diyorsunuz ama ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı 2020'de -2002 değil bak- 2020'de 2 milyon 128 bin iken bugün 2024 yılında...

AYHAN BARUT (Adana) - Ya, köylerde genç kalmadı, ne diyorsun Orhan sen ya? Ben köydeyim kardeşim; gel bak, var mı bir tane genç!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; ya, böyle itirazlarınızı anlıyorum ama siz bu taraftan başka söylediniz, o da şimdi kendi zaviyesinden söylüyor; vatandaş var mı yok mu gösterecek. Dolayısıyla...

SEYİT TORUN (Ordu) - Dayanamıyor, ne yapsın?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, Başkanım; tamam, anlıyorum da dayanmamız lazım ama ne yapalım?

Sayın Yegin, toparlayın.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayımız artmış; ekili alanımız 2020'de 151 milyon iken 2024'te 165 milyona çıkmış, ekili alanımız da artmış. "Tarımsal arazilerin ekilimi azalıyor." diye bir yaygara var, sürekli tekrarlanıyor. Hayır, son iki yılda 5 milyon dekar alan üretime kazandırılmış ve bütün bu çalışmalarla beraber tarımsal üretim de -sunsuz şükürler olsun- artmış. "Destekler azaldı." deniliyor. 2002'de 1.8 milyar TL olan destekler 2023'te 63,4 milyara gelmiş. Eksiğimiz var. Saha, zor bir saha; alan, zor bir alan; yağmuru var, kışı var.

AYHAN BARUT (Adana) - TL bazında söylüyorsun, bir de dolar bazında konuş! Akıl oyunlarından vazgeçin ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu sene hava başka oluyor, öbür sene başka oluyor; bu sene bir ürün fazla geliyor, başka bir sene...

AYHAN BARUT (Adana) - TL bazında söylüyor ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama buna rağmen bütün dünya piyasaları iyi takip edilerek Türkiye'de hiçbir ürüne erişimle ilgili sorun yaşamadığımız gibi -Allah'a sunsuz şükürler olsun- cari fazla vermeye de devam ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYHAN BARUT (Adana) - Seni çiftçiliğe davet ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yegin.

Son kez açıyorum mikrofonunuzu.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Peki, son cümlem şu olsun: "Senede bir kez geliyorum." deyip burada ekstra söz isteyen milletvekillerimiz oluyor. "Bize ekstra söz verin, senede bir geliyoruz." diyorlar. Her sene geliyorlar, aynı replikler, aynı cümleler: "Yandaş bütçesi" "ithalatçı lobilerin bütçesi" "Tarım bitti, saman ithal eden bir ülke hâline geldik." Hep aynı repliklerle gelip senede bir defa konuşuyorlar. Ya, Başkan niye ekstra süre versin; aldığınız süreyi doğru kullanamayıp ziyan ediyorsunuz, niye ekstra süre versin?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sizinle aynı ülkede yaşamıyoruz, bu kadar şey söylediniz "1,8 milyardan 64 milyara çıkardık..."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çiftçi borcunu bir söyler misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu değerli görüşler için teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - 320 kat çiftçinin borcu arttı, 320 kat!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Büyüklüğü de arttı, oransal olarak büyüklüğü arttı.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - 320 kat!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi...

AYHAN BARUT (Adana) - Madem bu kadar parlak bu meslek, gel çiftçilik yap.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - 320 kat..

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

(AK PARTİ, CHP ve İYİ Parti milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, Kadim Bey bekliyor. Kadim Durmaz sabah dokuz buçukta geldi, ben gördüm. Şimdi, lütfen, hiçbir şey yoksa bile Kadim Bey'e hürmetimizden dolayı şu sükuneti tesis edelim.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin konuşmalarına geldik.

Değerli arkadaşlar, az önce sizlerin de dile getirdiğiniz bu sürenin israf edilmesi meselesinden dolayı -biliyorsunuz, süreler beş dakikayla sınırlı- ilave süre vermeyeceğim ki israf etmeyelim sürelerimizi. Lütfen herkes sürelere riayet etsin.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, ilk olarak grubu olmayan siyasi partilerden başlayacağız, sonrasında grubu olan Komisyon üyelerine geçeceğiz.

Milletvekilinin sırasını okuyayım; lütfen, arkadaşlar veya milletvekillerinin danışmanları takip etsinler, sıraları gelmeden burada olsunlar çünkü geçtiğimiz an bir daha geri dönmeyeceğiz.

Şimdi, ilk olarak DEVA Partisinden Sayın Evrim Rızvanoğlu, Sayın Cem Aşar, Sayın Mehmet Emin Ekmen; Türkiye İşçi Partisinden Sayın Sera Kadıgil; Komisyon üyesi olmayan, grubu olan siyasi partilerden Sayın Kadim Durmaz -birinci sırada- Sayın Ali Gökçek, Sayın Mahmut Tanal, Sayın Adem Korkmaz, Sayın Turan Yıldır, Sayın Hasan Toktaş, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın Hilmi Durgun, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın Seyit Torun, Sayın İlhami Özcan Aygun, Sayın Şamil Ayrım, Sayın Mehmet Akalın, Sayın Zuhale Karakoç Dora, Sayın Levent Uysal, Sayın Mehmet Tahtasız, Sayın Reşat Karagöz, Sayın Hasan Ufuk Çakır, Sayın Barış Karadeniz, Sayın Hasan Şeref Olgun, Sayın Mehmet Baykan, Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Bekir Başevirgen, Sayın Şeref Arpacı, Sayın Ali Karaoba, Sayın Murat Can, Sayın Mustafa Adıgüzel, Sayın Filiz Kılıç, Sayın Serkan Sarı ve Sayın Nurten Yontar.

Bu milletvekillerimizin söz talepleri karşılandıktan sonra on beş dakika soru-cevap yapacağız ve sonrasında Sayın Bakana söz vereceğim ve oylamaya geçeceğiz. Biz Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri yarın sabah onda tekrar toplanacağız, anlayışınız için hepinize teşekkür ediyorum.

Sürelerimiz beş dakikadır, lütfen...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yok öyle şey Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, geldiğiniz belli oluyor; olayı sabote etmeyelim. Ekmek için teşekkür ediyoruz, öğlen yemeğinde yedik ekmekleri.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Afiyet olsun, kemik getirdim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ekmekleri akşama da getirirsen onları yine yeriz.

Sayın Evrim Rızvanoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; iktidar, çevre tahribatında en çok zararı orman alanlarımıza verdi. 6831 sayılı Orman Kanunu tam 31 kere değiştirildi. 2018'den bu yana 29 Cumhurbaşkanlığı kararı ve 1 Bakanlar Kurulu kararıyla toplam 3.435 hektar orman arazisi bir gecede arsa oldu; bu da toplam 4.811 futbol sahası demek.

Sayın Bakan, bu 30 kararın üçte 1'i sizin Bakanlığınız döneminde çıkarıldı; hem de herhangi bir etüt çalışmasına veya bilimsel bir rapora referans vermek gerek duymaksızın. Türkiye'de, bir gecede tek bir kişinin imzasıyla nefessiz kaldık. Peki, siz ne yaptınız Sayın Bakan? Ayrıca, bu alanların 2 katından fazlasının kanunen ağaçlandırılması için Orman Genel Müdürlüğüne tahsis edilmesi gerekiyordu. Bu tahsisler yapıldı mı, takibini yapıyor musunuz yoksa yeşil badana yapmak için mi çıkardınız o kanunu?

Anayasa'nın 169'uncu maddesi, ormanların korunması gerektiğini açıkça belirtirken aynı zamanda orman arazilerinin küçülmeyeceğini söylüyor ancak iktidarınız tam tersini yapmaya devam ediyor. Örneğin, Kaz Dağları'nda 5.200 dönümlük arazide 1 milyon ağacın kesileceği söyleniyor. Burası zaten yüzde 95 madenlere ruhsatlı. Biz elbette madencilğe, yatırıma karşı değiliz ama çevreye duyarlı ve sürdürülebilir olmak kaydıyla.

Şimdi, buradaki ağaçları keserek ülkemizin nefessiz kalmasına gönlünüz razı oluyor mu; bunu sormak istiyorum. Asırlık, karbon yutan ağaçların kesilmesine izin veriyorsunuz, sonra "Fidan dikiyoruz." diyorsunuz. Haftaya yine "Millî Ağaçlandırma Günü" diyeceksiniz, fidanlar diyeceksiniz, reklam yapacaksınız ama diğer tarafta milyonlarca da ağacı keseceksiniz. Bu mu ekosistemden anladığımız?

Türkiye'yi nefessiz bırakan bir başka unsur da orman yangınları maalesef. Orman yangınları müdahale süresini 40 dakikadan 11 dakikaya indirdiğinizi söylediniz. Peki, bu başarıyı sahada görebiliyor muyuz? Ekim ayının sonunda bile Denizli'de bir orman yangınının kontrol altına alınması tam altı gün sürdü; söylemler ile sahadakiler maalesef birbirini tutmuyor.

Sayın Bakan, ağaçlar sadece gökyüzüne ve toprağa uzanmıyor, suyun kalbine de uzanıyor. Bir Japon atasözü şöyle der: "Balık yakalamak istiyorsanız önce ağaç dikin." Çünkü ormanlar suyla çok yakından ilgili bir konu, bu nedenle orman ekosistemlerinin korunması suyun doğru yönetilmesi açısından çok önemli. Su krizine karşı "sıfır kayıp" anlayışıyla su verimliliği seferberliğini başlattığınızı söylediniz ancak bu seferberliğin ne kadar bir tasarruf sağlayacağını tüm detaylarıyla bizimle paylaşmanızı beklerdik. Attığımız somut adımları paylaşmanızı bekliyoruz; aksi takdirde bu söyledikleriniz broşür dağıtmaktan, kapalı kapılar ardında toplantı yapmaktan öteye geçmiyor maalesef.

Su konusunu önemsiyorum ve ülkemizin çok önemli bir konusu olduğunu düşünüyorum, bunun için de su kanununa değinmek istiyorum. Su kanununun zaman kaybetmeden Meclise gelerek yasalaşması gerekiyor. Bu bir yılın hikâyesine döndü, bu kadar kritik bir konuda Bakanlığınız hangi aşamada? Su kanunu çalışmalarınız ne noktada? Ben bunu sormak istiyorum.

Sayın Bakan, bazı konular var ki geciktirince mesele kangren hâline geliyor. Sunumumuzda hiç bahsetmeseniz de sokak hayvanları konusunda sizin yirmi senedir meseleyi halının altına süpürmeniz nedeniyle bugünlere gelindi. Mevcut kanunları uygulamadınız, 2019 yılında Meclis araştırma komisyon raporunu hayata geçirmediğiniz; en sonunda önümüze ne insani ne de vicdani bir çözüm koydunuz. Oysaki ülke çapında eşzamanlı kısırlaştırma yöntemleriyle çözülebilseydi... Ama siz bunu da yapamadınız, gerekçe olarak da bütçeyi gösterdiniz. Şimdi, bundan sonraki süreçte sokak hayvanları sorununun çözümü için ne kadarlık bir bütçe ayıracaksınız yoksa çözüme ilişkin irade eksikliğinizi yine bütçenin arkasına mı saklayacaksınız?

Sayın Bakan, Bakanlığınızın gıdamızı korumak için de bir görevi var. Taklit, tağşiş listelerini paylaşıyorsunuz, kimlerin gıda güvenliğini riske attığını açıklıyorsunuz ancak insan ve çevre sağlığını tehdit eden limitlerin üzerinde pestisit kullanımını şeffaf bir şekilde açıklıyorsunuz. “Geçen yıl 58 bin ton kullanıldı.” dediniz ama Bakanlığınızın bu faaliyet raporunda sadece denetim sayısını paylaşmışsınız. Halkın sağlığını hiç sayarak bu zehirlerin kullanımını neden gizliyorsunuz? Şeffaf veri istiyoruz Sayın Bakan. Sağlıklı gıdaya ulaşmak hepimizin hakkı, burada 86 milyonun da sağlığından bahsediyoruz. Bu nedenle, hasat öncesi pestisit kullanımının denetlenmesi konusunda sizden önemli ve etkin adımlar bekliyoruz.

Bugün diğer milletvekillerimizce tarım konusu etraflıca ele alındı, bundan sonra da...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Rızvanoğlu.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Son bir cümle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka ama uzatmayacağımı söyledim.

Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu da adaletsizlik, sabahtan beri uzatıyorsunuz. Kadın olduğu için bir hak tanı bir dakika Başkanım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, bir dakika verin, tamamlasınlar insanlar konuşmalarını.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, bir müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, bu bir dakika iki dakika oluyor. Lütfen, bütün arkadaşlarımdan istirham ediyorum; beş dakikaya sığdıramadığımızı bir dakikaya hiç sığdıramayız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, konuşmasını tamamlasın.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Son bir teşekkür ve temenni konuşması.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkürlerinizi aldık Sayın Rızvanoğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, teşekkür ediyor Sayın Milletvekilimiz.

Sayın Avşar, buyurun.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli bürokratlar, değerli milletvekilleri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımız sunumunda stratejik ürünlerde gıda arz güvenliğini temel hedefler arasında saydı, kitapçıkta da yeri var ancak geçtiğimiz Mayıs ayında Tekirdağ'da GDO'lu, tehlikeli toksinler içeren mısır, kanola, ayçiçeği gibi gıdaların ithal edildiği kamuoyuna yansdı. Olaya ilişkin de geniş çaplı operasyonlar başlatıldı. Cumhuriyet Başsavcılığı, İl Emniyet Müdürlüğü bu ithalatlara ilişkin 50'ye yakın gözaltı yaptı.

Şöyle kısaca bir anlatayım süreci: Tarım ve Orman Bakanlığında ve Tarım İl Müdürlüğünde 2 memur 4-5 ithalatçı firmayla bir şebeke kuruyor. Tarım Orman İl Müdürlüğünde çalışan memur 2020 yılından 2024 yılına kadar ithalat süreçlerinde, ithal edilen ürünlerden numune almadan, laboratuvarlara göndermeden analiz yapılmış gibi gösteriyor, firmaların ithalat başvurularını da yalnızca birkaç dakika içinde onayladığı tespit edildikten sonra 2023 yılı içinde Ağustos'ta yine kurum içinden bir şikâyetle görevinden alınıyor. Şimdi, memurun görevden alınmasıyla 2024'ün ilk aylarına kadar söz konusu firmalar ithalatı bıçak gibi kesiyor. Bu sefer de memurun Tarım Orman Bakanlığında çalışan bir başka arkadaşının yardımıyla şifreleri sıfırlayarak kendi telefonuna, e-posta adresine yönlendirdiği belirtiliyor; iddianameden bunlar. Görevden alınan memur bu şekilde sahte analizlerle ithalatların verilmesini sağlamaya devam ediyor ve söz konusu gıdalara ilişkin numune alınma skandalının ortaya çıktığı hepimizin malumu oluyor geçen sene Mayıs ayında. Biz bu konuyu diğer milletvekillerimizle Tekirdağ'da dile getirdik, neticede hukuki süreç başladı, 11 gemi dolusu ithal gıdanın Türkiye'ye sokulduğu belirlendi. Depolardan alınan numuneler laboratuvarlara gönderildi. Analizlerde GDO ve tehlikeli toksinler olan okratoksin A, aflatoksin gibi maddelerin pozitif çıktığı raporlandı. Ankara Ulusal Gıda Referans Laboratuvarı tarafından yapılan ikinci analizler de bu sonuçları doğruladı.

Şimdi, Sayın Bakanım, biz bu konuyu size Temmuz ayında önergeyle sormuşuz; siz bize 23 Eylül'de bir cevap vermişsiniz, demişsiniz ki: “Bu iş adli süreçte; Bakanlığımız, ithalat yoluyla ülkeye giren tarım ürünlerinin denetimlerini mevcut kanun, yönetmelik, tebliğ ve talimatlarımız kapsamında yapmakta olup laboratuvarlarımızda analiz sonuçlarının değiştirilmesi mümkün değil.” Şimdi, bu tablo bize gösteriyor ki mümkünmüş.

Biz bir de burada gıda güvenliğinden bahsedeceğiz. Şimdi, GDO'lu toksin gıdalar arasında... Bakın, sadece Trakya'da tüketilmiş değil bunlar; Manisa'ya, İzmir'e, Bursa'ya, Kayseri'ye, Konya'ya, İstanbul'a, Urfa'ya kadar gönderilmiş. Bu illerdeki fabrikalar da bu ürünleri işlemişler, Türkiye'ye dağıtmışlar. Şimdi, vatandaş zehir yemiştir; belki bu Meclise gelen ekmeklerde bile bu zehri hepimiz yedik. Fakat görüyoruz ki laboratuvarlarda büyük bir zaaf var.

Şimdi, Sayın vekil burada insafsızlıktan bahsetti. 2023 senesinde 9 milyon tonla mısır rekor kırmış. Mısır bu derecede rekor kırarken asıl insafsızlık bu işin ihracatını yapmak, hem de GDO'lu ürünlerle bu işin ihracatının önünü açmak.

AYHAN BARUT (Adana) - Söyleyen de kaçtı gitti.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Dolayısıyla ülke genelinde biz şunu merak ediyoruz: Benzer vukular var mı bu işlerde başka türlü yaşanan ya da önümüzdeki süreçte karşılaşmamız mümkün mü? Bunun cevabını sizden rica ediyorum.

Bir başka konu tarım arazilerinin kiralama meselesi. Şimdi, buradaki arazileri değerlendirme fikri çok doğru bir fikir fakat şu an çiftçinin büyük bir kısmı plansızlık ve girdi maliyetlerinden dolayı ektiğini satamıyor. Bugün öncelikle ektiğini satmasının desteklenmesi lazım. Şöyle düşünelim: Bir çiftçinin 10-20 dönüm arazisi var, siz minimum 60 dönümden başlayan bir kiralamadan başlatıyorsunuz. Çiftçi tedirgin yani “Ben zaten ektiğini satamıyorum, yan arazimde bir kiralama olursa acaba buradan mağdur olmaya devam eder miyim,

buradan darbe yer miyim?" diye düşünüyor. O yüzden, bu uygulamada dönemsel şartların göz önüne alınması lazım ve su sorununun da yine, bu süreçte göz önüne alınması lazım diyorum. Son olarak da Tekirdağ'da ciddi bir su sorunu yaşıyoruz. Özellikle, Çorlu'da ve Malkara'da bu sorunla alakalı da çözümlerinizi rica ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Emin Ekmen konuşacaktır.

Sayın Ekmen, buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Türkiye'nin tarım gayrisafı milli hasılasına en çok katkı veren 3'üncü büyük ili olan Mersinli çiftçilerin sorunlarına dikkat çekmek için söz almış bulunmaktayım. Süreç çok kısa, bürokrat arkadaşlarımız başlıkları not alabilirlerse çok memnun olacağız.

Ziraat Odası Başkanımız Sayın Musa Yılmaz'dan bu gündem için önerilerini istediğimde bana tam 10 maddelik bir not gönderdi; yarısı ulusal tarım politikalarıyla, yarısı Mersin'le ilgili.

Öncelikli olarak Mersin'le ilgili olan hususlara dikkatinizi çekeceğim. Biliyorsunuz, Cumhuriyetin ilk tarımsal araştırma enstitülerinden biri, hatta belki de ilki Alata Enstitüsüdür. Son üç aydır Mersin'de yoğun olarak Alata Enstitüsünden birtakım toprağın ayrılarak statüsünün değiştirileceği iddiaları vardı. TARGEM Genel Müdürlüğümüzle de görüştüm. Bakanlığımızın bu konudaki tutumunu biliyorum ancak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ayağında bir süreç yürütüldüğü iddialarının kamuoyuna net ve açık olarak açıklanmasında fayda olacaktır.

Sayın Bakanım, gıda enflasyonu en büyük sorunumuz. Bütün dünyada gıda enflasyonu düşerken bizdeki akla ziyan ekonomik politikaların devam eden etkisi nedeniyle gıda enflasyonu ya artıyor ya da düşüş eğilimine geçmiyor. Gıda enflasyonunu düşürmenin en önemli yollarından biri, çiftçilerin girdi maliyetlerini azaltmak. Mersinli çiftçiye 1 liralık yatırım yaptığınızda Mersin'den 10 liralık gelir elde ediyorsunuz. O nedenle, Mersin'e yapılacak yatırımların... Özellikle, sulama alanında dikkatinizi çekmek istiyorum, tam 9 adet ihalesi yapılmış sulama projemiz var Mersin'de devam eden.2024 yılında bunların 5'ine sadece 1 milyon iz ödenek ayrıldı. Bunlara 2024 yılında 1 milyon iz ödenek ayrılırken Tarsus Hizmet Binası'nın yenilenmesine ise 32 milyon ayrıldı. Bunun öncelikli ve doğru bir durum olup olmadığını sizin takdirinize sunuyorum. Ancak bu sulama projelerinde başta Pamukluk ve Sorgun Barajı olmak üzere, devamında Aksıfat, Anamur, Erdemli, Mut ve yine, Anamur Anıtlı Baraj ve Sulama Projelerinin bütçelerinin bu yıl öncelikli olarak ele alınması gerekiyor. Bunların tamamı yüzde 10 ile yüzde 20 arasındaki tamamlanma oranlarına sahip. Bu şu anlama geliyor: Eğer Sayın Mehmet Şimşek'in bazı kuralları kamuoyuna yansıdığı gibiyse "Belirli bir orana ulaşmadığı için hiçbir ödenek ayrılmayabilir." anlamına geliyor.

Sayın Bakanım, bu sulama projelerinin Türkiye'de tarıma, çiftçiye ve gıda enflasyonuna katkısı noktasında öncelikli olarak ele alınması gerektiğini dikkatlerinize bir kez daha sunuyoruz.

Sayın Bakanım, birçok kalemde Mersin, Türkiye'nin çok önemli ihtiyaçlarını ilk 3 sırada karşılıyor. Bunlardan en başta gelenlerden biri de narenciye üretimi. Geçen yıl narenciye bahçede kaldı; DFİF desteği yeterli olmadı, Akdeniz sineği baş gösterdi. Yani bir yerdeki domino taşı gibi böyle bir aksamanın birçok alandaki sonuçlarını hep birlikte gördük. Sayın Bakanım, narenciyede en büyük sorun işçilik problemi oldu yani 1 lira, 2 lira fiyat biçiliyor, 2 liraya, 3 liraya -kilo başına söylüyorum- işçi bulamıyoruz. Dolayısıyla, Tarım Bakanlığının destekleme kalemleri arasına, narenciye gibi elle toplanan ve makineyle toplanması mümkün olmayan ürünlerin hasadı için mutlaka bir işçilik destek kaleminin eklenmesi lazım.

Bununla birlikte, çiftçinin bu büyük üretiminin heba olmaması için ek tedbirler alınması lazım. Sayın Bakanım, mesela -mutlaka gündemimize gelmiştir- bütün bir Mersin'de yani Türkiye'nin meyve ihtiyacının yüzde 65'ini karşılayan Mersin'de bir tane meyve suyu fabrikası var. Çiftçinin boğazına araçlar aracılığıyla çöküyor. Henüz hasat mevsimine gelmedik, 1 lira fiyat dolaşımında ve çiftçiler bundan tedirgin. Şeftaliyi 8 liraya mal ettiler, bunu meyve suyu fabrikası 4 liraya aldı, 5 liraya aldı Sayın Bakanım. Meyve suyu fabrikalarının sayısının desteklerinizle artırılması lazım, bunun Hükümet eliyle bir projeye dönüşmesi lazım, buna uygun destekler üretilmesi lazım.

Diğer yandan, dün bir video yayınlandı, Japonlar gelip nar kabuğu ve çekirdeğini alıyor. Biz niçin bu narenciye ürünlerinden yağlık kozmetik ve ilaç alanında AR-GE noktasında destekleri artırmıyoruz? Alata Enstitüsünü, kurulacak olan, kurulması gereken Mersin tarım ve teknoloji fakültesiyle birleştirerek orada bu paha biçilmez, Japonların kabuğuna talip olduğu, İtalyanların kabuğundan gübre yaptığı ürünleri biz değerlendirmiyoruz da niçin çöpe atıyoruz? Bu noktada, şüphesiz katma değeri artıracak çalışmalara ihtiyaç var.

Taban fiyat oluşumu çok değerli, birçok kalemde taban fiyat açıklanıyor ama narenciye -ve bu yılda başka ürünlerde yaşandı- taban fiyat politikasının genişletilmesini talep ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kadim Durmaz, mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanım, kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız, kıymetli basın mensupları, sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve üretici birliklerinin değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2025 yılı bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk 20 Haziran 1927'de tarım okulları yasasını çıkarıp kabul etmiş ve

1936 yılında Tokat'tan 2 kişi bu okula gidiyor. Biri, Türkiye'de ilk defa şişe içerisine meyve suyunu koyan merhum Vasfi Diren; hepinizin de bildiği, şu anda bir kurumsal yapı olan Diren Holding, kıymetli bir müessese. Bir diğeri Abdulvahap Sebati Gürgünoğlu; o da orman lisesini bitiriyor, orman okulunu bitiriyor, bitirdikten sonra Tokat'ta büyük bir sel oluyor, Tokatlı askerler terhis ediliyor ama o vadinin ağaçlandırma projesini yapıyor, daha sonra orman ürünlerinden çok kıymetli ürünler üretiyor. Devamında, 1934-1936'da Tokat'ta, benim de köyüm olan Kemalpaşa köyünde bir miktar arazi istimlak edilip "Meyvecilik Üretme İstasyonu" sonraki adı ama araştırdığımda, o zamanki adıyla "Meyve Veren Ağaçlar Üretme Merkezi" kuruluyor. Daha sonra, bu, AK PARTİ iktidarlarının özelleştirme politikası sırasında maalesef, özelleştiriliyor. Satışıyla ilgili Bakanlığımızdan olumlu görüş verildiğini duyduk. Daha sonra da Sayın Bakanımızın müdahalesiyle durdurulduğunu öğrendik. Buna son derece sevindik çünkü o müessesede, o yıllarda civar köylerden, tarıma müsait köylerden insanlar toplanıp çalıştırılmış, öğretilmiş. Rahmetli babam söylerdi, on yıl sonra o kurumsal müessese müdürü bizim köyün meydanına gelip 11'inci ayda durmuş, "Olmadı Muhtar, bu köyün içi türül türül meyve kokmalıydı." demiş. Yani bizim üretimi öncelememiz lazım. Bunun için de elinizde satamadığımız, az kalan kurum ve kuruluşlara da sahip çıkmamız lazım.

Daha sonra, tabii, yönetici atamaları... Az önce de konuştuk bu ülkede eğer biz üretmek istiyorsak vali konseptimizi değiştirmemiz lazım yani şöyle diyeyim: Ziraat fakültesini ya da tarım ekonomisi bitirmiş -hangi bölüm ise- işte, finans yönetiminde ya da özel bir alanda uzmanlık almış, Şanlıurfa gibi, Balıkesir gibi, Tokat gibi yerlere böyle üretimleri öneren bir vali ya da sanayi bölgelerimize -nereye- Gaziantep, Konya, Kocaeli, Bursa, Çorum gibi illere makina mühendisi olmuş, yine finans yönetimi dalında yüksek lisans yapmış böyle bir vali... Biz bunu planlayabiliriz. Yani, sayın valileri sadece kurum amirlerinden aldığı bilgilerle karar veren, planlayan değil, bir değişim yaparak işin ehli olan insanlardan seçerek bu ülkede toprakla, üretimle insanları barıştırabiliriz.

Ve ÇED... Sayın Bakanım, Tokat 3 büyük ovaya sahip ve Hükümetin de yaptığı önemli işlerden birinin büyük ova kanunu olduğuna inanıyorum. Fakat o kadar kolay bir "ÇED gerekli değildir." yazısı veriliyor ki inanın, şaşkınlık geçiriyoruz ama bunun içerisinde Bakanlığınıza bağlı 3 kurum var. Mutlaka bu kurumların o tarım arazilerini koruma noktasında özel hassasiyet göstermeleri gerekirken maalesef, böyle çok kolay geçiyor. Bu konuda özellikle pozitif ayrımcılık bekliyoruz. Tokat'ın büyük ovalarının yüzde 13'ü, tarım alanlarının yüzde 27'si, doğal alanların yüzde 30'u, korunması gereken alanların yüzde 38'i, ormanların yüzde 44'ü, meraların yüzde 56'sı ruhsatlandırılmış durumda. Tokat gibi her vadisinden bir akarsu geçen, devamında da Amasya, Çarşamba, Terme, Bafra Ovalarını sulayan, su kaynaklarının geçtiği bir il olunca Tokat'ın bu anlamda daha özel bir ayrıcalığının olması gerekiyor.

Bakın, Dünya Bankası projeleriyle Çekerek havzasında belli şeyler yapılıyor ama Sayın Bakanım, bu havzadaki bizim hiçbir ilçemizin, hiç bir beldenin, hiç bir köyün arıtma sistemleri maalesef yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Toparlıyorum.

Yine, Ordu için bir kıymet ifade eden Bolaman Çayı'nın başlangıcı Tokat ili Reşadiye ilçesinden geçer, Selemen Yaylası'ndan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Durmaz, Ali Bey bekliyor.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mikrofonu gerek yok ki zaten size.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Gerek yok evet, o yüzden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yahu, müsaade edin, sayın milletvekili bekliyor.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Yani mikrofon işgal etmeyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani tamam da sayın milletvekili bekliyor.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bolaman Çayı'nın çıktığı merkez Reşadiye'de Selemen Yaylası ve bu yayladan şu anda oraya da ruhsat verilmiş durumda, tarihî dokusu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Durmaz, ben sizi Sayın Bakanla özel görüşteyim.

Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sera Kadıgil? Yok.

Sayın Ali Gökçek, buyurun.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım sektörü ve gıda güvenliği ülke bağımsızlığı için büyük önem taşıyor. Bunun için de bilinçli, modern tarım ve çiftçilik faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasına hassasiyetle eğilmemiz gerekiyor ancak biz hâlâ tarımsal ürünlerdeki kimyasal kalıntılar konusunda gereken adımı atabilmiş değiliz. Bunu nereden anlıyoruz? Avrupa Birliği Komisyonu Gıda ve Yem İçin Hızlı Uyarı Sistemi'nin (RASFF) verilerinde açıkça görüyoruz. RASFF portalı üzerinde 2023 yılı içerisinde toplam 4.680 bildirim oluşturulmuş, bunlardan 359 tanesi Türkiye orijinli ürünler; Türkiye 359 bildirimle en çok bildirim yapılan orijin ülke durumunda. "Nelere bildirim yapılmış?" dersiniz, ne yok ki? Yeşil biber, limon, kuru incir, kimyon tohumu, nane, susam; aklınıza ne gelirse. Son olarak da Türkiye'den İtalya'ya ihraç edilmek istenen Antep fıstığının izin verilenden 7 ila 9 kat fazla aflatoksin tespit edilmesi nedeniyle iade edildiği haberlerini hepimiz takip ettik. Vatandaşlar bu konuya ilişkin ciddi bir kaygı duyuyor. Mesela, bu Antep fıstıklarının akıbeti ne oldu? Bunun cevabını sizden bekliyoruz.

RASFF bildirimleri durumun vahametini ortaya koyuyor, evet, ancak Allah'tan RASFF var da bizde ürünlerdeki kalıntıları öğrenmiş

oluyoruz. Resmî verilere göre tarımda kimyasal ilaç kullanımında yıldan yıla ciddi bir artış yaşanıyor. Bu konuyu geçtiğimiz yıl Bakanlığımıza soru önergesiyle yöneltmiştim ancak ne yazık ki içeriği boş bir cevap verdiniz ancak bu geçştirilecek bir konu değil, önemli bir konu. Nihayetinde, mevzu bahis çocuklarımızın, toplumun gelecek kuşakların sağlığı.

Zaman kısıtından ötürü tekrar önergeyi okumak istemiyorum ancak ben bu önergeyi Sayın Muş'a da burada iletmek istiyorum. Başkanım, biz önergemize cevap alamadık, üç buçuk ayda içeriği dolu bir cevap alamadık; sizin bunu alacağımızdan biz eminiz, bu konuda yardımınızı rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru kısmında sorun, cevap gelmezse ben yazılı alırım.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) - Bakanlığın bir diğer faaliyet alanı da malum, ormanlarımız. Orman Genel Müdürlüğünün faaliyet raporuna bakıldığında, 2023 yılında 2.579 orman yangınının çıktığı görülüyor. Bir yılda toplam 15.520 hektarlık alanda orman yangını çıkmış, bir şekilde bunun önüne geçmeliyiz Sayın Bakanım; bütçeyse bütçe, personelse personel, siyasi iradeyse biz buradayız; ne gerekiyorsa burada, en yetkili Komisyonunda, Plan ve Bütçe Komisyonunda hep beraber yapalım; 2025 bütçesini bitirdiğimizde de aklımız, vicdanımız rahat bir şekilde dönelim diye düşünüyoruz.

Tabii, bu arada eğer ki Orman Genel Müdürlüğünüz diyorsa ki "Biz yangınla mücadele edebiliyoruz da rantla, talanla mücadele edemiyoruz." o ayrı; o zaman da yine iş bize, siyasilere düşer. Gelin, burada katı kanunlarla, her orman yangınının ardından kaşla göz arasında oraya beton yığılmasına, deniz kenarlarına oteller yapılmasına, lüks konutlar yapılmasına karşı çıkacak bir kanun inşa edelim.

Bir de ormanlarımızın tek düşmanı yangınlar değil Sayın Bakanım, siz de biliyorsunuz, daha büyük bir düşmanı daha var ki o da vahşi madencilik, hem de ormanlara yangınların verdiği daha uzun sürecek bir zarar veriyor. Çanakkale Bayramiç'te Cengiz Holdinge ait Truva Madencilik bir faaliyette bulunuyor. ÇED raporuna itiraz edilmiş olmasına rağmen, hâlâ Danıştay da karar vermemişken, yargı yolu devam ediyorken ağaç kesimine başlandı.

Şimdi, merak ediyorum; Cengiz Holding olası çıkacak bir Danıştay kararını mı tanımamaktadır yoksa daha da kötüsü, Danıştaydan zaten ne kadar çıkacağını mı bilmektedir de bu ağaçları kesmektedir? Sizden geri dönüşü olmayacak bu ağaç kesimine karşı Tarım ve Orman Bakanı olarak ne yapmayı planladığınızı duymak istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Bütçemizin hepimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Mahmut Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Değerli Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Söz alacağım konu... Değerli Bakanım, yanılmıyorsam, siz geçmişte Tarım Kredi Kooperatiflerinde çalışmıştınız ve şu anda sağınızda bir Bakan Yardımcısı arkadaşımız da aynı kurumdan. Keşke şu anda benim karşımda Genel Müdür olan Hüseyin Aydın Bey de burada olsaydı daha iyi olurdu. Şimdi, buradan itibaren başlıyorum. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifinde 17 tane iştirak, 3 bine yakın satış marketi var ve bu kooperatif, aslında çiftçinin malını uygun şartlarda alarak uygun şekilde halka sunmak üzere kurulmuş olan bir yapı ancak birilerini zenginleştirme aracına dönüştürülmüştür. Suriye üzerinden yapılan vurgunu ifşa edeceğiz. Aslında biz Suriye'de 30 kilometre içeri girdik, bir güvenlik gerekçesiyle, doğru muydu? Doğrudur. Oraya PYD'nin girmemesi için oradaki ürünleri Türkiye alıyor, doğru mudur? Doğrudur ama sonucu nedir acaba? Yani Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinden ne oluyor? 23 Ekim 2018 tarihli ve 29 Kasım 2019 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı'yla Tarım Kredi Kooperatifleri Suriye'den ürün tedarik edilmek üzere yetkilendirildi. Sonrasında Türkiye'nin kontrolünde bulunan Azez, Cerablus, Afrin, Çobanbeyli, Rasulayn, Tel Abyad gibi bölgelerden Suriyeli çiftçilerden zeytin, zeytinyağı, mercimek gibi ürünler olduğu gibi bir de canlı hayvanlar alındı. Nedir bu canlı hayvanlar? Kuzu, keçi vesaire şeklinde. Şimdiye kadarki süregelen ticarete yani 2019'dan günümüze devam eden ticarete Suriye'den getirilen tarımsal ürünler için Suriyeli çiftçilere 2,5 milyar TL ödendi ancak eğer Türkiye'de bu fiyatta satılmış olsaydı 7,5 milyar TL tutarında olurdu ama bu kime satıldı? Bazı yandaş şirketlere satıldı. Bu şirketlerle ilgili bir ihale yok, bir ihale açılmamış ancak belirlenen kişilerle ilgili... Peki, o bölgede bu ürünler alındığı zaman... Fatura burada benim elimde Sayın Bakan, bakın. Afrin bölgesinden, siz 1 tenekesini 19 TL'den 4.590 teneke zeytinyağı almışsınız; Afrin'deki Mecliste 4 TL vergi ödemişsiniz. Yani bu vergi kimin vergisi olacak? Afrin'de siz bu 4 TL vergiyi kime verdiniz, ödediniz?

Şimdi, burada, aynı zamanda, bu yetmiyor, aynı zamanda, canlı hayvanla ilgili... Bakın, şu anda, Çanakkale'de AK PARTİ'nin Çan Belediye Başkan adayı Feyzullah Sayın... Canlı hayvan geçişiyle ilgili, fatura zaten bu da yeni tarihli... Evet, burada 2/11/2024 tarihli canlı hayvan satışınız var. Yahu, Allah'tan korkun! Bu kooperatifin amacı ne, siz hangi amaca hizmet ediyorsunuz? Burada devletin tam 5 milyar TL'ye yakın zararı var. Belgelerin hepsi elimde, mevcut; gayet rahat kayıtlarınıza bakın, sıkıştığınız yerde ben size bunları vereceğim. Biz yüzlerce şehit verip Suriye'deki operasyon bölgesinde Suriyeli çiftçilerden ucuz alınan zeytin, zeytinyağı, mercimek gibi tarımsal ürünler Türkiye'nin piyasa koşullarından beşte 1 fiyata alınmasına rağmen, enflasyon ortamında Tarım ve Kredi Kooperatifleri marketlerinde halka ucuz ürün sunmak amacıyla kullanabilecekken ne yapılıyor? Bunun yerine, AKP'ye yakın firmalara ucuz ürün satışı yapılıyor. Söz konusu firmalar da yüksek rakamlara bu ürünleri satarak ciddi kârlar elde ediyor. Burada, o ürünler, öncelikle o firmalara ihracat şartlı ve çok düşük fiyatla veriliyor ama bu ürünler o seçilen firmalara satılırken bir ihale açılmamış, herhangi bir şey yok; makbuzlar da burada yani kaç teneke yağ alınmış, litresi kaç paradır vesaire hepsi burada yazılı. Şimdi, burada, Türk askeri, yandaş firmalar vurgun yapsın diye, zenginleşsin diye Suriye'de şehit olmadı. Sayın Bakan, sizden Tarım Kredinin Suriye'den getirdiği tarımsal ürünlerle zenginleştirilen yandaş firmaların listesinin tamamını kamuoyuna açıklamanızı bekliyoruz.

Gelelim diğer bir konuya: "Metal Oto" isimli bir araç kiralama şirketi var. Bu araç kiralama şirketinin Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürü Hüseyin Aydın'ın oğlu Harun Can Aydın'a ait olduğu iddia ediliyor. Daha önceden Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünden atılırken

buradaki Genel Müdürlüğe alındı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Onunla ilgili şu anda yapılmış olan kira faturaları var. Bunlar doğru mudur, yanlış mıdır? Kira bedelleri ödenmiş yani bu araçların kira bedeli iki yılda araç ücretini çıkarıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kanunda hüküm var yani bir Genel Müdür... Çok önemli bir konu arkadaşlar. Özür dilerim ama belgelerle birlikte...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani bu kadar kira belgesiyle ilgili... Bir Genel Müdür, iddiaya göre kendi çocuğunun kurduğu şirketle ilgili... Bu yapılabilir mi değerli arkadaşlar?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Benim sizden istirhamım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Son söz...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Görev değişikliği olur, "atılır" dediniz, yalan söylediniz. Görev yeri değişir, görevden alınabilir, "atılır" demek ayıp oluyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bakın, bir sonraki milletvekili bekliyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Canlı hayvan hususuyla ilgili, bakın, koyunun tanesi 2.045 alınıyor, keçiyi 2 bine alıyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Nereye atılıyor, çöpe mi atılıyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Baykan, bir müsaade edin.

MEHMET BAYKAN (Konya) - "Atılırken" diyor efendim, ne demek bu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bunlar diğer firmalara ucuza satılıyor. Şu anda Türkiye'de koyunun tanesi 10 bin lira, keçinin tanesi 8 bin lira. Yazıktır, günahdır! Yani bu ülkenin... Suriye'nin o bölgesinde şehit olan askerlerimize yazık değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanal, teşekkür ediyorum... Bana ihtiyaç yok o zaman.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ediyorum anlayışınız için.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Adem Korkmaz, buyurun.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, çok Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarım ve...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, milletvekillerimiz benim odamda tartışmayı sürdürebilirler. Sayın hatip konuşmasına başladı, lütfen...

Buyurun.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Evet Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, çok değerli milletvekilleri; ben de öncelikle çok bilgilendirici ve detaylı sunum için Sayın Bakanımıza ve bütçenin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Bugün görüşülen bütçe, esasında sadece tarımsal üreticileri ilgilendiren bir bütçe değil, onun ötesinde gıda sanayisini ve geniş anlamda tüm nüfusun sağlıklı, uygun fiyatlı ve kaliteli besin kaynaklarına ulaşabilmesini de içeren geniş kapsamlı bir çerçeveye sahip. Tabii, hükümetlerimiz döneminde çok sayıda çalışmalar, projeler, bütçeler uygulandı; ciddi anlamda tarımsal üretimde gelişmeler sağlandı. Şimdi, tabii, istatistikleri her zaman kullanabiliriz, herkes kendi istatistiğini, kendi rakamlarını öne çıkarabilir ama tabii ki yadsınamayacak gerçekler de var, makro reel gerçekler de var; bu gerçeklerle son yirmi yılda Türkiye ekonomisi nasıl büyüdüyse tarımsal hasılası, tarımsal üretimi, bitkisel üretimi, hayvansal üretimi de benzer büyümeye devam etti. Bu anlamda, Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılası dünya sıralamalarında, Avrupa sıralamalarında da varlığını sürdürdü ama kesin olan bir şey var -defalarca söylendi burada- Türkiye net tarım dış ticaret fazlası veren bir tarımsal ihracatçı ülkedir yani son yirmi yılda yaklaşık 100 milyar dolardan fazla bir tarımsal istihsal, ihracat gerçekleşmiştir. Bu anlamda, daha onlarca veriyi ben burada size sunabilirim.

AYHAN BARUT (Adana) - Yanlış kardeşim, yanlış!

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Siz de tabii "yanlış olduğunu" söyleyebilirsiniz ama ben bu konulara çok fazla girmeyi düşünmüyorum.

Evet, şimdi, tabii, üreticinin zor zamanında risklerini minimize edecek çok sayıda çalışma ve proje hayata geçirilmiştir -onu ifade etmiştim- Devlet Destekli Tarım Sigortaları, TARSİM gibi -belki bunu geliştirmek gerekebilir- ve bunların dışında, üreticilerimizin, özellikle finansmana ulaşımı konusunda, zirai krediler konusunda Ziraat Bankası merkezli çok sayıda proje hayata geçirildi. Yine, Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu yaklaşık on beş yıldır hayatta; yüzlerce projeye yüzlerce tarımsal üretimin dönüşümünü sağlayan çalışmalar ortaya koydu. Son yıllarda da TKDK Başkanlığımızın yaptığı projelerde de başarıları artarak devam ediyor.

Yine, Orman Genel Müdürlüğümüz hem orman alanlarının korunması hem aynı zamanda da sosyal içermeye politikaları üretiyor ORKÖY projeleriyle.

Yine, tarımsal üretimin en önemli meselesi olan, en önemli girdisi olan suyun etkin kullanımı ve üreticiye tedarik için Devlet Su İşlerimiz geliştirdiği binlerce projeye barajlar, göletler, yer altı sulama sistemleriyle yine, yatırımcıların, üreticilerin yüzünü güldürmeye devam ediyor. Ayrıca, DSİ şehirlerimizin 2055 yılına kadar içme suyu kullanma ve sanayi suyu ihtiyaçlarını tespit etmiş ve bu doğrultuda gerekli yatırımları planlamaktadır. Yine, geçtiğimiz günlerde Sayın Genel Müdürlüğümüzle yaptığımız görüşmede de Burdur ilimiz ve Bucak ilçemizin de içme suyuyla ilgili çalışmaları, projeleri devam ediyor.

Evet, bu bütçenin, esasında bu rakamlar ve bu retorik tartışmaların ötesine geçerek bu bütçenin çok önemli bir meselesi var. Şu anda Türkiye’de tarım... Bütçeler genellikle yıllık ve mevcut problemlere odaklanan bir çerçeve ortaya koyuyor ancak bu bütçemizle, bu bütçeyle birlikte belki bugün tartışmamız gereken Bakanlığımızın ortaya koyduğu Planlı Tarım Modeli üç yıllık bir perspektifte. Bu, bütçenin ötesinde bir tarım politikası tasarımıdır yani biraz da bu tartışmaların içerisinde burada ortaya konan bu perspektifin öneminin vurgulanmasını gözden kaçırmamak gerekiyor. Bu gibi belki onlarca ekonomi modeli, tarımı sadece bir ekonomi modeli, bir üretim yapısı olarak görmenin ötesine geçen, bir sosyal niteliği olan tarımın çünkü tarım, bir tarımsal üretimin ötesinde bir kırsal politikayı da hak eden... Hani, biz yıllarca şehirlerdeki göçün yönetimiyle mücadele ediyoruz, büyükşehirlerimiz yaşanmaz hâle geldi belki ama bugün tarımı, belki çok uzun perspektifli bir geri dönüşümle, kırsal politikayla, sosyal politikayla, sağlık politikasıyla, eğitim politikasıyla yeniden ele alınacağı bir dönüşüm politikasıyla ele almamız gerekiyor. Sayın Bakanımız, bugün üç yıllık planlama gibi bir politik tasarımıyla beraber, bundan sonraki dönemlerde de özellikle kırsalın önemini ortaya koyan yeni politikaları üretmek gerekiyor. Tersine göç politikasını yani sadece köye dönenlere verilecek bir koyun desteği gibi değil de bunun ötesine geçen, gerçekte kırsalda yaşamı insanların arzu edeceği bir zemini üretmemiz gerekiyor. Köylerde üretim ölçeğini arttırmamız gerekiyor.

Son olarak da kuruyan göllerimiz var Sayın Bakanımız. Burdur Gölü, Beyşehir, Eğirdir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Bu da son sözümdü zaten.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Turan Yaldır, buyurun lütfen.

TURAN YALDIR (Aksaray) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Kıymetli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepimize saygılar sunuyorum.

Üreticilerimiz, 2024’te öyle bir sezon geçirdi ki ne ekse zarar etti. Karpuz, patates, çekirdek, domates, mısır, arpa, buğday ve daha niceleri üreticilerin belini büktü. 2024 yılında hasadını yaptığı neredeyse tüm tarımsal ürünlerden zarar eden, ektiği elinde ya da tarlada kalan, girdi maliyetlerindeki artış, maliyetin çok altına mahsul satışı, açıklanan taban fiyatlardaki adaletsizlik, desteklemelerin enflasyon canavarına yem edilmesi, küresel ısınma, fare, kokarca, dolu, yer altı suyunun çekilmesi gibi sebeplerle rekolte ve ürün kalitesinde yaşanan düşüşle devam eden hasat sezonu ne yazık ki üretici açısından büyük bir umutsuzluk ve hayal kırıklığı yaşatmıştır. Çiftçiler açısından 2024 sezonunun sorunları bu kadar büyük iken Bakanlığın bunu görmeyip 2025 ve sonrası planını açıklamaması üreticiye hiçbir heyecan yaratmamıştır. Tabiri caiz ise çiftçinin 2024 cenazesi ortada kalmamalıdır. Çiftçiye 2025’e hazırlık için devlet olarak bugünden can suyu verilmelidir. Alın terini toprağa akıtıp 85 milyon vatandaşımızı, 55 milyon turisti ve sayıları milyonları bulan sığınmacıları besleyen çiftçilerimiz 2024 yılının zararlarını tanzim etmeden 2025 yılı üretim planını nasıl yapabilir? 150 milyonu aşkın insanın gıda ihtiyacını karşılamak 2 milyon çiftçimizin en temel göreviyken 2 milyon çiftçiye bakmamak ne bin yıllık kadim devlet geleneğimize yakışıyor ne de Hükümetin açıkladığı sözde Türkiye Yüzyılı vizyonuna.

İki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerine yaptırım uygulamak yerine üreticinin üretimden neden vazgeçtiğini sorgulamak gerekir. Sözlerim asla politik saiklerle ve muhalefet olsun, torba dolsun amacıyla söylenmemiş olup bizzat üreticinin feryadını dile getirmek maksadı taşımaktadır. Elbette 2025 ve sonrası yılların planlamasını yapmak doğrudur. Tarım Bakanlığının “Bitkisel Üretimde Yeni Destekleme Modeli” adıyla açıkladığı paketin içerisinde çiftçilerimize fayda sağlayacağı kanaatindeyim. Fakat üreticilerimiz o kadar çok sorunla mücadele ediyor ki bu planlamayla geleceği kurtarmak mümkün değildir. Çiftçilerimiz daha fazlasını hak etmektedir ve bu hakkın iadesi bir lütuf değildir. Memleketimizin dört bir tarafından denizlere bedava akan akarsularımızın kurak topraklara akmasını sağlamak üreticimizin yüzünü güldürür. Alın teriyle ürettiği ürününü enflasyona ve faize boğdurmamak üreticimizin yüzünü güldürür. Kanunda da olan ama uygulanmayan, millî gelirin yüzde 1’ini tarım desteklemelerine ayırmak üreticimizin yüzünü güldürür. Üreticiyi sanayiciye ve tefeciye boğdurmamak üreticinin yüzünü güldürür. Kimseye muhtaç olmadan, insanlık onuruna yakışır bir hayat sürmek üreticimizin yüzünü güldürür.

Sayın Bakanım, tarıma sadece açıkladığınız taban fiyatlar, gelişmiş ülkelere göre yok denilecek kadar az desteklemeler, ürettiği ürünün tarlada çürümesi gibi hadiseler, göçmen işçilerin yüksek maaşlarla ve binbir nazla çalışması zarar vermiyor; tarıma aynı zamanda Hükümetin yıllara sâri tarım politikasızlığı en büyük zararı vermektedir. “Bitkisel Üretimde Yeni Destekleme Modeli” ismiyle açıklamış olduğunuz paketi daha da iyileştirerek çiftçilerimizin ilelebet yüzünü güldürmek Hükümetin boynunun borcudur.

Sayın Bakanım, bir de çaresiz atama bekleyen ziraat mühendislerimiz var. Her yıl ziraat fakültelerinden ortalama 5 bin gencimiz mezun oluyor. Çift yıllarda yapılan KPSS’de iki yılda yaklaşık olarak 750 ziraat mühendisimiz istihdam ediliyor yani yaklaşık yüzde 7,5 istihdam sağlanabiliyor. Özel sektörde ise durum daha da içler acısı, tarım ülkesi olan ülkemizde ziraat mühendisleri asgari ücretle dahi iş bulamıyor. Ziraat mühendisi gençlerimiz sizden atama bekliyorlar, çalışmak ve üretime katkı sağlamak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yaldır, teşekkür ediyorum.

Sayın Karakaya, buyurun lütfen.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonun çok saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakan, Tarım ve Orman Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, Sayıştayımızın değerli temsilcileri, Cumhurbaşkanlığımızın değerli temsilcileri, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, tarım konusu her zaman tartışmalı bir konudur. Aslında, biz, tarımı siyasetin üzerinde tutalım deriz ama genelde de siyasetimizin önemli bir kısmını tarım üzerinden yaparız. Tarımın öneminin bu kadar anlaşılmalı olması iktidarıyla muhalefetiyle önemli. Aslında, bundan yirmi beş yıl öncesine baktığımızda antitarımcıların olduğunu, her gün gazete köşelerinde, televizyon ekranlarında “Üretime ne gerek var?” diyenleri hepimiz hatırlıyoruz, Orhan Bey de çok iyi hatırlıyor. Bugün bu anlayışın, tarımın stratejik bir sektör olarak bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğinin bu salonda bu kadar hararetle savunulması doğrusu bizi ziyadesiyle memnun etmiştir. Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak tarımın, tarım stratejilerinin ekonomi, sağlık, sosyal, gıda güvenliği ve güvencesi; toprak, su başta olmak üzere tarımsal kaynaklar; çevre, ekolojik denge, kırsal kalkınma ve kültürel boyutlarıyla, diğer taraftan tarımsal faaliyetlerin üretim, işleme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini yıllardan beri savunuyoruz. Bugün bunları bu salonda duymak gerçekten beni ziyadesiyle memnun etti.

Tabii, bu noktada tarımsal politikaların belirlenmesinde bu bütüncül yaklaşıma göre hareket edilmesi gerektiği de ortadadır. Ben, bu anlamda, Sayın Bakanımız nezdinde tüm Bakanlık bürokratlarına, özellikle son dönemde tarımsal desteklerle ilgili yeni tarımsal destekleme modellerinde biraz önce ifade etmeye çalıştığım bu bütüncül yaklaşımla olaya yaklaştıklarından dolayı teşekkür ediyorum. Tarımsal desteklerin yeniden sınıflandırılması ve bunların hedeflerle bağlantı ve ilişkilerinin biraz önce söylediğim bütüncül bir yaklaşım boyutuyla ele alınması bu anlamda gerçekten önemliydi.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, tarımın katma değerini tarımsal faaliyetler devam ederken diğer ekonomik sektörlerdeki hesaplama modelleriyle hesaplayamayız. Tarımın katma değerini tarımsal faaliyetin yapılmama durumunda ortaya çıkacak kaotik durumları dikkate alarak ancak ölçebiliriz. Tarım yapıldığında değil, yapılmadığında asıl tarımın ne olduğu anlaşılacaktır. Onun için tarımı ne kadar desteklersek azdır. Bu konuda biz eleştirilerimizi de tabii ki biraz önce söylediğim boyutlarıyla olaya almamız lazım.

Tabii, burada tarım konusu olunca genellikle çiftçi, çiftçinin durumu ve bu konulardaki ekonomik sıkıntılar dile getiriliyor ama ben zaman zaman başka komisyonlarda, Genel Kurulda da birbiriyle çelişen birçok hususu görebiliyorum. Burada Toprak Mahsulleri Ofisi üzerinden belki bir cevap da söz konusu olabilir, zaman çok daraldı. Toprak Mahsulleri Ofisinde bundan yirmi beş yıl önce dört yıl Genel Müdürlük yaptım, hakikaten o günden beri de politikaları yakından izliyorum. Özellikle pandemi dönemini de bu tarafa alacak olursak ben burada hepinizin önünde teşekkür etmek istiyorum yani çok güzel bir şekilde bu pandemi dönemini uyguladıkları politikalarla atlattılar. Tabii ki Toprak Mahsulleri Ofisinde hububat fiyatlarını tek yönlü olarak görmek mümkün değildir; birçok etken, birçok aktör söz konusu, hepsinin buraya yaklaşımı... Sanayi boyutu var, üretim boyutu var, finans boyutu var, devlete maliyet, hazine boyutu var; bunların hepsini birlikte görmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Aynı eleştirinin içerisinde birbiriyle çelişen eleştiriler yapmak gerçekten belki bu anlamda samimiyetimize de hanel getirebilir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sizin zamanımızdaki TMO yok Vekilim, o eskidendi; deposu bile kalmadı, tarlaya döküyor ürünü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Hasan Toktaş, buyurun.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkanım, çok Kıymetli Bakan ve milletvekili arkadaşlarım; ben orman kooperatiflerinin tarafımıza iletilen bir talebini iletmek istiyorum özellikle Bursa bölgesinde. 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 34'üncü maddesindeki yeni düzenlemeye göre, kooperatiflere yüzde 25 emval verilmesi yerine yüzde 20 istihkak fazlası verilmektedir; tabii, bu, daha önce yüzde 10 olarak veriliyordu, yüzde 25 emval verilmesi kesilerek yüzde 10 istihkak ilave edildi, yüzde 20'ye çıkarıldı. Bu konuda kooperatiflerin ayakta kalabilmeleri için yüzde 25 haklarının geri verilmesini ya da ormanlarımızda üretilen emvalin satışından elde edilen kârın yüzde 10'unun kooperatiflere aktarılmasını talep ediyorlar. Bu konunun değerlendirilmesini istirham ediyoruz kooperatiflerimiz adına.

Ayrıca, Bursa ili Keles ilçesi Yenice Mahallesi Muhtarımız Zekiye Hanım -Zekiye Salı- Tarıma şöyle bir müracaatta bulunuyor: Keles ilçemiz Yenice Mahallesi 184 ada 1 No.'lu parsel, 262.794 metrekare yüz ölçümlü. Burası Maliye hazinesine kayıtlı fakat fiili olarak uzun yıllardır mera olarak kullanılmakta Sayın Bakanım; 262 dönüm, uzun yıllardır mera olarak kullanılmakta fakat kadastro geçerken burayı ham toprak ve kısmen çamlık diye Maliye hazinesi adına kaydetmiş. Yine, Tarım Müdürlüğü bu yazıya cevap veriyor, yazıda diyor ki: “Konu İl Müdürlüğümüzce değerlendirilmiş olup söz konusu taşınmazın 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 3'üncü maddesinde sayılan mera, yaylak, kışlak gibi orta malı taşınmazlardan olduğu anlaşılmıştır.” Yani tapu kaydı tesis kadastrosu esnasında her ne kadar ham toprak ve kısmen çamlık olarak geçmiş olsa da İl Tarım Müdürlüğümüz burayı aslında, mera, yaylak, kışlak gibi orta malı sayılacak alanlardandır diye tanımlıyor.

Burada, Sayın Muhtarın ve bölge muhtarlarının endişesi şudur Sayın Bakanım: Burasının bir şekliyle -ileteceğim- satılabileceği... Çünkü malum, Maliye hazinesi adına olunca satılma ihtimali de doğuyor veyahut da kiraya verilebileceği endişesinden kaynaklanan... Ve bölgede Bursa Keles hayvancılığın önemli üretim merkezlerindedir; o açıdan, bu konuda da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Yine, Orhan Yegin Bey konuşurken “Planlama yoksa sorunu çözemezsiniz.” dedi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sadece planlama değil, birçok şey saydım.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Birçok şey saydı ama planlama bunlardan biri. Yani iktidarımız döneminde çok iyi tarımsal planlama, üretim planlaması yapılıyor algısı oluştu bende bu söyleminizle ama aslında planlayamadığımızın, eksikliğinizin, beceri noksanlığımızın çok fazla farkında değilsiniz. Yani bu planlama, üretim kabiliyeti doğru yapılabilmiş olsaydı mesela, sizin, Karadeniz Bölgesi'nde yıllardır var olan ve artık üretim kabiliyetini neredeyse yarı yarıya düşürebilen kokarcanın farkında olmanız ve buna göre bir planlama yapmış olmanız gerekiyordu ya da milyonlarca ton domates üretimi yapılırken Bursa Karacabey'de, Mustafakemalpaşa'da... Bu domatesten salça üretilecek malum, ihraç edilecek, ihracatı durdurup domates üreticisinin maliyetinin de altında fiyatlara gelmesini... Bu vesileyle, Sayın Bakanım, bakın, domates üreticisinin binlercesi İzmir kara yolunu kapattı; bu, herhangi bir siyasi organizasyonla yapılabilecek bir şey değil, tamamıyla üretici İzmir kara yolunu kapattı. Yani bu planlama çok doğru yapılabiliyor olsa idi bu çiftçimizin sanırım, bu şekilde baskıcı bir rejim döneminde herhâlde aklından zoru yoktu ki gidip İzmir yolunu trafiğe kapatsın. Çiftçilerimizin çok zor durumda olduğunu kabul etmeniz aslında, problemi çözmeniz açısından daha doğru bir yaklaşım olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere 18.50'ye kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.43

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.52

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 7'nci Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum.

Ayaktaki misafirlerimizi, bürokratlarımızı yerlerine davet ediyorum. Sükûneti lütfen tesis edelim. Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Hilmi Durgun...

Buyurun Sayın Durgun.

HİLMİ DURGUN (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, sayın milletvekillerimiz, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları ve kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım, ülkemizin en köklü ve stratejik sektörlerinden biridir. Tarım sektörü sadece gıda güvenliği açısından değil, aynı zamanda istihdam ve ekonomik sürdürülebilirlik için de kritik bir öneme sahiptir. Tarımsal girdilerde yaşanan maliyet artışları ile üretim maliyetleri tarım sektörünü olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu olumsuzluklardan etkilenen başta çiftçilerimiz olmak üzere sanayi sicil belgesine sahip gübre, tohum ve fide üreticilerimiz ile zirai ilaç bayisi ve toptancılarına verilecek olan sübvansiyonlu veya KGF işletme kredileri büyük önem arz etmektedir. Bu sayede hem ürünler üzerindeki finans yükü minimum seviyelere indirilecek hem de bitkisel üretim yapan çiftçilerimiz daha kolay bir şekilde kendi maliyetlerini ve borçlanmalarını kontrol altında tutabileceklerdir.

Sayın Bakanım, buna bağlı olarak değinmek istediğim bir diğer konu ise gübre üretimi, fason gübre üretimi ve gübre tescil sayısında yaşanan enflasyondur. Üretici lisansı ile fason üretici lisansı arasında hiçbir farkın olmaması dolayısıyla herkesin Bakanlığın ilgili hesabına yatırdığı ücret karşılığında hem üretici lisansı hem gübre tescili almasıyla şu an aktif 2.315 adet lisanslı üretici, 30.102 adet de aktif gübre tescil belgesi bulunmaktadır. Bu sorun üretici lisansı ile fason üretici lisansının birbirinden ayrılması, fason üretimlerde sadece lisans belgesine değil, onaylı etiket üzerine de ürünün üretildiği üretici firmanın bilgilerinin tam ve okunaklı bir şekilde yazılması, üretici firmalara ISO ve benzeri kalite standartlarının zorunlu hâle getirilmesi, detaylı bir şekilde hazırlanmış Gübre Üretim Yönetmeliği gibi tedbirlerle piyasaya arz edilen ürünlerin kalitesinin yukarıya çekilmesi amaçlanmalıdır. Ayrıca, gübrelerin üretim aşamasından başlayarak izlenebilirliği, kaçakçılık ve sahte gübreyle mücadeleyi, gübrelerin yasa dışı kullanımını ve kalite kontrolünü sağlamak amaçlı ülkemizde geliştirilen Gübre Takip Sistemi'ndeki sorunlar ivedi bir şekilde çözülmeli ve tarımsal girdiler üzerindeki yüksek maliyet baskısı azaltılmalıdır.

Sayın Bakanım, Bitki Koruma Ürünleri Bayilik ve Toptancılık Sınavı Tarım ve Orman Bakanlığı ile ÖSYM arasında yapılan protokol kapsamında 24 Kasım 2024 tarihinde gerçekleştirilecektir. Ancak bu sınava ziraat mühendislerinin katılmak zorunda bırakılmasının anlamlı olmadığını düşündüğümüz gibi bitki koruma bölümü lisans, yüksek lisans ve hatta doktora mezunlarının da sınava tabi tutulmasının uygun olmadığını düşünmekteyiz. Üstelik eczacılar, kimya mühendisleri, kimyagerler, orman mühendisleri ve bitki sağlığı dersleri almış teknikerler de bu sınava girebilmektedirler. Ziraat mühendislerinin uzmanlık alanı olan bitki koruma ürünleri bayilik ve toptancılığında başka meslek gruplarının sınav yoluyla hak sahibi olmasının meslek kapsamı açısından doğru bir uygulama olmadığını düşünmekteyiz. Örneğin veteriner hekimlerin doktorlarla benzer bir eğitim alsalar dahi TUS'a girip muayenehane açma yetkisi elde edememeleri gibi diğer meslek gruplarının da bu sınavla mesleğe dair özel bir belge almamaları gerektiğini düşünmekteyiz. Özellikle bitki koruma bölümü lisans, yüksek lisans veya doktora mezunlarının bu sınavdan muaf tutulmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz. Ziraat mühendisleri için sınav kaldırılmayacaksa dahi en azından bitki koruma bölümü mezunları bu zorunluluktan muaf olmalı ve diğer meslek gruplarının belge almaya dair hak ediş koşulları yeniden değerlendirilmelidir diyorum.

Sözlerime son verirken atama bekleyen ziraat mühendislerinden de bahsetmek istiyorum. Günümüzde ülkemiz genelinde 40'tan fazla ziraat fakültesi bulunmaktadır. Tarım sektörü açısından tarımsal eğitimin yaygınlaşması olumlu bir gelişme olarak görülse de bu durum giderek arz-talep dengesini bozucu bir niteliğe bürünmüştür. İstatistikler her yıl ülkemizdeki ziraat fakültelerinden ortalama 4 bin-5 bin civarında mezun verildiğini göstermektedir ancak hem kamu hem de özel sektör bu kadar mezunu istihdam edebilecek kapasiteye sahip değildir. Ayrıca yıllardır işsiz mezun sayısı durumu daha da zorlaştırmaktadır. Buna rağmen özel sektörde yetişmiş personel ihtiyacı artmaya devam etmekte, kamuda ise özellikle iş yükünün yoğun olduğu bölgelerde personel yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu tablo ziraat mühendisliği eğitiminin ve istihdam politikasının uzmanlar tarafından yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır diyor, bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Fethi Gürer...

Sayın Gürer, buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2024 yılı çiftçilerimiz için tam bir kara yıl oldu çünkü ne ürettiyse para kazanmadı, bütün ürünlerden zarar etti, alım fiyatları düşük tutuldu ve çiftçi borçlandı.

AYHAN BARUT (Adana) - Hepsi doğru.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bunda sizin kadar Hazine ve Maliye Bakanının size para vermeyerek yarattığı süreç var. Sizi öncelikle kutlarım, şu sunuş konuşmanızda çok güzel bir cümleyi buraya yazmışsınız. Ne diyorsunuz: "Plansız üretimden kaynaklanan kronikleşmiş dertlerimizi bitireceğiz, üretimde istikrar ve öngörülebilirliği sağlayacağız." Yirmi iki yıldır yapılmayan şeyi yapacağımızı söylediğiniz için sizi tebrik ederim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yaptık, yaptık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çünkü Adalet ve Kalkınma iktidarları döneminde "planlama" diye bir kavram yoktu, üretimle ilgili de değerine ürünler alınmadığı için çiftçi gerçekten topraktan uzaklaştı. Bakınız, bu dönemde çiftçiye düşük alım fiyatı uygulandığı için yaşadığı mağduriyeti keşke tüketiciye olumlu biçimde yansıyacak fiyatlarla ürüne erişseydi. 1 kilo buğdayın maliyeti... 7 liradan tüccar aldı, 1 kilo buğdaydan 800 gram un elde edilir, 8 tane de simit yapılır. Simidin bir tanesi 15 lira yani içine susamını, mayasını, tuzunu koysak bile tarlada üreten para kazanmadı, ondan mamul ürünün de vatandaş ucuza alamadı. Bakın, diyorlar ki: "İktidar icra makamı, muhalefet de eleştiriyor." Eleştirmiyoruz, önerilerde bulunuyoruz, işte size birkaç somut öneri: Bir, modern sulamaya geçebilmek için kuyu sularının ruhsatlandırılması gerekiyor çünkü bankalar başka türlü kredi vermiyor. O zaman gelin, İç Anadolu başta olmak üzere çoğu bölgede kaçak kuyu ruhsatları, kuyu var yıllardır, bunlara ruhsat verelim, modern sulamaya geçsin, vahşi sulamadan kurtulalım ve böylece su kaynaklarını doğru kullanalım. İki, kanun teklifi verdim, çiftçilerin tümünün borçları 2027 yılına kadar ötelensin, faizler silinsin, böylece çiftçiye bir can suyu verilsin. Mazotta ÖTV'yi, KDV'yi kaldıralım, destekten vazgeçin çünkü verdiğimiz destek 20 milyar lira, ÖTV ve KDV'den aldığımız bunun 4 katı. O zaman ÖTV'yi, KDV'yi kaldırın, çiftçinin desteğini de mazotta vermeyin.

Bir de patates bizim bölgede 1 milyon ton yetişiyor. Bu yıl tarlada yüzde 35'i satılır, yüzde 65'i depoya konurdu, tüccar gelmedi, 3 lira civarında bir fiyat verdi, çiftçiler de patatesi depoya koydu. Şimdi "Toprak Mahsulleri Ofisi" diye elinizde bir kurum var. Bu kurum patatesi gitsin, çiftçiden üretim maliyeti artı makul kârla alsın, stoklasın ve bir süre sonra patatesin fiyatı tekrar yükselecek. Bedava vermesin, o piyasayı dengeleyici unsur olarak patatesi piyasa satsın. Tarım Kredi Kooperatifinin 4 bin marketi var, bu marketler eliyle patatesin fiyatının aşırı yükselmesi önlemlensin. Bakınız, buğdayda, arpada, fasulyede, kavunda, karpuzda, domateste, patlıcanda, biberde, soğanda, çerezlik ayçiçeğinde, üzümde, yer fıstığında, patateste, çayda üretici bu yıl mağdur oldu ama garip olan şu: Domates ekilen tarlaya geçen hafta gittim, boz toprak kırmızıya çalmış, ya bu kurtulabilir, işlenmiş ürüne dönüştürülebilir. Niye bu çiftçinin yanında Tarım ve Orman Bakanlığı olmaz? Niye işlenmiş, dondurulmuş gıdaya dönüştürülmesi için destek sağlamaz? Niye katma değerli ürün üretimine yol açmaz? Niye bununla ilgili tarımsal üretim sağlayacak tesislerin oluşturulmasını sağlamaz? "Saldım çayıra, Mevla'm kayıra." politikasıyla gerçekten bu yıl tüccarın eline bırakılan bir çiftçi var ve bu anlamda da çok dertliler, gittiğimiz zaman bizlere de dert yanyorlar.

Bunun yanı sıra, yine, şimdi, marketlere bir düzenleme yaptınız. Market gidiyor, yerinden ürünü alabiliyor ama bir bakıyorsunuz, 3 tane aracı el değiştiren fiyatta ürün satıyor. Yani bu marketlerin bu fiyatlarını kimse kontrol etmiyor mu?

Bakanlığınız çok hantal "Gıda Bakanlığı" "Orman Bakanlığı" "Tarım Bakanlığı" diye bölünmeli çünkü Türkiye'nin buna ihtiyacı var. Hem gıda stratejik bir alan, bununla ilgili bir düzenleme yapılmalı ve belediyeler denetimin içine mutlaka alınmalı. 2004'te kaldırılan yetkileri, kapatılan laboratuvarları yeniden açılmalı. Yoksa gerçekten ne yediğimizi, ne içtiğimizi bilmiyoruz, tükettiğimiz ürünün içeriğini kontrol ettiremiyoruz, laboratuvarlar yüksek ücret talep ediyor. Size ihbar gelmezse elinizdeki 7.500 görevliyle bu işi yapabileceğiniz şansınız yok. Onun için gıda da gerçekten önemli ölçüde sorunlu.

Bakın, açıkladınız taklit taşıyıcıları Türkiye çalkalandı çünkü sizin açıkladığımız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Onun için, gıdayla ilgili de yapılması gereken çok şey var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Beş dakikada bu kadar anlatılabiliyor. Ama şunu da söylüyorum...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir cümle daha, bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, teşekkür ediyorum, Sayın Öztürkmen bekliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, şunu bir açıklayayım, şimdi onu hemen söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bekliyor...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 2024 yılında 2025 yılı için koyduğunuz 1 milyon 764 bin ton kırmızı et üretim tahminini 2 milyon 328 bine çıkardınız ve altına da yazmışsınız "İthal hayvanları dâhil ettik." diye, bu Cumhurbaşkanlığı Bütçe Hedefleri'nde var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru kısmında soralım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, bunu ithal hayvanla artırmanın yolu yerine yerli üreticiyi desteklerseniz daha doğru yaparsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun, teşekkür ediyorum.

Sayın Öztürkmen, buyurun.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Et ve Süt Kurumunun ithal etlerinde büyük vurgun yaşanıyor Sayın Bakanım. "Vatandaş ucuz et yiyecek." propagandasıyla düğmesine basılan et ithalatı et fiyatlarını düşürmediği gibi et baronlarının da kasasını dolduruyor. Et ve Süt Kurumunun kilosunu 4 dolara ithal ettiği canlı hayvanlar soframıza en ucuz hâliyle 550 TL'ye geliyor. Kurulan vurgun çarkıyla aradaki yüzde 300'lük kâr et baronlarının cebine inerken vatandaş yine kasabın, marketin önünden geçemiyor. Karkas et simsarları Et ve Süt Kurumundan kilosu ortalama 250 TL'den topladıkları onlarca tır eti vatandaşa ucuz fiyatla satmak yerine el altından et tüccarlarına dağıtıyor. İşini dürüstçe yapan firmalar durumdan hem şikâyetçi hem mağdur. Et ve Süt Kurumu ithal hayvan ve etleri hangi büyük firmalara verdiği sır gibi saklarken Rekabet Kurumu da mercek altındaki 11 firmayı henüz açıklamadı. İthal etleri paylaşan firmaların AKP'li bazı siyasetçi ve eski bakanlarla ilişkileri konuşuluyor piyasada. Araştırmalarımız sonucunda et lobisinin vurgun sistemi şöyle işliyor: Et ve canlı hayvan ithalatında yetkiyi devlet kurumu Et ve Süt Kurumu Uruguay ve Brezilya'dan canlı büyükbaş hayvan ithal ediyor, Avrupa ve Balkanlar'dan karkas et getiriyor. Büyükbaş hayvanlar devasa gemilere yüklendiği anda aslında Türkiye'deki alıcıları belirlenmiş oluyor. Gelen ithal etin ve canlı hayvanların ancak yüzde 5 ya da yüzde 10'luk kısmı küçük üreticiye satılırken aslan payını 11 büyük şirket alıyor. Şirketlere satışta şöyle bir şart: var: Şirketler ancak çiftliğinin canlı hayvan kapasitesine göre Et ve Süt Kurumundan alım yapabiliyor. Örneğin, bin hayvanlık bir çiftliği olan şirket ancak bunun yüzde 20'si oranında ithal besilik hayvan alabiliyor yani toplam 200 adet. Kalan yüzde 80'inin yerli hayvan olması gerekiyor ancak düzen böyle işlemiyor çünkü büyük alıcılar farklı isimlerle yeni şirketler kuruyor ve tek alıcı bu farklı şirketler üzerinden ayrı ayrı hayvan alıyor. Yani asıl alıcı 4 farklı şirket daha kurulmuş oluyor. Böylece bunlar üzerinden yüzde 20x5 oranında yani tamamını yüzde 100 oranında canlı hayvan alıyor. Gerçekte bin hayvanlık çiftliği olan şirketin 200 hayvan alabilmesi gerekirken bu yöntemle bin hayvan alıyor. Özetle, şirketlerin çiftliklerinde yüzde 20 ithal, yüzde 80 yerli hayvan bulunması gerekirken bu yöntemle oranlar tam tersine dönüyor. Maliye denetçilerinin bu durumu tespit edebilmesi çok kolay ancak bir şekilde nedense bu denetim süreci işletilmiyor ya da işlemiyor. Sadece bu değil başka küçük çiftlik sahipleriyle de anlaşılan bu büyük şirketler belli kâr payı vererek onlar üzerinden de ithal hayvan alımı yapıyorlar. Kullanılmayan, boş bırakılan çiftlikleri de çalışıyor gibi göstererek alım talebinde bulunuyorlar. Böylelikle, ithal canlı hayvanlar sahte belgelerle belli şirketlerin çiftliklerinde depolanıyor. Bazı siyasetçilerle ilişkili olduğu belirtilen bu şirketler kendi aralarında ortak hareket ediyor, örneğin bir WhatsApp hattı kurmuşlar, bu WhatsApp hattı üzerinden piyasaya göre fiyatları ayarlıyorlar ya da dağıtımını sınırlı tutarak fiyat hareketlerini sağlıyorlar. Bugün "ette piyasa koşulları" denilen şey aslında et lobisinin kişisel çalışmalarından ibaret kalıyor. Et ve Süt Kurumunun ithal ettiği canlı hayvanları çiftliklerinde depolayan bu şirketler yeterli kâr oranına ulaştığında hem canlı olarak hem et olarak piyasaya sürüyorlar. Bu sürecin sonunda kilosu 190 TL'ye aldıkları bu hayvanların fiyatını 350 TL'ye çıkarıp satıyorlar yani yüzde 100 kâr şimdiden cepte. Hiçbir şey yapmadan sığır başına yaklaşık 100 bin TL kazanmış oluyorlar. Hayvanlar piyasaya sunulduktan sonra kesimci, dağıtımçı ve market kârdarken kuşbaşı et en ucuz hâliyle 550-600 TL'den soframıza geliyor. Karkas ette durum daha vahim. Et ve Süt Kurumu ithal ettiği etin çok büyük bir kısmını PERDER üyesi yani Türkiye Perakendeciler Federasyonu üyesi bazı büyük zincir marketlere satıyorlar. Sektör içinde öyle oyunlar anlatılıyor ki şaşmamak elde değil. Örneğin, Et ve Süt Kurumundan 20 tır et alan bir perakendecinin her tırında ortalama 25 ton et taşıdığını göz önüne alırsak bunların sadece 2 tırını reyonlarında sattığı, diğer kısmını ise el altından et tüccarlarına sattığı iddia ediliyor. Yani Et ve Süt Kurumundan ortalama 250 TL'ye aldığı karkas eti reyonlarında satmak yerine hiç elini değdirmeden, oturduğu yerden 450 TL'ye toptancı firmalara satıyor. Bu toptancılar da üzerlerine kârlarını koyarak küçük işletmelere dağıtıyorlar. Sözde devletin vatandaş ucuz et alsın diye ithal ettiği etten ellerini değdirmeden kiloda 150 TL para kazanıyorlar. Bakın, burada kimlere bunlar dağıtılmış, süremiz çok az kaldı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Öztürkmen, teşekkür ediyorum.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Başkanım, bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Seyit Torun, buyurun.

SEYİT TORUN (Ordu) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; öncelikle 2025 bütçemiz hayırlı olsun.

Sayın Bakan, Ordu Milletvekili olarak yine benim ve hemşehrilerimin gündemi fındık. Taban fiyatı belirlenmesine yönelik yanlış politikalar, düşük kalan destekler ve kokarca böceği istilası sebebiyle fındık üreticisi can çekişiyor. Kilo başına 130 lira olarak belirlenen taban fiyatı artık trajikomik bir hâl aldı. Fındık net ihracat geliri sağlayan stratejik bir ürün olması sebebiyle Türk lirası cinsinden belirlenen taban fiyatlarına küresel rekabet zemininde bir de dolar cinsinden bakılmalıdır. Fındıkta serbest piyasa koşullarının dayatıldığı 2009 sonrasına bakıldığında, Türkiye'de fındığın dolar cinsinden fiyatı 2010 yılında 5,96 dolar iken 2015 yılında 11,47 dolara yükselmiştir. Ancak ekonomik kriz ve döviz dalgalanmaları ekonomiyi perişan ederken FİSKOBİRLİK ve TMO'nun yeterli desteği vermediği için fındığın 2024 yılındaki değeri ortalama 3,5 dolar seviyesine kadar düşmüştür. Fındık taban fiyatını belirlerken kullanacağımız en temel veri enflasyon oranları ancak fiyat belirleme sürecinde TÜİK'in gerçekten uzak enflasyon değerleri dahi dikkate alınmıyor. Fındık üretiminin en önemli girdi maliyetlerini oluşturan gübre, işçilik ve mazotta son beş yıl içerisinde yüzde 1000'e varan artışlar gerçekleştiği hâlde, fındık fiyatları enflasyonun oldukça altında kalan oranlarda artıyor. Üreticinin fındığını taban fiyatına da satamaması ayrıca önemli bir konu. On yıldır alan bazlı desteklerde de 1 kuruş artış yapılmadı. İnsan sormadan edemiyor: Bütün ülke yüzde 100'ü bulan enflasyonun altında ezilirken fındık üreticisi enflasyonun sıfır değerine yakın olduğu Kosta Rika'da mı yaşıyor da enflasyondan etkilenmiyor? Bu bağlamda, fındık taban fiyatının nasıl belirlendiğini açıklar mısınız? Zira üreticinin yüzleştiği ekonomik gerçeklerle belirlenen taban fiyat arasında uçurum var. Dolar cinsinden fiyat oldukça düşük kaldığı için küresel piyasada fındık artık rekabet gücünü her geçen gün yitiriyor. On yıldır artırılmayan alan bazlı desteklerin artırılmasına yönelik bir çalışmanız var mı?

Tabii, bir diğer sorumuz da kokarca. Ordu'da iki yıldır devam eden kokarca böceği istilasının sona erdirilmesi için iki yıldır mücadele veriyoruz ama ne çare... Fındık hasadı bitti, üretici ürününün en az yüzde 30'unu çöpe döktü, siz daha mücadele edeceksiniz. Bakanlık

mücadeleye başlayana kadar kokarca böceği Adana'da, Şanlıurfa'da görülmeye başlandı ve hızla ülkemizin tarım merkezlerine yayılmaya devam ediyor. Kokarca Ankara'ya da ulaştı Sayın Bakan. Eğer müdahale edemezseniz sizin evinize bile bir süre sonra gelebilir. Sahil kesimlerinde görülmeye başlandı, müdahale edin dedik, umursamadınız ama şu anda sıfır kotlarından 300, 400, 500 kotlarına doğru ilerlemeye başladı. Kokarca böceğiyle topyekûn mücadele etmek zorundayız. Eğer bunu yapmazsanız bakın, şu anda kışlaklarda sürekli yürüyor ve yaz geldiğinde de bunun kontrolünü yapmanız hiç mümkün olmayacak. Fındıkta randıman yüzde 20'lere, 30'lara düştü. Taban fiyatı 130 lira olan fındığı üretici 50 liraya, 60 liraya maalesef satmak zorunda, mecburiyetinde kaldı. Eğer bu kokarcayla yeterli mücadele yapılmazsa sadece Ordu bölgesini değil tüm Türkiye'yi ciddi anlamda tehdit altına alacak.

Bir de Ordu'nun yüzde 74'ü madenlere ruhsatlı hâle getirildi. Tarım ve Orman Bakanlığı olarak siz bu işin neresindesiniz? Her yer ruhsatlandırıldı; meralar, ormanlar, birçok tarım alanları ruhsatlandırıldı. Tarım ve Orman Bakanlığımızın bu konudaki tutumunu da açıkça merak ediyoruz. Yani madencilerin yanında mısınız; üreticinin, halkın yanında mısınız? Onu da merak ediyoruz.

Bir de Bolaman Nehri Havzası Projeniz var. Bu projeye ilgili internet sitenizde maalesef çok kısıtlı bilgiler var, dört yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ bu konuyla ilgili net bir bilgi alamadık, net bir veri alamadık. Bolaman Nehri Havzası Projesi kapsamında taşkın ve sel yönetimi için inşa edilecek yapıların oranı nedir bilmiyoruz çünkü Ordu, biliyorsunuz, dereleriyle meşhur ve her an sel tehdidiyle karşı karşıya. Bu anlamda, taşkın ve sel yönetimi için planlamanız nedir? Her sağanak yağışta sarsılan Ordu'muza bu yönde yapılan çalışmaları da aktarırsanız ve bitiş tarihlerini de belirtirseniz seviniriz.

2025 bütçeniz tekrar hayırlı olsun diyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İlhami Özcan Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli bürokratlarımız ve değerli vekiller; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Tarım bütçesini konuşuyoruz. Öncelikle, bugün bizden ses bekleyen, Tarım Bakanımızdan ses bekleyenler var kapımızın önünde. Sayın Bakanım, ziraat mühendislerimiz, veteriner hekimlerimiz, gıda mühendislerimiz, su ürünleri mühendislerimiz, orman mühendislerimiz sizden müjde bekliyor ama sizin de ellerinizin bağlı olduğunu biliyorum. Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ülkedeki herkesin elini bağladı, çiftçinin de bağladı, sizlerin de bağladı. Ben isterdim ki bugün Türkiye'nin en büyük bütçesini konuştuğumuz bir Bakanlık bütçesi olsaydı. 4 Bakanlık benim için çok önemli: Birincisi, Tarım; diğeri Millî Eğitim; Sağlık ve onunla beraber Millî Savunma Bakanlığı ama ne yazık ki bu Bakanlıkların bütçesi tamamen ufacık bir rakama düşmüş; yazıktır, günahdır. Beka sorunu işte bu 4 Bakanlıkta ama maalesef bunu anlamayan bir saray var, saraydaki bürokratlar var, bu bütçeyi hazırlayan Strateji ve Bütçe Başkanlığı var. Hazine ve Maliye Bakanına buradan sesleniyoruz: Türk çiftçisinin üstünden elini çek. Siz kimi destekliyorsunuz? Enflasyon yükselmiş! Ya, ithalatla mı buna biat edeceksiniz. Enflasyonu yükseltmeyelim, ithalat yapalım.

Şimdi, siz de biliyorsunuz, 600 bine yakın büyükbaş hayvan ithalatı yapıldı. Bakınız, Sayın Bakanım, köylerde -sabah da gösterdim-tezek kalmadı, tezek; hayvan kokusu kalmadı köylerde, köyler boşaldı, ahırlar bomboş. Siz köylere gittiğinizde ayağınız tezeğe değdi. Yine, bu tezek hem oradaki vatandaşlarımızın yakıtıydı hem de aynı zamanda organik gübre olarak da toprakların iyileştirilmesinde kullanılıyordu ama o kokuyu artık göremez olduk. Neyi görüyoruz? Mersin Limanı'ndan angusların ithalatını görüyoruz. Venezuela'dan, Latin Amerika'dan, Avrupa'dan, Balkanlardan gelen tırları görüyoruz; bu, bizim içimizdeki kanayan yaramız.

Sayın Bakanım, işte gelinen nokta, dar gelirlinin, emeklinin, işçinin, esnafın ve sokaktaki geçinemeyen insanların ete ulaşamayıp kasaptan kemik aldığı, kasaptan kemik aldığımız günlere geldik. Bugün kasaptan aldım, 60 lira kemiğin kilosu. Ne yapıyor anne? Çocuğuna et yedirmek için -ne yapsın- kaynatıyor, yemeğin içerisinde suyunu kullanıyor. Bu, bizim bu ülkeyi getirdiğimiz kara bir tablo.

Bakınız, geçen dönemde, hatırlarsınız, bütçede bir annenin feryadını ifade etmiştim, 1 yumurtayı iki gün arayla çocuklarına yarıdan bölerek yediren anneyi söylemiştik. Yani gelinen nokta, yirmi üç yıllık AKP iktidarında maalesef sınıfta kaldınız.

Bakınız, koruyamadığınız birçok şey var, bunların listesini çıkardım Sayın Bakanım. Ülkemizde bebeklerimizi koruyamıyoruz; çocuklarımızı koruyamıyoruz; kadınlarımızı koruyamıyoruz; hayvanlarımızı koruyamıyoruz; sınırlarımızı gene hiç koruyamıyoruz; doktorlarımızı ve sağlıkçılarımızı koruyamıyoruz; fakir fukarayı koruyamıyoruz; ağaçlarımızı, ormanlarımızı, doğamızı koruyamıyoruz; topraklarımızı koruyamıyoruz; zeytinlikleri koruyamıyoruz -cuma günü yıllardan beri bu ülkenin suyunu, iliğini kemiğini sömüren Cengiz İnşaata karşı Kaz Dağları'ndaki eylemde olacağız- meralarımızı koruyamıyoruz; tarlalarımızı, çiftçilerimizi koruyamıyoruz. Ve tarlaları sattınız. Sizlere sordum, İçişleri Bakanına da sordum, Çevre Bakanına da sordum ama cevap vermediniz Sayın Bakanım, benim soru önergeme. Soru şu... İçişleri Bakanı verdi, dedi ki: "2023'ten bugüne kadar tarla satışını durdurduk." Kime? Yabancı vatandaşlara. Vatandaşlık için ülke peşkeş çekildi. Şimdi, tekrar size soruyorum: 12 Aralık 2023'ten bu tarafa ne kadar tarla, arsa yabancılara vatandaşlık için satılmıştır? Bunu lütfen bürokratlarınıza söyleyin. Sayın Bakanım, bu sorumuza cevap gelmedi; o, sizde vardır Sayın Bakanım.

Yine, bakınız "ithalat" dediniz. 600 bine yakın ithalat yapıldı, canlı karkas olarak getiriyorsunuz; 3,6 dolara alıp 6 dolara benim besicime satıyorsunuz. Bu paralar nereye gidiyor, kimler zengin oluyor? Ben merak ediyorum. 2025'te de planlama yapmışsınız, takdir ediyorum, planlı üretim doğrudur ve 1 milyona yakın da ithalat söz konusu olduğu ifade ediliyor. Acaba bu doğru mudur? Merak ediyorum.

Yine, bakınız, ormanlarla ilgili, maalesef, Cumhurbaşkanlığımız bir kararname yayımladı 12 Kasım'da ve deniyor ki: "Vasıfları ne olursa olsun ormandan çıkaralım." 8 bin hektar alan orman alanından çıkartıldı. 8 bin dekar alan orman yapılması gerekirken ama 1 tane orman yapılmadı. Ben soruyorum: Hangi şartlarda, neye göre bu ormanlar orman vasfından çıkarılıyor? Ben merak ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Aygun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, bitmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, herkese aynı uygulamamız var.

Değerli milletvekilleri, herkese aynı uygulamayı yapıyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, son bir cümleyle bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, karar aldım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, sen de çiftçi çocuğusun, ben de çiftçi çocuğuyum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Eğitimimizi çiftçilikten... İçim acıyor, kahve 120 lirayken 1 litre süt 12 liraysa -teşekkür ediyorum, Komisyon öncesi 20 liraya çıkardınız- bu ayıp bize yeter. Türk çiftçisinin haklı gururu olması için ve bu ülkeye hizmetini sürdürülebilmesi için prim desteğini artırın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Enflasyonu Sayın Şimşek vermez, fiyatlamaz. Sizin elinizde destek sopanız var. Bu destekleme sopasını Türk çiftçisinden yana kullanın. Rusya, Ukrayna çiftçisini değil Türk çiftçisini destekleyin. Gemilerle buğday ve mısır geliyor, ayçiçeği geliyor. Buğdayı, arpası...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, diğer milletvekillerimiz var. Bakın, Sayın Mehmet Akalın bekliyor, Sayın Zuhal Dora bekliyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yurt dışından biber geldi. Onun için bizim desteklememiz gereken Türk çiftçisi diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyonumuzda alkış olmuyor.

Sayın Şamil Ayrım? Yok.

Sayın Akalın, buyurun lütfen.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ilk olarak Tarım ve Orman Bakanlığı 2025 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

2024 tarımsal destekleme bütçesinin yıl sonuna kadar 91,6 milyar lirayı görmesi bekleniyor. Destekleme bütçesinin 2025 yılında bu yıla kıyasla yüzde 47,5 artarak 135 milyar liraya çıkarıldığını belirttiniz. Bu 47,5'lik artışı dolar cinsinden kıyasladığımızda yaklaşık yüzde 7 veya 8'lik bir artışa tekabül etmektedir. Bu, artış olarak görülen ancak gerçekte bu artışın -Hükûmetinizin açıkladığı enflasyon değeri üzerinden değerlendirilse bile- geçen yıla göre düştüğünü söyleyebiliriz.

Yine, Tarım Kanunu'na göre bütçeden ayrılan kaynağın gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'inden az olmaması gerekmektedir. Ancak 2025 yılı millî gelir hedefinin 61,5 trilyon lira olduğunu düşünürsek 135 milyar liralık destek 2025 millî gelir hedefinin sadece yüzde 0,2'sine denk geliyor. Bu da olması gerekenin beşte 1'inden daha az bir desteğe tekabül etmektedir. Sonuç olarak, bu durum, tarım ve hayvancılıkta düştüğümüz durumu yani köylerin boşalması, gençlerin tarımla uğraşmaktan vazgeçmesini gayet net bir şekilde açıklamaktadır.

Konuşacağımız birçok konu var, özellikle hayvancılık üzerinde konuşma yapmayı düşünüyordum fakat göz ardı edilen başka bir konu üzerinde birkaç kelam etmek istiyorum. Bahsetmek istediğim konu, endüstriyel ve tıbbi kenevir üretimi. Bunun üzerinden de bazı sorular sormak istiyorum. Geçtiğimiz günlerde Resmî Gazete'de yayımlanan, ilaç etkin maddesi için 120 bin kök tıbbi kenevir ekimine izin veren Cumhurbaşkanlığı kararı 29 Ekim tarihinde çıkarıldı. Bu karara ek olarak, daha önce, bildiğiniz gibi, Anadolu'da yüzlerce yıldır var olan endüstriyel kenevir üretimi için 2016'da yine bir karar çıkmış ve 19 ilde tarımı yasallaşmıştı. Şimdi, endüstriyel kenevirle ilgili, dünyadaki durumuyla ilgili birkaç kelam etmek isterim. Bildiğiniz gibi, endüstriyel keneviri dünyada en çok üreten ülke Çin, dünya üretiminin yüzde 50-60'ını karşılıyor ve bu da parasal olarak 5-6 milyar dolar civarında bir değere tekabül ediyor. İkinci ülke olarak Kanada var. Kanada'da da yine 1-2 milyar dolar civarı arasında bir parasal değeri var bunun. Burada, Kanada'da özellikle biyoplastik alanında kullanılıyor endüstriyel kenevir ve gıda sektöründe kullanılıyor. Fransa ve Avrupa'da ise endüstriyel kenevir, biyoplastiğin yanında tekstil alanında da kullanılıyor ve yine, ticari hacmi de 2 milyar dolara yaklaşıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde de yine benzer değerleri görmemiz mümkün. Orada da yine bu hacim 1 milyar dolar civarında. Şimdi gelelim tıbbi kenevire. Tıbbi kenevir pazarında, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, Kanada toplamın aşağı yukarı yüzde 40'ını üretiyor ve bu ülkeleri de İsrail, Fransa, Hollanda ve İngiltere takip ediyor. Tıbbi kenevirin 2023 yılında büyüklüğü aşağı yukarı 35 milyar dolar civarında, 2030 yılında da bunun 3 katına çıkacağı bekleniyor.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanının 2019 yılında yapmış olduğu konuşmayı size hatırlatmak istiyorum, aynen aktarıyorum: "Ülkemizde keneviri yok etik. Kenevirden atlet, fanila dokunurdu çünkü teri emmesi çok farklı. Bize dost görünen düşmanlar ülkemden kenevir üretimini aldı. Biz keneviri ithal ediyoruz. Kenevire dayalı yapılması gereken şeyler varsa ithal ürünlerle yapılıyor." diyor ve birkaç cümle daha ediyor. Şimdi, Sayın Bakan, size sormak istiyorum: Endüstriyel kenevirin, bu süreçler doğrultusunda, 2016 yılından beri Türkiye'nin ekonomisine katkısı nedir? Kenevir ve pamuğun birlikte üretildiği bir politika oluşturmayı düşünüyor musunuz? Bakanlığımızın kenevirin yetiştirilme süreciyle alakalı ziraat odalarıyla bir iletişimi olmadığı söyleniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akalın, teşekkür ediyorum.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Yetiştirme süreciyle ilgili bir...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zuhal Karakoç Dora... Sayın Dora, buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım ve çok kıymetli bürokratlar; öncelikle 2025 yılı Bütçemizin hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Su, insanlık ve tüm canlılar için alternatifi bulunmayan bir kaynaktır. Dolayısıyla su ve su yönetimi meselesi insan ihtiyaçlarının sınırsızlığı ve kaynakların kıtlığı hakikati karşısında hayati önem taşımaktadır. Su zengini olmayan ülkemizin esasında bir tarım ülkesi olması ve Türk milletinin varlık hüviyeti olan Anadolu'nun bir tarımsal üretim merkezi olması karşısında su kullanımı, su yatırımları ve sürdürülebilir su yönetimi anlayışının dikkatli planlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, çalışmalarını sürdüren, milli çıkarlarımızı gözeten, milletimizin ihtiyaçlarını ve tarımsal üretimde ihracat hacmimizin artışını önceliklendiren politikalar üretilmesi gerekmektedir.

Verimli toprakları ve iklimiyle tarımsal ürün çeşitliliği yüksek olan ilimizde, su kullanımına dair projelere yapılacak olan yatırım büyük önem taşımaktadır. Kahramanmaraş Narlı ve Pazarcık Ovalarını kapsayan basınçlı su tesisi ihalesi ile Narlı Ovası'nda bulunan Şireshanlı Sulama Projesi'nin 2025 yılında tamamlanması bölgesel ve ülke çapında tarımsal kalkınma hedeflerine katkıda bulunacaktır. Hemşehrilerimizin içme suyu Ayvalı Barajı'ndan temin edilmekte olup 1,5 milyon nüfusa sahip bir büyükşehrin içme suyu ihtiyacını karşılayan Ayvalı Barajı hem içme suyu ihtiyacını hem de tarımsal arazilerin sulanmasına duyulan ihtiyacı karşılamak için maalesef yeterli debiye sahip değildir. Sulama ihtiyacı Ayvalı Barajı'ndan sağlanan 16 bin dekarlık arazinin kaderine terk edilmesi beklenmemelidir. Kartalkaya Barajı'ndan sulama yapan çiftçilerimiz imkânlar bakımından yaşanan güçlüklerle karşı karşıyadır. Bilinmelidir ki tarlalara yalnızca tohum değil, hayaller, umutlar ve emekler de ekilmektedir. Kahramanmaraşlı hemşehrilerimizin emeği emanetimiz, umudumuz ata toprağımız, hayalimiz kayıplarımızın ardında inşa edebileceğimiz yarınlarımızdır.

Alın teriyle helal rızkın peşinde koşan ve emeğinin başında sabırla bekleyen çiftçilerimize bir yarından bahsedebilmek için sulama ihtiyacı olan arazilerimize su desteği sağlanmalı, Ayvalı ve Kartalkaya Barajlarını besleyecek alternatif su kaynakları hayata geçirilmelidir.

Bunun yanında, tarımsal üretime destek sağlayan personel sayısının ve niteliğinin artması Kahramanmaraşlı personelimizin omuzlarından büyük bir yükü de olacaktır.

Devlet Su İşlerine bağlı sulama birlikleri 2023 yılında su dönüm parasını, deprem bölgesi olduğundan dolayı, yarı fiyatından almıştı. Bu uygulamanın uzatılmasını ve su dönüm parasında indirimle gidilmesi hususunun çiftçilerimizin artan maliyet ağırlığından kurtulmaları için devam ettirilmesini talep ediyoruz.

İlaveten, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifinin ve Ziraat Bankasının bitkisel üretimi desteklemek için verdiği sübvansiyonlu yüzde 100 faiz indirimli destek kredilerinin limitlerini 300 binden 1 milyona çıkarmak elzem bir durum hâline gelmiştir. Üretimdeki artan maliyetler göz önüne alındığında, 300 bin, çiftçimizin üretim maliyetinin çok azını karşılar duruma gelmiştir. Deprem bölgesinde üretimi teşvik etmek ve arttırmak için Bakanlık tarafından çiftçilerimize verilen yüzde 50 hibeli soya tohumunun yanında bu desteğin artırılması ve sadece soya tohumuyla sınırlı kalmayıp hayvansal üretimde kullanılan silajlık mısır tohumu desteğinin de verilmesi, seralarda büyük bir maliyet olan fide desteği sağlanması ve birim alandan maksimum verim için damlama gübrelere desteği sağlanması çiftçilerimizi yeniden ayağa kaldırmak için kaçınılmaz hâle gelmiştir.

Çiftçilerimiz üretimi arttırmak için tarlalarındaki kuyuları çalıştırıyor ve elektrik faturalarının aylık ödenmesi çiftçilerimizi zor durumda bırakıyor. Elektrik faturalarının çiftçilerimizin alın teriyle ve büyük emekle yetiştirdiği mahsulünü satınca tek seferde ödenmesi konusu, üretimi arttırmak adına ve çiftçilerimize destek olma konusunda önemli bir adım olacaktır.

Endüstriyel kenevirin ülkemizde legal olarak 20 ilde yetiştirilmesine izin verilmiştir. Bu 20 ilin yanına Kahramanmaraş'ın da eklenmesi, şehrimizdeki tarımsal faaliyetlere alternatif olarak çiftçi ekonomisini arttıracaktır.

Kahramanmaraş'ta, tarım arazilerinde, taban suyu yüksek olan tarlalarda drenaj ölçüm çalışmaları yapılması ve projelendirilmesi, projeye uygun tüm tarım arazilerinin altyapı çalışmalarının yapılması, tarım arazilerinin birim alandaki verimini arttırmak için bu projelerin hayata geçirilmesi hem çiftçimiz hem de ülke tarımı için önemli bir sorunun çözüme kavuşmasını sağlayacaktır.

Sayın Bakanım, vakit Kahramanmaraş için bereketiyle gelen suyun, emekle gelen umudun, tarlaya ekilen tohumla hayat bulan toprağın vaktidir; vakit Kahramanmaraşlı çiftçilerimizin emeklerinin karşılığını almalarının, döktüğü alın terinin hakkının ödenmesi, gözyaşlarının dinmesi vaktidir; vakit, asrın felaketinden günümüze yaşam mücadelesi veren hemşehrilerimiz için yatırım vaktidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, Sayın Karakoç Dora, teşekkür ediyoruz.

Sayın Levent Uysal, buyurun.

LEVENT UYSAL (Mersin) - Öncelikle çok teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, şimdiye kadar Mersin'e çok ama çok destek verdiniz, size ve arkadaşlarınıza teşekkür ediyoruz. Biliyorsunuz, Mersin, özellikle tarımın başkenti ve 4 milyon ton meyve üretimiyle Türkiye'de 1'inci, 2 milyon ton meyve üretimiyle de 3'üncü sıradayız, 2 milyar dolarlık ihracatla da 1'inci sıradayız efendim. Biz sizlerden daha çok destek istiyoruz çünkü daha çok ihracat yapmak istiyoruz, daha çok ürün üretmek istiyoruz. Çok teşekkür ediyoruz öncelikle.

Efendim, ilçelerimizin bazı problemleri var. Öncelikle, Tarsus ilçemizdeki Pamuklu Barajı'nın bir an önce tamamlanmasını bekliyoruz çünkü çiftçilerimizin buradaki hızlı sulamaya ihtiyacı var, uygun şartlarda sulamaya ihtiyacı var. Akdeniz ve Mezitli ilçelerimizdeki meyve üreticilerimiz özellikle Akdeniz sineğinden çok ama çok büyük zarar görüyorlar; bunlarla ilgili mücadelemiz devam etmeli, daha fazla tuzak dağıtılmasını talep ediyoruz efendim sizlerden. Anamur ilçesindeki mevcut seralar yeteri kadar modern değil, bu seraların daha modern

şartlarda yapılanmasına, özellikle il müdürlüklerimizin doğru yönlendirmesine ve eğitimlerine ihtiyacı var çiftçilerin. Bozyazı ilçemizde en büyük problem ortak tapu efendim; ortak tapu olduğu için istediğimiz şartlarda tarım üretimine yer veremiyoruz, buradaki çiftçilerimizin büyük bir bölümü bundan dolayı muzdarip. Mut ilçemizde tarım arazileriyle ilgili, özellikle suyla ilgili büyük problemlerimiz var efendim; suyla ilgili çalışmaların geliştirilmesini talep ediyoruz sizden. Erdemli ilçemizde Sorgun Barajı'nın inşaatıyla ilgili tamamlamalara gidilmesini ve bir an önce tamamlanmasını istiyorum.

Şimdiye kadar verdiğiniz desteklerden dolayı teşekkür ederim. Bütçemizin hayırlı olmasını talep ederim.

Sağ olun, var olun efendim.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ediyorum Sayın Uysal.

Sayın Mehmet Tahtasız, buyurun lütfen.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ülkemizde can çekişen bir sektörün, alın terinin karşılığını alamayan, ekonomik krizden anası ağlayan, haklı olarak bu duruma isyan eden çiftçimize "Ananı da al git." diyen bir anlayışın "Paramız var ki saman ithal ediyoruz." diyen "Kepek ekin." diye tavsiyede bulunan bakanların gelip geçtiği, tarlaya inmeyen, çiftçiye dinlemeyenlerin başında olduğu bir Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Sayın Bakanın yeterince depo olmadığından, üretim ve ihracat planlaması yapılmadığı için çiftçiden yana birlik ve kooperatiflerin olmadığından, tarlada kalan domatesten, soğandan, patatesten, biberden, patlıcandan, karpuzdan haberi yok; çiftçimizin bu yıl arpadan, buğdaydan, ay çekirdeğinden, şeker pancarından, kısacası, 2024 yılında üretimden zarar ettiğinden, alın terinin, emeğinin karşılığını alamadığından, borç batağında olduğundan haberi yok ki konuşmasında pembe bir tablo çizdi. Sayın Bakanın Lâçin, Kargı ve Osmancıklı çiftçimizin geçen yıl 21 liraya sattığı çeltiği bu sene 18 liraya sattığından haberi yok. Sayın Bakanın Çorum Oğuzlar'daki ceviz üreticilerimizin geçen yıl 75 liraya sattığı cevizi girdi maliyetleri yükselmesine rağmen tekrar 70-80 liraya satmak zorunda kaldığından haberi yok. Ceviz ve tarım ürünlerini ithal ediyorsunuz ama çiftçimize olan desteği, üretimi desteklemiyorsunuz. Sayın Bakan, çiftçinin tüccarın insafına mahkûm edildiğinden, banka ve kooperatiflere olan borçlarının gırtlığa dayandığından da haberiniz yok; haberiniz olsaydı böylesine pembe bir tablo çizmezsiniz. Sayın Bakan çiftçilere 2025 yılında verilecek desteğin 135 milyar olduğunu söyledi; keşke bize Tarım Kanunu'na göre millî gelirin yüzde 1'ine tekabül eden 615 milyar liranın neden çiftçiye destek olarak verilmediğini açıklasaydı, keşke 1 litre sütün neden yarım litre sudan daha ucuza satıldığını anlatsaydı. Ülkemizdeki damızlık ineklerimizi vatan haini, memesinden çıkan süt ve yediği yemi de enflasyon sebebi olarak görüyor ki süt üreticisine yıllardır destek vermiyor, damızlık ineklerimizi kesime gönderiyor; ülkemizde et fiyatları tavan yapıyor. Ülkemiz dünya et tüketiminde en alt sıralarda yer alıyor, garibanın tenceresinde et yerine dert kaynıyor. Sayın Bakan konuşmasında, iktidarı boyunca tarım arazilerinin yüksek katlı binalara, hobi bahçelerine dönüştürülmek vasıtasıyla talan edildiğini hiç anlatmadı. Hiç bahsetmedi çünkü iktidara göre ülkemizde herkes mutlu ve bolluk içinde yaşıyor. Mutlu olan millet, belediyelerin halk ekmek büfesinde, lokantasında, Et ve Süt Kurumunun önünde sabah soğukta kuyrukta beklemez; akşam pazar yerinde vatandaşlar dağıldıktan sonra çürük sebze ve meyve toplamaz.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; tarımsal üretimin yoğun olduğu, sanayisi gelişmiş, Anadolu kaplanı, Hititler'in başkenti Çorum milletvekiliyim. İktidara rağmen Çorumlu çiftçisi de Çorumlu sanayicisi de üretiyor ama hak ettiği yatırımları alamıyor. Sayın Bakan, yarım kalan tarımsal projeleri geçen yıl da size anlattım ama bir arpa boyu yol ilerleyemedik. Koçhisar tarımsal sulama kanalı, Osmancık, Lâçin, Dodurga ilçelerimizin 60 bin dekar arazisini sulayacak Obruk Dutludere tarımsal sulama kanalı yıllardır yarım kaldı. Çorum Sungurlu Diği göleti, söz verildi, hâlâ bitirilemedi. Çorum Sungurlu Kırankışla Barajı'nın kamulaştırılması ve isale hattı ihalesi hâlâ yapılmadı. Çorum merkeze bağlı Serban köyü göleti ve tarımsal sulama kanalı ile Harmancık köyü göleti projesinin ihalesi yapıldı ama ödenek yok. Şeyhmustafa köyü göleti ve sulama kanalları on yıldır yapılmadı. Büğdüz Esençay köyüne membran havuz yapıldı ama su bulamadığınız için, suyu getiremediğiniz için havuzlar çürüyor. Kargı Tosya Kızlaryolu Barajı yıllardır bitmedi. Süreyyabey Barajı tarımsal sulama kanalı bitmedi. Osmancık içme suyu ve arıtma tesisi, Çorum Boğazkale Emirler köyü gölet projesi, Uğurludağ Başkışla göleti ve sulama projesinin ihalesi yapıldı ama bir çivi dahi çakılmadı. Çorum İskilip göleti sulama kanalı, İskilip Kayaağzı köyü tarımsal sulama göleti projesi, Çorum, Bayat, İskilip, Uğurludağ ilçelerinde 86 bin dekar araziye sulayacak olan Tımarlı-2 Kızılırmak Sulama Projesi, Çorum Mecitözü Hıdırlık göleti kapalı sulama sistemi, Çorum Oğuzlar Yağmur Deresi göleti sulama kanalı, Çorum Sungurlu Kaledere Sarıcalar barajının yapımı, daha birçok proje yarım kaldı, yılan hikâyesine döndü. Bu saydığım projelerin hangi aşamada olduğunu ve ne zaman biteceklerini sizden öğrenmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Bakan, son olarak da atama bekleyen gıda mühendisleri, ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerimizin taleplerini iletiyorum. 530 bin nüfus, 13 ilçe, 759 köyü olan Çorum'da 131 ziraat mühendisi, 73 veteriner, 12 gıda mühendisi var; bu, sizin tarıma, çiftçiye vermiş olduğunuz desteğin tam da aynası. Yabancıya, yandaşa değil, Türk çiftçisine destek olun.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ederim Sayın Tahtasız.

Sayın Reşat Karagöz, sıra sizde.

Buyurun.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlarımız; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçe görüşmelerinde bir aradayız. Ülkemizin dört bir yanında çiftçilerimiz, üreticilerimiz, köylülerimiz geleceklerinden kaygı duyuyor. Bu toplantıda her şeyin yolunda olduğunu söylemek, alın teriyle geçinen binlerce insanımıza haksızlık olur. Özellikle Amasya gibi tarımsal potansiyeli yüksek bir bölgede çiftçilerin her geçen gün artan sorunları karşısında Tarım ve Orman Bakanlığının politikalarının ne kadar yetersiz kaldığını üzülenek görüyoruz ve yaşıyoruz. Mazot, gübre, ilaç gibi temel girdi maliyetleri her geçen yıl katlanarak artıyor. Bakanlığın tarımsal desteklerinin artan girdi maliyetleri oranında ve hatta daha da üzerinde

artması gerekirken destek miktarları hem yetersiz hem de verimsiz kalmaktadır. Bu noktada sormak isterim: Sayın Bakan, çiftçinin masraflarını azaltmak ve üretim maliyetlerini düşürmek için bu bütçede son yıllardan farklı olarak hangi somut adımlar var?

Tüm dünyada su sorunu kendini hissettirmeye başladı. Amasya gibi tarımsal üretimde suya bağımlı olan bir bölgede sulama sorunları çiftçinin en büyük yüklerinden biri. Amasya'da Yeşilirmak vadisi gibi doğal su kaynakları bulunmasına rağmen geliştirilememiş altyapı nedeniyle çiftçilerimiz suya ulaşamıyor, suya ulaşan çiftçiler ise çok yüksek maliyetlere katlanmak zorunda kalıyor. Çiftçiler geçtiğimiz dönemde sulama kooperatiflerine verilen yüzde 50 desteği tekrar talep ederken bu konuda vermiş olduğum kanun teklifi hâlâ bekletiliyor. Sayın Bakan, bu bütçede sulama projeleri için yeterli bir kaynak ayrılmış mı yoksa Amasya çiftçisinin uzun yıllardır olduğu gibi bu yıl da susuzluk ve yüksek su maliyetleriyle mücadele etmesi mi bekleniyor? Çiftçilerimiz ürünlerini doğrudan pazara ulaştıramadığı ve araçlarının insafına bırakıldığı için tarlada ürünleri para etmiyor. Amasya'da soğan üretimi yapan çiftçilerimiz bu sene de geçen sene olduğu gibi 5 liraya ürünlerini zararına satmak zorunda kalmıştır. Buğday ve şeker pancarı taban fiyatları maliyetleri dahi karşılamıyor. Tarım kooperatiflerinin güçlendirilmesi gerekirken küçük üreticiyi piyasada tek başına bırakan politikalar çiftçiyi daha da zor duruma düşürüyor.

Sayın Bakan, çiftçinin alın terinin karşılığını alması için üreticiden tüketiciye uzanan zincirde doğrudan destekleyici politikalarınız var mı? Yoksa araçları zengin etmeye, çiftçileri üretime küstürmeye devam mı edeceksiniz? İklim krizi artık kapımızda değil, hayatımızın bir gerçeği. Kuraklık, dolu yağışı ve don olayları çiftçimize ciddi zararlar veriyor. İklim krizi etkilerinden korunmak için kuraklık sigortası yaptıran vatandaşlarımız sigortadan parasını alamıyor. Örneğin, Merzifon Tarım İlçe Müdürlüğü nisan ayında köylerde bir kuraklık çalışması yaptı. Hazırlanan raporda onlarca köyde en az yüzde 70 ve yüzde 90 kuraklık olacağına dair raporlar çıkıyor. Kuraklık yaşıyor, ürünler yetişmiyor, çiftçiler tarlalarına biçerdöver bile sokmuyor ancak ne hikmetse TARSİM sigorta yaptıran köylülerimize “Kuraklık yok.” diyerek ödeme yapmıyor. Kuraklığa rağmen üretim yapmaya çalışan Merzifon çiftçimizden ne istediniz? Neden kuraklık sigortası ödemesini yapmıyorsunuz?

Sayın Bakan, burada 2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesini görüşürken her birimizin sorumluluğu çok büyük; çiftçimize, köylümüşe, üreticimize umut vermek zorundayız ancak bu bütçe Amasya'da tarlasında çalışan çiftçimize umut olabilecek mi? Çiftçinin emeğinin karşılığını alabilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, sulama projelerinin tamamlanması ve pazar sorunlarının çözülmesi için güçlü adımlar atacak mısınız? Bugün burada Amasya çiftçisi özelinde tarımla uğraşan her bir yurttaşımızın sesi olmak için söz aldım. Bakanlığımızı gerçekten çiftçinin yükünü azaltacak, onun refahını artıracak somut ve kalıcı önlemler almaya davet ediyorum. Bütçe görüşmelerinin dilek ve temennilerden ibaret olmasını kabul etmiyor, bütçeden çiftçilerimize yeterince kaynak ayrılmasını istiyoruz.

Çiftçilerimizin alın teri kurumadan emeklerinin karşılığını alacağı bir yıl diliyor, hepimize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ederim Sayın Karagöz.

Şimdi söz Sayın Hasan Ufuk Çakır'da.

Buyurun Sayın Çakır.

HASAN UFUK ÇAKIR (Mersin) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Mersin Milletvekili olarak bir çiftçi çocuğuyum, çiftçilik yapan bir ailenin oğluyum.

“Mayer limon” dediğimiz limon 2 TL, dikenli limon 7-8 TL “kırmızı kabuklu” dediğimiz portakal 12-13 TL; rekolte düşük olduğundan. Gübrenin tonu 1.250 lira, o da 25 kiloluk, 50 kiloluk kalktı artık, bir tek amonyakta kaldı.

“Akdeniz sineği” dediğimiz... Sayın Bakanım, hatırlarsanız, yazın sizinle telefonda görüşmüştük, Tepeköy köyünden çiftçilerle görüştürmüştüm sizi. Bu “tuzak” dediğimiz hadise 250 TL. Bu tuzakları biz ağaçlara bağlarsak bu Akdeniz sineği illetinden kurtuluyoruz ama ne yazık ki o zaman da söylediniz “Bütçede şu yok, bu yok.” diye verilmedi. Ya bunu uçakla ilaçlayın, bu dertten kurtulalım veyahut da bu tuzağı bir an evvel bu çiftçilere dağıtalım. Devamlı gübre veriyoruz, devamlı ilaç veriyoruz; bu da İsrail'i zengin ediyor. Yani biz bunların hepsini İsrail'den alıyoruz. Geçen sene 100 beyanname yaptığımız Mersin gümrüğünde bu sene 500 beyanname yaptık. Adı “İsrail'e gitmiyor.”, 624 koduyla işgal altındaki Filistin topraklarına gidiyor, alıcısı İsrail, yani bunu daha büyütebiliriz ama sorunun çözümü bizim için daha önemli. 350 dönümlük ÇKS'm var şahsen benim, 1 milyonluk masraf ediyorum, 2 milyona satıyorum; her sene bir daire mi satalım, bir arsa mı satalım?

Salatalık 5 lira, burada 90 lira; Allah'ınızı severseniz, domates 14 lira, burada fiyatını biliyorsunuz. Yani, bu 20 kat, 5 kat olmaz, 1-2 kat olduğunda anlarız. Şimdi, sera dersek seranın yanına yaklaşılmıyor yani seracılar bitmiş vaziyette. Bu işin emin olun tabanı benim benden tabanı taşır.

Yani, bir de sizi burada bulmuşken efendim, bu ormanla ilgili... Adamın tarlasında 55 yaşında limon ağacı var. Daha önce bu tapuluydu, orman vasfına aldınız. Şimdi, 80 yaşındaki karpaşaların, kadının eline kelepçe vuruyorsunuz. Diyorsunuz ki: “Yahu, ne hâl edeceğiz bunu.” Şimdi, 55 yaşında limon ağaçları kesiliyor Sayın Bakanım, buna bir çare bulun. Yani orman memurları güle oynaya oraya gidip bir iş yapmış oluyorlar. “Bize verilen görev bu.” diyorlar.

Bir de kivi... Benim de kivi var. Kivi adam ekmiş, darak gibi olmuş, 40 lira kivi, ihracata gidiyor, ya sekiz sene olmuş, ormana girmişsiniz “Kiviye sökeceğiz.” diyorsunuz. Ya başında mal var. Sekiz sene önce bu orman muhafaza memurunun gözü neredeydi? Allah aşkına, bir kanunla... Bak, ben burada politika falan yapmıyorum Sayın Bakanım, çiftçinin ta kendisi olarak konuşuyorum. Lütfen, yapıcı olarak konuşuyorum. Şu ormanla ilgili milletin arazisinden, limonunu kesmekten, eline kelepçe vurmaktan bir vazgeçelim. Bakın, bundan bir ay önce çarşamba günü burada Sayın Cumhurbaşkanın önüne çıktım. Dedim ki: “Buna bir çare bulun.” Yani kanun... Kanunu Hazreti Allah Cebrail (AS)'la mı gönderir? Milletin içi yanmış. Yani, ben açık söylüyorum, vallahi billahi partililik yapmıyorum, milletvekilliği bana babamdan miras kalmadı.

Bir de Sayın Bakanım, bunun kanununu, metnini pek bilmem ama bizim bu Mut'un hal tahsisatı var. Yani Mersin Büyükşehir tahsisat yapılacakmış. Ticaret Bakanlığımıza bunu önerir misiniz? Yani, Ticaret Bakanına şunu önerin: Mersin'de Mut halinde biz bir yapalım; el de

beğensin, bey de beğensin.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Sağ olun, var olun.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Çakır; Sayın Bakanımız dikkate alacaktır eminim bunları.

Şimdi, söz sırası Sayın Barış Karadeniz'de.

Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, bürokrat arkadaşlar, basın mensupları, stenograf arkadaşlarım ve burada Mecliste çalışan arkadaşlarım; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biz geçen dönem Türkiye'de su ürünleriyle ilgili bir bakanlık kurulması, denizcilik, balıkçılık ve su ürünleri bakanlığının kurulması adına bir talep açmıştık ama tabii, bunun için iktidar olmak lazım. Kürsüden de şunu çok defa beyan ettik: Türkiye'de tarım alanı kadar, su ürünleriyle ilgili, denizlerimizde bir alan var. Üç tarafı denizlerle çevrili, hatta dört denizi olan, birçok gölü, akarsuyu, barajı olan bir ülkede bence ilk başta denizcilik, balıkçılık ve su ürünleriyle ilgili bir bakanlık kurulması gerektiğini söylemiştik ancak bu alan Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından yönetiliyor. Çalışma arkadaşlarımızla beraber bu işle ilgili -muhalefet değil- Türkiye'de su ürünleriyle ilgili ne yapabileceğimizi ortak alanlarda çalışabiliyoruz. Ancak, şu anda 2024 bütçesinde -yanılmıyorsam- 300 milyon TL'lik bir bütçeyle Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bir çalışma yapma tasarrufunda bulundu ama Türkiye'de ne kadar orman değerliyse, ne kadar Devlet Su İşleri, baraj değerliyse, bence su ürünleriyle ilgili Genel Müdürlüğümüz de o kadar değerli çünkü tek yönetilen alan şu anda orası. Onun için eğer bir bakanlık kurulmayacaksa ilk başta Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün bence bir güçlendirilmesi ve bütçesinin Türkiye'de bu işi yapabilecek yüksek bir dereceye gelmesi bence en mantıklısı olacaktır.

Şimdi, bizim konumuz tabii su ürünleri ve balıkçılık. Bununla ilgili ben hep şunu söylerim: Eskiden Et ve Balık Kurumu vardı şu anda sadece Et ve Süt Kurumu -yanılmıyorsam- ama balıkçılıkla ilgili bir kurum şu an için yok. Tabii bunun olmaması bazı yönlerden hem balıkçılığı hem sektörü biraz zayıflatıyor. Yani, bir kurum olsa en azından balık taban fiyatının düzenlenir, ne bileyim, hava estiğinde balık fiyatlarının yükselir, çok balık olduğunda düşer. Çok ucuz fiyata satılan balığın araçlarla hale düştüğünde çok yüksek fiyatlara gitmesi ve aracılığın bu işte biraz daha düzenlenmesi ve bununla ilgili Hal Kanunu'nun bir an önce düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz çünkü şu anda hem üretim olsun hem balıkçılık olsun girdi maliyetleri çok yükseldi. Özellikle yakıtla ilgili alanda tabii biraz zorlanıyoruz. Bu ÖTV'siz mazot konusunda bir destek var ama Türkiye'de fiyat artışlarıyla beraber ÖTV'siz durum yükseldiği için o fiyat aralığı bayağı düştü. Onun için, girdi maliyetleriyle ilgili tekrar çalışıp balıkçılığın taban fiyatlarının tekrar belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Özellikle gümrüklerle ilgili, gümrük anlaşmalarının bazı ülkelerde sıfır olması Türkiye'de bu rekabet ortamını ortadan kaldırıp ithalata yönelik bir çalışma olduğunu... Az önce Bakan Yardımcımızla görüştük, bunun engellendiğini kendisi söyledi, ben de kendisine teşekkür edeyim, çok önemli bir konuydu çünkü. Burada, gümrükle, bu sıfır vergiyle gelmesi Türkiye'de rekabetsiz bir ortam yaratıyor ve piyasayı çok daha alta çekiyordu.

Balıkçı barınaklarıyla ilgili bir sorunumuz var. Sayın Bakanın da şu anda gündeminde olan bir Su Ürünleri Araştırma Komisyonumuz vardı. Bununla ilgili bütün milletvekili arkadaşlarımızla -hiç kimseyi ayırmıyorum- Türkiye'de ortak aklı kullanarak siyaset yapmadan bir çalışma düzenledik ve bu çalışmanın sonucunda hazırlanan bu raporun sonuçları yakında Bakanlığa ulaşacak. Tabii, tasarruf Bakanlıkta olduğu için o çalışmanın içindeki çok kıymetli bilgilerden yararlanılacağını ve Türkiye'de bu sektörle ilgili bir düzelme olacağını düşünüyorum.

Bir de işlemeyle ilgili -çok kısa sürem kaldı- şunu söyleyeyim: Türkiye'de ne kadar terör varsa -tabii, terörü de bu arada lanetliyoruz- terörle ilgili ne kadar durum varsa gıdayla ilgili de aynı şeyi yaşıyoruz. Türkiye'de şu anda birçok insan uygunsuz gıdalar yedikleri için denetimin biraz daha iyi olması ve "merdiven altı" diye tabir edilen yerlerin kapatılması, denetlenmesi ve Türkiye'ye gıda standartlarına uygun ürünlerin yedirilmesi noktasında da Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne çok iş düştüğünü düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ediyorum Sayın Karadeniz.

Sayın Hakan Şeref Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, seçim bölgem ve memleketim Afyonkarahisar'ın tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlarına değinmek istiyorum. Şu gerçeği kabul edelim ki bu ülkenin çiftçisi Anadolu'nun bereketli topraklarına her gün kanını, alın terini dökerken Hükümetin yanlış tarım politikaları ve yanlış yönetimi nedeniyle âdeta yoksullukla, borçla ve açlıkla mücadele etmektedir.

Afyonkarahisar'ımızda dünyanın en kaliteli kirazı yetişmektedir; vişne, patates, kornişon salatalığı da bölgemizin en önemli ürünleridir ancak üreticilerimiz âdeta sefilleri oynamaktadır. Kiraz üreticilerimiz, bu seneki mahsullerinin alım fiyatının düşüklüğünden dolayı sulama, ilaçlama ve toplama bedellerini bile karşılayamadılar. Turşuluk kornişon salatalık üreticilerimiz, salatalık fiyatları belirlenmediği için aracı ve komisyoncuların, elek sahiplerinin oyuncağı oldu. Üreticiler tarladaki ürününü toplamak için gereken parayı bile bulamayarak salatalıklarını toprağa gömdüler.

İlimizin AK PARTİ vekilleri ne yaptı? Her zaman yaptıkları gibi "Sayın Bakanla görüştük." dediler, bir fotoğraf bıraktılar, ihracat kotasının yükseltildiğini söyleyerek demeç verdiler. Yahu, ihracatçı dış ülkelere alacağı için bir yıl önce anlaşma yapıyor, temmuz ayında salatalıklar ortadayken sizin hatırıma alım mı yapacak? İşte, halk bu şekilde kandırılıyor. Allah aşkına, salatalık, patates gibi ürünlerin

tarlada alındığı fiyatlarla gidip bir bardak çay bile içemezsiniz. Çiftçiye bu hâle sokanlara, onun emeğini yok sayanlara da soruyorum: Üreticiye yapılan bu zulüm nedir? Bu çiftçi ne yapsın, nasıl geçsin?

İktidar partisi yirmi iki yıldır Anadolu'nun çiftçisinin oylarını aldı ama şimdi o çiftçiye kaderiyle baş başa bırakıyor. Çiftçimiz banka kredilerini ödeyemiyor, elektrik faturalarını ödeyemiyor, çocuklarına harçlık veremiyor; böylesine bir tarım politikası olamaz. Kırmızı et üreticilerimiz, beyaz et üreticilerimiz, süt üreticilerimiz de aynı durumdadır. Yem fiyatlarındaki, enerji fiyatlarındaki, akaryakıt fiyatlarındaki artışlar bu sektörün de üreticilerini perişan etti. Türk tarımı yirmi iki yılda elli yıl geriye gitmiştir. Eğer bu durumu düzeltmek istiyorsanız, artık sözle değil eylemle çözüm üretmelisiniz.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; Türkiye'de tarımsal desteklemelerin yasal dayanağı, 2006 yılında yürürlüğe giren 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesidir. Bu maddeye göre, tarımsal destekleme programlarının finansmanı bütçe ve dış kaynaklardan sağlanır ve bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafı millî hasılanın en az yüzde 1'i kadar olmalıdır ancak uygulamada bu orana hiçbir zaman ulaşılmamıştır. Örneğin, 2024 yılı için çiftçilere verilmesi gereken destek miktarının yaklaşık 411 milyar TL olması gerekirken ayrılan bütçe 91 milyar TL'di. Bu durum, kanunda belirtilen yüzde 1'lik oranın yaklaşık beşte 1'i kadar bir destek sağlandığını göstermektedir. Aslında, bu neyi göstermektedir, söyleyeyim mi? 2006 yılından beri yasayı uygulamayarak çiftçinin parasına el konulduğunu göstermektedir.

Bakın, 2025 yılı Cumhurbaşkanlığı programına göre, tarımsal destekleme 2023-2024 arası yüzde 44,6 artırılmış -bu dönem tarımsal üretim girdileri yüzde 150 olmuştu- 2024-2025'te ise yüzde 47,5 gibi bir artış öngörülmüştü. Geçen yıllarda tarımsal üretim girdileri açıklanan enflasyonun çok üstünde iken tarım ürünleri maalesef enflasyonun çok altında kalmıştı. Anlaşıldı ki toplam tarımsal destekleme bütçesi de enflasyonun altında, hububat ve bakliyat fark ödemesi hariç tüm desteklerde oransal düşüş öngörülmüş. Özellikle, hayvancılıkta dışa bağımlılığımız artmasına rağmen 2023'te yüzde 24,2 olan hayvancılık desteği 2025'te yüzde 20'ye düşürülmüştür yani yine yerli üreticimiz ihmal edilerek yabancı üretici ve ithalat lobileri zengin edilecek.

Türkiye'de son yıllarda hayvancılık sektöründe ciddi bir dengesizlik yaşanmakta. Bu dengesizlik özellikle domuz popülasyonundaki artış ve diğer hayvan türlerindeki azalmayla kendini göstermektedir. TÜİK Hayvansal Üretim 2023 İstatistiklerine baktığımızda, tüm hayvan popülasyonunda azalma varken domuzda yüzde 14,6 artış olmuştur. Bunu neyle açıklayacaksınız?

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ediyorum Sayın Olgun.

(Uğultular)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Değerli arkadaşlar, salonda bir uğultu var, hatipleri duyamıyoruz. Lütfen sükûneti sağlayalım.

Şimdi sıra Mehmet Baykan Bey'de.

Buyurun Sayın Baykan.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Tarım Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, sözlerimin hemen başında uygulamaya konulan yeni destek modelinden dolayı Türk çiftçisi adına teşekkür ediyor, sizleri tebrik ediyorum. Gerek bitkisel üretimde gerekse hayvancılıkta açıklanan destekler geleceğe yönelik üç yıllık planlamayla ciddi anlamda katkı sağlayacak.

Tabii, bu destekler açıklanmadan hemen önce "fondaş medya" olarak tabir ettiğimiz medyada, bırakın desteklerin yüzde 100'e varan anlamda artırılmasına, gübre ve mazot desteğinin kaldırıldığına dair haberler çıktı. Bilmiyorum, Bakanlık olarak bir taktik uygulayıp ters köşe mi yaptınız, önce kaybettirip sonra buldurma yoluna mı gittiniz ama ne yazık ki bu düzeltme anlamında ne kadar uğraşırsanız uğraşın çıkan haberler çıktığıyla kalıyor; maalesef, Türkiye'mizin son yıllardaki yaşadığı en büyük sıkıntılardan bir tanesi bu.

Kimi zaman milletvekillerimizin Mecliste yaptığı açıklamalarda da bu tür yanımlara rastlıyoruz, daha doğrusu masum yanımlar olduğunu düşünüyorum. Mesela, Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Sayın Aliye Timisi Ersever 17 Ekim tarihinde Mecliste bir açıklama yapıyor. İddia ettiği üzere, Ankara'nın Haymana ilçesinde Kaymakamımızın talimatıyla çiftçilerimizin tarımsal hazine arazisine ekim yapmadığı ve mağdur olduğudur.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen kendi ilin Konya'nın hakkını, hukukunu savun!

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Sen yaptıklarını anlat, yaptıklarını, iktidar partisinden sen!

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Arkadaşlar, bırakın konuşsun.

Değerli arkadaşlar...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Ama gerçek şu ki bahsedilen arazi aslında tarımsal hazine arazisi değil, tamamı sürülen, tel çevrilen mera işgalleridir. Daha öncesinde bazı mahallelerde bir kişinin 200-300 dönüm mera işgali bulunmakta olduğunu tespit ettik. Maalesef ki meralar kendi aralarında satılmakta. Birbirlerinin merasını sürme kavgasında her yıl cinayetlere varan işler ortaya çıktığını tespit ettik. Toplam 3.200 kişinin mera işgali bulunmaktayken ve bu da yaklaşık 70-80 bin dönüm mera demek iken Tarım Bakanlığımızın yoğun çalışmalarıyla son bir yılda bu sayının 2.700 azaldığını tespit ettik.

Bir diğer iddia ise çiftçilerimizin desteklenmediğiydi. Aksine, çiftçilerimizi desteklemek adına Haymana'da, 6292 sayılı Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun kapsamında, son bir yılda yaklaşık 400 kişiye tapu verildiğini, tarımsal hazine arazilerinden menedilen bir kişi dahi olmadığını tespit ettik.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Aliye Ersever şöyle demiş... Ya, sen dezenformasyon lideri misin arkadaş ya?

MEHMET BAYKAN (Konya) - İnan Bey, sizin mantığınıza göre Genel Kurulda bu konuşulurken Tarım Bakanlığı yoktu. Ne oldu? Cevap verildi

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Tamam.

Ya, sen Aliye Hanım'a cevap veriyorsun, sen Tarım Bakanlığına söylemiyorsun ki Mehmet Bey ya! Tarım Bakanlığı cevap verir.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Gereksiz hareket!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Aliye Hanım Genel Kurulda bir ay önce konuşmuş, Komisyonda, burada cevap veriyor ya!

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bak, ben tespit ettim, cevap verdim, Aliye Hanım da buna gerekirse cevap verir. Siz, efendim, hukuk fakültesi mezunu değilsiniz, avukat değilsiniz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen Konya'nın hakkını hukukunu konuş ya!

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Sen yaptıklarını anlat, yaptıklarını!

MEHMET BAYKAN (Konya) - Şimdi, bütün bunların yanı sıra biz saman ithalatı efsanesi bitti derken bugün Sayın Mehmet Tahtasız, Çorum Milletvekili arkadaşımız yine saman ithalatından bahsetti.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Al, işte şimdi de Mehmet Bey'e yapıyor.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Gereksiz hareket yapıyorsunuz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Konya'nın derdi yok mu sayın vekilim, Konya'nın?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Galiba bunları muhalefet milletvekillerimize ulaştırmıyorsunuz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bir kelime "Konya" de bari!

MEHMET BAYKAN (Konya) - Türkiye'nin bir saman ithalatçısı değil, saman ihracatçısı olduğunu, Bulgaristan'ın, Yunanistan'ın, Avrupa'nın ineklerinin Türk samanını yediğini artık görüyoruz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Konya'da kaç inek var?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Değerli dostlar, yapılan ithalatların karton kutuda, başka sanayide, yumurta viyollerinde kullanıldığını görüyoruz. Yerli tohum yüzde 97 olarak Türkiye'de kullanılırken hâlâ tohum ithalatından bahsediyorsunuz. Arkadaşlar, biraz araştırın, biraz araştırmacı olun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır, böyle olmaz, böyle olmaz!

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Değerli arkadaşlar...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Biraz ufkunuzu genişletin.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Siz iktidar vekilisiniz, kendi düşüncelerinizi anlatın.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Türkiye'nin artık saman ithalatçısı değil, ihracatçısı olduğunu ve diğer ülkelerin hayvanlarının Türk samanını yediğini, Allah aşkına, bir anlayın artık. Bu ülkeyi bu şekilde değerlendirmeyin. Mesela, buğday unu ihracatında dünya birincisiyiz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Hangi ülkede yaşıyorsun, anlamadık vallahi?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Siz Ukrayna'dan alıp, Rusya'dan alıp işleyip ihraç ettiğimiz buğdayları hâlâ Türkiye buğday ithal ediyor ya da kuraklık korkusuyla yapılan ithalatları hâlâ buğday ithal ediyor diye niteliyorunuz; hata yapıyorsunuz.

AYHAN BARUT (Adana) - Ya, yılda 10 milyon ton buğday ithalatı yapılıyor. Gözümüzün içine baka baka yalan söylüyor. Allah Allah ya! Aklımızla dalga mı geçiyorsunuz ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Size gelince konuşursunuz. Bırakın, siz konuşurken karışmadı size kimse.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, Türkiye'de 11 ilin 52 ilçesinde su kıstı yaşanıyor. Seçim bölgem olan Konya 19 ilçesiyle birinci sıradadır. Dolayısıyla, Konya'nın kuzeyinde Altınekin, Cihanbeyli, Kulu tarafında, Allah bu sene kar verdiğinde, yağmur verdiğinde, bizim ovamız inşallah KOP'tan gelen suyla sulanacak, içme suyunu kullanıyor ama şehrimizin kuzeyiyle alakalı, su ihtiyacıyla alakalı orta vade, uzun vade tedbirlerin şimdiden alınmasını sizlerden bekliyoruz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Arkadaşlar, bir buçuk senedir Mehmet Bey'in ağzında ilk defa Konya çıktı ya! Helal olsun ya!

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bakanlığımızın Gülhane Parkı'nda son günlerde haber olan, kesilen 50 ağacın arkasını aramasını istiyoruz. Bakanlığımızın 2023 yılında Bolu Borazanlar Mahallesi'nde kesilen ağaçların ardını aramasını, milletin hakkını aramasını bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Baykan.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Madenlerde kesilen ağaçları da ara!

ALİ KARAOBA (Uşak) - Madenlere verilen ruhsatları ara!

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Akbelen, Akbelen! Akbelen'i söyle!

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Değerli arkadaşlar, sükünet...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen Kaz Dağları'nın hesabını sor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Gel, Kaz Dağları'nın hesabını beraber soralım. Gel, var mı o yürek! Gel, Cuma günü.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Her yere gelirim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Aşkın Bey, hayır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Başkanım, konuya ilişkin tartışma bitsin, cevap vereceğim.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Ama sonra, sonra.

Sayın Ayşe Sibel Ersoy'a söz veriyorum.

Arkadaşlar, lütfen...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, lütfen... İsmail Bey...

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Ya, lütfen, usulle ilgili bir şey yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Usul üzerine bir şey konuşacağım.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Usulle ilgili bir şey yok Aşkın Bey, ayıp!

Ayşe Sibel Ersoy, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, nasıl yapıyorsunuz böyle?

Lütfen, tartışmanın seyri açısından, sağlıklı görüşülmesi bakımından söyleyeceğim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin farklı bölgelerindeki çiftçilerimiz her yıl artan yüksek maliyetlerle farklı tarımsal ürünler üretmektedir. Ülkemizdeki ekonomik şartlar, düşen dünya fiyatları ve talep daralması gibi farklı sebeplerle, çiftçi beklentilerinin altında, piyasa fiyatlarına ürünlerini satmak zorunda kalmaktadır. Oluşan bu memnuniyetsizliğin giderilmesi ve tarımsal üretimin devamı için öncelikle çiftçimizin gerekli ve ucuz finansmana ulaşması büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, ayrıca 2025 yılı için açıklanan yeni destekleme modeliyle, planlı üretimin sadece patates ve soğanın da içinde olduğu 13 bitki için yapılacağı öngörülmektedir. Patates ve soğan için uygulama doğrudur ama diğer ürünlerde zaten üretim açığı vardır ve fazla ekilmesi planlama açısından sorun olmaz ancak meyve ve sebze ihtiyaç fazlası ekildiğinde tarlada kalabilmekte ve yapılan tüm masraflar da hem çiftçiye hem de ülke ekonomisine zarar vermektedir. Bu nedenle, asıl planlamanın meyve ve sebze üretiminde yapılması gerekir. Planlı üretim için beklenen, havzaların sulama imkânı, toprak yapısı ve iklim farklarına göre yeniden değerlendirilmeli ve üretilecek ürünler de yörenin geleneksel ürünleri baz alınarak değil, bilimsel verilere ve verimlilik esasına göre belirlenmelidir.

Bilimsel raporlara göre, önümüzdeki yirmi beş yıl içinde özellikle ülkemizin güney bölgeleri iklim değişikliğini daha yoğun hissedecek ve verimli bir tarımsal üretimin olmazsa olmazı sulama imkânlarında da daralma olacaktır. Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından desteklenen ve uygun kredi imkânlarıyla da çiftçilerimizin büyük bölümünce kullanılarak yaygınlaşan basınçlı sulama sistemlerinin daha da yaygınlaşması, su ve enerji tasarrufu için Çukurova'da 1950'li yıllarda hayata geçirilen açık kanal ve kanaletlerle sulama yerine, projesi hazır olan basınçlı, yer altı kapalı sistem sulama yatırımının uygulanması için gerekli ödeneğin 2025 DSI yatırım bütçesine konularak vakit geçirmeden yatırıma başlanması sağlanmalıdır. Hayata geçirilmesi elzem olan bu basınçlı kapalı sistem sulama projesinin, suyun çok daha büyük önem arz edeceği ileriki yıllar için büyük hizmet olacağı unutulmamalıdır. Çukurova gibi dünyanın en önemli tarımsal üretim merkezlerinden birine bu yatırımın başlamasını tüm Adanalı çiftçilerimiz de hasretle beklemektedir.

Sayın Bakan, ülkemiz bulunduğu coğrafi konumu itibarıyla dünyada bal elde edilebilecek bitki çeşidinin dörtte 3'üne sahiptir. Sayın Bakanım, geçen yılki Bütçe Komisyon toplantısında talebim olan Türk Gıda Kodeksi Arı Ürünleri Tebliği sizin büyük hassasiyet göstermenizle hızlı bir şekilde hayata geçirildi; bunun için size ayrıca çok teşekkür ediyorum. Ülkemizin önemli üreticisi olduğu ve üretimi giderek artan bal dışındaki arı ürünleri, polen, propolis, arı sütü ve arı ekmeği için Türk Gıda Kodeksi kapsamında ilk kez bir mevzuat yayımlanmıştır. Polen, propolis, arı sütü ve arı ekmeği gibi arı ürünlerini içeren Türk Gıda Kodeksi Arı Ürünleri Tebliği 25/4/2024 tarih ve 32527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Taslak tebliğiyle arı sütü, propolis, ham propolis, arı poleni, arı ekmeği, toz arı sütü ve kurutulmuş polen için ürün tanımları yapılmıştır.

Ayrıca, bu ürünler için gıda güvenilirliğine yönelik genel ve spesifik özellikler belirlenmiş, propolisin sadece takviye edici gıda olarak piyasaya arz edilmesine yönelik düzenleme yapılmış ve ham propolisin işlenmeden doğrudan son tüketiciye arz edilmesi de engellenmiştir.

Sayın Bakanım, bu vesileyle Tarım Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesinin vatanımıza, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Ersoy.

Sayın Ahmet Erbaş...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Başkanım, lütfen ben söz istedim, bir açıklama yapacağım.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Aşkın Bey, yeni bir tartışmaya sebep olmayalım lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tartışma için değil, ben lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ben de isterim ondan sonra.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Siz de Orhan Bey de eğer istiyorsa o da tabii...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Böyle bir usul yok ama yani.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir dakika...

Bir şey söyleyeceğim, neden böyle usul yok?

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Bir saniye...

Bir dakika, arkadaşlar, Divan yönetiyor toplantıyı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Grup adına konuşacağım.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Aşkın Bey, lütfen, bir saniye...

Şimdi vermeyeceğim, lütfen... Bir saniye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir şey söyleyeceğim.

Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Hayır, bir dakika...

Sayın Bekir Başevirgen, buyurun lütfen.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Sayın Başkanım, Grup Başkanımızın talebi var, Grup Başkanımız konuşsun.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Beyefendi, siz buyurun.

Sayın milletvekilim, konuşma sırası sizde, ben sözü size verdim.

Buyurun, konuşun.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri ve kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2023 yılı Sayıştay Raporu ile Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesini görüşüyoruz. Öncelikle, Sayıştay raporuyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Sayıştay tıpkı geçen yıl olduğu gibi Bakanlığımızla ilgili en ufak bir kusur ya da hata saptamamış. Birkaç muhasebeleştirme hatası dışında bir şey bulamamış ancak yıllardır tarım sektöründe yaşanan çöküş, bize bu durumun sorumlusunun Bakanlığın yanlış tarım politikaları olduğunu apaçık gösteriyor. Halkı ve yasama erkini yanıltmaya yönelik hazırlanmış bu raporlara imza atan Sayıştayın sorumluluklarını yerine getirmediği kanaatindeyiz.

Sayın Komisyon üyeleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne baktığımızda, tarıma toplamda 706 milyar TL ayrılıyor, bu bütçeden de çiftçilere 135 milyar lira destek sağlanacak. Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine baktığımızda, durumun içler acısı olduğunu hep birlikte görüyoruz. Kanuna göre, tarımsal desteklerin gayrisafi milli hasılanın yüzde 1'inden az olmaması gerekiyor. 2025 yılı için öngörülen gayrisafi yurt içi hasılanın 61 trilyon 540 milyar lira olduğu düşünüldüğünde çiftçilerin 615 milyar lira destek alması gerekiyor; buna karşın, 135 milyar lirayla yetinmek zorunda kalan çiftçilerin alamadığı destek miktarı 480 milyar lira.

Değerli Komisyon üyeleri, tarımda çöküş her geçen gün daha da derinleşiyor. Geçen yıl 40 milyon dekar tarım alanı ekilmedi, ipotekli tarım alanı 42,3 milyon dekara ulaştı, on binlerce çiftçinin tapusu üzerine ipotek konuldu. AKP iktidara geldiğinde Türkiye'nin nüfusu 60 milyon, çiftçi sayısı ise 2,8 milyondur. Bugün nüfus 85 milyon, çiftçi sayımız 2,3 milyon. Yirmi senede nüfus 25 milyon arttı ama 500 binin üzerinde çiftçi maalesef üretimi bıraktı. Bir önceki yıla göre yüzde 100'ün üzerinde artan girdi maliyetleriyle baş edemeyen çiftçi artık topraktan geçinemiyor. AKP iktidar olduğunda çiftçilerin borcu 2,4 milyar liraydı, bugün çiftçilerin bankalara borcu 768 milyara çıktı; borç tam 300 kat arttı. Tarım Kanunu çıktığı günden bugüne kadar çiftçilerimize verilmeyen para 853 milyar lira. Eğer kanuna uyup çiftçiye hakkını verseydiniz, bugün hiçbir çiftçinin bankalara borcu olmayacaktı. Şimdi de yeni bir yönetmelikle iki yıl işletilmeyen tarım arazilerine el koyup başkalarına kiralayacaksınız. Bu nedenle çiftçiler mecburen ekim yapacaklar ve yine zarar edecekler.

Yeni destekleme modelinde bitkisel üretim desteklerinin artırılacağı ifade edilmişti, oysa ki temel desteklere ayrılan bütçe oransal olarak karşılaştırıldığında Bakanlığımızın taahhüt ettiği artışların olmadığını görüyoruz. Mazot ve gübre desteğinin direkt olarak ürün üzerinden üreticilere verileceği söylenmişken takdir edilen bütçe neredeyse hiç artırılmamış. Öte yandan, faiz ve finans giderleri, ithalat için ayrılan bütçe yine gaz kesmeden devam ediyor.

Sayın üyeler, böyle bir tabloda üreten ve kendine yeten bir ülkeden söz etmek mümkün değil. İktidar, her zaman olduğu gibi can simidi olarak gördüğü ithalata sarılıyor. Dünyada gıda fiyatları düşerken Türkiye'de ise artmaya devam ediyor. Tarımsal temel girdiler ve ürünlerde maalesef dışa bağımlılık devam ediyor. 2006 yılından bugüne tarımsal ithalatta ödenen tutar 91 milyar dolar.

Değerli Komisyon üyeleri, üzümün başkenti Manisa'nın bir milletvekili olarak üzümüne ayrı bir parantez açmak istiyorum. Bu iktidar Manisalı üzüm üreticilerini de bitirdi. Bu yıl dolu, don ve aşırı yağışların verdiği zararların yanı sıra özellikle "mildiyö hastalığı" nedeniyle sultaniye kuru üzümde hem rekolte hem de kalite çok düşük oldu. 10 dönümlük bir bağdan maalesef 2 ton kuru üzüm çıkıyor. Geçtiğimiz yıllarda 300 bin tonun üzerinde olan rekolte, bu sene 200 bin tonu zor gördü. Biriken borçlar ödenmeyi bekliyor ama Toprak Mahsulleri Ofisinden alım açıklaması gelmediği için tüccara mahkûm oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Soruyorum Sayın Bakan: Diğer tarımsal ürünler için taban fiyat açıklaması yapılırken iş kuru üzümüne geldiğinde iki senedir neden fiyat açıklamıyorsunuz? Üzüm üreticisini hepten bitirmek mi istiyorsunuz? Önümüzdeki dönem lütfen üzümün, kuru üzümün, sultani kuru üzümün taban fiyatını açıklayın Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başevirgen.

Sayın Aşkın Türelî Bey, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, bütçe görüşmelerinde muhataplarının yürütme olduğuna ve Konya Milletvekili Mehmet

Baykan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Daha öncesinde de konuştuk, bir konuyu netleştirme ihtiyacı var. Bakın, burada herhangi bir kanun görüşmüyoruz. Burada biz yasama tarafıyız hepimiz; iktidar grubu, muhalefet grubu, biz yasamayız; burada yürütme var, yürütme bizim önümüze bütçe için geldi. Ne için? 2025 yılı bütçesine bir ön izin, 2023 yılının kesin hesabının da görüşülmesi; sonuç itibarıyla oylanacak. Yani burada bizim muhatabımız -hep söylüyoruz bunu- yürütmedir. Varsa bir şeyimiz hepimiz oraya söyleyeceğiz, yürütmenin sizin içinizden çıkmış olması onları burada savunmanız anlamına gelmiyor; bu yanlış. Siz de söyleyin, her şey çok mu iyi? Birtakım eksikler varsa -beğendiğiniz de olabilir elbette- biz sizin konuşmalarınıza karışmıyoruz, siz de bizim konuşmalarımıza karışmadığınız gibi ama eleştiri hakkımız daha iyi bir bütçe çıkmasını sağlamak için; bir kere lütfen bunu idrak edin. Bir de bütçe özel olarak... Hani, başka bir kanun gelmiş olsaydı, o kanun sonuç itibarıyla belli milletvekilleri tarafından teklif olarak geliyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İdraksiz miyiz biz? Böyle bir şey var mı?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir dakika, sözümü şey yapma... Söylemediğim şeyleri benim adıma söyleme. Benim söylediğim şu... Ne dedim?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - “İdrak edin.” diyorsunuz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Onu demiyorum arkadaşlar.

Bakın, bu ilk konuşma değil, isterseniz onu çıkartalım, bununla ilgili en az 7-8 kere bu konuyu konuştuk. Bütçe özel bir şey, bunu konuşalım.

İkincisi, biraz önce iktidar grubundan konuşan milletvekili arkadaşımız, sonuç itibarıyla isim vererek, burada olmayan, burada tartışılmayan konuları gündeme getirdi; bu doğru bir konu değil, doğru bir müzakere yöntemi değil. Burada varsa bütçeyle ilgili bir konu, bunları konuşuruz. O “şunu” dedi, bu “bunu” dedi, herkes çıksın, kendi sözünü söylesin. Yani her milletvekili sonuçta kendi düşüncesini elbette söyler ama bu “bunu” dedi, bu böyle, bunun üzerinden bir şey doğru değil.

Bakın, her gün burada bütçeyi konuşacağız, gelin, beraber bütçeyi konuşalım. Eleştirelim, yanlışları söyleyelim, doğru bulduğunuz varsa söylersiniz ama biz yasama tarafıyız, o taraf yürütme tarafı ve bütçe bu görüşmeleri sağlıyor. Bu şekilde bir görüşme sistematigi doğrudur, daha önce de konuştuk, buna ciddi bir itirazınız olacağını da düşünmüyorum. Yani bu şekilde, böyle isim vererek oldu mu bu başka bir polemige yol açıyor ve ondan sonra burada karşılıklı bir konuşma şeyi oluyor, eğer yapacaksak bunu belli bir usul içinde götürelim.

Bu arada, Sayın Başkan, ben grup sözcüsüyüm, sonuçta bir söz istediğim zaman elbette o sözü bana verin ki ben de burada bunun açıklamasını yapayım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Verdi zaten.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Anladım ama kendi aramızda lütfen bunun ortasını bulalım, bunu oluşturalım.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ediyorum Sayın Türel.

Tabii ki söz vereceğiz ama Divan da burayı düzen içerisinde yönetmek durumunda, sözü ne zaman vereceğinin takdirini de lütfen bize bırakın.

Orhan Bey, buyurun.

Yeni bir tartışmaya sebep olmasın lütfen.

2.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım “Biz yasamayız, onlar yürütme.” ifadesi teknik olarak ayrışma anlamında doğru olsa da hepimiz, onlar yürütme, biz yasama olarak milletin verdiği yetkiyle yasama ve yürütme yapan paydaşlarız, insanlarız.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Tam doğru söylüyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tamam, bir saniye...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, siz hiç dinlemiyor musunuz?

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Ya sen de dinlemedin bir saattir Kırkpınar, ayıp ediyorsun ama!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla, onlar buraya hesap vermeye gelecekler, biz hesap soracağız mantığı, daha önce de söylemişim burada, çok olmuştu, bu sene ben bu olgunluğu gördüm derken bir itiraz gelmişti, girmiyorum tekrar oraya ama bakın, biz milletvekili olarak kendimizi şu noktaya koymayalım: Onlar atanmış, gelmişler buraya, hesap verecekler.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Atanmış değil, yürütme orası, yapmayın ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Doğru düzgün soru soran doğru düzgün cevabını alır, yanlış üslupla soru soran yanlış alır veya almaz; o ayrı mesele.

Şimdi, bitiriyorum “Onları savunmanız doğru değil.” Bizim onları savunmamıza gerek yok, bizim derdimiz onları savunmak da değil, bizim derdimiz muhalefetteki arkadaşların yani sizlerin, Sayın Türelî, mevcut verileri farklı yorumlayarak oluşturduğunuz o kaos ve kötü Türkiye tablosuna itirazımızı ortaya koymak. Memleketi sürekli, her konuda kötü göstermeye çalışıyorsunuz, biz sizin yanlışlarınızı düzeltmekten, sizin yanlışlarınızı düzeltmekle ilgili gayreti ortaya koymaktan dönüp onlara tavsiyelerimizi ve eleştirilerimizi dahi yapacak fırsat bulamıyoruz.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Evet, teşekkür ediyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Son söyleyeceğim şey Başkanım, burada olmayan arkadaşlar üzerinden "İsim vererek konuşma yap." dedi hatip, nihayet hatip de gitti, o da burada yok; birincisi.

İkincisi, bakın, burada hepimiz yapıyorsunuz, burada olmayan bakanlar, burada olmayan genel müdürler, burada olmayan eski siyasiler, burada olmayan eski vekillerle ilgili ucuz gazetelerde yapılan haberleri burada gerçekmiş gibi gelip konuştuğunuz çok oldu. O yüzden, arkadaşımızı hiç olmazsa Genel Kurulda konuşulan bir konu üzerinde gelip burada bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU - Sayın Usta, siz de mi söz istediniz?

Buyurun.

3.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, arkadaşlar, gerçekten biz bunu Orhan Bey'e anlatamadık bir türlü ama bu "accountability" meselesi önemli yani hesap verebilmek, hesap verme meselesi.

Burada hep şunu söylüyoruz: Bütçe görüşmeleri özel görüşmelerdir dünyanın her tarafında, hele bizim Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de kendimize özel bir sistem ya. Şu anda Anayasa'ya göre Cumhurbaşkanının kanun gönderebildiği tek kanun teklifi bütçe kanun teklifidir. Dolayısıyla, burada muhatap elbette yürütme. Tabii, biz birbirimize de hitap edeceğiz, o ayrı bir şey, birbirimize muhatap değiliz falan demiyorum, zaten onu fazlasıyla yapıyoruz satışmalar şeklinde.

Burada, bütçe kanunlarında, özellikle bütçe görüşmelerinde Hükümet elbette buraya gelecek, zaten o nedenle geliyor. Bütçenin dışında herhangi bir nedenle sayın bakanlar buraya geliyor mu? Gelmiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Geldikleri oluyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Dolayısıyla, soruların onlara sorulması, onlara karşı değerlendirme, eleştiri yapılması yani bu özel düzenlenmiş bir alan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir şey söyleyeceğim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yormayın bizi, Sayın Usta.

Değerli milletvekilleri, bu karşılıklı tartışmaları yapmayalım lütfen ya!

AYHAN BARUT (Adana) - Grup sözcüleri konuşuyor Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Barut, müsaade edin ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Açtım Sayın Usta.

Buna kesinlikle izin vermek istemiyorum ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır olur mu öyle şey? Yani, şimdi, bu işin bir standardı olacak. Yani Orhan Bey konuşuyorsa, 3 defa uzatılıyorsa aynısını ben de konuşabileceğim eğer ihtiyacım varsa.

Dolayısıyla, bu hesap verme meselesini argo falan anlamayın, bu bir çağdaş yönetim sistemidir. Dolayısıyla, parayı kullanan, harcayan burada elbette hesabını verecek, hesabı da sorulacak. Bu hesap sorma yani her yerde aynı...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Buyurgan bir dille, emredici bir dille.

ERHAN USTA (Samsun) - Buyurgan değil, o şeye göre...

Bakın, şimdi... Orhan, sen illaki kavga arıyorsun, ben anlıyorum onu. Bak, mesela Sayın Bakanın böyle bir tutumu var mı? Sayın Bakana karşı da sabahtan beri bir sürü insan konuştu, herhangi bir buyurgan, üstten alan, Bakana şöyle yapalım, böyle yapalım, bir şey oldu mu? Olmadı. Geçmişte bunlar niye oldu? Oraya oturanlar haddini bilmedi, o yüzden oldu geçmişte. Ama şu anda, bak, bu sene hiç böyle bir şeyle karşılaşmadık ama sen illaki böyle bir kavga olsun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum, sağ olun, meramımızı birbirimize anlatmış olduk.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şeref Arpacı, buyurun lütfen.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime, ülkemizde sürdürülebilir tarım ve hayvancılığın hayata geçirilmesi için, gıda güvenliği için atama bekleyen eğitilmiş gençlerimizin taleplerini hatırlatarak başlamak istiyorum.

Balıkçılık teknolojisi mühendisleri, gıda mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, ziraat mühendisleri, veteriner hekimler ve biyologlar atama bekliyor; bu sese kulak verin, atamaları bir an önce yapın Sayın Bakanım.

2024 hasat sezonu ekim ayının ortalarına geldiğimiz bugünlerde birçok üründe bitmek üzere. Hiçbir üretici bu yıl ektiği üründen para kazanamadı, hatta birçok üretici zarar etti ve borçlarını ödeyemez noktadalar. Ekim ayıyla birlikte ekim sezonu başladı, peki üreticiler tarlasını ekebildi mi? Daha borçlarını bile kapatamadılar, borcu borçla çevirmek zorunda kaldılar. Pamuktan mısıra, buğdaydan ayçiçeğine birçok ürün için üretim açısından tehlike çanları çalıyor. Üreticiler ağustos ayında tam 31,2 milyar lira krediye ihtiyaç duydular, haziran ayında 10 milyar lira yani geçen seneye oranla kredi kullanımı bu yıl neredeyse 3 katı. Tabii, rakamlar krediye ulaşabilenleri gösteriyor, krediye ulaşamayan 10 binlerce çiftçimiz var.

Çözüm net Sayın Bakan, kredilerin en az bir yıl ertelenmesi ve yeni kredi imkânının sağlanmasıyla takibe düşen borçlarının yeniden yapılandırılması gerekmektedir, bunu yaparken de sadece kamu bankaları değil, çiftçinin bankası olan Ziraat Bankası nasıl kanal ve gazete satın alan yandaşların borçlarını ve faizini silmesini biliyorsa, aynı şekilde devreye girerek özel bankalara olan borçların da yapılandırılması, en az bir yıl ertelenmesini sağlayacak altyapı kurulmalıdır. Üreticimiz üretime devam etmek için bu desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Seçim öncesi tutulmayan sözlerden biri de 2023'te Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tarım kredisi takip hesaplarındaki borçlardan anaparasını peşin ödeyenlerin faizlerinin silineceği ve zorlanan çiftçilere gecikme veya temerrüt faizi uygulamadan taksit imkânı getirileceğini açıklamasıdır. Daha dün Kırgızistan gezisinde, Cumhurbaşkanı Kırgızistan'la yapılan ticaretten doğan borcu silmiştir. Ayrıca, geçen hafta, burada, Trendyolun yaklaşık 25 milyar liralık ödemesi gereken tutar silinmiştir. Dolayısıyla, kendi çiftçimize de gelince aslında bu borçları ve kredi faizini silebiliriz; herkese para varsa bu ülkenin çiftçisine de para bulunabilir Sayın Bakanım.

Diğer bir konu ise seçim bölgem olan Denizli ilinde geçtiğimiz günlerde sarp bir arazide, küçük bir bölgede çıkan yangına ilk etapta, yangın söndürme helikopterinin olmasına rağmen müdahale etmemesidir. Şimdi, siz, konuşmanızın başında, kitapçıkta "Yangına ilk müdahale süresinin kırk dakikadan on bir dakikaya düşürüldüğünü." söylediniz, orada yazıyor fakat Denizli'de geçen hafta tam altı gün süren yangına ilk müdahale kaçınıcı dakikada oldu, biliyor musunuz Sayın Bakanım? Tam 150'nci dakikada oldu. Saat 14.30'da başlayan, hatta 14.15'te başlayan yangına ilk müdahale, Dalaman'dan gelen helikopterle yaklaşık 15.30'da oldu.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - On üç dakika.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben Vali Bey'in söylediğini söylüyorum, izin verin bitireyim.

Saat 18.00'den sonra da helikopterler çalışmadığı için gece yangınına döndü, yangın çok büyüdü ve altı gün içinde Tavas sınırına kadar ulaştı. Siz bunları biliyorsunuz, Orman Genel Müdürümüz de burada, kendisine teşekkür ediyorum, yangının ilk başından itibaren Denizli'de müdahalenin başındaydı, ekiplerin başındaydı; onun nezdinde tüm Orman Bölge çalışanlarına, Denizli Büyükşehir Belediyesi ve Merkezefendi Belediyesi başkanlarımız başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarına ve çalışanlara da teşekkür ediyorum. Fakat Başkanım "İlk müdahale on üç dakika içinde oldu." diyorsunuz ama biz onu gözlemleyemedik. Bütün Denizli altı gün boyunca is kokusuna boğuldu, kül yağdı, bütün orman canlıları vefat etti. Eğer bir helikopter kalktıysa ve on üçüncü dakikada müdahale ettiyse bir tutanak tutuldu mu, bunu merak ediyorum çünkü çok ciddi iddialar var. Yani Vali Bey'le de konuştum, Orman Genel Müdürümüzle de konuştum, ihalenin bitmesi sebebiyle Denizli'deki uçağın uçmaması söz konusu.

Denizli Orman Bölge Müdürlüğündeki helikopterin kiralandığı Rus firmasının ve pilotlarının parasının ödenmediği doğru mudur? Devlet Hava Meydanları tarafından bu şirkete mazot verilmediği doğru mudur?

Orman Genel Müdürümüz yangının örtü yangını olduğunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karaoba, buyurun lütfen.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan ve bürokratlar; öncelikle 2025 yılı bütçemiz hayırlı olsun.

Ben önce Sayın Bakana ve bürokratlarına bir teşekkürle başlamak istiyorum. Birçok Bakanlığa soru önergesi veriyoruz, hiç cevap verdikleri yok ama sizin bürokratların verdiği cevaplar, en azından geri dönüşleri var, o açıdan bürokratlarınıza teşekkür ediyorum.

Şimdi, Uşak'ta yapılan bir iki güzel şeyden bahsetmek istiyorum. Yaşasın Buzağılar, Gülsün Yüzler Projesi isimli bir proje var ve bu projenin sonucunda hayvanın ilk sütünden, kolostrumdan alınarak raf ömrü uzatılıp kuru hâle getirilen ve 1 kilo 200 gram kolostrumdan 270 gram toz hâline getirilerek buzağı ölüm oranlarını ciddi bir şekilde düşürebilmekte. Bununla ilgili Uşak tarım kolostrum markası için patent başvurusu falan yapılmıştır. Bununla ilgili özel bir destek istiyoruz çünkü bunu çok önemsiyoruz.

Şimdi, Türkiye'de son yıllarda sürekli aşağıya doğru giden bir tarım politikası var ve sürekli bir çözüm önerisi de ortada yok ama ben genel problemlerden çok Uşak'la ilgili konuşmak istiyorum.

Uşak'taki çiftçimiz, üreticimiz, köylülerimiz isyan etmekten artık yorulmuş durumdadır. Uşak'ın sahip olduğu yaklaşık 2.200 kilometrekarelik alan çiftçi başına düşen metrekare olarak Türkiye'nin birçok ilinden yüksek olmasına rağmen, ürünlerindeki kalite ve verimlilik çok aşağılarda, bununla ilgili özel çalışmalar talep ediyoruz.

Çörek otu üretiminde Türkiye'de 1'inci sıradayız ama Türkiye'de ilk kurulan şeker fabrikası olmamıza rağmen pancar üretiminde, buğday, mercimek, nohut ve ayçiçeğinde çiftçilerimiz çok mağdur, ürettikleri rakamlara bile satamıyorlar. Bu açıdan önceden fiyat belirlenmesiyle ilgili çalışma şart. Bakın, TARSİM'de yaşanan sorunlar, çiftçilerimizin borçları, yetersiz kamu desteği, vergi ve zamlar ile orman ve tarladaki yangınlar çiftçimizi Uşak'ta daha da mağdur etmiş durumdadır. Çiftçi başına düşen miktar yüksek olmasına rağmen alınan pay çok daha düşük. 2024'te Ulubey İnay'da 350 çiftçimiz TARSİM'e takır takır paralarını ödedi. Kuraklıkla ilgili sizin, İlçe Tarımın verdiği bir rapor var burada, resmî rapordur. İlçe tarımın verdiği rapora göre "İnay'da arpada yüzde 36, buğdayda yüzde 40 kuraklık var." denildi ama her zamanki gibi memurun, çiftçinin, emekçinin parasını çalan TÜİK'in beş yıllık ortalaması alındı ve gelen mesajda diyor ki: "Tazminata esas verim kaybı oluşmadı." Sayın Bakan, tarım il müdürlüklerinize, ilçe müdürlüklerinize güvenmeyeceksek, TÜİK'e güveneceksek, bu çiftçimizin parasını çalacaksak bu çok doğru bir şey değildir. Yani biz Ajda Pekkan'ın yaşını bile şu an TÜİK'e sorsak herhâlde 40 olarak bize verecektir. O açıdan, lütfen ciddiye alın.

2024 yaz aylarında gerçekleşen yangınlarda merkez Yenişehir köyü, Kayaagıl, Karabol, Akbulak, Kıran, Köprübaşı köylerimiz; Ulubey'e bağlı Kışla köyü; Sivaslı'ya bağlı Cinoğlu, Hanoğlu, Erice köylerimiz; Banaz'a bağlı Kuşdemir ve Kızılcaören köylerimizde birçok tarım arazisi ve tarımsal ürün zarar görmüştür. Bölgedeki vatandaşlarımız ve çiftçilerimiz büyük bir maddi ve manevi destek beklemektedirler, yeterince destek aldıklarını düşünmüyoruz.

Yine, 2024 yılında ekstrem hava olayları sonucu gerçekleşen doğal afetler sonucu Banaz ilçe merkeziyle birlikte Hatipler, Alaba, Halaçlarköylerinde birçok tarım alanı yanmıştır. Çok sayıda orman bölgemiz yandı ama gece görüşlü helikopterlerin olmaması yangınların büyümesine sebep oldu. Bunlar acaba tedarik edilecek mi, bunla ilgili neler planlıyorsunuz, tekrar sormak istiyorum.

Yine, Sivaslı ilçemizin merkezi ve Selçikler, Eldeniz, Cinoğlu, Erice ve Ketenlik köylerimizde birçok çiftçi kardeşimizin emekleriyle ürettiği meyve ve sebzeler sel ve doludan sonra telef oldular.

Bir başka konu; Eşme'de ecrimisil sorunu oldukça büyük. Yani burada Eşme'nin tüm köylerinde amaçsız ve her ihaleye katılan bir grup olduğuyla ilgili söylemler vardır, bunla ilgili bir araştırmanız var mı? Şaibeli ihalelerin iptali için sizlere ulaştırılan bilgileri titizlikle inceliyor musunuz? Özellikle eşmedeki ecrimisil olayını değerlendirirseniz çok seviniriz.

Bu arada veterinerlerimiz atama bekliyor. Bakın, arkadaşlar, sokak hayvanlarıyla ilgili çalışmalarda veterinerlere ihtiyaç var; il, ilçe müdürlüklerinde çalışan veteriner hekimler personel eksikliğine bağlı olarak görevlere yetişmekte zorlanıyorlar. Ciddi bir veteriner açığı var ve boşta olan veterinerlerimiz var, bunlara kadro açılmasını istiyoruz. En önemlisi de su; rica ediyoruz, lütfen Murat Dağı'mıza dokunmayın, Murat Dağı'mıza dokunmayın ve Orta Anadolu'nun neredeyse 1/3 suyunu tedarik eden bir yer. Maden ruhsatı verildiği için sürekli mahkemeye veriyoruz, bununla ilgili bir ayrıcalık bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çan...

MURAT ÇAN (Samsun) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakan Yardımcılarımız; hoş geldiniz. Saygıdeğer milletvekilleri, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyet tarihinin en kara tarım ve hayvancılık yılını yaşadık. "2025 için neler bekliyoruz, neler bulacağız?" diye geldik, resmen bir rüya tabirleri kitabı şeklinde bir broşürle bilgilendirildik. İçinde neredeyse hiçbir şey yok. Neler yok? Geçtiğimiz yıllara ait ve bu yıla, 2023'e ait rasyonel bir değerlendirme yok; veteriner ataması yok, veteriner teknikerine ve ziraat teknikerine 3600 ek gösterge yok. Son aylarda çığ gibi büyüyen sokak hayvanlarına dönük bir önlem alınmış mı, yaptırım yapılmış mı; bilgilendirme yok. Çiftçilerin ciddi anlamda yedi sekiz yıldır yaşadığı hayal kırıklığı alan bazlı desteğe ait yeni bir bilgi yok. Peki, Karadeniz milletvekillerimiz çok net bir şekilde aktardı. Ben de fındık ikramı yapılırken söyledim boğazımızı takılmasın diye, fındık için ne yaptık bu sene? Kahverengi kokarcaya fındığı teslim ettik Orta Karadeniz ve özellikle Samsun'un doğu ilçelerinde net bir şekilde. Onun dışında TMO'ya fındığı, FİSKOBİRLİK'e fındık üreticilerini esir ettik, hiçbir şey yok. Fındık açıklandığı fiyatın hâlâ, şu anda altında, 50 randımanlı fındığı 120 liranın üzerinde satan bir tane üretici yok. Buğday üreticisi çok konuşuldu, yüzde 12'lik bir artışla mağdur edildi. Mısırdaki artış, diğer hububat aynı şekilde. Bugün gündemde olan çeltik üreticisi büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor. Az sonra belki yine söyleyeceğim Devlet Su İşleriyle ilgili yani sulamadan aldığımız para, elektrik fiyatlarında aldığımız para... Çeltik üreticisine tarım kredi kooperatifleri üzerinden, toprak mahsulleri üzerinden, kota üzerinden yaşadığımız büyük bir eziyet var. İnsanlara diyorsunuz ki: "Sizin ürününüzün borcunuzun 2 katına kadar olanını alırım ama kırk beş gün faiz işletirim borcuna, kırk beş gün sonra mahsuplaşırım, üzerine kalan parayı da gübre veririm, ilaç takası yaparım, bununla biz bir şekilde mahsuplaşırız." Bu şekilde çiftçinin ve Türkiye'de tarımın gideceği hiçbir şey yok. Ya, biz Türkiye'de bir parlamenter olarak, bir tarım bölgesi insanı olarak utanıyoruz. Kimden? Ukrayna'dan utanıyoruz ya. Adamlar hem savaşıyor hem müthiş bir tarım, hububat ihracatı var. Öyle sizin gibi rakamları da hububat üzerinden vermiyor, buğdayı ayrı veriyor, mısırı ayrı veriyor ve çok değerli, kendi ülkesine -karşılığında belki savaşıyor ama- bir girdi sağlıyor. Rusya keza öyle. Size Hollanda'yı anlatmaya zaten gerek yok; Hollanda 120 milyar, 100 milyarını kendi imkânlarıyla sağlıyor. Bizim burada anlatıldığı gibi, işte buğday almışız da işlemişiz, geri satmışız. E, kruvasan olarak geri alıyoruz, aynı para bir daha gidiyor. Bunları sağlamak lazım.

Orman köylüsünün sorunları var, bunu Sayın Komisyon Başkanımıza defalarca dile getirdim, Samsun'da yerelde dile getirdim. Vatandaşın orman vasfından çıkmış arazileri, yıllardır kullandığı arazileri internette belirlenen, vatandaşın birbirine sattığı rayiç bedel üzerinden satıyorsunuz. Vatandaş bundan ciddi anlamda mağdur. Hele bu sene kuraklıktan, kokarcadan -yani Samsun için söylüyorum- eline

bir şey geçmedi, size ne versin? Üstüne ben de el yükseltiyim -Genel Başkanımız gibi- köyde benim 9 dönüm arazim var, hadi size sizin belirlediğiniz rayiçten satmak istiyorum, alın. Yani yazık bu üreticiye. Sonuç: Karadeniz nüfus kaybediyor, Samsun'dan bahsediyorum ya, nüfus artışı eksi yazıyor yıllardır.

Gelelim Samsun'un ilçelerine. Havza'da, Vezirköprü'de, Terme'de meralar kontrolsüzce JES ve GES'lerin hizmetine sunuluyor. Bunun yerini de size anlattım. Sorumluluk almıyorsunuz, sahip çıkmıyorsunuz köylüye ve meralara. Az önce Samsun milletvekillerimiz benzeri açıklamaları yaptı. Devlet Su İşlerine geleceğim. Sanırım ek süre vermeyecek bana. Bunu Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüme bizzat bugün söyledim ama özellikle çeltik üreticisine bu sene yapılan kıyım; 350 lira dönüm başına sulama bedeli alırken 700 liraya çıkardınız. Çeltiğe verdiğiniz zam yüzde 20, onu da esnafın kucağına ittiniz.

Ben teşekkür ediyorum. Lütfen, Samsun için gereğini yapın diyorum. Samsun'un içme suyu sorunları var, Alaçam ilçesinde, Yakakent'te, çok affedersiniz, eşekle içme suyu taşıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Çan.

MURAT ÇAN (Samsun) - Başkanım, ek süre alabilir miyim? Selamlayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Çan, sizin adınıza ben selamlıyorum, sağ olun.

Sayın Mustafa Adıgüzel bekliyor.

Buyurun Sayın Adıgüzel.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; tatlı bir konuyu açacağız ama çok tatsız şeyler konuşacağız. Türkiye bal üretiminde dünya da 2'nci ama bu sizin sayenizde olmadı, sizden önce de böyleydi. Sizin sayenizde şöyle bir şey oldu: Türkiye sahte bal cenneti oldu. Piyasadan toplanan, alınan örneklerde 124 numuneden 111'i sakat, sadece 13 tanesi sağlam. Bu yüzde 89,5 bir sahte bala tekabül ediyor. Arkadaşlar, numunelerin örnekleri elimde var, isteyene gösteririm, Sayın Bakan size de takdim edebilirim. Şu yeşiller 13 tane sağlam olan numune, bu kırmızılardan tamamı bitmedi, burada daha devamı var ve arkasında devamı var, 124 numuneden yüzde 89,5'u sahte. Maalesef zehir yiyoruz, sizler bir Türk Gıda Kodeksi yayınladınız, Resmî Gazete'de bal tebliği 24 Kasım 2023 Cuma günü yayımlandı. Bunun son maddesinde der ki: "Karar ölçütünün resmî kontrollerde uygulanmasına bu karar ölçütünün Bakanlık resmî internet sitesinde yayımlanması tarihinden itibaren üç ay sonra başlanır. Şimdi, aynı gün Tarım Bakanlığının sitesinde bu yayımlanmış Sayın Bakan fakat bu, kasım ayında yayımlanmasına rağmen aradan bir sene geçmiş "Üç ay." denilmesine rağmen hâlâ bu işlemi yapmıyorsunuz. İki tane NMR cihazı alındı sahte balı tespit etmek için fakat tam üç sene geçti, bu cihazlar çalıştırılmıyor arkadaşlar. Ya, üç yıldır bir cihaz çalıştırılmaz mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Onlar o cihazlarla yapıyor Sayın Vekilim.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - S-400 alıyorsunuz, kullanamıyoruz; F-35'in parasını ödüyünüz, alamıyoruz. Arkadaşlar, bu şekilde sahte balla her gün çocuklarımız, gençlerimiz, askerlerimiz zehirleniyor. Ya, hepimiz zehirleniyoruz, hepiniz yiyorsunuz. Şimdi, devletin gözü önünde resmen bir nesil zehirlendiriliyor, sesiniz çıkmıyor. Bu firmalar belli. Bakın, geçtiğimiz günlerde Ankara'da bir depoya baskın düzenlendi, tam 100 bin bal etiketi ile tam 8 bin ton şeker şurubu elde edildi. Bu, 1 milyar liralık bir sahte bal malzemesiydi. Ya arkadaşlar, bunların hepsinin yerini biliyorsunuz, bu sahte balların, şu kadar analiz yapılan balın hepsinin yerini biliyorsunuz. Peki, neden siz bunlara operasyon yapmıyorsunuz? Kardeşim, bu suç değil de nedir? Bu cinayet değil mi? Bu, ülkeye ve insan sağlığına ihanet değil mi? O yüzden, buradan bir suç duyurusunda bulunuyorum. Bu tebliğlere rağmen bu işin gereğini yapmayan Bakan ve bütün bürokrasisi hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunuyorum.

Şimdi, bir konu da... Fındık üretiminde de dünyada 1'inciyiz ama sizin sayenizde hem fındık hem de fındıkçı zulüm görüyor. Bir üretici olarak 1.200 metre yükseklikteki fındık bahçemden sahile kadar tam 100 kilometre yolu beş günde yürüdüm. Bir fındık kanunu teklifi verdik, burada dört başı mamur 33 madde duruyor fakat buna rağmen dikkate almadınız. Şu anda fındık açıklanan fındık taban fiyatının altından satılıyor çünkü fındık politikasını da Tarım Bakanlığı yönetmiyor, uluslararası fındık kartelleri, onun saraydaki uzantıları tarafından yönetiliyor. Bu Ferrero maalesef Sayın Erdoğan'a da meydan okuyor. Her yıl açıklanan fındık taban fiyatının altından fındık almaya devam ediyor. Kasım 2022'de Rekabet Kurumuna şikâyetle bulduk, yeterli delil bulunarak Ferrero takibe alındı, soruşturmaya alındı ve bu soruşturmanın neticesinde Nisan 2024'te suçunu kabul ederek dedi ki: "Ben teminat veriyorum." 3 tane teminat verdi, teminatın sadece biri açık arkadaşlar, ikisi saklı nedense. Buna rağmen bu teminatın birinde "Piyasa fiyatının altından fındık almayacağım." demesine rağmen almaya devam ediyor. O yüzden, arkadaşlar, fındıkçının yanında değilsiniz, fındığın yanında değilsiniz. Bölge bir kokarca felaketiyle karşı karşıya, üreticiyi yalnız başına bıraktınız. Şu anda bir kokarca yemiş fındığın tamamını satsa, o maliyetinin yarısını bile karşılamıyor. Ya "Bölge afet bölgesi ilan edilsin." diyoruz, dinlemiyorsunuz. İnsanlar artık fındık üretmekten vazgeçecek. Fındığı yedi, sıra bize geldi. Ya, yatak odamızdan çıkıyor, çocuklarımızın koynundan çıkıyor, mutfaktan çıkıyor. Bakın, bütün güney bölgelerinde, İstanbul'da, bugün Ankara'da, her tarafta var. Fındık üretimi perişan olacak. Fındıkta desteklemeye tam on yıldır 170 lira veriyorsunuz, on yıldır bir kuruş artmadı arkadaşlar. Mazot hesabıyla bugün o 170 TL tam 1.770 TL; altın hesabıyla 5.800 lira; ekme hesabıyla tam 2.125 lira yapıyor.

Sayın Bakan, bir de aynı zamanda Orman Bakanı da olduğunuz için, bütün çevreyle ilgili, çevre cinayeti işlenen her yerde ilk başta orman izni veriyorsunuz. Bakın, burada elimde evraklar var, hiçbir izin alınmadan, sadece Orman Bakanlığında alınan izinle oralara dalıyorlar. Arkadaş, hiçbir evraki, izni yok; burada var, elimde. Mesudiye yaylalarına sadece Orman Genel Müdürlüğünden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Adıgüzel, teşekkür ediyorum.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - O yüzden, eskiden devlet vatandaşın ormanı korurdu, şimdi de vatandaş devletten ormanı koruyor

sizin sayenizde.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Adıgüzel, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Filiz Kılıç, buyurun.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz ve kıymetli bürokratlarımız; sözlerimin başında, görüşmekte olduğumuz 2025 yılı bütçesinin vatanımıza ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinizi selamlarımla selamlıyorum.

Başta Nevşehir olmak üzere tüm çiftçilerimize bugüne kadar verdiğiniz destekler için ve Nevşehir'imizde gerçekleştirilen projeler için Sayın Bakanım size teşekkür ediyorum.

2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesini görüşmek üzere toplandık. Özellikle kırsal kalkınma, tarım sektörü ve orman köylülerinin karşılaştığı zorluklar noktasında Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili ve Nevşehir'imizin Vekili olarak düşüncelerimi paylaşmak istiyorum.

Kıymetli hazırım, öncelikle tarım ve hayvancılık sektörünün ülkemizin ekonomisindeki ve toplumsal yapısındaki kritik rolünü bir kez daha hatırlatmak isterim. Tarım sadece üretim değil aynı zamanda sosyal dokunun temel taşıdır ancak gelenen noktada özellikle girdi maliyetlerinin yüksekliği, finansman sıkıntıları ve tarımsal üretim üzerinde yaşanan baskılar üreticilerimizi zor durumda bırakmaktadır. Gerek mazot gerekse gübre fiyatlarındaki artış çiftçimizin her geçen gün artan bir maliyetle karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Bu durum tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini tehdit etmekte ve tüketiciye yansıyan fiyat artışlarının önünü açmaktadır.

Nevşehir tarım açısından önemli bir yere sahip olan bir ilimizdir. Özellikle kabak çekirdeği, patates, üzüm ve erik gibi ürünlerimiz hem yerel hem de ulusal pazarda büyük bir değere sahiptir ancak üreticilerimizin karşılaştığı sorunlar bu değerli ürünlerin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Nevşehirli çiftçilerimizin bu sorunlarla baş edebilmesi için doğrudan desteklerinin artırılması, özellikle mazot ve gübre desteği gibi temel girdi maliyetlerinin karşılanması gerekmektedir.

Sayın Bakanım, Sarıyazı sulama tesisi bitme seviyesine yaklaştı ve Mayıs 2025'te tesisin sulamaya açılması gerekmektedir. Ayrıca, Ürgüp Damsa kapalı devre sulama sınırı ile şu an inşası devam eden Sarıhıdır ya da Sarıyazı pompaj sulama inşaatı arasında bin dekarlık verimli bir arazi sulamadan faydalanamıyor. Bu bin dekarlık alanın mevcutta devam eden projeye dâhil edilmesini talep etmekteyiz.

Sayın Bakanım, bölgede peri bacaları yanında tarım alanları içerisinde, bir kısmı sulu tarım arazisi olan alanlar içinde yapılan atv safari turları güzergâhı yeniden düzenlenmeli ve tarım alanları dışına alınmalıdır. Arazi yolları bozulmakta ve düzenlenen sayısız turlarda çıkan toz bütün tarım ürünlerine zarar vermektedir. Arazi sahipleri bu durumdan ciddi manada rahatsızlık duymaktadırlar.

Sayın Bakanım, 2025 yılı ÇKS olan çiftçilerimize sulama birlikleri tarafından işlenen alanlarda indirimli tarımsal sulama imkânı yeniden sağlanmalıdır.

Bölgemizin geçim kaynağı ürünleri arasında yer alan üzüm bağları atıl duruma düşmektedir. Bağcılıkla ilgili yeni destekleme teşvik modelleri uygulanmalıdır. Üretilen üzümler yapılan masrafi karşılayamamaktadır maalesef.

Sayın Bakanım, sizden bu hususlara önem vermenizi özellikle rica ediyoruz.

Tekraren bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Serkan Sarı, buyurun lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon Başkanım ve kıymetli milletvekillerim; "Türkiye'yi doyuran kent" diye gurur duyduğumuz Balıkesir Milletvekili olarak size seslenmek istiyorum. Ne yazık ki bu sene Balıkesir'de çiftçimiz, köylümüz, üreticimiz sizin yanlış politikalarımızın faturasını ağır bir şekilde ödemek zorunda kaldı. Bu yıl yazın birçok yerde çağrıda bulunduk, eylemler yaptık, ne yazık ki ne sesimizi duyduz ne bizleri gördünüz. Bu acı tablo karşısında çiftçimizi yalnız bıraktınız. Bugün AKP iktidarının ve sizlerin uygulamış olduğu politika, çiftçi üretsin diye teşvik etmek yerine, ithalatla terbiye etmeyi tercih ettiğiniz bir politika hâline gelmiş durumda.

Şimdi, bakıyoruz bütçeye, yine aynı anlayış, aynı mantık devam ediyor. Bugün, Tarım Kanunu'nun 20'nci maddesinde de bahsedildiği üzere, gayrisafi milli hasılanın yüzde 1'i yani vermeniz gereken 615 milyar lira para. Peki, destek için ayırdığımız miktar ne kadar? 135 milyar lira. Yani çiftçimiz daha bugün, daha bütçe yürürlüğe girmeden 480 milyar lira hukuki, kanuni olan hakkını alamamış durumda, Bakanlığınız çiftçimizin bu kanuni hakkını gasbetmiş durumda. Siz bu yılbaşından itibaren yapılan bütün hasatlarda buğdaydan domatesine, arpasından kavununa, patlıcanından biberine çiftçimizin ürettiği bütün ürünlerde çiftçimizi yalnız bıraktınız, ithalat sarmalı içerisine sıkıştırdığımız üreticiyi ve çiftçiyi mağdur ettiniz. Domates üreticisi 3,5 liraya sözleşme yaptı fabrikalarla "İhracatı yasaklıyorum, iç piyasayı dengeleyeceğiz." dediniz, ne yazık ki salça fabrikaları domates alamadı, stok fazlası durumuna düştü; 3,5 lira taahhüt verilen ürün önce 2,5 liraya, sonra 2 liraya, en sonunda da 1,5 liraya düşerek toplama maliyetini dahi karşılamaz bir durumda tarlada sürülmek zorunda kaldı. Bunun hesabını kim verecek? Bu köylünün, çiftçinin borcunu kim kapatacak? Soruyorum size. Bugün Bakanlığımız çiftçimizi kendi hâline bırakarak -Ekonomi Bakanlığımızın da herhâlde destek olmak için enflasyonu düşürmek uğruna- bütün yükü ve maliyeti çiftçinin sırtına yüklediniz. Bunun da hesabı eminim ki çiftçimiz tarafından sizlere sorulacaktır.

Buğday fiyatlarına baktığımızda 9,25 lira. 1 kilo buğday bugün köyde bir bardak çay alamıyor, bir simit alamıyor. Gelenen nokta itibarıyla da köylümüz ürettiği hiçbir ürünün karşılığında değer bulamıyor, zarar etmekten başka çaresi kalmamıştır.

Şimdi, buğday üzerinden fiyatlarımıza bir baktığımızda, bundan yaklaşık yirmi iki yıl önce yani iktidarınız başladığında, 2002 yılında, 1

litre mazot almak için 3,7 kilogram buğday satması gerekiyordu ama şu gün geldiğimizde 1 litre mazot alabilmek için ne yazık ki 5 kilogram buğday satmak zorunda kalıyor. Bunu daha anlaşılır bir şekilde anlatmak isterim size. 2000 yılında 59 ton buğday satarak bir traktör alabiliyorduk, şimdi, 2024 yılına geldik, 105 ton buğday satmak zorunda kalıyor. Yani, köylümün, üreticimin kapısındaki 2 traktörden 1'ini yanlış politikalarımız sebebiyle çalmış durumdasınız; hakkınızı teslim etmek zorundasınız. Ama bu politikalarınız ne yazık ki ithalata dayalı politikalar. Tohum ithalatı için verdiğiniz son beş yıldaki para 1 milyar 143 milyon lira. Tohumda dışa bağımlıyız, gübrede dışa bağımlıyız, yemde dışa bağımlıyız. Ne yazık ki içeride çiftçimizi desteklemek yerine bu paraları yurt dışındaki çiftçiye, Hasan'a değil Hans'a, Bulgar Boris'e, Hollandalı Hendrick'e veriyorsunuz. Yazıktır, günahdır.

Balıkesirliler sizden yatırımlarınızı bir an evvel bitirip üretime destek olmanızı istiyor. Manyas 2'nci Merhale Sulama Projesi'nin bir an evvel tamamlanmasını bekliyoruz. Reşitköy Barajı, Burhaniye-Gömeç Sulama Projesi, İvrindi-Gökçeyazı Sulama Projesi, Kepsut Sulama Projesi, Susurluk-Reşadiye Göleti ve Sulama Projesi, Sındırgı Sindel Göleti ve Sulama Projesi, Savaştepe Sarıbeyler Sulama Projeleri; bugün yapacağınızı beyan ettiğiniz, bütçede yer ayırdığınız bu projelerin bir an evvel hayata geçirilerek çiftçimizin, köylümüzün üretimine acilen destek olmanızı için size çağrıda bulunmak istiyorum. Balıkesirli çiftçimizin sesini duymanızı istiyorum.

Orman yangınlarıyla ilgili yaptığınız uygulamalara da baktığımızda, 2002 yılında göreve geldiğinizde 73 ton olan havadan sulama rakamları kapasitesi 438 tona çıkmış, tebrik ediyorum sizi. Peki, yangınları durdurabiliyorsunuz mu? Hayır, katlanarak artmış çünkü tedbir almak yerine ne yazık ki tedbirsizliğinizin bedelini o yeşil ormanlarımız ödemek zorunda kalmış. 2003 yılında 6 bin hektar kül olurken 2024 yılında yaptığımız bu yatırımlara rağmen 25 bin hektar kül olmuş durumda. Çıkan yangın sayısına baktığımızda 2002'de 1.471...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Son bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Herkese aynı uygulamamız var. Sağ olun, teşekkür ederim Sayın Sarı. Sayın Nurten Yontar bekliyor.

Sayın Yontar, buyurun.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ben sözü çok uzatmayacağım aslında ama sadece Sayın Bakanım, buradan muhalefet vekillerine teşekkürünüzü bekliyorum çünkü eğer iktidar vekillerine kalırsanız hiçbir şeyi duymayacaksınız negatif olarak. Bu ülkede insanlar, özellikle çocuklarımız gerçekten aç. "Türkiye Yüzyılı" dediniz, insanları ucuzla, ucuz halk ekmeğe, ucuz lokantalara yönlendirdiniz. Gerçekten pazara çıktığımda, markette alışveriş yaptığımda, özellikle o pazara dökülen çürük meyveleri toplarken yüzlerini kapatan kadınları gördüğümde kalbim sızlıyor. Ben de bir anneyim, hepimiz anne-babamız, hepimiz kardeşiniz ama lütfen "Bu ülke çok iyi." demeyin çünkü bu ülke gerçekten ekonomik krizin içinde ve bu ekonomik krizi yaşayan ailelerimiz sıkıntı içinde. İlhami Vekilim 60 liraya bulmuş kemiğin kilosunu ama gittiğinizde bir kasaba 60 liraya kemik yok, 150 lira kemiğin fiyatı. O belki de en kalın kemiği buldu, belki de insanlara iyi gelmeyen bir tarafı var o kemiğin, onu bilemiyorum ama 150 lira kemiğin kilosu. Süt 14 lira, üretici üretmekten vazgeçiyor. Bu kadar ucuzla aldığınız bir sütü, bizim madem bu kadar imkânımız var, neden biz ilköğretim çağındaki çocuklarımıza dağıtmıyoruz? Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesi gerçekten en önemli bütçelerden biri ve ben buradan tüm çiftçilerimize, tüm üreticilerimize, tüm hayvan besicilerimize desteğinizi yapmanızı rica ediyorum; sadece tarım il müdürlüklerine, tarım kredi kooperatiflerine bırakmayın bunu, lütfen, 7 bölgede bölge müdürlüklerinizi kurarak il bazında programlar yapın, il bazında denetleme yapın ve ona göre, eskiden müsteşarlıklarda olduğu gibi, bence böyle bir programlama yapmanız gerekiyor. Genel değil, şehir şehir incelemeniz gerekiyor.

Büyükşehir yasasıyla köyler mahalleye dönüştü. Vallahi, mahalle olamaz hiçbir köy çünkü orada hâlâ kalan yaşlı aileler üretmeye çalışıyor. Okulların kapanmasıyla, sağlık ocaklarının kapanmasıyla köy nüfusu 2-3 haneye indi, o da 65 yaş üstü insanların üretimiyle. Bugün bir şeyler yiyebiliyorsak o çiftçilerimize yatıp kalkıp dua etmemiz gerekiyor. Kendine yeten bir ülkeden her şeyi ithal eden bir ülke hâline geldik. Lütfen, kendimize dönüp hep beraber bir bakalım bu ülkeye ve bu ülkeyi, ancak kendi çiftçimizi, kendi besicimizi destekleyerek bir yere gelebileceğimizi bilelim.

Tekirdağ için söylemek istiyorum Sayın Bakanım. Evet, biz su problemi yaşayan bir şehimiz; barajlarımız yok, yapılması gereken 5-6 tane baraj var, ihaleye girmiş ama hâlen herhangi bir çalışma yok. Yeraltı suları 600 metreden çıkmakta ve bütün zehirli maddeleri içermekte. Dolayısıyla, çok acilen Kızılağaç, Balaban, Ayvacık, İncelik 1-2, Dedecik, Ömürköy Barajlarının yatırıma alınması ve çok kısa zamanda su biriktirmeye başlaması gerektiğini düşünüyorum ve sizden bu konuda destek bekliyoruz.

Artı, ziraat mühendislerimiz, veterinerlerimiz, orman koruyucuları, orman mühendisleri atama bekliyor. Bunun için de en kısa zamanda bir imtihan açmanızı diliyorum ve bunların atamalarını yapmanızı istiyoruz. Aynı zamanda gençlerin ve kadınların, tarımla uğraşan, hayvancılıkla uğraşan kadın ve gençlerin de... Şu andaki desteğin ne olduğunu bilmiyorum, çiftçi değilim ama daha fazla destek yapılıp bu gençlerin tekrar köylerine dönmelerini sağlamanızı istiyorum. Özellikle bal üreticilerine, arıcılıkla uğraşan kadın üreticilerimiz çok fazla, bunun eğitimini alıyorlar, onlara destek olmanızı istiyorum.

Tekirdağ'da diğer önemli bir sorun, şehir merkezinde özellikle lisenin oluşturduğu bir ormanlık alanımız var, bir kısmı Valiliğe tahsis edildi, diğeri üniversiteye tahsis edildi ve insanlarımızın piknik yapabileceği, nefes alabileceği tek bir alan. Lütfen buranın Orman Müdürlüğüne bina yapılmasına izin vermeyin Sayın Bakan, lütfen.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yontar.

Evet, Orman Genel Müdürlüğü söylediklerinizi dinledi burada, Sayın Genel Müdür, Sayın Bakan burada, hatta birebir de bunu Sayın Bakana söyledik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - O yerlerde, oralarda kelleşmiş arazide bina yapmak için uygun yer var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben ilettim Sayın Aygun, teşekkür ediyorum. Sayın Taytak bekliyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İnsanların nefes aldığı o yere değil, o kurak alanda o tesisi yapsınlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun, sizin Sayın Bakanla bir hukukunuz da var. Bunları, lütfen, özelde de kendisiyle bir görüşün.

Değerli milletvekilleri, Sayın Taytak'ın mikrofonunu açıktan sonra soru-cevap için lütfen sisteme giriş yapınız.

Sayın Taytak, buyurun.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sizin de bildiğiniz gibi, ülkemizde istihdama, ihracata ve millî gelire en çok katkısı olan sektörlerden biri tarımdır. Tarımsal üretimin desteklenmesi ülkemizde en önemli konuların başındadır. Çünkü hem ekonomik kaynak hem de gıda ihtiyaçlarının karşılanması bakımından tarımsal faaliyetler çok önemlidir. Tarımsal üretim güçlendikçe tarımsal sanayi de güçlenecektir. Çiftçimiz ürettikçe ülkemiz güçlenecektir. Buradan tüm tohum eken ellere selam olsun diyorum. Bilindiği gibi, tarımsal ürünlerin elde edilmesi sürecine "hasat" adı verilir. Çiftçilerimiz bir yıllık üretimlerine yaptıkları masraf ve emeğin karşılığını hasatta alırlar. Hasat sonucu elde edilen ürünün de pazar koşullarına dayanıklı, tercih edilen, uygun fiyatlı ürünler olması istenir. Bundan kaynaklı olarak mutlaka üretim planı olmalıdır. Siz de bugün sunumunuzda plansız üretimden kaynaklı dertleri bitireceğinizi ifade ettiniz. Ben tüm çiftçilerimiz adına size çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım zatalinizi ziyaretimde Türkiye genelinde ve bölgemizde faydalı olabilecek projelerim hakkında istişarede bulunmuştuk. Tarıma yatırım geleceği kurtarmaktır. Tarımsal alandaki bilgi, beceri, uygulama ve teknolojilerin üreticilere aktarılması ve öğretilmesi gerekliliğinden yola çıkarak Afyonkarahisar ilimizde tarım meslek lisesi yapılması projemize destek vermenizi bekliyoruz.

"Haşhaş" denilince akla ilk olarak Afyonkarahisar ilimiz gelmektedir. İlimizde yetişen haşhaş bitkisinin çiçeklerinden çok özel polen üretilmektedir. Birçok arıcı polen üretmek için de ilimize gelmektedir. Haşhaş poleni bazı arıcılık faaliyetleri için ve özellikle Anadolu'nun kilidi olarak ilimizden gelip geçen arıcıların hizmet alabilmesi için arıcılık araştırma istasyonu projemize desteklerinizi bekliyoruz.

Sayın Bakanım, bir konuyu da burada paylaşmak istiyorum müsaadenizle. İhsaniye ilçemizin kayalarıyla, mezarlıklarıyla, tarihiyle, medeniyetle turizme açılan Frigya'nın kalbi Ayazini köyümüz vardır. Bundan yirmi beş yıl önce, 1999 yılında köyümüzde 251 adet arsanın parsellenmesi yapılmış, 150 arsa vatandaşlarımıza satılmıştır. Arsa satışı gerçekleşen vatandaşlarımız paralarını yatırmışlar ve tapularının fotokopilerini de almışlar fakat dağıtım sırasında orman avukatı ve mühendis olmadığı için vatandaşlarımıza tapularının asılları verilmemiştir. Vatandaşlarımız bu duruma itiraz etmiş fakat sonuç alınamamıştır. Köyümüzün bir bölümü orman alanı, bir bölümü de sit alanı olarak belirlendiği için köyümüzdeki vatandaşların yerleşim yeri kurabileceği hiçbir alan yoktur. Böylesine güzellikleri olan köyümüzün yerleşim yerlerine yakın olan parsellerinin kullanılabilmesi noktasında desteklerinizi beklemekteyiz.

Daha önce tapularını alan vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesi için Orman Genel Müdürlüğümüz tarafından bir çalışma yapıldığı ve önümüzdeki günlerde zatalinizin tasvipleriyle Meclise geleceği ve konunun çözüme kavuşacağı inancıyla hepinize saygılarımı sunuyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığı ve ilgili kurumlarımızın bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece, talep eden tüm milletvekillerimizin söz taleplerini karşıladık.

Şimdi, sayın milletvekillerinin sorularını alacağız, sonra Sayın Bakana söz vereceğiz. Akabinde oylama kısmına geçeceğiz.

Öncelikli olarak Komisyon üyelerinin söz taleplerini, akabinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız, çok fazla Komisyon üyemizin talebi yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Kalan süreyi arkadaşlarımıza verelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - On beş dakika süremiz var, birer dakika; kalırsa tekrar dönerim.

Değerli milletvekilleri, bir dakikayı lütfen verimli kullanalım ki diğer arkadaşlarımız da haklarını kullanabilsinler.

Öncelikle Komisyon üyelerimizden başlıyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Biz artarsa kullanacağız Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam.

Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığımızın Aksaray iline yapmış olduğu hizmetler ve yatırımlar için teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Aksaray Ulurmak Mamasın Barajı sulaması ana iletim hattı sanat yapılarının 5 Aralık 2024 tarihinde ihalesi yapılacak, yaklaşık maliyeti 1 milyar 200 milyon TL. 2025 yılı için yeterli ödenek verilmesini ve mümkünse en az 500 milyon TL ödenek ayrılmasını, Aksaray Ulurmak Mamasın Barajı sulaması yenileme işinde yine 2025 yılı ödenek ihtiyacımızın 225 milyon TL olduğunu, yine Aksaray Ulurmak Mamasın Barajı sulaması polietilen boru temini 6'ncı kısım ihalesi yapılacak, bunun da yaklaşık maliyetinin 60 milyon TL olduğunu belirtir, tarım üretiminde öncü, aynı zamanda su kısıtı yaşayan ve en az yağış alan ilimize...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kılıç...

AHMET KILIÇ (Bursa) - Sayın Bakanım, Bursa olarak, üreten bir kent olarak Türkiye’de özellikle bazı kalemlerde, bazı ürünlerde birinciyiz; ahududu üretiminde Türkiye’nin birincisiyiz, böğürtlen üretiminde Türkiye’nin birincisiyiz, armutta aynı şekilde ve bezelye üretiminde Bursa olarak Türkiye’de birinciliği almış vaziyeteyiz. Bu yıl itibarıyla...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Salçalık domates.

AHMET KILIÇ (Bursa) - Onlar Türkiye genelinde; o, rekora ulaşmıyor Orhan Ağabey.

Şimdi, Değerli Bakanım, 2002’ye göretoplamda2 milyon ton sebze ve meyve üretimi varken şu anda 6,5 milyon ton üretimimiz var yani verimliliğimiz artmış vaziyette, 3 kat artmış vaziyette. Normalde tarım alanlarımız 3 kat artmadı ama verimlilik artmış vaziyette. Biz bu verimliliğin daha da iyi noktalara ulaşması için -sulama yatırımlarımızda geçen yıl deprem bölgesine ayrılan özel bütçeler dolayısıyla bir eksiklik söz konusu oldu- bu yıl bunların Bursa için bir kez daha gözden geçirmesini istiyoruz.

Tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - En son süre kalırsa.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bastınız ama. Komisyonun üyelerininkini kaldırayım o zaman. Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz o zaman kaldırınsınlar taleplerini ki ekranı göreyim.

Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 14 Temmuz 2021’de yasalaşan Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında yapılan düzenlemeyle “petshop”larda kedi ve köpek satışı yasaklanmıştır. Bu düzenlemenin ardından, internet üzerinden yapılan evcil hayvan satışları hızla artmıştır. Diğer taraftan, son zamanlarda, bu boşluktan faydalanarak ruhsatlı veya ruhsatsız çok sayıda kedi, köpek üretim çiftliğe açılmıştır. Üretim çiftliklerinde hayvanlar doğal ortamları düşünülmeden yani hayvan refahı dikkate alınmadan sıhhi olmayan küçük mekânlarda tutulmakta, bakım ve beslenme koşullarının yetersizliği nedeniyle hastalık ve ölümler görülmektedir. Bu çiftliklerde ruhsat alınsa bile Tarım ve Orman Bakanlığınca denetim yapılmamakta, denetim yapılsa bile Bakanlık tarafından bu çiftlikler için yönetmelik hazırlanmadığı için sözde denetim yapılmakta, çoğu işletmeye hiç gidilmeden rapor düzenlenmektedir. Ülkemizde deney hayvanları için bile yönetmelik hazırlanmış olup sertifikalı üretim yapılmakta iken kedi, köpek üretim çiftlikleri için bir yönetmelik hazırlanmamasının nedeni nedir? Bu yönetmeliği hazırlamayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, Bakanlık olarak en temel görevlerinizden biri tarım topraklarını korumak olmalı ancak özellikle tarım topraklarına karşı yapılan müdahalelerde en hızlı onayın sizin Bakanlığımızdan çıktığına şahit oluyoruz. Antalya Korkuteli ilçesi Taşkesiği köyünde bugün aldığımız bilgiyle 3 ayrı GES projesi olduğunu öğrendik ve bu projeden mahalle halkı, mahalle muhtarı, hiç kimsenin haberi yok. 3 projenin toplam metrekaresi yaklaşık 5 milyon metrekaare. Bu kadar büyük bir tarım alanına böyle bir girişimde bulunuldu. Bununla ilgili bir an evvel müdahale etmeniz gerektiğini buradan sizlere hatırlatmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, Şanlıurfa’nın merkezinden geçen Karakoyun Deresi’nde yağmur ve sel taşkınları risklerine karşı dere ıslah çalışmaları ne zaman yapılacaktır, bitirilecektir?

Soru iki: Şanlıurfa’da son beş yılda imara açılan tarım arazilerinin toplam büyüklüğü nedir? Bu kararlara Şanlıurfa İl Tarım Müdürlüğü onay vermiş midir?

Soru üç: GAP Sulama Projesi ne zaman bitirilecektir?

Soru dört: Atatürk Barajı ve Fırat Nehri’nin üzerinde GES, yüzer GES kurulacak mıdır? Kurulacaksa ne zaman kurulur? Bölgenin enerjiye büyük bir ihtiyacı var.

Ve son soru şu: Türkiye’de domuz üretim çiftlikleri var mıdır, bunların satışı yasal mıdır ve bu yasal düzenleme hâlen yürürlükte midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bektaş...

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, biz temiz enerjinin, güneş enerjisi santrallerinin her yurttaşımız gibi öneminin farkındayız ama Konya Milletvekili olarak belirtmek isterim ki güneş enerjisi santralleri tarım ve hayvancılığı tehdit eder bir noktaya gelmiş durumda. Şöyle ki: Karapınar’da başlamıştı, 2 milyon küçükbaş hayvan varlığıyla Türkiye’de 1’inci olan Karapınar, yirmi sene içinde 300 bin hayvan varlığına düştü; şu an bu rakam da hızla azalmak durumunda. Şöyle ki: Mera vasfında olmayan marjinal araziler kastedilerek hayvan otlaklarına güneş enerjisi santralleri yapılıyor. Çiftçilerimizden, hayvancılarımızdan çok sayıda şikâyet var. Buradan şimdi, şeker pancarı ve mısırın dörtte 1’ini üreten

Çumra ilçesine güneş enerjisi santralleri sığmamış durumda. Mera vasfı olmayan, "marjinal arazi" olarak tanımlanan ekilebilir hayvan otlaklarına müdahale ediliyor. Bilginize sunmak isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayırım...

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, öncelikle Iğdır'a göstermiş olduğunuz hassasiyetten dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Çocukluğumun geçtiği Alpaslan Devlet Üretim Çiftliğinde son zamanlarda yapmış olduğunuz faaliyetlerden dolayı ayrıca teşekkür ediyorum. 3.600 büyükbaş hayvanın oraya geldiği söyleniyor, bunun 10 bine tamamlanacağı da söylendi. Acaba 10 bin rakamına ne zaman ulaşacağız?

Diğer bir sorum şu: Tuzluca Barajı -biliyorsunuz, iklim değişikliğinden dolayı yurdumuzun birçok yerinde de kuraklık baş göstermekte bölge için hem stratejik olarak hem sulama barajı olarak çok önem arz ediyor. Bunun temeli ne zaman atılacak? Yine, Tuzluca ilçesinde Ünlendi Barajı'nın bitiş tarihi olarak ne öngörülüyor? Ve Göktaş Göleti'nin son durumu nedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Barut...

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Bakanım, iyi niyetinizden hiç şüphem yok. Sizin de hassas olduğunuz iki konuda birer soru soracağım.

Ülkemizde yaklaşık 2.500 adet Tarım Kredi Kooperatifi marketi bulunmakta ancak son aldığımız haberlerde 2.500 şubede tabela değişikliği yapılacağı ve bu tabela değişikliği karşılığında da 500 milyon lira para harcanacağı duyumu alındı. 1,5 milyar görev zararı, 1,5 milyar da faiz ödeyen Tarım Kredi Kooperatiflerinin temel görevi çiftçiye destek çıkmaktır. Bu tabela değişikliği doğru mu?

İkinci sorum da Çanakkale Kaz Dağı eteklerinde Bayramiç ilçesinde Cengiz Holdinge ait olan Halilağa Bakır Madenindeki şirket 1 milyon ağaç kesimine başlamış. Bu ağaç kesimiyle birlikte Daniştayda yürütmeyi durdurmayı bekleyen bir dava var. Bu dava sonuçlanana kadar bekletemez misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Bakanlığınız tarafından yapılan ihalelerde firmalardan ne tip teminat alınıyor? Kefalet senedi alındı mı? Sigorta kefalet senetleriyle ilgili özellikle sahte kefalet senedi var mı? Eğer böyle bir firma varsa bu firmalarla ilgili bir kamu zararı oluştu mu veya teminat değişikliği yapıldı mı, yasal işleme başvuruldu mu?

Bir de Safranbolu bölgesinde safran önemli bir bitki Sayın Bakanım, ekili alanların artırılmasıyla ilgili de bölgemizde yoğun çaba var. Halkımız o bölgede Bakanlığınızdan daha çok destek bekliyor. "Teşvikle ilgili destekleri artırmayı düşünüyor musunuz?" diye bir soru sorayım.

Bir de tasarruf genelgesi çıktıktan sonra özellikle 2023-2024 yılında Bakanlığımızdaki aktifteki araçların satışı oldu mu? Olduysa ne kadar oldu? Kiralama giderleriyle ilgili aşağıya bir çekilim oldu mu? Bununla da ilgili...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Öneş Derici...

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Sayın Bakan, Muğla Milletvekili olarak vurgulamak ve sormak zorunda olduğum en önemli hususlardan biri orman yangınlarıyla mücadele. Biliyorsunuz, Muğla'da sürekli orman yangınlarıyla mücadele ediyoruz. Yangın esnasında ve sonrasında ilçelerimizde köylülerimiz hep aynı şeyi vurguluyor; Bodrum, Milas, Yatağan, Menteşe, Ortaca, Ula, Dalaman, Fethiye, Marmaris, Datça, Kavaklıdere, Seydikemer herkes aynı şeyi söylüyor: "Karanlık çöktüğünde ormanla mücadele duruyor, gece görüş helikopteri olsa anında kurtarabilirdik." Bu yüzden sormak zorundayım Sayın Bakan, neden yeterli personelimiz yok? Neden gece görüş helikopteri almıyoruz? Neden ormanlarda emniyet şeritleri açılmıyor? Kamera takip sistemi neden düzenlenmiyor? Neden yanan yerler tekrar ağaçlandırılmıyor? Ve Sayın Bakan, neden hâlâ bu yüzyılda biz orman yangınlarını söndüremiyoruz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Bakanım, siz de hatırlarsınız, Bekir Pakdemirli döneminde hobi bahçeleriyle ilgili bir kanun çıkardık. Ben de o zaman Komisyondaydım, burada hep beraber hobi bahçeleriyle ilgili kanunu çıkardık ama yönetmelik hâlâ ortada yok. Yönetmelik -herhâlde-sümen altı mı oldu? Bunu, sümen altı olmadıysa ne zaman çıkarmayı düşünüyorsunuz?

Yine, ilimizde GDO'lu mısır ve kanola ithalatı yapıldı. Yaklaşık 2020'den bu tarafa doğru geldiğimizde 100'e yakın gemi ithalatı yapıldı. Ben buradan soruyorum: Bakanlık içerisinde de bu işletmelere bilgi veren personelle ilgili acaba bir çalışma yapıldı mı?

Yine, bakınız, bugün Tarım Komisyonu Başkanını gözlerimiz aradı ama Komisyon Başkanı yok burada; bu makam aracının iadesi yapıldı mı, onu merak ediyoruz.

Yine, 12 Aralık 2023'e kadar yabancı vatandaşlara ne kadar tarla ve arsa satışı yapıldığını sizlere sormak istiyorum. Çünkü bir satış yapılıyorsa Tarım ve Orman ilçe ve il müdürlüklerinden onay isteniyor, siz de biliyorsunuz "Hayır." demiştiniz ama satış için sizden onay gerekiyor. Bununla ilgili rakamı verirseniz sevinirim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ülkemizde yaşanan kuraklıkla beraber su çok daha önemli hâle geldi. Buna rağmen hâlâ Çukurova Ovası vahşi sulama sistemiyle sulanıyor. Sayın Bakanım, Çukurova çiftçisi yıllardır Aşağı Seyhan Ovası Kapalı Sistem Sulama Projesi'nin hayata geçmesini bekliyor. Bununla ilgili Bakanlığımızın yakın zamanda bir planı var mıdır?

Diğer taraftan, mevcut Tarım İl Müdürlüğümüz ta Abdülhamit'ten kalma binada şu anda hizmet veriyor. Gerçekten bürokratlarımız barakalarda çok zor şartlar altında hizmet yürütüyorlar.

Diğer taraftan, Karataş'taki su ürünleri OSB bölgesinin altyapı ihalesi hâlâ yapılmadı. Bununla ilgili son durum nedir? Bunları sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yaman...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, 32 fakülteden yılda yaklaşık 3 bin veteriner hekim mezun olmakta ama sadece yüzde 16'sı kamuda istihdam edilmektedir. Bunun nedeni nedir acaba? 657 sayılı Kanun'da veteriner hekimler sağlık hizmet grubunda yer almakla birlikte birçok özlük haklarından faydalanamamaktadır, neden acaba? Tarım Bakanlığı tarafından teknik hizmetler sınıfına yapılan iyileştirmelerden de faydalanamamaktadırlar, acaba neden? 3600 ek gösterge teknisyenlere verilmekle birlikte neden veteriner hekimler için kullanılmamaktadır? Fiili hizmet zammından neden 2006'ya kadar yararlanırken neden yararlanamamaktadır? Ve sağlıkta şiddet yasasından neden veteriner hekimler yararlanamamaktadır?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arpacı...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Bakan, Denizli'de çıkan yangına ilişkin ilk ihbar hangi saatte gerçekleşmiştir? Yangına ilk helikopter veya yangın söndürme uçağıyla müdahale hangi saat diliminde gerçekleşmiştir? Yangına müdahalede bulunmayan şirkete ödenmeyen borçlar sebebiyle Devlet Hava Meydanları tarafından mazot verilmediği iddiaları doğru mudur? Yangına ilişkin ihbar geldiğinde helikopterin kalkmaması sebebiyle bir tutanak tutulmuş mudur? Tutanak tutuldu ise kalkmaması sebebiyle ihale sözleşmesi gereğince cezai yaptırım var mıdır? Cezai yaptırım nedir? Cezai yaptırımın tahsili için herhangi bir işlem yapılmış ya da yapılacak mıdır? Denizli Orman Bölge Müdürlüğündeki helikopterin kiralandığı Rus firmasının ve pilotlarının parasının ödenmediği için havalanmadığı iddia edilmektedir. Firmanın parasının, ödemesinin yapılmadığına dair iddialar doğru mudur?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, bölgemizde TEKEL sigara fabrikası satılırken hiç hesap edilmedi; 47 bin aile tütün ekiyor ve bundan geçimini sürdürüyordu. Şimdi, sadece 1.500 aile ekiyor. Sigaranın kilosu 8.100 lira, tütünün kilosu 170 lira. Bunun, o insanların para kazanacağı belli bir rakama çekilmesi konusunda bir çabanız var mıdır? Yine, nişasta bazlı şeker kotası yüzde 20'den yüzde 2,5'a indirildi ancak nişasta bazlı şeker lobilerinden hiçbir itiraz yok. Ülkemize kaçak yolla giriş yapıldığı ya da merdiven altı üretim yapılarak piyasaya sürüldüğü yönünde kamuoyunda endişeler var. İnsan sağlığını tehdit eden gıda üretimiyle ilgili kıymeti denetimleriniz var, bunun için de teşekkür ediyorum, insan sağlığını öncelediğiniz için; bu konuda çalışmanız var mı?

Yaylalara ev yapma adı altında üretim olmadan oraları betonlaştırıyorlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sarıbal...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sulanabilir alanlar içerisinde gösterdiğiniz tüm sulama alanları acaba hangi tarihten itibaren geçerlidir? Kırk yıl önce yapılan ama bugün artık işlevsiz olan alanlar buna dâhil midir?

"GES projesi" adı altında Kütahya Gediz Kayaköy'de bir şirket valizini alıp köyleri dolanıp arazileri satın alıp orada GES kurmak istiyor. Tarımla ilgili, toprakla ilgili orada net bir tutarlılığımız var mıdır?

Bursa Gölbaşı Göleti çok önemli bir gölet. 20 bin dekara hizmet etmektedir. Meyve üretimi çok önemli bir yerdedir dolayısıyla buranın gövdesinin mutlaka güçlendirilmesi ya da tabanının boşaltılması gerekmektedir.

Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili, yaşam koşullarıyla ilgili herhangi bir yaptırımınız var mıdır?

Merak ediyorum, temel destek 244 lira. Nereden geldi, nasıl geldi? Bunun özelliği nedir?

Kılık kıyafet tasarrufu Tarım Bakanlığında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, süremiz doldu, iki dakika da üzerine çıktık fakat burada 3 milletvekilimiz var, girdiler sisteme, onların söz taleplerini karşılayıp öyle tamamlayacağım.

Sayın Akalın, buyurun lütfen.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, bu tıbbi kenevirde AR-GE çalışmalarının ticari üretimle karışması olasılığı olabilir mi? Araştırma izni bulunan kuruluşlar ve üniversiteler bu düzenlemeden nasıl faydalanacaklar? Kenevirde, özellikle tıbbi kenevirde kota dağıtımında şeffaflık nasıl sağlanacak? Bakanlık sektördeki tüm paydaşlara eşit fırsatlar sunmayı planlıyor mu? Tıbbi kenevir için ülkemizde gerekli bilgi ve donanımına sahip kişiler hangi kriterlere göre belirlenmiştir veya belirlenecektir? Bakanlığımızın kenevir yetiştiriciliği için maddi bir desteği olacak mı veya vermeyi düşünüyor musunuz? Son olarak, 2016 yılında çıkarmış olduğunuz kararla 19 ilde serbest bıraktığımız kenevir için bu illerde ne kadar üretim yapılmıştır? İl il üretim miktarlarını açıklar mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Bakanım, iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin kiraya verilmesine ilişkin yönetmeliğe karşı iptal davası açan milletvekili benim. İnşallah iptal edeceğiz diye düşünüyorum ama sizden derhâl bu işten vazgeçmenizi talep ediyoruz çünkü burada rıza esasına göre bir düzenleme yapılırsa, insanlar rızaen arazilerini kiraya vermek isteseler onu anlayabilirim ama insanları hem toprağı ekemez hâle getirip hem de ekemedi diye elinden alır hâle getirdiniz. Siz, burada çok ciddi bir toplumsal soruna yol açacaksınız. 1 metre arazi için birbirini öldüren insanlar var yani. Siz, bu insanların arazilerini elinden alıp, rızası dışında belki bir düşmanına, belki başkasına kiraya verecek bir düzenlemenin önünü açtınız. Bu, son derece sakıncalıdır, bu işten vazgeçin.

İkinci olarak, Kars ile Erzurum arasında bir denetim istasyonu kurmuşsunuz. Kars'tan geçen bütün hayvan tırlarını durduruyorlar ve tır başına 100 bin lira, 150 bin lira ceza yazıyorlar. Kars hayvancılığını bitirme noktasına getirdiniz. Bundan vazgeçmenizi talep ediyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çorabatır...

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Erzurumluların bize bir tuzağıdır Sayın Bakan. Erzurumlular Kars hayvancılığını bitirmek için bunu bize yapıyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, Sayın Çorabatır konuşuyor.

Buyurun.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, organize tarım bölgelerinden bahsettiniz, 4 tanesinin seracılıkla ilgili olduğunu söylediniz. Buradaki yer alma şartlarını sizlerden öğrenmek isteriz ama küçük üreticilerin durumu ne olacak, onun da cevabını bekliyorum sizden.

Çiftçinin krediye ulaşımı bir hayli zorlaştı. Kredi faiz oranları yüksek, sübvansiyon kredilerinin de faizleri biliyorsunuz yükseldi. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

Antalya Expo alanı, biliyorsunuz, 2016'dan beri Tarım Bakanlığının tahsis alanında duruyor. Orası boş, şu anda kullanılmıyor. Orayla ilgili herhangi bir çalışmanız olacak mı?

Son olarak size söyleyeceğim: Sebzelerin corona virüsü, domatesin kahverengi rugose meyve virüsüyle ilgili Bakanlığımızın bir çalışması olacak mı? Bu bütün üreticileri, domates üreticilerini çok bulaşıcı bir hastalık olduğu için çok kötü etkilemekte.

Orman alanlarının, hava yolu, kara yolları, demir yolları gibi yatırım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Konal...

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ben kırsalda bulunan vatandaşlarımız adına bir söz aldım. Türkiye genelinde devlet ormanı bulunan, nüfusu 2.500'den aşağı olan kasabalarda büyük şehir belediye haricinde belde olmadan önce orman köyü ve köylülerine tanınan hakların tümünden yararlanan orman köylülerimiz, belde mahallesine dönüştükten sonra ORKÖY Daire Başkanlığının desteklerinden yararlanamamaktadır. Büyük şehirlerde yaşamını sürdüren orman köylüleri ORKÖY faaliyetlerinden faydalanırken, diğer illerdeki orman köylülerimizin bu olanak ve desteklerden faydalanmaması büyük bir çelişkidir. Bu ilgili kanun maddesinin ve yönetmeliğin tekrardan gözden geçirilerek bu çelişkinin ortadan kaldırılmasını tüm orman köylülerimiz Bakanlığımızdan ve Yüce Meclisten beklemektedir? Bu konuyla alakalı çalışmalarımız var mıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yıldızlı...

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayın Bakan, Kocaeli'deki İhsaniye Barajı ne zaman bitecek tam kapsamlı olarak? 2016'da başlayan İhsaniye Barajı dört yılda tamamlandı fakat isale hatları hâlâ tamamlanamadı. Ne zaman biteceği noktasında bilgi verirseniz...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, soru taleplerini karşıladık.

Şimdi, Sayın Bakana görüş, eleştiri ve cevap verme hakkını kullanmak için otuz dakika süre veriyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim hem eleştiriler için hem de sorular için.

En son sorulan soruları yazılı olarak cevaplayacağız. Tabii, birçok konu var, hepsine buradan cevap vermeye çalışacağım ama bunlarla alakalı da yine yetiştiremediklerimizi yazılı olarak cevaplayacağız.

Bir tek konu var, o da sayın vekillerimizin bizi çok iyi takip etmediklerini görüyorum, bazı konularda ciddi bilgi eksiklikleri var maalesef. Bu konuda açık bir Bakanlığız, her zaman için söylüyorum; her türlü talep olduğunda buyurun gelin, bir çayımızı, kahvemizi için, bunları konuşmaya açtığımız ancak sosyal medya üzerinden "İşte, öyle duyuluyor." ya da "İşte iddia ediliyor." yani bunlar bizi çok yoruyor açıkçası ama her türlü eleştiriniz, başımızın üzerinde.

Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçi sayısının yıllar itibarıyla rakamlarını vererek başlamak istiyorum. 2001'de 2,1 milyon imiş, 2023'te 2,2 milyon, 2024'te 2,3 milyon yani küsuratları da var, söylemiyorum. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı ekilen alanlar 121 milyon dekadardan 165 milyon dekara gelmiş durumda. Yani burada çok ciddi bir artış var. Özellikle Çiftçi Kayıt Sistemi'nde veraset sebebiyle Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıt olamayıp da desteklerden faydalanamayanlara dönük gerekli düzenlemeleri yaptık, bu konuda çok daha ciddi bir artış bekliyoruz. Yine e-devlet kapısında yapılan güncellemeyle ikinci ve üçüncü ürünler için de başvuru imkânı sağlandı. Buna benzer düzenlemeleri yapıyoruz. Hâlihazırda Millî Emlaka ait olan yerleri ekip onlarla alakalı, ecrimisil ödeyenlerle ilgili çalışmamıza devam ediyoruz.

Çiftçi borçlarıyla alakalı, 750 milyar, 760 milyar... Geçen sene düzeltmişim, 2024 Eylül ayında kullanılan kredi bakiyesi 790 milyar lira, takipteki kredi 3,1 milyar lira. 2023 yılında -yine aynı şekilde, bunları düzeltmişim- Ziraat Bankası, Ziraat Katılım, Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla 1,3 milyon üreticiye 330 milyar lira hazine faiz kâr payı destekli kredi finansmanı kullanılmıştı. 2024 yılında 826 bin üreticiye 309 milyar lira hazine faiz kâr payı destekli kredi finansmanı kullanıldı. Bu kredilerden doğan faizin ortalama yüzde 70'i bütçeden karşılandı. Yani doğrudan ya da dolaylı olması konusu ayrı bir tartışma konusu ama bunlar da çiftçilerimize yapılan destekler.

Çiftçilerimizin geri ödeme oranı 2023 yılı itibarıyla yüzde 99,84 idi, 2024 yılında bu oran yüzde 99,80 yani geri ödeme oranlarını Ziraat Bankası için verdik.

İthal besilik hayvan satışıyla alakalı Gaziantep Milletvekilimizin sorusu vardı. Çok detaylı bir şey ancak kapasitesi yüksek olan üreticiye oransal olarak az, kapasitesi az olan üreticiye daha fazla verilerek küçük ve orta ölçekli işletmeler desteklendi. Bunlar da yine bir üretici birliği tarafından organize edildi. Bizler de onlara gidip gitmediğini kontrol ettik ve takip ettik, etmeye de devam ediyoruz. Özellikle işletmelerden başka yerlere hayvan çıkışı olduğunda ciddi cezalar da yazıyoruz. Bunu sahadan sizler de teyit edebilirsiniz. Et ve Süt Kurumunun dövizle satışı söz konusu değil, onu söylemek isterim. Besilik hayvan satış fiyatları yurt içinde buzağı üreten yetiştiricilerin maliyeti dikkate alınarak 192 lira/kilogram olarak belirlenmiş idi.

Değerli vekilimin ismini alamamıştım ama "197 milyonluk bir bütçede bakım onarım neden kaynaklandı?" diye sormuştu. Bakanlığımızın merkezde 23, taşrada 1.360 adet olmak üzere toplam 1.383 binada hizmet vermesi söz konusu. Taşrada en geniş teşkilatı olan bir Bakanlığız, dolayısıyla deprem bölgeleri başta olmak üzere il, ilçe binalarımızın hasarlı olanları ya da çok eski yıllardan gelenlerin yapımı veya tamirati aynı şekilde devam ediyor. Bahse konu rakam buradan kaynaklanıyor.

"2025 yılı hazine yardımlarının -214,3 milyar lira- detayı nedir?" Bunun cevabı şu: Orman Genel Müdürlüğüne 15,7 milyar cari; 9,3 milyar lira sermaye transferi olmak üzere 25 milyar; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne 27,3 milyar cari, 162 milyar lirası sermaye transferi olmak üzere 189,2 milyar, Türkiye Su Enstitüsüne 27,8 milyon cari; 8,5 milyon sermaye transferi olmak üzere 36,3 milyon; toplamı 214,3 milyar.

Cevdet Akay Vekilimiz 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda bütçe detayını sormuştu. Burada bütçe kanunuyla 133,6 milyar lira ödenek tahsis edildi. Revize ödeneğimiz 183,8 milyar oldu, harcamamız 182,5 milyar. Nelerden kaynaklandı? Uluslararası kuruluş ve diğer transfer ödemeleri, personel giderleri ve yasal giderlerden olmak üzere 1,3 milyarlık ödenek harcanamamıştır. 2023 yılı harcama oranımız yüzde 99,2'dir.

Saadet Partisi Vekilimiz Şerafettin Kılıç solitin kullanımıyla ilgili iddialarda bulundu. Bunun cevabını şöyle vereyim: Bir kere, bu, yıllardır, 2011 yılından bu yana dolaşan uydurma bir metin. Hacettepe Tıp Fakültesinde "yardımcı doçent doktor Gülden Semavi" diye birisi yoktur. "Ankara hıfzıssıhha gıda denetimi bölümü" diye bir bölüm yoktur. Olmayan bu bölümde çalışan "başkan yardımcısı Gönül Öz Değer" diye birisi yoktur. Solitin isimli bir madde yoktur. Almanya'da Solingen üniversitesi diye bir üniversite yoktur. Velhasıl yani biraz önce söylediğim, bizi yoran şeylerden bir tanesi, bir dakikamız gitti.

Kahverengi kokarcayla alakalı, Değerli Vekilim, Ankara'da olduğunu söylediniz. Siz bizatihi getirip Bakanlığın bahçesine bırakmıştınız zaten.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Noter tasdikli var öncesinde, merak etmeyin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şöyle söyleyeyim Sayın Vekilim: Bu bir pandemi yani bütün dünyada, çok farklı ülkelerde devam ediyor, biz de bununla mücadele ediyoruz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ama eksik yapıyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii, sizin çalışmalarımıza katılmanızı özellikle istirham ediyoruz sizden çünkü bizim Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğümüz ilgileniyor, arkadaşımız Ordulu. Ben kendim de birçok kere gittim, oradaki üreticilerle de görüşüyorum. Bunlarla mücadelenin en önemli kısmı, evet, bugünlerde olması gerekir. Yani evlere, samanlıklara, kömürlüklere bunlar saklanıyorlar. Geçen yıl da âdeta yalvardık ancak burada şöyle bir husus var: Sadece yazın gelip, fındık toplayıp sonra büyük şehirlere giden gurbetçiler var. Onlar kapılarını kilitleyip gittiklerinde onların evlerine giremiyorsunuz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Yetki verin valilere. Bakın, bununla ilgili öneride bulunuyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bakın, o hukuki bir şey, bu kadar basite almamız gerekir. Ben şöyle bir şey söyleyeyim, devam edeyim.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın Bakan, bir şey rica edeceğim sizden: Siz benimle lütfen bölgeye bir gelin, beraber yapalım ya, bizimle gelin, rica ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen, karşılıklı konuşmayı keselim.

Sayın Bakanım, siz görüşlerinizi iletin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben buna cevap vereyim müsaade ederseniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, siz devam edin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, onların doğru okunmasını özellikle istirham ediyorum. Bire bir de konuşuruz o iki yıl üst üste ekilmeyen arazilerle ilgili. Dünyanın her tarafında benzer uygulamalar var.

Ben bu kahverengi kokarcayla ilgili özellikle halk sağlığı konusu da dâhil olmak üzere -çünkü o ilaçlama yapılan evlerde de insanlar hayatını kaybedebilir- çok dikkatli olunması gerekir yani "Yukarıdan ilaçlayalım, kökünü kurutalım." Böyle bir uygulama yok. Dolayısıyla hep beraber, lütfen sizler de bizler için... Özellikle valilerimizle -yani bu bütçe görüşmeleri sebebiyle görüşemedik- onlarla bütün bu konuyu tekrardan değerlendirip valilerimize bu konuda takiple ilgili bir şey vereceğiz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bütçede onunla ilgili bir kaynak ayırdınız mı Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii ki ayırdık. Bir bölümü itibarıyla gönderildi.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın Bakan, üreticiler çok ciddi yüklerle karşı karşıya, ben size iletmek zorundayım bunu yani bu yükü sizin almanız lazım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, sadece siz söyleyince haberimiz olmuyor ki, biz bununla yaşıyoruz zaten. Yani bu şekilde değil, olmadığını da biliyorsunuz. Bu mücadeleyi basite almamak gerekir. Yine söylüyorum, çok çok önemli, kışlak mücadelesini iyi yapmalıyız ve burada halk sağlığı konusu var, belirtmek istiyorum.

Özellikle çiftçinin sütle alakalı ekim, kasım, aralık dönemlerinde biz piyasa regülasyonu yaptığımız için ve 50 bin tona yakın süt aldığımız için, hâlâ da devamına yönelik olayı gördüğümüz için özellikle süt desteğinin 1 liraya çıkarıldığını söylemişim. Bununla ilgili bu kararları da veya en azından buna ilişkin geri dönüşleri de süt birliklerinden alıyoruz. Kendilerine destekleri için teşekkür ediyorum.

Salçalık domates konusunda özellikle bir örnek vermek istiyorum. Bursa'da 2023 yılında salçalık domatesle ilgili sözleşme yapan üretici sayısı oranı yüzde 40 idi, 2024'te bu yüzde 25'e indi. Ben bunu birkaç defa da izah ettim. Maalesef, bu konuda fiyatlandırma davranışı da dâhil olmak üzere istemediğimiz şeyler oldu. Bu yıl ve bundan sonra bunların olmaması için her bir il müdürlüğümüzün tek tek -ki bizler de kontrol edeceğiz zaten- üreticilerle...

SERKAN SARI (Balıkesir) - İstemediğiniz konuda nasıl telafi ettiniz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii, sizler -sizler derken yani parti olarak- herkes oradaki üreticilerin organize edilmesi konusunu artık biliyor, zaten medyaya da yansıdı. Bu konuda bizler salça fabrikaları da dâhil olmak üzere, Tarım Kredi Kooperatifleri de dâhil olmak üzere onların almasını sağladık. Elbette çok daha fazlasının alınmasını isterdik. Bir husus daha var...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Tarlada da kaldı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ne kadarı tarlada kaldı, bana bir rakam verir misiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayı bırakalım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Rakam veremezsiniz çünkü benden daha iyi takip edemezsiniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Peki, siz rakam verin o zaman, ne kadarı kaldı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben devam edeyim, cevap verebilirim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Rakam belirtir misiniz, ne kadarı kaldı? Sayın Bakan, biz rakam veremiyoruz, siz rakam verir misiniz ne kadarı kaldığı konusunda.

ERHAN USTA (Samsun) - Vallahi, Sayın Bakanım, cevaplarınız yetersiz cevaplar, bunu söyleyeyim. Kokarcayı ben gördüm. Şimdi, Ankara'ya birisi bir şey bırakmış. Kokarcadan Karadeniz perişan, siz kokarcayla ilgili verdiğiniz cevapta iki şey söylediniz: Bir tanesi "Bakanlığın önüne birisi kokarca getirmiş." İkincisi...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Mücadele ediyoruz diyorum Sayın Vekilim. İlaçlama var, üreticilerle birlikte olmak var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, şöyle yapalım mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Biz ne kadarın tarlada kaldığını gözlemleyebiliyoruz, siz sayı olarak bize bildirirseniz seviniriz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben size onun cevabını vereyim.

ERHAN USTA (Samsun) - Sürekli suçlayıcısınız yani "Yok, siz bilemezsiniz, ben bilirim."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Usta...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yapmayın Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Biz Sayın Bakanı görmedik orada. Gördünüz mü Ordu'da? Bir tane fındık bahçesinde Sayın Bakanı gören var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, bakın...

(AK PARTİ, CHP ve İYİ Parti milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) - Bir tane fındık bahçesine gittiniz mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ya, yapmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, bir saniye...

ERHAN USTA (Samsun) - Efendim, nihayetinde çalıştık... Ama siz "Çalışıyoruz." diyorsunuz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Ekibi var.

ERHAN USTA (Samsun) - 2017'de görülmüş 2024, yedi yıl olmuş arkadaş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) - Tabii, pandemi hâline gelir tedbir alınmazsa.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bütün dünyada, sadece Türkiye'de değil.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, Gürcistan çözdü. Tek Gürcistan'dan geldi zaten, bunların hepsini biliyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, ilaçlama olanları var, biyolojik mücadele olanları var. Vakit olmadığı için tek tek rakamları veremiyorum yani.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama bir tanesi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şöyle yapalım değerli arkadaşlar: Bakın, sabah onda başladı, gece on oldu. Şimdi, burada sizin sorularınız var, Sayın Bakana söz hakkı verdik, o da şimdi sabahtan beri on saatir bizi dinliyor. Bazı cevaplar bizi tatmin eder etmez. Yani bir müsaade edin, bir izah etsin. Bir de karşılıklı birbirimize cevap vererek bir netice alamayız.

Değerli milletvekilleri, ben sizlerin sorularına da müdahale etmedim, onun cevaplarına da. Şimdi, bu kısmı bizi tatmin etmeyebilir, bizim istediğimizi karşılamayabilir, nihayetinde bu işin politikasını yapıyorsunuz sizler de; ona göre vatandaşır bunun nihai hakemi. Ama ben Sayın Bakandan burada cevap verebildiklerini istiyoruz, veremediklerini de yedi gün içerisinde yazılı olarak istiyoruz. Biraz birbirimize yardımcı olalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Yedi gün" diyorsunuz, gelmiyor ya! Her seferinde kandırıyorsunuz bizi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben "yedi gün" dediysem yedi günde alırım Sayın Ağbaba, yedi günde alırım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Burası gündeme gelmiyor ki orası nasıl gelsin?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Meclis Başkanıyla konuşacaksınız onu arkadaşlar, ben yedi günde alırım.

Sayın Bakan, devam edin lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkanım, süreye uymak için hızlı hızlı cevaplıyorum, eğer eksiklik olursa kusura bakmayın.

Pancar üretimi ve Rusya'dan şeker ithalatıyla alakalı... Yurt içi tüketim amaçlı şeker ithalatı yapılmamaktadır, sadece DİR kapsamında ithalat var. Pancar ve şeker üretiminde bir gerileme söz konusu değil. 2002 yılında 16 milyon 500 bin ton idi, 2023-2024 pazarlama yılında 25,2 milyon ton olarak gerçekleşti. Aynı dönemde şeker üretimi 3,3 milyon ton oldu. Bu, 2023 yılındaki pancar ve şeker üretimi rekor seviyede gerçekleşti.

Tarımsal destekleme bütçesinde hayvancılık destek ödemeleri payıyla alakalı bir eleştiri vardı. Hayvancılık destekleri bütçesi 2024 yılında bir önceki yıla göre yüzde 29, 2025'te yüzde 37,5 artış gösterdi. 2023 yılı için verimlilik kriterlerini sağlayan bir büyükbaş hayvan yetiştiricisi buzağı başına 2.068 lira destek alırken 2024 yılı için 4.800 lira destek alacak, işletme sahibinin kadın ve/veya genç yetiştirici olması durumunda ilave 700 lira, birinci derece tarımsal amaçlı örgüt üyesi olması durumunda ilave 200 lira olmak üzere buzağı başına 5.700 lira destek olacaktır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Aldığı pay düşüyor." diyoruz biz Sayın Bakanım, "Artmadı." diye bir şey demiyoruz ki. Aldığı pay düşüyor. Yani geçen sene yüzde 21,4 idi, önümüzdeki sene yüzde...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Toplam arttığı için, evet.

Değerli vekillerim, orman yangınlarıyla ilgili... Bu bir bütün. Özellikle Denizli'yle ilgili şeyi açıkladıktan sonra cevap vermek isterim. Denizli'de yangın 24/10/2024 tarihinde 14.48'de çıkmıştı, 15.01'de on üç dakikada yer ekiplerince müdahale edildi. Zaten buradaki en önemli husus, yangını söndüren yer ekipleridir. Hava desteği yangının baskılanması amacıyla kullanılır, söndürülmesi amacıyla değil yani bütün dünyada bu şekilde. Burada elbette psikolojik bir yönünün olduğunu görüyoruz ancak Denizli'de bulunan o helikopter konusunu da söyleyeyim. Orman Genel Müdürlüğü yönetiminde olmayan bir helikopterdi o. Onun sözleşme süresi sona ermişti. Kaldırılmasını istedik ancak hukuki birtakım şey vardı kendileri arasında. O helikopter orada olduğu için...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Kimin sorumluluğunda Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bizim sözleşmemiz bitmişti onunla yani bizimle ilgili değildi. Biz oraya diğer taraftan...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Niye ilgilendirmiyor? 15 Ekimde bitmiş galiba.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hayır, hayır. Biz hava araçlarını yönlendirirken sadece bir yerdeki hava araçları olarak düşünmüyoruz. Nitekim, oraya da sadece o helikopter değil, daha ağır cins helikopterler gönderdik çünkü kanyon şeklindeydi.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ama iş işten geçtikten sonra.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Burada arazinin çok sarp ve engebeli kayalık olması sebebiyle yol yapılmıştır. İki gün sadece yol yapıldı ve yaklaşık 2 kilometreye yakın hortum çekilerek kontrol alınma süresini maalesef o uzattı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Bakanım, yangın çıktığındaki ilk görüntü bu. On üç dakika sonra müdahale edilse bu yangın sönerdi.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yangına 8 helikopter, 67 arazöz, 9 iş makinesi, 931 personelle müdahale ettik.

Ormanlık alanların imara konu ediliyor olmasıyla alakalı Anayasa'nın 169'uncu maddesini tekrar hatırlatmak isterim. Üzerinde orman örtüsü bulunmayan taşlık, kayalık olduğu için orman yetiştirilmesi mümkün olmayan alanlar orman sınırı dışarısına çıkarılıyor, bununla ilgili 2 kat ağaçlandırılmaktadır ve Millî Emlaktan yerler alınmaktadır.

"Su verimliliğiyle ilgili bir ilerleme kaydedildi mi ya da ne yapıldığıyla alakalı..." Özellikle 162 adet sektörel su verimliliği rehberi yayımlandı. Bunları da takip ediyoruz kurumlar bazında. Su Verimliliği Yönetmeliği yine hazırlandı ve devam ediyor. Onları takip amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla sorumluluk alanlarına yönelik iş birliği protokolleri imzalanıyor.

Turizm ve sanayi sektörü temsilcileriyle yine yakın iş birliğimiz var, bu konuda mutabakatlarımız var. 47 belediyenin dâhil olduğu "Belediye Su Kardeşliği" çalışmaları yürütülüyor. 150 bin öğrenciye su verimliliği eğitim materyalleri dağıtımı yapıldı. Özellikle su gönüllüleri ekipleri oluşturuyoruz, bunun çok etkili olduğunu gördük. Su verimliliği yönetimi ve bilgi sistem kurulumu çalışmaları devam ediyor ve 1 milyonun üzerinde kişiye ulaşıldı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Bakanım, bir trafikte yaralı olan birisini biz nasıl hastaneye göndermekle yükümlüsek, gönderilmezse onların ölümünden mesulsek, yangın çıkmışsa, "Efendim, uçakla benim sözleşmem bitti, ben söndürmem." deme hakkına sahip değil; böyle bir şey olabilir mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, dediğim gibi, oradakini sadece ona bağlamak gerekir, onu söylemeye çalışıyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ne sözleşmesi, sözleşmesi varken kalkmadı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tekirdağ GDO soruşturması konusunda alakalı, değerli vekillerimiz de biliyor ki bu konu bizim suç duyurumuzla başladı, cevaplar da o nitelikte. Dolayısıyla, yargının devam ettirdiği bir konu hakkında bizim daha sonrasında...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - On iki yıl hapis cezasıyla açıldı dava...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bizim yargıyla alakalı bir konuda görüş bildirmemiz elbette mümkün değil, konuyu bilmiyoruz. Söz konusu olaylarda laboratuvar sonuçlarının değiştirildiğine dair herhangi bir bulgunun olmadığını söylemek istiyorum.

Yurt içinde resmî kontroller yapılarak mevzuata uygun olmayan ürünler yedieminindedir. Adli ve idari soruşturma sonunda sorumlular ve ürünler hakkında gelen yargı kararı sonucuna göre biz de gereğini yapacağız.

Değerli Vekilim, balla alakalı "NMR cihazları" dediniz. Biz yaklaşık bir buçuk iki seneye yakın kütüphane oluşturduk. Biliyorsunuz, bir kütüphane oluşturmadan doğrusunu ve yanlışını göremeyiz. Dolayısıyla, bunu çok ciddi bir şekilde kullanmaya başladık. Sizin göstermiş olduğunuz şeyler de bize ya ihbarla gelen ya da bizim kendi denetimlerimizde ortaya çıkanlar yani piyasadaki ürünlerin tamamının öyle olduğunu söylemek üreticilere haksızlık olur. Ancak, NMR cihazı gerçekten çok ciddi bir şekilde kullanılıyor her ikisi de. 2023 yılında balla ilgili 2.654 denetim vardı, 248'i uygunsuzdu, bunun 225'ine idari para cezası uygulandı, 23'ünün de savcılığa suç duyurularında bulunuldu. 2.191, 2024'te 31 Ekim itibarıyla 222 uygunluk tespit edildi. 202 idari para cezası... 20'sine de savcılıkta suç duyurusunda bulunduk ve bunların kamuoyuna duyurulan parti sayısı da 102. 2024 yılında 44 firmanın... Kamuoyuna duyurulan bu 102 parti sayısı 44 firmaya ait. Dediğim gibi, bundan sonrasında da bunların üzerine çok ciddi bir şekilde gidiyoruz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bakın, çok açık: Ben size firma isimlerini vereyim, baskın yapın ya.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Değerli Vekilim, şöyle söyleyeyim: Bizim tespitlerimizde her bir ürün için

parti sayılarına yani partilere göre denetim yapılır, o partilerle alakalı uygunsuzluk çıkarsa onlarla ilgili toplatma kararı alınır. Şimdi, başka bir parti, herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmemiş bir parti sadece marka diye toplatılmaz, hani böyle bir şey mümkün değil ancak sizlerin de eline gelenler varsa biz onlarla ilgili denetimlerimizi memnuniyetle yaparız.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bal Tebliği'ni niye uygulamıyorsunuz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - RASFF bildirimleriyle ilgili geri dönen ürünlerin akabeti söylenmişti. Özellikle Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilen taze meyve ve sebze ürünlerinde alınan RASFF bildirimlerinin 2021 yılında 356, 2022 yılında 297, 2023 yılında 161, 2024 Eylül ayı itibarıyla da 103 olduğunu söylemek istiyorum. Yani, bu konudaki denetimlerimiz hem içeride üretim safhasında hem ihracat safhasında hem de olabilecek bütün denetim alanlarında devam ediyor. 2021 yılı ile 2022 yılları arasında yüzde 16, 2023 yılında ise yüzde 54'lük bir azalma var. Bunlarla ilgili kararlılığımız devam edecek. Ülkemize, her ne sebeple olursa olsun geri dönen ürünler olursa gıda ve yem ürünleri yüzde 100 analize alınarak resmî kontrole tabi tutulup mevzuata uygun olmayan ürünlerin yurda girişine kesinlikle izin verilmiyor.

Buğday ithalatı konusu hep söylendi, ben son kez söylüyorum: En son, Azerbaycan'da, özellikle bizim un sektörümüzle bir toplantı yapıldı. Dünyadaki yerlerini sabitleştirmeleri ve onların bu konuda daha ileri gitmesi için biz de kendilerini destekliyoruz. Özellikle DİR kapsamında un, makarna, bulgur, bisküvi, irmik ve benzeri mamul madde olarak ihraç ediliyor bunlar. Un sektörünü sadece un sektörü olarak düşünmemek gerekir; aynı zamanda, değirmen sektöründe de çok ciddi bir makine ihracatçısı durumuna gelmişiz. Bütün bunlar da Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında gelen ürünlerin de katma değerli bir şekilde üretilip ihraç edilmesinin payı olduğunu söylemek istiyorum.

“Devlet destekli tarım sigortaları kapsamında 2025 yılı yenilikleri nelerdir?” Üretim planlamasına konu olan ürünlerde yüzde 10 prim indirimi, sözleşmeli üretimde yüzde 10 ile 15 civarında prim indirimi, su kısıtı olan ürünlerde ilave yüzde 10 prim indirimi... Köy bazlı verim sigortası devlet destek oranı yüzde 60'tan yüzde 70'e çıkarıldı. Ayçiçeği, yağlık ayçiçeği ürünü teminat kapsamına alındı. Köy bazlı verimler ortalama yüzde 16 artırıldı. Gelir Koruma Sigortasında arpa da teminat kapsamına alındı. 5. risk kategorisinde olan seralara fırtına teminatı eklendi. Büyükbaş hayvan hayat sigortalarında dar kapsamlı (2) tarifesinde yavru atma teminatı eklendi, devlet desteği oranı yüzde 50'den yüzde 60'a çıkarıldı. 1'inci derecede tarımsal örgüt belgesi almaya hak kazanmış tarımsal amaçlı birlik ve kooperatiflere üye üreticilerimiz için yüzde 5 oranında üyelik indirimi yapıldı.

Sayın Başkanım, daha devam edebilirim. Süreyle alakalı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, ilave süre verebilirim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI -“Sokak hayvanlarıyla alakalı ne bütçe hazırladınız?” konusu vardı. Malumunuz, büyükşehir belediyelerinin binde 3, diğer belediyelerin ise binde 5 oranında kesinleşmiş, en son bütçe gelirlerinden pay ayırması zorunluluğu getirilmişti. Belirtilen tutarların üzerinde harcama yapılırsa eğer harcanan fazla tutarın yüzde 40'ının Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilgili belediyeye aktarılacağı hükmü eklenmiştir. Ayrıca, Bakanlığımız, hayvan bakımevi yapımı için orman arazilerinin tahsisinin yapılmasının yanı sıra, sahihsiz hayvanlarla ilgili faaliyetlerin desteklenmesi için 2025 yılında 1,8 milyar lira bütçe ayırmıştır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu helikopterlerle ilgili açıklama yapacak mısınız Sayın Bakanım? “Yapacağım.” demiştiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Efendim?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu kalkmayan helikopterlerle alakalı açıklama yapacak mısınız?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Denizli özelinde söyledim ama özel bir şeyiniz varsa...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hayır, ben size sordum, ben şunu söylemiştim...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Siz kamuoyuna dediniz ki... Bir açıklama yapmıştınız, “Böyle bir olay yok.” demiştiniz. Daha sonra “Biz onları... Tutanak tespit ettik. Yani, yabancı pilotlar paralarını alamadığı için, ücretlerini alamadığı için kiralanan uçaklar kalkış yapmadı. Yakıt olmadı için...” Sözleşmesi varken fakat sözleşmeyi de en son aşamada iptal ettiniz, onu sormuştuk yani “Bu bir skandaldır.” demiştik.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Değerli Vekilim, yangınla mücadele zamanının ortasında elbette, herhangi bir şekilde böyle bir polemige girilmez, biz de girmedik ancak her olayla ilgili -yani sadece bu konuda değil, her türlü aksaklıkla ilgili- kendi içimizde de Orman Genel Müdürlüğünün çok ciddi bir takip sistemi var; dolayısıyla, bunlar da devam ediyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Kalkmadı yani?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet.

Bunlarla ilgili herhangi bir şekilde bir aksilik olduğu zaman, kalkmadığı zaman bizim rezerv güçlerle alakalı çok ciddi de bir desteğimiz var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tutanak tutuyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sadece bunlara bağlı değiliz, onu söylemek istiyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Peki, şunu sorayım... Mesela bana cevap vermişsiniz esasında.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ben size bununla ilgili bir soru önergesi vermiştim, bugün ben bu konuşmayı yaparken yani bugün burada konuşmamı yaparken bana cevap gelmiş. Ben size şunu söylemiştim, bir de şöyle bir iddia var demiştim: “Sözleşmede 35 tane temin etmesi gerekirken 24 tane” diye...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet. Savaş şartları sebebiyle Rusya'dan gelemeyenler vardı, biz de onlarla ilgili sözleşme kurallarını uyguladık ve ilgili firmaya çok ciddi bir tazminat şeyi yaptık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, ilave beş dakika süre vereceğim, toparlayın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama Sayın Bakan, tazminat ödemesi, cezalandırılması, davalık olunması... Yani, orada helikopter varken kalkmaması bir skandaldır, yapmayın gözünüzü seveyim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, yok, bakın, bu onunla alakalı değil, tekrar söylüyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Böyle bir usul olur mu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama, bakın, yapmayın öyle arkadaşlar yani çok ciddi bir iddia var burada. İddiamız şu...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, herhangi bir şekilde sözleşmeye uyulmaması durumunda biz onunla ilgili gerekli cezai müeyyideleri, sözleşmeyi uyguluyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Mutlaka yapmışsınızdır. Benim demek istediğim şey şu...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yine şunu söyleyeyim: Bakın, herhangi bir zafiyetin olması söz konusu değil çünkü rezerv güçlerden bizim pozisyonlamamız gereği her türlü kaydırmayı yapıyoruz hızlı bir şekilde.

Bir de şunu söylemek isterim: Uluslararası yani birçok ülkeden bizim yangınla mücadele metodolojimizle ilgili bilgi talepleri var. Antalya'da da gelen ülkelere biz kendi metodolojimizi anlatıyoruz, çok ciddi bir altyapı var. Bu konuda ülkemizin bu imkânının ve kabiliyetinin yani çok tartışılacak bir durum olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Eğer merak ediyorsanız bununla ilgili bütün altyapıyı da anlatabilirim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, siz sordunuz...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hayır, bakın, Sayın Bakan kamuoyuna bir açıklama yaptı, dedi ki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, yaptı. Siz sordunuz, yeter.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Bu konudaki haberler asılsızdır. Manipüle ediliyor." dediniz. Yani, esasında bu tip haberlerin doğru olduğu ortaya çıktı. Bizim derdimiz şu, bakın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, siz sordunuz...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Vekilim, yangına kalkmayan herhangi bir şekilde bir husus olmadı. Sorunlar olabilir; adam, pilot orada yangınla ilgili risk görür, bütün...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hayır, pilot ifade veriyor, diyor ki: "Ben paramı alamadığım için, şirketle anlaşamadığım için kalkmıyorum."

ORHAN YEGİN (Ankara) - Pilot öyle diyor, bakalım Bakan ne diyor?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Lütfen, bakın...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Pilot öyle diyor, bakalım Sayın Bakan ne diyor? Bir dinleyelim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Niye rahatsız oldun, niye?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dinleyelim bir Bakanı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir şey söylemiyor, inkâr ediyor Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tamamlayabilsem...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, şunu yapalım mı...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakan şunu söylüyor...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir dinleyelim, bir cevabını alalım, sonra pilotun dediğini bir daha, tekrar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Var bunun tutanakları, size de veririm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, bakın, mesele anlaşıldı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Vekil tatmin olmadı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli arkadaşlar, tatmin olmadıysa... Bakın, değerli arkadaşlar, biz bütün cevap...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orada ciddi bir mesele var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Cevabını alacağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakan cevap verir, sen niye şey yapıyorsun ki?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, Sayın Bakan, lütfen devam edin, oylamalara geçeceğim çünkü.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tek, son bir cevap vereyim bununla alakalı: Oluşan herhangi bir aksaklık ya da terslik sebebiyle müdahaleyle ilgili herhangi bir sorun olmamıştır.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, önerge işlemi yapacağım.

9 adet önerge vardır, önergeleri okutuyorum ve sırasıyla işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR
Tarım Programı (39)	23.31	01	05.04	480.400.000.000

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Tahsin Ocaklı
Rize

Mustafa Erdem
Antalya

Veli Ağbaba
Malatya

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bu tarımsal desteğin yetersiz olduğunu hep beraber biliyoruz maalesef. Sabahtan beri konuşuluyor, tarımın ne kadar iyi olduğu konuşuluyor ama bundan vatandaşın ve çiftçinin haberi yok. Özellikle tarım sektörü herhâlde cumhuriyet kurulduğundan beri bu kadar sıkıntılı dönemi yaşamamıştır. AK PARTİ yirmi iki yılın değerlendirmesini yapıyor ama burada sınıfta kaldığınızı ifade edebiliriz. Ya, sınıfta çıktınız tarım konusunda. Bakanlar değişiyor, uygulama değişmiyor maalesef, tarıma Anayasa gereği verilecek pay da tam olarak verilmiyor. Bu payların artırılması gerekli, desteklerin artırılması gerekli ancak o zaman tarım birazcık rahat nefes alabilir. Bizim birçok tarım ürünüde görüyorsunuz, maalesef, Bakanlık bunları yok sayıyor. Özellikle birçok üründe olduğu gibi, benim ilimdeki kayısı da maalesef...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - ...bu desteklerden yararlanamıyor.

Bu önergemizin kabul edilmesini rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değerikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSAL	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	150.000.000.0

				00 TL
39	23.32	01	05.04	80.000.000.00 0 TL
39	23.33	01	05.04	3.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, burada, tabii, sürekli konuştuğumuz mesele bu tarımsal desteklerin artırılması konusu.

Şimdi, burada biraz kafa karıştırılmaya çalışılıyor, bunu Sayın Cevdet Yılmaz da yaptı. Yani bizim konuştuğumuz şey tarımsal destekler yani 2006'da çıkan Tarım Kanunu'ndaki de tarımsal destekleme, bizim konuştuğumuz da tarımsal destekleme. Yani diğer tarımsal yatırımlar, şunlar bunlar bizim şu andaki konumuz değil yani millî gelirin yüzde 1'i olması gereken şey tarımsal destekleme ödemeleri. Bununla ilgili de zaten yıllık programın 147'nci sayfasına bakılırsa onu da teyit etme imkânı var, orada bu ödemeler için "tarımsal destekleme bütçesi" adını veriyor yani dolayısıyla bir 135 milyar lira olarak verilen ödenek millî gelirin 0,22'si kadardır ve bu da 1 olması gerektir.

Şimdi, hani geçmişe şöyle bir kafaca bakarsak Sayın Bakan, 2006'dan itibaren bu sınıflandırma olduğu için 2006'dan itibaren verdik; mesela 0,60'mış 2006'da. Yani bugünkü kabaca 3 katını vermişsiniz reel olarak veya millî gelirden pay olarak. Sonradan zaman içerisinde bunun çok ciddi bir şekilde düştüğünü ve şu anda 0,22 olduğunu... Hani "1 verin." filan demiyoruz, zaten onu vermiyorsunuz ama zamanında kendi verdiğiniz vermiş olsanız -biz önergemizde onu söylüyoruz- 232 milyar lira daha fazla para vereceksiniz demektir. Sizin yapacağınız reform için de bence bu paraya ihtiyacınız var.

Fakat burada şimdi ikinci bir problem var: Sizin şu konuşma metninizin 8'inci sayfasında söylediğiniz hususlar Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nın 148'inci sayfasıyla örtüşmüyor, çelişki var. Çünkü bir bakarsanız buraya, bu eski sistemin aynen gideceği şeklinde, bu 135 milyar TL'yi dağıtmış. Oysa siz bunlarla ilgili "Ben toplulaştıracağım, sadeleştireceğim; mazota ciddi destek vereceğim, mazotun yarısına destek vereceğim." diyorsunuz.

Bakın, mazot yardımı için burada öngörülen şey 20 milyar, tamam mı? Yani bu da geçen yılın ancak işte deflatör kadar yani enflasyon, artı, büyüme kadar artmış hâli.

Şimdi ben dehşete düştüm, Tarım Bakanı bir şey söylüyor ama Strateji ve Bütçe Başkanlığı -"Maliye Bakanlığı" demek aynı zamanda bu- başka bir şey söylüyor; bunun hangisi doğrudur, bilmiyorum. En azından bunda da sizi uyarmış olayım yani bu çelişkinin de giderilmesi lazım.

Özetle şunu söylüyoruz: Tarımın ciddi desteğe ihtiyacı var. Hele hele yapacağınız reformların, bakın, teorik olarak reformları desteklediğimizi söylüyoruz, "Tarımsal destekleme bütçesini ben rafine edeceğim, işte daha iyi kullanılabilir hâle gelecek..." Bunun için de paraya ihtiyacınız var.

Dolayısıyla, ben bu önerenin Türk çiftçisi açısından önemli olduğunu düşünüyorum Sayın Başkan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Mütekip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tüketicinin korunması ürün ve hizmetlerin standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.02	5.000.000

Tüketicinin korunması ürün ve hizmetlerin standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.03	5.000.000
Tüketicinin korunması ürün ve hizmetlerin standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.05	15.000.000

Rahmi Aşkın Türelİ
İzmir
Tahsin Ocaklı
Rize
Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Cavit Arı
Antalya
Cevdet Akay
Karabük
Veli Ağbaba
Malatya

Cevdet Akay
Karabük
Mustafa Erdem
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelİ...

CAVİT ARI (Antalya) - Gerekçeyi okuyacağım Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Son dönemde kamuoyunun da gündemini oldukça meşgul eden gıda üretim ve satış iş yerlerindeki denetim sonuçları çok sayıda gıda ürünüde taklit veya taşış yapıldığını ortaya koymaktadır.

Söz konusu denetimlerin daha etkin ve sürekli yapılmasını teminen Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü kadrosunun çalışma olanaklarının artırılması amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde yer alan ödeneklerin artırılması için bu önerge verilmiştir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, ben de bir cümle söyleyeyim.

Bu çok önemli. Tabii, "helal gıda" diye bir sertifika veriliyor, biliyorsunuz. "Helal gıda" derken memlekette domuz eti, eşek eti, at eti maşallah almış başını gidiyor. Niye? Et fiyatları çok pahalı? Maalesef bu konuda denetim de az. Herhâlde bu başka bir hükümet döneminde yaşansaydı, örneğin, AK PARTİ Grubu Türkiye'yi ayağa kaldırdı ama maşallah bu konuda hiç çıtınız çıkmıyor. Bu konuda AK PARTİ'nin de görüşlerini merak ediyorum. Bu domuz etinin birçok yerde kullanıldığı ifade ediliyor. At eti, eşek eti, it eti vesaire ortaya çıkıyor. Bu konuda AK PARTİ'nin, özellikle domuz eti konusunda tutumunu merak ediyorum. Biz, bu denetimlerin sıklaştırılmasını, insanların sağlıklı, güvenli gıdaya ulaşmasını gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda AK PARTİ'nin de düşüncesini merak ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Biz de aynen katılıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, bir şey yaptığınız yok. O zaman kaldırın ellerinizi, hayra kaldırın, hayra.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ellerinizi hayra kaldırın. Domuz etine hayır!

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, görüyorsunuz, eller nereye kalkıyor. Bir sefer hayra kaldırın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hayra kaldırıyoruz ama hayıra kaldırmıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Domuz eti denetlensin." diyoruz, buna da hayır diyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, yeni önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
44	23.67	01	01.01	5.000.000.000 TL
44	23.67	01	02.01	677.500.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Ayyüce Hanım konuşacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Evet, gıda güvenliğinin çok önemli olduğunu biz de vurgulamak istiyoruz. Aynı zamanda bu, sağlık harcamaları açısından da çok önemli bir kalem. Gıda güvenliği, bilindiği üzere üretimden tüketime kadar gıdalarda olabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve her türlü zararların bertaraf edilmesi için alınan tedbirler. Bal, et ve süt ürünleri, bitkisel yağlar, alkollü ve alkolsüz içecekler, çikolata, enerji içecekleri, kahve, şekerli ürünler ve baharatlar en çok tağşiş yapılan gıdalardır. Gıdaların doğal içeriğine yabancı veya ucuz bir madde ekleyerek tüketiciyi yanıltan tağşişler için daha fazla personelle çok daha sıkı denetimler yapılmalı ve tespitler kamuoyuyla bütün olarak paylaşılmalıdır. Bu doğrultuda üreticinin ihtiyacı olan denetimin daha sıkı yapılması ve böylece vatandaşlarımız için gıda güvenilirliğinin güvence altına alınması için biz de bu ek bütçe önermesini sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Mütekip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.67	01	01.01	6.000.000.000
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.34	01	01.01	672.000.000
Ormanların ve Doğanın Korunması ve Sürdürülebilirlik Yönetimi Programı (20)	23.67	01	01.01	454.000.000
Tarım Programı (39)	23.67	01	01.01	7.500.000.000
Tarım Programı (39)	23.31	01	01.01	300.000.000
Tarım Programı (39)	23.32	01	01.01	180.000.000

Tarım Programı (39)	23.33	01	01.01	150.000.000
Tarım Programı (39)	23.35	01	01.01	180.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.67	01	01.01	1.200.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.41	01	01.01	225.000.000
Yönetim ve Destek Programı (98)	23.67	01	01.01	4.500.000.000

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Tahsin Ocaklı
Rize

Mustafa Erdem
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Veli Ağbaba
Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Tarım ve Orman Bakanlığının kırsal kalkınma programı, ormanların doğanın korunması programı, tarım programı gibi az önce sayılan program çeşitlerinde istihdam edilmek üzere 30 bin çalışan, mühendis almak için verilen bir teklif, buradaki programın personel ödeneklerinin artırılmasıyla ilgili bir teklif. 21 milyar 361 milyonluk bir ek ödenek istiyoruz 30 bin kişinin istihdamı için. Burada ziraat mühendisi var, gıda mühendisi var, balıkçılık teknoloji mühendisi, gıda kontrol mühendisi, su ürünleri mühendisi, veteriner hekim ve biyolog gibi üniversitelerini de bitirmiş, atanmayı bekleyen gençlerimiz var. Bu göreve atanmaları için de bu ödeneğin kabul edilmesi için önerge verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tarım Programı	23.67	01	07.01	100.000.000.000

(39)				
------	--	--	--	--

Rahmi Aşkın Türelİ
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Tahsin Ocaklı
Rize

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelİ...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, tarım kesiminde uygulanan yanlış ve yetersiz politikalar nedeniyle ne yazık ki genç kalmadı. Baktığımız zaman, şu anda, tarımda çiftçilikle, hayvancılıkla uğraşanların hemen hemen hepsi belli bir yaşın üstünde. Kadın sayısı da çok fazla değil tabii ama aile işletmelerinde var. Biz o anlamda yeniden tarım kesimindeki istihdamın artırılacağı ve kırdan kente, tarımdan diğer sektörlere olan göçün engellenebileceği bir tedbir düşünüyöruz. Bu anlamda da tarımda çalışan gençlerin ve kadınların sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından karşılanması doğru olacağını düşünüyöruz. Bu önemli bir politikadır. Bu şekilde, bunu başka politikalarla da destekleyerek tarımdaki istihdamı yeniden sağlamamız gerekiyor.

Önergemize destek istiyöruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyörum.

Önergeyi oylarımıza sunuyörum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyörum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	5.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim.

“Beyaz altın” olarak tabir edilen, benim seçim bölgem olan Adana’nın da çok önemli bir ürünü olan ve Türkiye için de stratejik bir ürünü olan pamukla ilgili bir önerge veriyöruz. TÜİK verilerine göre, pamuk ekili alan 2001 yılında 6,8 milyon dekadardan yüzde 30 azalarak 2023 yılında 4 milyon dekara düşmüştür. Pamuk üretimi ise 2001 yılında 2,4 milyon tondan 2,1 milyon tona düşmüştür. Bir başka ifadeyle, ülkemizin nüfusu yüzde 32 artarken pamuk üretimi yüzde 11 azalmıştır. Pamuk ekim maliyeti hektar başına İspanya’da 970 dolar, Amerika’da 1.294 dolar ve dünya ortalaması 1.146 dolar iken Türkiye’de 1.896 dolar seviyesindedir. Ülkemiz bu maliyetle pahalılıkta dünyada ikinci sıradadır. Ülkemizdeki pamuk üretiminin artırılması için ilgili programın bütçesinin 5 milyar TL artırmanın uygun olacağını düşünüyöruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	200.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, bunu az önce sorularda da Edirne Milletvekilimiz Sayın Akalın Hocamız da gündeme getirdi bu kenevir meselesini Sayın Bakan. Şimdi, 2016'da endüstriyel kenevirle ilgili kararname çıktı, 2019'da seçim öncesinde hele bizim orayı sarstı, ben de bağımsız adaydım büyükşehirde. Vezirköprü'ye bir gittik, Cumhurbaşkanının sözleri: "Kenevirden Şöyle uçacağız, böyle kaçaacağız." falan filan yani alacağımız oyun yarısını ancak alabildik orada bu kenevir yüzünden. Yani böyle bir kampanya baŐlattı, işin latifesindeyim. Ama ciddi bir kampanya. İnsanlar da güvendi, kenevir ektiler. Şu anda kenevir çiftçisi mağdur. Ben özellikle Vezirköprü'yü söyleyeyim, Vezirköprü bu işin merkezi, en kaliteli... Biliyorsunuz, Narlısaray var orada. Şimdi, tohumun ismi de "Narlı Tohumu" olarak verildi. Şimdi, az önce de yine üreticilerle görüştüm. Sayın Bakan, Vezirköprü'de 5 bin dekar alanda kenevir ekilmiş, bunun 2 bin dekarı da Narlısaray'da. Narlısaray için söyledi arkadaşlar: 2 bin dekarın sadece 300 dekarı hasat edildi, kalanı Şu anda tarlada ve kenevir bir anlamda çürümeye terk edilmiş durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bir tane firmanın insafına bırakılmış bu kadar çiftçi. Bakın, Sayın Cumhurbaşkanı bu kadar bunun üzerinden bir kampanya yürüttü, kenevire bu kadar "Ülkenin istikbalidir." denildi. Şu anda Havza'daki bir tane firma bunu alırsa alacak. Sözleşme yapılmış, ortada para yok; fiyat belli değil, Şu belli değil, bu belli değil. Millet Şimdi buğday ekecek, tarlada kenevir var. Yani kendisi kaldırsa sözleşmeye aykırıymış, firmanın gelip kaldırması lazım. Ya, sizin, yani en büyük, Cumhurbaşkanının ağzından kampanya olarak yürüttüğünüz meselede Türkiye'nin geldiği nokta bu, Vezirköprü bu. Diğer illerin de buradan farklı olduğunu filan düşünmüyorum. Ciddi bir sıkıntı var, destek yok, bilinçlendirme yok, çiftçi sahipsiz. Yani dolayısıyla bu mağduriyetin giderilmesi lazım. Bizim burada yaptığımız 200 milyon lira ödenek konulması yani birtakım bilinçlendirme, teşvik etme, sahip çıkma, alma... Yani biliyorsunuz, bu bitkisel endüstriyel böyle, hele bunun tıbbi olanı zaten yani milyar dolarlık bir katma değer yaratabilecek bir Şeyi yüzümüze gözümüze bulaŐtırdık Sayın Bakan. Bu konuyla ilgili sizden ilgi bekliyoruz. Daha önce, sizden önceki Bakan Pakdemirli da ilgi göstereceğini söylemişti ama o göstermedi, inşallah siz gösterirsiniz.

Bu anlamda, önergemize sahip çıkılmasını değerli arkadaşlardan da talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.67	01	03.05	1.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Bu konuyu aslında az önce konuştuk, çok fazla detayına girmeyeceğim ama bu kahverengi kokarca için biz ödenek ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz işin doğrusu. Burada 1 milyar lira yani iyi bir para ama bunun için kapsamlı bir mücadele yapılması lazım. Sayın Bakan ifade ediyor, "Çalışıyoruz." diyor ama emin olun, ben orada kaç tane tarla gezdim, bahçe gezdim yani biz orada bir çalışma göremedik. Vatandaş şunu söylüyor: "Ya, bizi sahipsiz bıraktı Hükümet." Yani Hükümet derken ilçe tarımdan, il tarımdan bahsediyor. "Hiç kimse yok, gelen yok, giden yok, hangi ilacı kullanacağımızı dahi bilmiyoruz, ilaç desteği zaten yok." Yönlendiriyor işte, ilaç firması "Şu ilacı kullan." diyor, onu kullanıyor; e, bu kullanıyor, yanındaki kullanmıyor. Böyle ciddi bir problem var. Bunun devletin işi olması lazım. 2017'de gelmiş, yıl 2024. Elbette böyle artık çok yaygınlaştı, Ankara'ya geldiği filan söyleniyor. Gürcistan çözmüş meseleyi. Yani bununla ilgili biz bilimsel raporları okuduk. Yani yedi yıldır bu işin üzerine düşülmüş olması lazımdı. Tabii, sizi geçmişte... Devlette devamlılık esastır, siz yeni Bakansınız belki ama bundan sonraki süreçte buna daha fazla ilgi göstermek lazım. Bu sadece fındık için de problem değil. Orada diğer sebzeler, başka alanlar, hayatımızla ilgili de ciddi bir problem olacak. Bunun için bir bütçe ihtiyacı olduğunu düşünerek 1 milyar lira ödenek ilavesini teklif ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabı okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Orman Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Divana 2 adet önerge ulaştırmıştım, sırasıyla okutup işleme alacağım.

Okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
24	76.31	02	06.05	400.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş

Erhan Usta

Adana

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Konuşmamda da buna bir miktar değinmiştim: Ladik İbi Köyü Sulama Projesi. Bu, Havza, Kavak ve Ladik'te, Samsun bölgesinde 3 ilçede 60 bin dekarlık bir alanın sulanmasına yönelik bir projedir. Bu proje daha önce de yatırım programına girmişti, etüt proje olarak girdi; bir süre de kaldı, bir miktar da para harcandı fakat sonra ne olduğunu biz bilmiyoruz. Ben bunu defalarca Mecliste de gündeme getirmeme rağmen bir açıklama da yapılmadı, sonra bu yatırım programından çıkarıldı. Bu faydalı bir proje, fizibil bir proje yani fizibil olmayan bir şeyi biz sizden talep etmeyiz. Ama bunun, inşaat için bekleyecek olsa bile etüt proje olarak hemen alınması, bu sene için alınması dolayısıyla bir paraya ihtiyaç olursa da burada 400 milyon liralık bir ödenek talep ediyoruz biz burada. Bu, sulama ve verimlilik açısından önemli olduğuna göre, bu projenin yatırım programına girmesi faydalı olacaktır.

Bu anlamda önergemize destek bekliyoruz değerli arkadaşlardan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Mütekip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
24	76.31	02	06.05	75.000.000 TL
24	76.33	02	06.05	75.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Buna da konuşmamda yer vermiştim, Salıpazarı Barajı'yla ilgili. Yılan hikâyesi olmuştu. Şimdi, burada 150 milyon lira ilave bir ödenek öngörüyoruz ve bu tabii ki sadece yatırım giderlerine, sermaye giderlerine aktarılacak ancak Salıpazarı Barajı'nda kullanması amacıyla. Yani tekrar bir aksaklık olsun istemiyoruz, artık bu 2025 yılında bitsin. Dolayısıyla, şu bizim Çarşamba'da, Terme'de, Salıpazarı'nda artık seli bir kader olmaktan çıkaralım, temel şeyimiz olur.

Dolayısıyla, önergemizin mahiyeti de bu şekilde Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Usta, tabii, bu bizim...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakalım, samimi bir Samsunlu musunuz yoksa ithal aday mısınız?

ERHAN USTA (Samsun) - Yok, yok, samimi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Trabzon'dan geldiniz ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, ben İstanbul'dan gittim.

ERHAN USTA (Samsun) - Kayıtlara girsin: Mehmet Muş bugüne kadar Samsun'a AK PARTİ'nin dışarıdan getirdiği milletvekillerinin en iyisi arkadaşlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben de bir şey diyeceksin sandım.

ERHAN USTA (Samsun) - Yok, bakın, siyaset yapmıyoruz. Hiçbirisi Samsun için bugüne kadar çalışmadı. Samsun'da olanı da aldı, başka tarafa götürdü.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Mehmet Muş'un bu konudaki samimiyetini görelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, peki, tamam.

ERHAN USTA (Samsun) - Çalışıyor, çalışıyor. Tabii, ben ondan daha fazla çalışıyorum, o ayrı bir şey ama o, iktidar milletvekili olarak gayet...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Usta'ya bununla alakalı bilgi de verdim.

Şimdi, Sayın Bakanımız da burada, kendileriyle de konuştum, DSİ Genel Müdürü de burada. Tabii, burada 150 milyonluk bir ödenek aktarımı planlanmış ama daha fazlasını aktarıyorlar.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, ilavesi bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, şöyle onu ben arkadaşlarımla da konuştum, 2025 içerisinde bir şekilde bunu bitirecekler. Muhtemelen ikmale kadar götürecekler ve onun hazırlıklarını da bitmeden yapın dedik, onu da yapacaklar, öyle konuştuk, söz verdiler dolayısıyla 2025'te bitirecekler.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Muş, siz de bana teşekkür edebilirsiniz, ben bunu defalarca gündeme getirdim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, bitirilecek bu.

ERHAN USTA (Samsun) - Beş yıldır bunu konuşuyorum Mecliste.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla Salıpazarı Barajı bitecek, sonrasında da Büyükşehir Belediyesi...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür bekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta'ya da teşekkür ediyorum.

Sonrasında da Büyükşehir Belediyesi orada içme suyu için bir arıtma tesisi yapacak.

Önergeyi oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, ben bu konuda söz istiyorum ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, tabii, Salıpazarı'na baraj yapılması önemli, inşallah yaparlar ama bizim 30 yaşına gelmiş bir barajımız var; Yoncalı Barajı. Hakikaten, Sayın Bakan da Devlet Su İşleri Genel Müdürü de çok yakın biliyordur mutlaka bu konuyu. Bu konuda bir ödenek ayrılarak -hem sulama kanallarının hem tüm tünellerin- bu işin de bitmesi lazım. Ya, 30 yaşına geldi, çok iktidar eskitti, sizin de ömrünüz az, kalmadı; inşallah, açmak size nasip olur da biz de size teşekkür etme fırsatı buluruz. Bunun bitirilmesi konusunda çok rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bitirirsiniz inşallah.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Diğerleri 2027'de bitecek...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, kayda girsin, 2027 mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet, tünel, sulama projeleri de dâhil olmak üzere en geç 2027'de bitireceğiz, imkânlar çerçevesinde.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok geç değil mi Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Planladık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Başkanım, biz baraj istemiyoruz. Düzçam Göleti'miz var bizim...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, Sayın Akay'a söz verdim.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Bizim daha alt bir aşamada göletimiz var, Düzçam Göleti'miz var; 2007'den bu yana yıllardır bitmiyor. İkmal bir ödenek çıkarıldı, biz de onun bitirilmesini bekliyoruz Sayın Bakanım, daha kolay yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hem konuşmamda hem de soru kısmında da sordum, ikisinde de cevap gelmedi. Bu atanamayan gıda mühendislerine, ziraat mühendislerine, veterinerlere, orman mühendislerine -çünkü Tarım Bakanlığında atama bekleyenler var, hem konuşmamda zikrettim hem sonra soruda sordum-ilişkin bir müjdeniz var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Değerli vekillerim, elbette bizim mezun olan bütün arkadaşlarımızın hepsini kamuda istihdam etme gibi bir imkânımız yok, böyle bir şey realite de değil ancak ihtiyaç olan alanlarda, görevden ayrılan ya da açılan boşluklarla alakalı çalışmalarımızı bitirdiğimizde biz bunu açıklayacağız. Şu anda açıklayabileceğim herhangi bir durum yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani tasarruf tedbirlerine mi takıldınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Zamanı gelince açıklanacak, şu an bir şey yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır, tasarruf... Yani, ayrılanlar olunca tasarruf tedbiri hikâyesi çıkıyor; o, o mudur?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Değil Sayın Vekilim, sadece bu Komisyondan Komisyona çalışmıyoruz biz

bunları, bittiği zaman açıklıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Keşke bunları seçimde söyleseydiniz ya, adama atanamayacağını söyleseydiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, çalışma bitince açıklayacağımı söyledi.

Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabımı okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türkiye Su Enstitüsünün bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabımı okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; burada sizin cevap veremediğiniz sorular vardı, biz yazılı olarak da size bildirdik, yedi gün içerisinde cevaplarınızı bekliyoruz; lütfen sekiz gün olmasın, ben de Komisyona dağıtıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir, hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

7 Kasım Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:22.30